

1. A kerettantervi rendelet 7. melléklet 7.1. Nyelvi előkészítő évfolyam kerettanterve pont helyébe a következő rendelkezés lép:

„7.1. Nyelvi előkészítő évfolyam kerettanterve

IDEGEN NYELV

Nyelvi előkészítő évfolyam a négy osztályos középiskolai nevelés-oktatás előtt

Az idegen nyelvek oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (a továbbiakban: KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban, ezért a nyelvtanulásban is fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, illetve a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és foratókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Tisztában kell lenniük az egész nyelvi érintkezést átszövő szabályokkal, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák az érintkezést. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással és az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos

pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a Nat hangsúlyozza a tantárgyközi integráció fontosságát. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvél való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelv tanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a Nat-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulása és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelv tanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy tudatosabbá váljon az anyanyelv használata.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelv tanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelv tanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére is.

A nyelv tanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelv tanuló ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek bekapcsolása a tanulási folyamatba. A nyelv tanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelv tanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett. Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanuló csoportban más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevenebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelv tanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A nyelvi előkészítő évfolyamra (a továbbiakban: NYEK) vonatkozó témalista azonos az élő idegen nyelvi kerettantervekben szereplő, a 9–12. évfolyamok számára ajánlott listával. A NYEK programra készült helyi tantervben kell meghatározni, hogy ezek közül mely témákat dolgozzák fel ezen az évfolyamon és milyen sorrendben, milyen mélységben foglalkoznak velük a későbbi évfolyamokon. Az ajánlott témakörök listája kitekintést tartalmaz a célnyelvi kultúrákra, így módon biztosítja az interkulturális kompetenciák

fejlesztését. Nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy az idegen nyelvek tanulásának célja egyre inkább az, hogy egy közvetítő nyelv birtokába jussunk, így az is fontos feladat, hogy tanulmányaik során a célnyelvi országok mellett más kultúrákat is megismerjenek és elfogadjanak a tanulók, és olyan kommunikációs helyzeteket is ki tudjanak próbálni, amelyekben a kommunikációs partnernek sem a célnyelv az anyanyelve.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. A táblázatok *A fejlesztés tartalma* elnevezésű része olyan tevékenységeket tartalmaz, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A nyelvi előkészítő évfolyam a négy osztályos középiskolai nevelés-oktatás előtt

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény rögzíti, hogy a középiskolákban a kilencedik NYEK előzheti meg, feltéve hogy az intézmény megfelel az arra vonatkozó rendeletben meghatározott feltételeknek. Amennyiben a tanulók két idegen nyelvet tanulnak, az iskolának a második idegen nyelvre vonatkozó kritériumokat is teljesítenie kell.

A nyelvi előkészítő évfolyam, azaz a 9/Ny osztályok általános céljai megegyeznek az „Idegen nyelvek” kerettantervekben megfogalmazottakkal. Az előkészítő évben biztosított intenzív nyelvtanulás keretében a különböző háttérrel érkező tanulók esélyt kapnak tudásuk összehangolására, a felzárkózásra és az intenzív fejlődésre. A NYEK képzés közvetlen célja, hogy a nyelvi előkészítő évfolyamon a tanulók intenzív nyelvtanulással olyan nyelvtudáshoz jussanak, amely megalapozza a további négy év nyelvtanulását. A tervezéskor figyelembe kell venni azonban, hogy a nyelvi előkészítő évfolyam magas idegen nyelvi óraszámú elsősorban nem arányosan megemelt tananyagmennyiséget jelent, hanem tágabb teret biztosít az elmélyítésre, a gyakorlásra és a szilárd alapok megteremtésére.

A Nat-hoz hasonlóan, a közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NYEK kerettantervben is azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt KER határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit, ezek a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Jelen kerettanterv a nyelvi előkészítő évfolyammal induló négy osztályos gimnáziumi és szakközépiskolai képzés nyelvi előkészítő évfolyamára készült. A NYEK-nél és a 10. évfolyamnál szereplő két szintet a rendeletben meghatározott feltételek indokolják. Fontos, hogy az ötéves nyelvtanulási folyamat tervezésekor figyelembe kell venni az egyes tanulócsoportok szükségleteit, az év eleji szintfelmérés eredményét és a tanulók haladási tempóját. A magasabb óraszám és a rendeletben meghatározott két lehetséges kimeneti szint teret ad a differenciált, a tanulók igényeinek megfelelő oktatás megvalósítására.

A nyelvi előkészítő évfolyammal induló középiskolai oktatásban a Nat-ban megadottak szerint a gimnáziumokban kettő, a szakközépiskolákban egy nyelvet kötelező tanulni, de a megfelelő feltételek megléte esetén itt is két nyelv javasolt. A második idegen nyelv tanítása legkésőbb a 9. évfolyamon meg kell, hogy kezdődjön, de javasolt már a nyelvi előkészítő évfolyamon. A kötelezően elvárt minimumszinteket az első és második idegen nyelvre a lenti táblázat foglalja össze. A megadottaktól az intézmények a megfelelő feltételek megléte esetén felfelé eltérhetnek.

	NYEK évfolyam, minimumszint	10. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
1. idegen nyelv	A2-B1	B1-B2	B2
2. idegen nyelv		A2-B1	B1-B2

Az óraszámok vonatkozásában fontos, hogy a nyelvi előkészítő évfolyammal induló nevelés-oktatás megemelt óraszámja nem elsősorban a tananyag növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A több nyelvről a segítségével az iskolán kívül kevesebb nyelvtanulási lehetőséggel rendelkező tanulók hátránya kompenzálható, sőt a hagyományos képzésben résztvevőkhöz képest magasabb kimeneti szint is elérhető. A kerettanterv a nyelvi előkészítő évfolyammal induló képzésre az idegen nyelvek vonatkozásában a következőket írja elő: a nyelvi előkészítő évfolyamon a rendelkezésre álló heti órakeret legalább 60 százalékát, azaz heti 18 órát kell idegennyelv- oktatásra fordítani. A heti öt testnevelés biztosítása a nyelvi előkészítő esetén is kötelező, a fennmaradó órakeret 50%-át pedig fele-fele arányban informatikai ismeretek oktatására valamint képességfejlesztésre kell fordítani.

A 9–10. évfolyamon az első idegen nyelv tanítására legkevesebb heti 5 órát, a 11–12. évfolyamokon a haladás függvényében minimum heti 3 órát kell szánni. Ettől fölfelé az intézmények eltérhetnek. Az óraszámba beletartozhatnak a tantárgyközi integrációra felhasznált órák is, azaz lehetséges és módszertanilag javasolt az egyéb közismereti, illetve szakmai tárgyak tartalmi bevonása a nyelvtanításba, különösen az előírt kimeneti szintet a 10. évfolyamon elérő tanulók esetében. A második idegen nyelv oktatására szánt időkeretet a Nat alapján az intézmény határozza meg, de javasolt a heti legalább 3 óra.

Az első idegen nyelvből a nyelvi előkészítő évfolyam végére a tanulóknak el kell jutniuk az európai hatfokú skála második és harmadik szintjei közé, azaz egy A2-B1 közötti tudásszintre. A magasabb óraszám lehetőséget ad az intenzív készségfejlesztésre, a felzárkózásra és a nyelvi csoportok közös, de szükség szerint differenciált haladására és az egyéni szükségletek figyelembe vételére is. Megfelelő alapul szolgál emellett ahhoz, hogy a továbbiakban minden tanuló eljusson a középiskolai tanulmányok végén minimumként előírt B2 szintre. A különböző célok és tartalmak idegen nyelvi fejlesztésében segítenek eligazodni a témakörök táblázatában megadott kapcsolódási pontok. Ebben a képzési szakaszban a Nat fejlesztési területei és nevelési céljai a tanulók életéhez és környezetéhez kapcsolódó témák feldolgozása során valósíthatók meg. A NYEK tág keretet nyújt annak tudatosítására a tanulóknak, hogy az idegen nyelv kulcskompetencia, amely segítséget nyújt a magánéletben és a tanulásban, később a szakmai pályafutás során is az eligazodásban és a boldogulásban. A tanulók motivációját növeli, ha a nyelvoktatás lehetőséget biztosít a tanulókat érdeklő tantárgyi tartalmak célnyelvi feldolgozására és a kommunikációs és információs technológiák használatára. Tudatosítani kell a nyelvórai és az iskolán kívüli nyelvtanulás lehetőségeit, hogy ez is segítse a tanulókat az önálló nyelvtanulóvá válás útján. A szakközépiskolákban érdemes lehetőséget biztosítani arra, hogy a tanulók idegen nyelven is ismerkedjenek az intézmény profiljának megfelelő szakmai tartalommal is.

A NYEK évfolyamon is fontos a korosztályi sajátosságok beépítése a nyelvtanulásba. A tanárnak figyelembe kell vennie, hogy a legtöbb tanuló az önkeresés időszakát éli, kritikus önmagával szemben, erősek a kortárs csoport hatásai. Ugyanakkor építhet a tanár a tanulók nyelvi kreativitására, problémamegoldó és kritikai gondolkodására is. A nyelvoktatás sikerében meghatározóak a motivációt felkeltő és fenntartó órai tevékenységek, a változatos interakciós formák, a nyelvi órák elfogadó légköre, a pozitív visszajelzések, a konstruktív

támogatás és a tanulók számára is átlátható értékelés. Ugyancsak segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, azok önálló javításában. Ezekben az osztályokban mindezek koncentráltan jelennek meg a nagyobb óraszám és a nyelvtanárokkal töltött több óra miatt.

A NYEK sikerét számos tényező segítheti. Az egyik legfontosabb kulcs a tanárok megfelelő felkészítése, hiszen a NYEK csoportok nagy óraszámú történő oktatása mind szakmailag, mind emberileg nagy kihívás elé állítja a nyelvtanárokat. Javasolt, hogy az egyes csoportokat az adott idegen nyelvből egynél több nyelvtanár oktassa, így a tanári és tanulói motiváció fenntartható és erősíthető, az intenzív forma adta nehézségek jelentősen csökkenthetők. Ha egy csoporttal több tanár foglalkozik, az lehetőséget ad a tapasztalatcserére, egymás segítésére és a felelősség megosztására is. A munkamegosztás a tanulási-tanítási folyamat egészére épüljön, a különböző tevékenységeket integráltan kezelve, azaz ne legyenek például a különböző tanároknál a különböző készségek. A tanároknak folyamatosan együtt kell működniük, ebben segítségükre vannak a munka dokumentálásának eszközei, például a közösen vezetett haladási napló és a rendszeres szóbeli egyeztetések. A tanulók több különféle tanári megközelítéssel találkoznak, ezek kiegészítik és erősítik egymást. Ez a kommunikációs helyzetet közelebb viszi a valós nyelvi helyzetekhez, csökkenti az esetleges egyhangúságot, és nagyobb az esély arra is, hogy minden tanuló megtalálja a neki megfelelő nyelvtanulási módot.

A tananyagok esetében a nyelvi előkészítő évfolyam nagyobb nyelvi óraszámja miatt több lehetőség adódik kiegészítő anyagok felhasználására, ezek segítségével a tanulási motiváció tovább erősíthető, és a nyelvtanulás autentikusabbá válik. A jól kiválasztott anyagok az egyes készségek fejlesztésében nagy segítséget jelenthetnek. Az elektronikus anyagok, az IKT integrálása a nyelvtanulásba különösen fontos eszköz lehet. A nyelvi előkészítő évfolyam megfelelő tervezéssel változatos és hatékony nyelvtanulást eredményez, számos olyan tevékenységre ad lehetőséget, amelyekre az egyéb nyelvtanulási formákban általában kevesebb idő jut.

A nyelvi előkészítő évfolyam a mérés, értékelés terén is összetettebb feladatot jelent. A tanulók iskolai életében különösen nagy hangsúly kerül a nyelvtanulásra, így a folyamatos visszajelzés nagy jelentőséggel bír. A nagyobb óraszám lehetőséget ad az alapos és sokszínű értékelésre, mely mind eszközeiben (projektmunka, prezentáció stb.), mind az értékelő személyében (tanár, társ vagy a tanuló önmaga) igen változatos lehet. Az osztályozáson túl hasznos lehet a rendszeres írásbeli vagy szóbeli szöveges értékelés, például egy előre kidolgozott szempontsorról (órai munka, iskolán kívüli nyelvtanulás, házi feladat, projektmunkák stb.). A NYEK-en elérhető látványos fejlődés regisztrálásában segítség lehet az Európai nyelvtanulási napló, mellyel a tanulók maguk is dokumentálni tudják eredményességüket, így tudatosabban követhetik nyelvtudásuk erősödését. Abban is segítségükre lehet, hogy kialakuljon bennük a saját tanulásukért, fejlődésükért vállalt felelősség.

Az intenzív nyelvtanulás dinamikája eltér a szokásostól, ezért több pontra külön figyelmet kell fordítani. Különösen fontos a motiváció fenntartása, amiben segít a tanulókkal való szoros együttműködés, a valós tanulási helyzetek megteremtése, a változatos tevékenységek. Meg kell találni az új anyag és a gyakorlás megfelelő arányát, valamint tudni kell kezelni azt a csalódást, amelyet az intenzív tanulásból fakadó látványos fejlődés későbbi (természetes) lassulása okoz.

A nyelvi előkészítő évfolyamon megnő a differenciálás jelentősége is. A NYEK elegendő teret hagy számos olyan feladatra, amelyekre a normál nyelvi képzésben nehezebb időt találni, ilyen például a tanulók fokozatos felkészítése az önálló nyelvtanulásra, vagy a nyelvtanulásnak a személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásainak kiaknázása. A nagyobb

órakeret több lehetőséget kínál a „kísérletezésre”, az innovációra, új módszerek, eljárások kipróbálására. Az eredmények jól hasznosíthatók az intézmény munkájának más területein is, például más tantárgyakban is segíthetik a módszertani innovációt.

A NYEK végére a tanulók idegen nyelvi tudása lehetővé teszi, hogy a körülöttük lévő világról idegen nyelven is szerezzenek információt, és ezzel a lehetőséggel már tudatosan éljenek. A különböző célok és tartalmak idegen nyelvi fejlesztésében segítenek eligazodni a témakörök táblázatában megadott kapcsolódási pontok. Tudatosítani kell a tanulóknál, hogy az idegen nyelv kulcskompetencia, amely segítséget nyújt a magánéletben és a tanulásban, később a szakmai pályafutás során is az eligazodásban és a boldogulásban. A szakközépiskolákban indított előkészítő évfolyamokon érdemes lehetőséget biztosítani arra is, hogy a tanulók idegen nyelven is ismerkedjenek az intézmény profiljának megfelelő szakmai tartalommal.

Az A2 kimeneti szinthez

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára;</p> <p>az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése;</p> <p>a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva;</p> <p>néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott célnyelvi óravezetés folyamatos követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat) és a tanári utasítások megértése.</p> <p>Ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és kijelentések megértése.</p> <p>Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű, autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan;</p> <p>a szöveg lényegének, néhány konkrét információnak a kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.</p> <p>Ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése a tanult nyelvi eszközökre támaszkodva, a beszédhelyzetet figyelembevételével.</p> <p>Különböző beszélők egyre nagyobb biztonsággal való megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p>	

Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; egyre több kompenzációs stratégia tudatos alkalmazása a megértés, illetve a beszédpartner megértése érdekében; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.
A fejlesztés tartalma	
<p>Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdések feltevése, kérések, felszólítások megfogalmazása, illetve az azokra történő válaszadás.</p> <p>Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben.</p> <p>A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során, spontán kommunikálás strukturált, előre látható szituációkban (pl. pár- vagy csoportmunka során társakkal).</p> <p>Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel, spontán kommunikálás célnyelvi beszélőkkel.</p> <p>Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása, illetve szükség esetén a saját mondanivaló átfogalmazása, egyszerűsítése, pontosítása a kommunikáció fenntartása érdekében.</p> <p>Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. a kommunikáció fenntartása, követése, lezárása).</p> <p>Észlelt (hallott/látott) jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, helyzetekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.</p>	

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókincs, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
<p>Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása ismert témákról, felkészülés után.</p> <p>Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal.</p> <p>Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát).</p> <p>A mondanivaló jelentésének pontosítása, tisztázása a testbeszéd tudatos alkalmazásával.</p> <p>Csoportos előadás vagy prezentáció jegyzetek alapján.</p> <p>Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése).</p> <p>Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elisméltése, a célnyelvi normához közelítő kiejtés gyakorlása.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.</p>	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi

<p>nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>szövegekben; az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készsége kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókincssel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések megértése. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történetek, mesék, versek és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek olvasása. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és holnapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása és diktálás utáni leírása. Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatok írása a tanuló közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd). Egyszerű szövegek írása kommunikációs céllal (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés,</p>	

fórumbejegyzés).
 Egyszerű írásos minták követése, kreatív átdolgozása, aktuális, konkrét és személyes tartalmakkal való megtöltése (pl. egyszerű, személyes témákról minta alapján vers, dalszöveg, rap írása).
 Gondolatok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).
 Gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek követése saját írásmű létrehozása során (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záró formula).
 A mondanivaló közvetítése vizuális eszközökkel (pl. szövegkiemelés, internetes, vagy SMS-ben használt emotikon, rajz, ábra, diásor).
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél, email, SMS, blogbejegyzés.

Ajánlott témakörök a 9/Ny és a 9–12. évfolyamokra	
Témák	Kapcsolódási pontok
<p><i>Személyes vonatkozások, család</i> A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai. Személyes tervek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők. Egyén és család nálunk és a célországokban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család és háztartás.</p> <p><i>Etika:</i> generációk kapcsolata, családi élet.</p>
<p><i>Ember és társadalom</i> Emberek külső és belső jellemzése. Baráti kör. A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel. Női és férfi szerepek, ismerkedés, házasság. Felelősségvállalás másokért, rászorulóknak segítése. Ünnepek, családi ünnepek. Öltözködés, divat. Hasonlóságok és különbségek az emberek között, tolerancia, pl. fogyatékkal élők. Konfliktusok és kezelésük. Társadalmi szokások nálunk és a célországokban.</p>	<p><i>Etika:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a jövedelem szerepe a családban, kiadás, bevétel, megtakarítás, hitel, rezszi, zsebpénz.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tudatos vásárlás.</p> <p><i>Földrajz; biológia-egészségtan:</i> biotermékek.</p>
<p><i>Környezetünk</i> Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása). A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fenntarthatóság, környezettudatosság</p>

<p>lehetőségek. A városi és a vidéki élet összehasonlítása. Növények és állatok a környezetünkben. Időjárás, éghajlat. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben és globálisan - Mit tehetünk környezetünkért és a természet megóvásáért, a fenntarthatóságért?</p>	<p>otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia- takarékoság, újrahasznosítás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> lakóhely és környék hagyományai.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág.</p> <p><i>Földrajz:</i> településtípusok; globális problémák, életminőségek különbségei; a Föld mozgása, az időjárás tényezői, a Föld szépsége, egyedisége.</p>
<p><i>Az iskola</i> Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat). Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka nálunk és más országokban. Az ismeretszerzés különböző módjai. A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága. Az internet szerepe az iskolában, a tanulásban. Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei. Iskolai hagyományok nálunk és a célországokban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tudás fogalmának átalakulása, a tanulás technikái, élethosszig tartó tanulás.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális tudásbázisok, könyvtári információs rendszerek.</p>
<p><i>A munka világa</i> Diákmunka, nyári munkavállalás. Foglalkozások és a szükséges kompetenciák, rutinok, kötelességek. Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, állásinterjú.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció és munka.</p>
<p><i>Életmód</i> Napirend, időbeosztás. Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás). Életünk és a stressz. Étkezési szokások a családban. Ételek, kedvenc ételek, sütés-főzés.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p>

<p>Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben. Ételrendelés telefonon és interneten. Gyakori betegségek, sérülések, baleset. Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak, alternatív gyógymódok). Életmód nálunk és más országokban. Függőségek (dohányzás, alkohol, internet, drog stb.).</p>	<p>testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés szerepe.</p>
<p><i>Szabadidő, művelődés, szórakozás</i> Szabadidős elfoglaltságok, hobbik. Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. A művészetek szerepe a mindennapokban. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport. Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet. Az infokommunikáció szerepe a mindennapokban. Kulturális és sportélet nálunk és más országokban.</p>	<p><i>Földrajz:</i> más népek kultúrái.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete.</p> <p><i>Informatika:</i> e-könyvek, médiatudatosság.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, a sport és olimpia története, példaképek szerepe, sportágak jellemzői.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre készítés, befogadás, értelmezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése.</p>
<p><i>Utazás, turizmus</i> A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés. Nyaralás itthon, illetve külföldön. Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése. Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai. Turisztikai célpontok. Célnyelvi és más kultúrák.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben.</p> <p><i>Földrajz:</i></p>

	<p>a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői.</p>
<p><i>Tudomány és technika</i> Népszerű tudományok, ismeretterjesztés. A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben. Az internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; fizika:</i> tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik.</p>
<p><i>Gazdaság és pénzügyek</i> Családi gazdálkodás. A pénz szerepe a mindennapokban. Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank). Üzleti világ, fogyasztás, reklámok. Pénzkezelés a célnyelvi országokban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család és háztartás, tudatos vásárlás, pénzügyi ismeretek.</p> <p><i>Matematika:</i> alapműveletek, grafikonok értelmezése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a jövedelem szerepe a családban, kiadás, bevétel, megtakarítás, hitel rezsi, zsebpénz.</p>

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>A2 szintű nyelvtudás: A tanuló egyszerű hangzó szövegekből kiszűri a lényegét és néhány konkrét információt. Válaszol a hozzá intézett kérdésekre, sikeresen vesz részt rövid beszélgetésekben. Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazva történetet mesél el, valamint leírást ad saját magáról és közvetlen környezetéről. Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző típusú, egyszerű írott szövegekben megtalálja a fontos információkat. Összefüggő mondatokat, rövid szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról.</p>
--	--

A B1 kimeneti szinthez

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	<p>A2, azaz a tanuló már megérti a leggyakrabban előforduló szókinccset és bizonyos nyelvi fordulatokat, ha közvetlen, személyes témákról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek és közlések lényegét.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Ismerős témákról szóló köznyelvi beszéd megértése főbb vonalaiban és egyes részleteiben is. Egy beszélgetés során a résztvevők világosan megfogalmazott érveinek megértése több beszélő esetén is. Fontos információk megértése azokban a rádió- és tévéműsorokban, filmjelenetekben, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési körhez kapcsolódó témákról szólnak, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>A köznyelvi beszéd főbb fordulatainak megértése rendszeresen előforduló, ismerős témák esetén. A hallott szöveg gondolatmenetének nagy vonalakban való követése, egyes tényszerű részinformációk megértése, amennyiben a beszéd világos, és ismerős kiejtéssel folyik. Mindennapi társalgásban a világos beszéd követése, szükség esetén visszakerdezések segítségével. Ismerős témájú, lényegre törő előadás vagy beszéd követése. Egyszerű műszaki információ megértése, részletes útbaigazítások követése. Telefonbeszélgetésekben a főbb információk megértése. Ismerős témákról szóló rádiós és televíziós hírműsorok és egyszerűbb hangfelvételek lényegének megértése. Egyszerű nyelvezetű film követése, amelyben a cselekményt nagyrészt a vizuális eszközök és az események közvetítik. A köznyelvi szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése. A szövegértési stratégiák alkalmazása, például ismerős beszédtema esetén az időnként előforduló ismeretlen szavak jelentésének kitalálása a szövegösszefüggésből és a mondat jelentésének kikövetkeztetése. Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Hosszabb használati utasítások, információk, instrukciók, előadások, beszédek, viták, interjúk,</p>	

dalok, visszaemlékezések, rögzített telefonos szövegek, reklámok, viccek, tévé- és rádióműsorok, filmelőzetesek, filmek.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	<p>A2, azaz a tanuló egyszerű és begyakorolt feladatok során kommunikál az iskolával, otthonnal és szabadidővel kapcsolatos témákról. Rövid beszélgetésekben vesz részt. Kérdez és válaszol kiszámítható, mindennapi helyzetekben. Egyszerű gondolatokat és információkat cserél ismerős témákról.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Gondolatokat cseréje, véleménynyilvánítás és érvelés az érdeklődési körbe tartozó és általános témákról is. A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Társalgásban való részvétel ismerős témák esetén, felkészülés nélkül. Érzelmei kifejezése és reagálás mások érzelmeire, mint például reménykedés, csalódottság, aggodalom, öröm. Problémák felvetése, megvitatása, teendők meghatározása, választási lehetőségek összehasonlítása. A tanulmányokhoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó beszélgetésben való részvétel, információcsere, álláspont kifejtése, rákérdezés mások nézeteire. Gondolatok, vélemény kifejezése kulturális témákkal kapcsolatban, például zene, film, könyvek. Elbeszélés, újságcikk, előadás, eszmecsere, interjú vagy dokumentumfilm összefoglalása, véleménynyilvánítás, a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása. Nézetek világos kifejtése, érvek egyszerű cáfolata. Választási lehetőségek összehasonlítása, előnyök és hátrányok mérlegelése. Utazások során felmerülő feladatok, például közlekedés, szállás intézése vagy ügyintézés a hatóságokkal külföldi látogatás során. Váratlan nehézségek kezelése (pl. elveszett poggyász, lekéssett vonat). Szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelése akár váratlan nehézségek esetén is, panasz, reklamáció. Részletes utasítások adása, követése és kérése (pl. hogyan kell valamit csinálni). Interjúban, konzultáción való részvétel kezdeményezése és információ megadása (pl. tünetek megadása orvosnál). Órai interakciókban, pármunkában való magabiztos részvétel. Ismerős témáról beszélgetés kezdeményezése, fenntartása, szó átvétele, átadása, mások bevonása, beszélgetés lezárása. Beszélgetésben elhangzottak összefoglalása, a lényeg kiemelése, a megértés ellenőrzése, félreérthető megfogalmazás javítása, körülírás, szinonimák használata. A kommunikációs eszközök széles körének alkalmazása és reagálás azokra közismert nyelvi megfelelőik semleges stílusban való használatával.</p>	

Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása.
 A mindennapi témák, család, érdeklődési kör, iskola, utazás és aktuális események megtárgyalásához elegendő szókinccs és annak általában helyes alkalmazása.
 Ismerős kontextusokban elfogadhatóan helyes nyelvhasználat.
 A szövegszervezés alapvető eszközeinek megbízható használata.
 Általában tisztán érthető kiejtés és intonáció.
 A szóbeli interaktív vizsgálathoz szükséges kommunikációs stratégiák.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Társalgás, megbeszélés, eszmecsere, tranzakciók, utasítások, interjúk, viták.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A2, azaz a tanuló egyszerűen beszél önmagáról, a családjáról, más emberekről, lakóhelyéről, tanulmányairól, iskolájáról.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Folyamatos önkifejezés a szintnek megfelelő szókinccs és szerkezetek segítségével ismerős témakörökben. Érthető és folyamatos beszéd, a mondanivaló tudatos nyelvtani és szókinccsbeli megtervezése és szükség szerinti módosítása. Egy gondolat vagy probléma lényegének tartalmilag pontos kifejtése.
A fejlesztési tartalma	
<p>Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő témákról a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Elbeszélések vagy leírások lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Részletes élménybeszámoló az érzések és reakciók bemutatásával. Valóságos vagy elképzelt események részleteinek bemutatása. Könyv vagy film cselekményének összefoglalása és az ehhez kapcsolódó reakciók megfogalmazása. Álmok, remények és ambíciók, történetek elmondása. Vélemények, tervek és cselekedetek rövid magyarázata. Rövid, begyakorolt megnyilatkozás ismerős témákról. Előre megírt, lényegre törő, követhető előadás ismerős témáról. Az összefüggő beszéd tervezése során új kombinációk, kifejezések begyakorlása, alkalmazása. Az összefüggő beszédben kompenzáció alkalmazása, például körülírás elfelejtett szó esetén. Ismerős kontextusokban a nyelvi norma követésére törekvő nyelvhasználat. A nyelvi eszközök rugalmas használata a mondanivaló kifejezésére, ezek adaptálása kevésbé begyakorolt helyzetekben. A közlés magabiztos bevezetése, kifejtése és lezárása alapvető eszközökkel. Önellenőrzés és önkorrekción, például a félreértéshez vezető hibák felismerése és javítása. Mindezeknek a szóbeli érettségi vizsgán történő alkalmazására való felkészülés. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Leírások, képleírások, témakifejtés (például vizuális segédanyag alapján), elbeszélő szöveg, érveléssor, előadás, prezentáció (önállóan vagy segédanyagok, instrukciók alapján), projektek bemutatása, versek, rapszövegek.</p>	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A2, azaz a tanuló képes többféle szövegfajtát olvasni, tudja, hogy a szövegfajták sajátosságainak ismerete segít a szöveg megértésében. Megtalálja az adott helyzetben fontos konkrét információkat egyszerű, ismerős témákról szóló mindennapi szövegekben.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési körhöz kapcsolódó, lényegre törő szövegek megértése. Az írott vélemény, érvelés követése, ezekből a lényeges részinformációk kiszűrése.
A fejlesztés tartalma	
<p>A fontos általános vagy részinformációk megértése autentikus, hétköznapi nyelven íródott szövegekben, például levelekben, brosúrákban és rövid, hivatalos dokumentumokban.</p> <p>A feladat megoldásához szükséges információk megtalálása hosszabb szövegekben is.</p> <p>A fontos gondolatok felismerése ismerős témákról szóló, lényegre törő újságcikkekben.</p> <p>A gondolatmenet és a következtetések felismerése világosan írt érvelésekben.</p> <p>A köznyelven írt szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése.</p> <p>A mindennapi témákkal összefüggő, köznyelven írt magánlevelek megértése annyira, hogy sikeres írásbeli kommunikációt tudjon folytatni.</p> <p>Különböző eszközök egyszerű, világosan megfogalmazott használati utasításának megértése.</p> <p>Ismert témájú hivatalos levélben az elintézéshez szükséges információk megértése.</p> <p>Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során.</p> <p>A feladat elvégzéséhez szükséges információk összegyűjtése a szöveg különböző részeiből, illetve több szövegből.</p> <p>Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során.</p> <p>Az ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetése a mondat megértett részei és a szövegösszefüggés alapján.</p> <p>Az autentikus szövegek jellegéből fakadó ismeretlen fordulatok kezelése a szövegben.</p> <p>Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, reklám, menürend, prospektus, műsorfüzet), játékszabályok, hagyományos és elektronikus levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), internetes fórumok hozzászólásai, ismeretterjesztő szövegek, képregények, viccek egyszerű irodalmi szövegek.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A2, azaz a tanuló összefüggő mondatokat ír olyan témákról, amelyek közvetlen szükségletekre, élményekre, eseményekre és konkrét információkra vonatkoznak. Ismerős témákról gondolatait egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban fejezi ki írásban. Néhány műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegeket ír minta alapján az őt érdeklő, ismert témákról.

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Részletesebb, összefüggő és tagolt szövegek fogalmazása ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Eseményekről, élményekről, érzésekről, benyomásaokról és véleményről írásbeli beszámolás, valamint tvélemény alátámasztása. Hatékony írásbeli interakció folytatása. Jegyzetkészítés olvasott vagy hallott, érdeklődési körhöz tartozó szövegről, illetve saját ötletekről. Több ismert műfajban is rövid, lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>Egyszerű, összefüggő, lényegre törő szöveg írása számos, érdeklődési köréhez tartozó, ismerős témában, rövid, különálló elemek lineáris összekapcsolásával. Hírek, gondolatok, vélemények és érzések közlése olyan elvontabb és kulturális témákkal kapcsolatban is, mint például a zene vagy a művészet. Információt közlő/kérő feljegyzések/üzenetek írása pl. barátoknak, szolgáltatóknak, tanároknak. Véleményt kifejező üzenet, komment írása (pl. internetes fórumon, blogban). Formanyomtatvány, kérdőív kitöltése, online ügyintézés. Életrajz, lényegre koncentráló leírás, elbeszélés készítése. Riport, cikk, esszé írása. Rövid olvasott vagy hallott szöveg átfogalmazása, összefoglalása, jegyzet készítése. Saját ötletekről jegyzet készítése. Interaktív írás esetén megerősítés, vélemény kérése, az információ ellenőrzése, problémákra való rákérdezés, illetve problémák elmagyarázása. Az írás egyszerű tagolása: bevezetés, kifejtés, lezárás; bekezdések szerkesztése. Néhány egyszerű szövegkohéziós és figyelemvezető eszköz használata. Az alapvető írásbeli műfajok fő szerkezeti és stílusjegyeinek követése (pl. levélben/e-mailben megszólítás, záró formula; a formális és informális regiszterhez köthető néhány szókincsbeli és helyesírási sajátosság). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (pl. vers, rap, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet, paródia írása, illetve átírása). Írásos minták követése és aktuális tartalmakkal való megtöltésük. Kész szövegekből számára hasznos fordulatok kiemelése és saját írásában való alkalmazása. Irányított fogalmazási feladat kötött tartalmainak a fogalmazásban való megjelenítése. Írásának tudatos ellenőrzése, javítása; félreértést okozó hibáinak korrigálása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (pl. nyílazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Hagyományos és elektronikus nyomtatvány, kérdőív; listák; hagyományos és elektronikus képeslapok; poszterszövegek; képaláírások. Üzenetek; SMS-ek/MMS-ek; személyes adatokat tartalmazó bemutatkozó levelek, e-mailek vagy internes profilok. Tényszerű információt nyújtó, illetve kérő levelek és e-mail-ek; személyes információt, tényt, illetve vetetszést/nemtetszést kifejező üzenetek, internetes bejegyzések; egyszerű cselekvéssort tartalmazó instrukciók. Egyszerű ügyintéző levelek/e-mail-ek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás); egyszerű, rövid történetek, elbeszélések, mesék; rövid jellemzések. Rövid leírások; jegyzetek; riportok, cikkek, esszék, felhívások, versek, rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, rövid jelenetek, paródiák.</p>	

Ajánlott témakörök a 9/Ny és a 9–12. évfolyamokra	
Témák	Kapcsolódási pontok
<p><i>Személyes vonatkozások, család</i> A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai. Személyes tervek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők. Egyén és család nálunk és a célországokban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család és háztartás.</p> <p><i>Etika:</i> generációk kapcsolata, családi élet.</p>
<p><i>Ember és társadalom</i> Emberek külső és belső jellemzése. Baráti kör. A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel. Női és férfi szerepek, ismerkedés, házasság. Felelősségvállalás másokért, rászorulóknak segítése. Ünnepek, családi ünnepek. Öltözködés, divat. Hasonlóságok és különbségek az emberek között, tolerancia, pl. fogyatékkal élők. Konfliktusok és kezelésük. Társadalmi szokások nálunk és a célországokban.</p>	<p><i>Etika:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a jövedelem szerepe a családban, kiadás, bevétel, megtakarítás, hitel, rezszi, zsebpénz.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tudatos vásárlás.</p> <p><i>Földrajz; biológia-egészségtan:</i> biotermékek.</p>
<p><i>Környezetünk</i> Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása). A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek. A városi és a vidéki élet összehasonlítása. Növények és állatok a környezetünkben. Időjárás, éghajlat. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben és globálisan - Mit tehetünk környezetünkért és a természet megóvásáért, a fenntarthatóságért?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fenntarthatóság, környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia-takarékosság, újrahasznosítás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> lakóhely és környék</p>

	<p>hagyományai.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág.</p> <p><i>Földrajz:</i> településtípusok; globális problémák, életminőségek különbségei; a Föld mozgása, az időjárás tényezői, a Föld szépsége, egyedisége.</p>
<p><i>Az iskola</i> Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat). Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka nálunk és más országokban. Az ismeretszerzés különböző módjai. A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága. Az internet szerepe az iskolában, a tanulásban. Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei. Iskolai hagyományok nálunk és a célországokban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tudás fogalmának átalakulása, a tanulás technikai, élethosszig tartó tanulás.</p> <p><i>Informatika:</i> digitális tudásbázisok, könyvtári információs rendszerek.</p>
<p><i>A munka világa</i> Diákmunka, nyári munkavállalás. Foglalkozások és a szükséges kompetenciák, rutinok, kötelességek. Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, állásinterjú.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció és munka.</p>
<p><i>Életmód</i> Napirend, időbeosztás. Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás). Életünk és a stressz. Étkezési szokások a családban. Ételek, kedvenc ételek, sütés-főzés. Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben. Ételrendelés telefonon és interneten. Gyakori betegségek, sérülések, baleset. Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak, alternatív gyógymódok). Életmód nálunk és más országokban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés,</p>

<p>Függőségek (dohányzás, alkohol, internet, drog stb.).</p>	<p>elsősegély.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés szerepe.</p>
<p><i>Szabadidő, művelődés, szórakozás</i> Szabadidős elfoglaltságok, hobbik. Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. A művészetek szerepe a mindennapokban. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport. Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet. Az infokommunikáció szerepe a mindennapokban. Kulturális és sportélet nálunk és más országokban.</p>	<p><i>Földrajz:</i> más népek kultúrái.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete.</p> <p><i>Informatika:</i> e-könyvek, médiatudatosság.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, a sport és olimpia története, példaképek szerepe, sportágak jellemzői.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre késztetés, befogadás, értelmezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése.</p>
<p><i>Utazás, turizmus</i> A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés. Nyaralás itthon, illetve külföldön. Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése. Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai. Turisztikai célpontok. Célnyelvi és más kultúrák.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben.</p> <p><i>Földrajz:</i></p>

	<p>a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői.</p>
<p><i>Tudomány és technika</i> Népszerű tudományok, ismeretterjesztés. A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben. Az internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; fizika:</i> tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok.</p> <p><i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik.</p>
<p><i>Gazdaság és pénzügyek</i> Családi gazdálkodás. A pénz szerepe a mindennapokban. Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank). Üzleti világ, fogyasztás, reklámok. Pénzkezelés a célnyelvi országokban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család és háztartás, tudatos vásárlás, pénzügyi ismeretek.</p> <p><i>Matematika:</i> alapműveletek, grafikonok értelmezése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a jövedelem szerepe a családban, kiadás, bevétel, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz.</p>

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>B1 nyelvi szint.</p> <p>A tanuló képes főbb vonalaiban és egyes részleteiben is megérteni a köznyelvi beszédet a számára ismerős témákról.</p> <p>Képes önállóan boldogulni, véleményt mondani és érvelni a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Stílusában és regiszterhasználatában alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez.</p> <p>Ki tudja magát fejezni a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével az ismerős témakörökben. Beszéde folyamatos, érthető, a főbb pontok tekintetében tartalmilag pontos, stílusa megfelelő.</p> <p>Több műfajban képes részleteket is tartalmazó, összefüggő szövegeket fogalmazni ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Írásbeli megnyilatkozásaiban megjelennek műfaji sajátosságok és különböző stílusjegyek.</p> <p>Képes megérteni a gondolatmenet lényegét és egyes részinformációkat a nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törően megfogalmazott szövegekben.</p>
--	--

IDEGEN NYELV

Nyelvi előkészítő évfolyam a hat osztályos középiskolai nevelés-oktatás előtt

Az idegen nyelvek oktatásának alapvető célja, összhangban a KER a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban, ezért a nyelvtanulásban is fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, illetve a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és foratókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Tisztában kell lenniük az egész nyelvi érintkezést átszövő szabályokkal, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák az érintkezést. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással és az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a Nat hangsúlyozza a tantárgyközi integráció fontosságát. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvél való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a Nat-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy tudatosabbá váljon az anyanyelv használata.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére is.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek bekapcsolása a tanulási folyamatba. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett. Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoporthoz más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A nyelvi előkészítő évfolyamra vonatkozó témalista mindkét szinten azonos az élő idegen nyelvi kerettantervekben szereplő, a 7–8. évfolyamok számára ajánlott listával. A NYEK programra készült helyi tantervben kell meghatározni, hogy ezek közül mely témákat dolgozzák fel ezen az évfolyamon és milyen sorrendben, milyen mélységben foglalkoznak velük a későbbi évfolyamokon. Az ajánlott témakörök listája kitekintést tartalmaz a célnyelvi kultúrákra, ily módon biztosítja az interkulturális kompetenciák fejlesztését. Nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy az idegen nyelvek tanulásának célja egyre inkább az, hogy egy közvetítő nyelv birtokába jussunk, így az is fontos feladat, hogy tanulmányaik során a célnyelvi országok mellett más kultúrákat is megismerjenek és elfogadjanak a tanulók, és olyan kommunikációs helyzeteket is ki tudjanak próbálni, amelyekben a kommunikációs partnernek sem a célnyelv az anyanyelve.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. A táblázatok A

fejlesztés tartalma elnevezésű része olyan tevékenységeket tartalmaz, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A nyelvi előkészítő évfolyam a hat osztályos középiskolai nevelés-oktatás előtt

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény rögzíti, hogy a középiskolákban a nevelés-oktatást NYEK előzheti meg, amennyiben az intézmény megfelel a vonatkozó rendeletben meghatározott feltételeknek. Amennyiben a tanulók két idegen nyelvet tanulnak, az iskolának a második idegen nyelvre vonatkozó kritériumokat is teljesítenie kell.

A hat osztályos gimnáziumi nevelés-oktatást megelőző nyelvi előkészítő évfolyam, azaz a 7/Ny osztályok általános céljai megegyeznek az „Idegen nyelvek” kerettantervekben megfogalmazottakkal. Az előkészítő évben biztosított intenzív nyelvtanulás keretében a különböző háttérrel érkező tanulók esélyt kapnak tudásuk összehangolására, a felzárkózásra és az intenzív fejlődésre. A NYEK képzés közvetlen célja, hogy a nyelvi előkészítő évfolyamon a tanulók intenzív nyelvtanulással olyan nyelvtudáshoz jussanak, amely megalapozza a további évek nyelvtanulását. A tervezéskor figyelembe kell venni azonban, hogy a nyelvi előkészítő évfolyam magas idegen nyelvi óraszámú elsősorban nem arányosan megemelt tananyagmennyiséget jelent, hanem tágabb teret biztosít az elmélyítésre, a gyakorlásra és a szilárd alapok megteremtésére. A tanulók életkora és nyelvtanulási tapasztalata miatt különösen fontos ez a hat osztályos nyelvi előkészítő évfolyamokon.

A Nat-hoz hasonlóan, a közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NYEK kerettantervben is azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt KER határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit, ezek a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Jelen kerettanterv a nyelvi előkészítő évfolyammal induló hat osztályos gimnáziumi képzés nyelvi előkészítő évfolyamára készült. Az egyes évfolyamoknál szereplő két szintet egyrészt a rendeletben meghatározott feltételek indokolják, másrészt annak biztosítása, hogy az intézmények a haladás tempóját az adott tanulók igényeihez igazíthassák. A nyelvtanulási folyamat tervezésekor figyelembe kell venni az egyes tanulócsoportok szükségleteit, az év eleji szintfelmérés eredményét és a tanulók haladási tempóját. A magasabb óraszám és a rendeletben meghatározott két lehetséges kimeneti szint teret ad tehát a differenciált, a tanulók igényeinek és életkorának megfelelő oktatás megvalósítására.

A nyelvi előkészítő évfolyammal induló középiskolai oktatásban a Nat-ban megadottak szerint a gimnáziumokban kettő nyelvet kötelező tanulni. A második idegen nyelv tanítását célszerű legkésőbb a 7. évfolyamon megkezdeni. A kötelezően elvárt minimumszinteket az első és második idegen nyelvre a lenti táblázat foglalja össze. A megadottaktól az intézmények a megfelelő feltételek megléte esetén felfelé eltérhetnek.

	NYEK évfolyam (7/Ny), minimumszint	8. évfolyam	10. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
1. idegen nyelv	A1-A2	A2-B1	B1-B2	B2
2. idegen nyelv		A1-A2	A2-B1	B1-B2

Az óraszámok vonatkozásában fontos, hogy a nyelvi előkészítő évfolyammal induló nevelés-oktatás megemelt óraszámra nem elsősorban a tananyag növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A több nyelvóra segítségével az iskolán kívül kevesebb nyelvtanulási lehetőséggel rendelkező tanulók hátránya kompenzálható, sőt a hagyományos képzésben résztvevőkhöz képest magasabb kimeneti szint is elérhető. A kerettanterv a nyelvi előkészítő évfolyammal induló képzésre az idegen nyelvek vonatkozásában a következőket írja elő: a nyelvi előkészítő évfolyamon a rendelkezésre álló heti órakeret legalább 60 százalékát, azaz heti 18 órát kell idegennyelv-oktatásra fordítani. A heti öt testnevelés biztosítása a nyelvi előkészítő esetén is kötelező, a fennmaradó órakeret 50%-át pedig fele-fele arányban informatikai ismeretek oktatására valamint képességfejlesztésre kell fordítani.

A 6–10. évfolyamon az első idegen nyelv tanítására legkevesebb heti 5 órát, a 11-12. évfolyamokon a haladás függvényében minimum heti 3 órát kell szánni. Ettől fölfelé az intézmények eltérhetnek. Az óraszámra beletartozhatnak a tantárgyközi integrációra felhasznált órák is, azaz lehetséges és módszertanilag javasolt az egyéb közismereti, illetve szakmai tárgyak tartalmi bevonása a nyelvtanításba, különösen az előírt kimeneti szintet a 10. évfolyamon elérő tanulók esetében. A második idegen nyelv oktatására szánt időkeretet a Nat alapján az intézmény határozza meg, de javasolt a heti legalább 3 óra.

A hat évfolyamos gimnáziumba, így a 7/Ny osztályokba a tanulók igen változatos idegen nyelvi tapasztalatokkal érkeznek, miközben olyan életkorba lépnek, amikor jelentősen felgyorsulhat a nyelvtanulás sebessége. A NYEK célja tehát olyan szilárd alapok létrehozása, mely differenciált oktatással, az életkornak és a valós nyelvhasználatnak megfelelő tevékenységekkel kezeli az új környezetet, az új tanulócsoporthoz, valamint a tanulók nyelvi készségei terén mutatkozó különbségeket, és emellett segíti a motiváció fenntartását. A különböző nyelvtanulási háttérrel érkező tanulók a 7/Ny évfolyam végére a KER szerinti A1, illetve az A2 szintet kell, hogy elérjék. Ez szoros kölcsönhatásban történik az adott életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás területén. Egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia.

A nyelvi készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A tanulók egyre több autentikus szövegfajttával ismerkednek meg, bővül a szókincsük, szélesedik nyelvtani ismereteik köre, egyre magabiztosabban tudják megvalósítani beszédszándékaikat. Amellett, hogy az új nyelvtani szerkezetekkel a korábbi fejlesztési szakaszokhoz hasonlóan továbbra is kontextusba ágyazva ismerkednek meg, egyre többen és egyre jobban érdeklődnek a nyelvben előforduló szabályszerűségekre és az anyanyelvhez hasonló vagy attól eltérő nyelvtani jelenségek iránt. A helyes nyelvhasználatban segíthetik őket azok a nyelvtani szabályok, amelyeket maguk fedeznek fel és fogalmazznak meg. Fontos, hogy a nyelvi előkészítő évfolyamon biztosított magasabb óraszám az életkoruknak megfelelő minőségű és mennyiségű, kontextusba ágyazott nyelvtani fejlesztést biztosítja, és nem célozhatja meg

magasabb nyelvi szintekhez tartozó szerkezetek tanításának előrehozását vagy környezetükből kiragadott tanítását.

A nyelvtanulás korábbi szakaszainak témakörei a 7/Ny évfolyamon tovább bővülnek és mélyülnek azáltal, hogy a tanulók érdeklődése és igényei szerint új szempontokból kerülnek feldolgozásra. Ezek és az újonnan feldolgozásra kerülő témák is összhangban állnak a Nat más műveltségi területeinek tartalmaival, és lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a nyelv eszközeivel alaposabban, árnyaltabban megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. A nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása szempontjából meghatározó jelentősége van a témák gondos megválasztásának és annak, hogy a tanulók kívánságára időről-időre olyan témák is feldolgozásra kerüljenek, amelyek aktuálisan érdeklik, foglalkoztatják őket. A tanulási kedvet fokozza, ha a tanulók változatos munkaformák, értelmes tevékenységek és érdekes, kihívást jelentő feladatok keretében fejleszthetik nyelvtudásukat.

Ebben a fejlesztési szakaszban tovább bővül a megismert és alkalmazott nyelvtanulási stratégiáknak a köre. Ezek fokozatos elsajátítása lehetővé teszi, hogy a tanulók az iskolán kívül is egyre inkább hasznosítsák, fejlesszék nyelvtudásukat. Ugyancsak segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, azok önálló javításában.

A NYEK sikerét számos tényező segítheti. Az egyik legfontosabb kulcs a tanárok megfelelő felkészítése, hiszen a NYEK csoportok nagy óraszámú történő oktatása mind szakmailag, mind emberileg nagy kihívás elé állítja a nyelvtanárokat. Javasolt, hogy az egyes csoportokat az adott idegen nyelvből egynél több nyelvtanár oktassa, így a tanári és tanulói motiváció fenntartható és erősíthető, az intenzív forma adta nehézségek jelentősen csökkenthetők. Ha egy csoporttal több tanár foglalkozik, az lehetőséget ad a tapasztalatcserére, egymás segítségére és a felelősség megosztására is. A munkamegosztás a tanulási-tanítási folyamat egészére épüljön, a különböző tevékenységeket integráltan kezelve, azaz ne legyenek például a különböző tanároknál a különböző készségek. A tanároknak folyamatosan együtt kell működniük, ebben segítségükre vannak a munka dokumentálásának eszközei, például a közösen vezetett haladási napló és a rendszeres szóbeli egyeztetések. A tanulók több különféle tanári megközelítéssel találkoznak, ezek kiegészítik és erősítik egymást. Ez a kommunikációs helyzetet közelebb viszi a valós nyelvi helyzetekhez, csökkenti az esetleges egyhangúságot, és nagyobb az esély arra is, hogy minden tanuló megtalálja a neki megfelelő nyelvtanulási módot.

A tananyagok esetében a nyelvi előkészítő évfolyam nagyobb nyelvi óraszámú miatt több lehetőség adódik kiegészítő anyagok felhasználására, ezek segítségével a tanulási motiváció tovább erősíthető, és a nyelvtanulás autentikusabbá válik. A jól kiválasztott anyagok az egyes készségek fejlesztésében nagy segítséget jelenthetnek. Az elektronikus anyagok, az IKT integrálása a nyelvtanulásba különösen fontos eszköz lehet. A nyelvi előkészítő évfolyam megfelelő tervezéssel változatos és hatékony nyelvtanulást eredményez, számos olyan tevékenységre ad lehetőséget, amelyekre az egyéb nyelvtanulási formákban általában kevesebb idő jut.

A nyelvi előkészítő évfolyam a mérés, értékelés terén is összetettebb feladatot jelent. A tanulók iskolai életében különösen nagy hangsúly kerül a nyelvtanulásra, így a folyamatos visszajelzés nagy jelentőséggel bír. A nagyobb óraszám lehetőséget ad az alapos és sokszínű értékelésre, mely mind eszközeiben (projektmunka, prezentáció stb.), mind az értékelő személyében (tanár, társ vagy a tanuló önmaga) igen változatos lehet. Az osztályozáson túl hasznos lehet a rendszeres írásbeli vagy szóbeli szöveges értékelés, például egy előre kidolgozott szempontsorról (órai munka, iskolán kívüli nyelvtanulás, házi feladat, projektmunkák stb.). A NYEK-en elérhető látványos fejlődés regisztrálásában segítség lehet az Európai nyelvtanulási napló, mellyel a tanulók maguk is dokumentálni tudják

eredményességüket, így tudatosabban követhetik nyelvtudásuk erősödését. Abban is segítségükre lehet, hogy kialakuljon bennük a saját tanulásukért, fejlődésükért vállalt felelősség.

Az intenzív nyelvtanulás dinamikája eltér a szokásostól, ezért több pontra külön figyelmet kell fordítani. Különösen fontos a motiváció fenntartása, amiben segít a tanulókkal való szoros együttműködés, a valós tanulási helyzetek megteremtése, a változatos tevékenységek. Meg kell találni az új anyag és a gyakorlás megfelelő arányát, valamint tudni kell kezelni azt a csalódást, amelyet az intenzív tanulásból fakadó látványos fejlődés későbbi (természetes) lassulása okoz.

A nyelvi előkészítő évfolyamon megnő a differenciálás jelentősége is. A NYEK elegendő teret hagy számos olyan feladatra, amelyekre a normál nyelvi képzésben nehezebb időt találni, ilyen például a tanulók fokozatos felkészítése az önálló nyelvtanulásra, vagy a nyelvtanulásnak a személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásainak kiaknázása. A nagyobb órakeret több lehetőséget kínál a „kísérletezésre”, az innovációra, új módszerek, eljárások kipróbálására. Az eredmények jól hasznosíthatók az intézmény munkájának más területein is, például más tantárgyakban is segíthetik a módszertani innovációt.

A NYEK végére a tanulók idegen nyelvi tudása lehetővé teszi, hogy a körülöttük lévő világról idegen nyelven is szerezzenek információt, és ezzel a lehetőséggel már tudatosan éljenek. A különböző célok és tartalmak idegen nyelvi fejlesztésében segítenek eligazodni a témakörök táblázatában megadott kapcsolódási pontok. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy az idegen nyelv kulcskompetencia, amely segítséget nyújt a magánéletben és a tanulásban, később a szakmai pályafutás során is az eligazodásban és a boldogulásban. A szakközépiskolákban indított előkészítő évfolyamokon érdemes lehetőséget biztosítani arra is, hogy a tanulók idegen nyelven is ismerkedjenek az intézmény profiljának megfelelő szakmai tartalommal.

Az A1 kimeneti szinthez

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés követése; az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó, kevesebb nonverbális elemmel támogatott és bővülő szókinccsel megfogalmazott, de továbbra is rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése; a mindennapi témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavak, fordulatok felismerése, ezekből következtetés a szövegek témájára; a megértést segítő feladatokra támaszkodva a lényeg és néhány konkrét információ kiszűrése ismert témájú rövid, egyszerű szövegekből; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott	

célnyelvi óravezetés növekvő biztonsággal történő követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat).

Rövid, egyszerű tanári utasítások alaposabb és biztosabb megértése (pl. játékos feladatok; manuális tevékenységek; mozgásos, játékos tevékenységek).

A tanulóhoz közel álló, ismert témákról szóló rövid kérdések és néhány rövid mondatból álló szövegek megértése.

Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, következtetések levonása a témára, lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.

A megértés során egyre tudatosabb támaszkodás a hallott szöveget kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre.

Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk egyre tudatosabb összekapcsolása a témával kapcsolatos egyéb ismeretekkel, és ezek alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan.

Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; egyszerű kérdések feltevése ismert témákról, illetve válaszadás egyszerű nyelvi eszközökkel a hozzá intézett kérdésekre; rövid beszélgetés folytatása ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témákról; rövid, egyszerű szövegek közös előadása; az ismert szöveg célnyelvi normákhoz közelítő kiejtése, helyes intonációval és megfelelő beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
A mondanivaló nonverbális elemekkel (pl. testbeszéddel, hanglejtéssel, vizuális eszközökkel) támogatott kifejezése bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel. Rövid válaszokkal, cselekvéssel való reagálás ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra. Egyszerű kérdések feltevése ismert témákhoz, osztálytermi szituációkhoz, egyéni szükségletekhez kapcsolódva. Egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása	

társakkal.
 Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése).
 Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése.
 Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás).
 Hallott, látott jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, időjárással kapcsolatos megfigyelésekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.
 Aktív részvétel dalok, mondókák, versek, mesék, történetek előadásában, szóbeli nyelvi játékokban; nonverbális elemekkel támogatott történet elmondásába való bekapcsolódás az ismert szavak, kifejezések, beszédfordulatok szintjén.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Dalok, mondókák, versek, mesék, illusztrált történetek, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, dramatizált jelenetek, néhány mondatos leírások, egyszerű felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén alapuló szövegek.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, egyszerű szövegek elmondása, illetve párbeszéd előadása társaival közösen, tanári segítséggel; egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott, összefüggő leírás adása saját magáról és a környezetében előforduló tárgyról, élőlényekről, eseményekről; néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása kötőszavakkal; munkájának bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; ismert szöveg elmondása a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel, intonációval és beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
Gyermekirodalmi mű (pl. vers, dal, mese), történet, cselekvéssor közös vagy önálló előadása társak, másik osztály, szülők vagy tanárok részére. Felkészülést követően nonverbális elemekkel támogatott egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal. Minta alapján, tanári segítséggel összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután). Egyénileg vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése). Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag hallgatása és együttes elmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével).	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Dalok, versek, mesék, rövid történetek, cselekvéssorok, leírások (pl. tanulói munka bemutatása), rövid szerepek, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértést segítő elemekre támaszkodva felismeri és megérti az egyszerű szövegekben az ismert nevek, szavak és mondatok felismerése és megértése; a különböző műfajú, egyszerű, autentikus szövegek lényegének megértése; egyszerű, autentikus szövegekből néhány alapvető információ kiszűrése; az olvasott szövegre vonatkozó egyszerű feladatok elvégzése; a készségek, képességek kreatív használata az olvasott szövegek értelmezéséhez; érdeklődés kialakítása a célnyelvi kultúra irodalmi, művészeti alkotásai iránt.
A fejlesztés tartalma	
<p>Rövid, hétköznapi szövegekben ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok felismerése. Írott szöveggel kapcsolatos tevékenységek végzése (pl. leírás alapján illusztráció készítése, képek sorba rendezése, szövegrészlettel való párosítása).</p> <p>Egyszerű, különböző műfajú szövegek olvasása, lényegük megértése, a szövegek feladatokon keresztül történő feldolgozása.</p> <p>Különböző műfajú szövegek (pl. versek, mesék, történetek, fabulák, viccek) közös olvasása.</p> <p>Egyszerű, informatív szövegből (pl. brosúrából, menetrendből, utcai táblákról, feliratokról) tárgyyszerű információ szerzése.</p> <p>Rövid, egyszerű, írott instrukciók követése képek segítségével (pl. játék összerakása, útbaigazítás).</p> <p>Egyszerűsített nyelvezetű irodalmi alkotások olvasása (pl. versek, mesék, dalszövegek, novellák).</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Történetek, hirdetések, plakátok, egyszerű katalógusok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, feliratok, nyomtatványok hagyományos és online formában.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; megadott mintát követve különböző műfajú és életkorának

<p>nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>megfelelő témájú rövid szövegek alkotása; írásbeli válaszadás személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre; a közösen feldolgozott olvasott szöveghez kapcsolódó írásbeli feladatok elvégzése; részvétel írásbeli nyelvi játékokban; a meglévő szókincs, tudás képes kreatív alkalmazása az őt érdeklő témájú, egyszerű szövegek írásához.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása, illetve hallás utáni leírása. Rövid mondatok írása egyszerű nyelvi szerkezetek felhasználásával (pl. napirend bemutatása, emberek, állatok, tárgyak jellemzése, képfeliratok készítése). Különböző műfajú, egyszerű, rövid szövegek írása (pl. hagyományos vagy elektronikus képeslap, üdvözlőlap, meghívó, üzenet, SMS, e-mail). Egyszerű, autentikus kérdőívek, adatlapok kitöltése. Projektmunka készítése (pl. poszterek, hirdetések, faliújságok, tájékoztató táblák, ismertető). Az életkornak megfelelő irodalmi művek (pl. mesék, történetek) bizonyos elemeinek megváltoztatása, átírása. Különböző típusú szövegek kreatív írása (pl. napló, dalszöveg, listaversek, szabadversek). Egy-két mondatos üzenet, illetve bejegyzés írása internetes közösségi oldalon, blogban vagy fórumban. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.</p>	

<p>Ajánlott témakörök a 7/Ny és a 7–8. évfolyamokra</p>	
<p>Ajánlott témakörök</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Család Én és a családom Családtagok bemutatása, családfa Családi események, közös programok Családi ünnepek Nagyszüleim világa</p>	<p>Erkölcstan és etika: társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor Hon- és népismeret: családuknak története Életvitel és gyakorlat: családi munkamegosztás</p>
<p>Otthon Otthonom, szűkebb környezetem Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak Lakóhelyem, tágabb környezetem Otthonok a célnyelvi országban és a nagyvilágban Otthontalanok</p>	<p>Matematika: tájékozódás a térben Történelem: család és lakóhely Hon- és népismeret: az én városom, falum</p>

<p>Étkezés</p> <p>Napi étkezések</p> <p>Kedvenc ételeim, italaim</p> <p>Egészséges táplálkozás</p> <p>Receptek, főzés, sütés, főzőműsorok</p> <p>Étkezési szokások a célnyelvi kultúrában és a nagyvilágban</p>	<p>Biológia: táplálkozás</p> <p>Kémia: egészséges táplálkozás: a zsírok és cukrok szerepe</p> <p>Életvitel és gyakorlat: családi munkamegosztás</p> <p>Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása</p>
<p>Idő, időjárás</p> <p>Az óra</p> <p>Évszakok és hónapok</p> <p>A hét napjai és napszakok</p> <p>Időjárás</p> <p>Időjárási rekordok</p> <p>Időjárási jelenségek</p> <p>Természeti katasztrófák</p>	<p>Földünk - környezetünk: éghajlat és lakóhelyek; időjárási, éghajlati elemek</p> <p>Fizika: természeti katasztrófák</p>
<p>Öltözködés</p> <p>Ruhadarabok</p> <p>Kedvenc ruháim</p> <p>Divat világa</p>	<p>Történelem: öltözködés, divat</p> <p>Erkölcstan és etika: szokások, társadalmi szabályok</p>
<p>Sport</p> <p>Testrészek és mozgás</p> <p>Kedvenc sportom</p> <p>Sportok, sportfelszerelések</p> <p>Extrém sportok</p> <p>Sportversenyek, olimpia</p>	<p>Biológia: az ember megismerése és egészsége</p> <p>Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok</p>
<p>Iskola, barátok</p> <p>Iskolám, osztálytermünk</p> <p>Tantárgyaim, tanárain</p> <p>Osztálytársaim, barátaim</p> <p>Tanórán kívüli közös programjaink</p> <p>Iskolai élet más országokban</p>	<p>Erkölcstan és etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, egymás segítése</p>
<p>Szabadidő, szórakozás</p> <p>Szabadidős tevékenységek, kedvenc</p>	<p>Testnevelés és sport: sportok</p> <p>Ének - zene: zenehallgatás</p>

<p>időtöltésem</p> <p>Internet, interaktív játékok,</p> <p>Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások</p> <p>Közös időtöltés barátokkal</p>	<p>Dráma és tánc: színház, előadások</p> <p>Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások</p> <p>Informatika: Az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika</p>
<p>Természet, állatok</p> <p>Kedvenc állataim</p> <p>Kisállatok, felelős állattartás</p> <p>Kontinensek, tájegységek</p> <p>Hazánk és más országok, más kontinensek élővilága</p>	<p>Biológia: a természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései</p> <p>Földünk - környezetünk: földrészek és óceánok, felszínformák, hazánk természeti adottságai; Európán kívüli kontinensek, tájak, országok</p> <p>Életvitel és gyakorlat: hobbiállatok gondozása</p>
<p>Ünnepek és szokások</p> <p>Az én ünnepeim</p> <p>Ünnepek itthon és a nagyvilágban</p>	<p>Történelem: hétköznapiak, ünnepek</p> <p>Hon- és népismeret: találkozás a múlttal: Ünnepeinek eredete és szokásrendje</p>
<p>Város, bevásárlás</p> <p>Városok, települések, falvak</p> <p>Épületek, utcák</p> <p>Tájékozódás, útbaigazítás</p> <p>Üzletek, bevásárlóközpontok, piac</p> <p>Vásárlás</p> <p>Látnivalók, nevezetességek a lakóhelyemen</p> <p>Híres városok és nevezetességeik</p>	<p>Matematika: tájékozódás a térben, térbeli alakzatok</p> <p>Földünk - környezetünk: országok, városok</p> <p>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei</p> <p>Életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás</p>
<p>Utazás, pihenés</p> <p>Vakáció, nyaralás</p> <p>Táborok, osztálykirándulás</p> <p>Közlekedési eszközök</p> <p>Utazás belföldön és külföldön</p>	<p>Földünk - környezetünk: tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok</p> <p>Biológia: az erdők világa</p> <p>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei</p>
<p>Fantázia és valóság</p> <p>Kedvenc olvasmányaim, könyveim</p> <p>Képzeletem világa</p> <p>Utazás a jövőbe</p>	<p>Dráma és tánc: dramatikus játékok</p> <p>Rajz és vizuális kultúra: képzeletem világa</p>

<p>Zene, művészetek</p> <p>Kedvenc zeném, együttesem</p> <p>Film- és színházi élményeim</p> <p>Kedvenc múzeumom</p> <p>Kiállítások, rendezvények, koncertek</p> <p>Zenei világnap</p>	<p>Ének - zene: zenehallgatás</p> <p>Dráma és tánc: színház, előadások</p> <p>Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások</p>
<p>Környezetünk védelme</p> <p>Veszélyeztetett állat és növényvilág</p> <p>Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés</p> <p>Környezettudatos viselkedés</p>	<p>Biológia: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</p> <p>Fizika: energiatermelési eljárások</p> <p>Földünk - környezetünk: globális problémák, fenntarthatóság, védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái</p> <p>Életvitel és gyakorlat: tudatos vásárlás, egészséges életmód</p>
<p>Egészséges életmód</p> <p>A rendszeres testedzés</p> <p>A helyes táplálkozás</p> <p>Betegségek és megelőzésük</p>	<p>Biológia: betegségek megelőzése</p> <p>Életvitel és gyakorlat: egészséges életmód</p>
<p>Felfedezések</p> <p>Nagy földrajzi felfedezések</p> <p>Híres felfedezők és életútjuk</p>	<p>Történelem: felfedezők és feltalálók</p> <p>Hon- és népismeret: a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</p>
<p>Tudomány, technika</p> <p>Feltalálók és találmányok</p> <p>Híres feltalálók és életútjuk</p> <p>A jövő technikai vívmányai</p>	<p>Biológia: tudománytörténet</p> <p>Hon- és népismeret: a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</p>
<p>Múltunk és jövőnk</p> <p>Családom múltja, gyökereim</p> <p>Az én jövőm</p> <p>Iskolám múltja, jelene</p> <p>A jövő iskolája</p> <p>Lakóhelyem régen és most</p> <p>A jövő városa</p> <p>Földünk jövője</p>	<p>Történelem: különböző korszakok, globális problémák</p> <p>Hon- és népismeret: az én világom, Találkozás a múlttal</p> <p>Földünk - környezetünk: településtípusok; környezettudatosság, környezetvédelem</p> <p>Erkölcstan és etika: a munka világa</p> <p>Életvitel és gyakorlat: pályaorientáció: szakmák, foglalkozások</p>

<p>Média, kommunikáció</p> <p>Internet, interaktív játékok, közösségi oldalak</p> <p>Infokommunikációs eszközök a mindennapokban</p> <p>A média szerepe a hétköznapokban</p> <p>Testbeszéd</p> <p>Kommunikáció az állatvilágban</p>	<p>Történelem: hírközlés</p> <p>Biológia: kommunikáció az állatvilágban</p> <p>Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek: a média és a nyilvánosság szerepe</p> <p>Informatika: az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika</p>
<p>Földünk és a világűr</p> <p>A naprendszer és a bolygók</p> <p>A Nap és a csillagok</p> <p>Utazások az űrben</p>	<p>Földünk - környezetünk: égitestek</p> <p>Fizika: a naprendszer objektumai, a világűr megismerésének eszközei</p> <p>Matematika: tájékozódás a térben</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A1 szintű nyelvtudás:</p> <p>A tanuló megérti a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket.</p> <p>Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál.</p> <p>Felkészülés után elmond rövid szövegeket.</p> <p>Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát.</p> <p>Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.</p>
--	--

Az A2 kimeneti szinthez

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva;

	néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
<p>Az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott célnyelvi órávezetés folyamatos követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat) és a tanári utasítások megértése.</p> <p>Ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és kijelentések megértése.</p> <p>Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan;</p> <p>a szöveg lényegének, néhány konkrét információnak a kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.</p> <p>Ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése a tanult nyelvi eszközökre támaszkodva, a beszédhelyzetet figyelembe vételével.</p> <p>Különböző beszélők egyre nagyobb biztonsággal való megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal;</p> <p>kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása;</p> <p>az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján;</p> <p>egyre több kompenzációs stratégia tudatos alkalmazása a megértetés, illetve a beszédpartner megértése érdekében;</p> <p>törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdések feltevése, kérések, felszólítások megfogalmazása, illetve az azokra történő válaszadás.</p>	

Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben.

A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során, spontán kommunikálás strukturált, előre látható szituációkban (pl. pár- vagy csoportmunka során társakkal).

Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel, spontán kommunikálás célnyelvi beszélőkkel.

Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása, illetve szükség esetén a saját mondanivaló átfogalmazása, egyszerűsítése, pontosítása a kommunikáció fenntartása érdekében.

Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. a kommunikáció fenntartása, követése, lezárása).

Észlelt (hallott/látott) jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, helyzetekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Rövid, de egyre bővülő szókinccsel, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről;</p> <p>munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel;</p> <p>rövid, egyszerű történetek mesélése;</p> <p>egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása;</p> <p>egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata;</p> <p>a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése;</p> <p>a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása;</p> <p>a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása ismert témákról, felkészülés után.</p> <p>Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal.</p> <p>Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát).</p> <p>A mondanivaló jelentésének pontosítása, tisztázása a testbeszéd tudatos alkalmazásával.</p> <p>Csoportos előadás vagy prezentáció jegyzetek alapján.</p> <p>Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése).</p> <p>Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elismétlése, a célnyelvi</p>	

normához közelítő kiejtés gyakorlása.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készsége kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.
A fejlesztés tartalma	
<p>Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések megértése. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történetek, mesék, versek és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek olvasása. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és holnapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a tanulók életkorának megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt

	mondatsorokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.
A fejlesztés tartalma	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása és diktálás utáni leírása.</p> <p>Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatok írása a tanuló közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd).</p> <p>Egyszerű szövegek írása kommunikációs céllal (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés).</p> <p>Egyszerű írásos minták követése, kreatív átdolgozása, aktuális, konkrét és személyes tartalmakkal való megtöltése (pl. egyszerű, személyes témákról minta alapján vers, dalszöveg, rap írása).</p> <p>Gondolatok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).</p> <p>Gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek követése saját írásmű létrehozása során (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záró formula).</p> <p>A mondanivaló közvetítése vizuális eszközökkel (pl. szövegkiemelés, internetes, vagy SMS-ben használt emotikon, rajz, ábra, diasor).</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél, email, SMS, blogbejegyzés.</p>	

Ajánlott témakörök a 7/Ny és a 7–8. évfolyamokra	
Ajánlott témakörök	Kapcsolódási pontok
<p>Család</p> <p>Én és a családom</p> <p>Családtagok bemutatása, családfa</p> <p>Családi események, közös programok</p> <p>Családi ünnepek</p> <p>Nagyszüleim világa</p>	<p>Erkölcstan és etika: társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor</p> <p>Hon- és népismeret: családjunk története</p> <p>Életvitel és gyakorlat: családi munkamegosztás</p>
<p>Otthon</p> <p>Otthonom, szűkebb környezetem</p> <p>Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak</p> <p>Lakóhelyem, tágabb környezetem</p> <p>Otthonok a célnyelvi országban és a nagyvilágban</p> <p>Otthontalanok</p>	<p>Matematika: tájékozódás a térben</p> <p>Történelem: család és lakóhely</p> <p>Hon- és népismeret: az én városom, falum</p>
<p>Étkezés</p>	<p>Biológia: táplálkozás</p>

<p>Napi étkezések</p> <p>Kedvenc ételeim, italaim</p> <p>Egészséges táplálkozás</p> <p>Receptek, főzés, sütés, főzőműsorok</p> <p>Étkezési szokások a célnyelvi kultúrában és a nagyvilágban</p>	<p>Kémia: egészséges táplálkozás: a zsírok és cukrok szerepe</p> <p>Életvitel és gyakorlat: családi munkamegosztás</p> <p>Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása</p>
<p>Idő, időjárás</p> <p>Az óra</p> <p>Évszakok és hónapok</p> <p>A hét napjai és napszakok</p> <p>Időjárás</p> <p>Időjárási rekordok</p> <p>Időjárási jelenségek</p> <p>Természeti katasztrófák</p>	<p>Földünk - környezetünk: éghajlat és lakóhelyek; időjárási, éghajlati elemek</p> <p>Fizika: természeti katasztrófák</p>
<p>Öltözködés</p> <p>Ruhadarabok</p> <p>Kedvenc ruháim</p> <p>Divat világa</p>	<p>Történelem: öltözködés, divat</p> <p>Erkölcstan és etika: szokások, társadalmi szabályok</p>
<p>Sport</p> <p>Testrészek és mozgás</p> <p>Kedvenc sportom</p> <p>Sportok, sportfelszerelések</p> <p>Extrém sportok</p> <p>Sportversenyek, olimpia</p>	<p>Biológia: az ember megismerése és egészsége</p> <p>Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok</p>
<p>Iskola, barátok</p> <p>Iskolám, osztálytermünk</p> <p>Tantárgyaim, tanárain</p> <p>Osztálytársaim, barátaim</p> <p>Tanórán kívüli közös programjaink</p> <p>Iskolai élet más országokban</p>	<p>Erkölcstan és etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, egymás segítése</p>
<p>Szabadidő, szórakozás</p> <p>Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem</p> <p>Internet, interaktív játékok</p>	<p>Testnevelés és sport: sportok</p> <p>Ének - zene: zenehallgatás</p> <p>Dráma és tánc: színház, előadások</p> <p>Rajz és vizuális kultúra: múzeumok,</p>

<p>Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások</p> <p>Közös időtöltés barátokkal</p>	<p>kiállítások</p> <p>Informatika: Az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika</p>
<p>Természet, állatok</p> <p>Kedvenc állataim</p> <p>Kisállatok, felelős állattartás</p> <p>Kontinensek, tájegységek</p> <p>Hazánk és más országok, más kontinensek élővilága</p>	<p>Biológia: a természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései</p> <p>Földünk - környezetünk: földrészek és óceánok, felszínformák, hazánk természeti adottságai; Európán kívüli kontinensek, tájak, országok</p> <p>Életvitel és gyakorlat: hobbiállatok gondozása</p>
<p>Ünnepek és szokások</p> <p>Az én ünnepeim</p> <p>Ünnepek itthon és a nagyvilágban</p>	<p>Történelem: hétköznapiak, ünnepek</p> <p>Hon- és népismeret: találkozás a múlttal: Ünnepeinek eredete és szokásrendje</p>
<p>Város, bevásárlás</p> <p>Városok, települések, falvak</p> <p>Épületek, utcák</p> <p>Tájékozódás, útbaigazítás</p> <p>Üzletek, bevásárlóközpontok, piac</p> <p>Vásárlás</p> <p>Látnivalók, nevezetességek a lakóhelyemen</p> <p>Híres városok és nevezetességeik</p>	<p>Matematika: tájékozódás a térben, térbeli alakzatok</p> <p>Földünk - környezetünk: országok, városok</p> <p>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei</p> <p>Életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás</p>
<p>Utazás, pihenés</p> <p>Vakáció, nyaralás</p> <p>Táborok, osztálykirándulás</p> <p>Közlekedési eszközök</p> <p>Utazás belföldön és külföldön</p>	<p>Földünk - környezetünk: tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok</p> <p>Biológia: az erdők világa</p> <p>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei</p>
<p>Fantázia és valóság</p> <p>Kedvenc olvasmányaim, könyveim</p> <p>Képzeletem világa</p> <p>Utazás a jövőbe</p>	<p>Dráma és tánc: dramatikus játékok</p> <p>Rajz és vizuális kultúra: képzeletem világa</p>
<p>Zene, művészetek</p> <p>Kedvenc zeném, együttesem</p> <p>Film- és színházi élményeim</p>	<p>Ének - zene: zenehallgatás</p> <p>Dráma és tánc: színház, előadások</p> <p>Rajz és vizuális kultúra: múzeumok,</p>

<p>Kedvenc múzeumom</p> <p>Kiállítások, rendezvények, koncertek</p> <p>Zenei világnap</p>	<p>kiállítások</p>
<p>Környezetünk védelme</p> <p>Veszélyeztetett állat és növényvilág</p> <p>Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés</p> <p>Környezettudatos viselkedés</p>	<p>Biológia: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</p> <p>Fizika: energiatermelési eljárások</p> <p>Földünk - környezetünk: globális problémák, fenntarthatóság, védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái</p> <p>Életvitel és gyakorlat: tudatos vásárlás, egészséges életmód</p>
<p>Egészséges életmód</p> <p>A rendszeres testedzés</p> <p>A helyes táplálkozás</p> <p>Betegségek és megelőzésük</p>	<p>Biológia: betegségek megelőzése</p> <p>Életvitel és gyakorlat: egészséges életmód</p>
<p>Felfedezések</p> <p>Nagy földrajzi felfedezések</p> <p>Híres felfedezők és életútjuk</p>	<p>Történelem: felfedezők és feltalálók</p> <p>Hon- és népismeret: a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</p>
<p>Tudomány, technika</p> <p>Feltalálók és találmányok</p> <p>Híres feltalálók és életútjuk</p> <p>A jövő technikai vívmányai</p>	<p>Biológia: tudománytörténet</p> <p>Hon- és népismeret: a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</p>
<p>Múltunk és jövőnk</p> <p>Családom múltja, gyökereim</p> <p>Az én jövőm</p> <p>Iskolám múltja, jelene</p> <p>A jövő iskolája</p> <p>Lakóhelyem régen és most</p> <p>A jövő városa</p> <p>Földünk jövője</p>	<p>Történelem: különböző korszakok, globális problémák</p> <p>Hon- és népismeret: az én világom, találkozás a múlttal</p> <p>Földünk - környezetünk: településtípusok; környezettudatosság, környezetvédelem</p> <p>Erkölcstan és etika: a munka világa</p> <p>Életvitel és gyakorlat: pályaorientáció: szakmák, foglalkozások</p>
<p>Média, kommunikáció</p> <p>Internet, interaktív játékok, közösségi oldalak</p> <p>Infokommunikációs eszközök a mindennapokban</p>	<p>Történelem: hírközlés</p> <p>Biológia: kommunikáció az állatvilágban</p> <p>Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek: a média és a nyilvánosság szerepe</p>

<p>A média szerepe a hétköznapokban</p> <p>Testbeszéd</p> <p>Kommunikáció az állatvilágban</p>	<p>Informatika: az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika</p>
<p>Földünk és a világűr</p> <p>A naprendszer és a bolygók</p> <p>A Nap és a csillagok</p> <p>Utazások az űrben</p>	<p>Földünk - környezetünk: égitestek</p> <p>Fizika: a naprendszer objektumai, a világűr megismerésének eszközei</p> <p>Matematika: tájékozódás a térben</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén</p>	<p>A2 szintű nyelvtudás:</p> <p>A tanuló egyszerű hangzó szövegekből kiszűri a lényegét és néhány konkrét információt.</p> <p>Válaszol a hozzá intézett kérdésekre, sikeresen vesz részt rövid beszélgetésekben.</p> <p>Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazva történetet mesél el, valamint leírást ad saját magáról és közvetlen környezetéről.</p> <p>Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző típusú, egyszerű írott szövegekben megtalálja a fontos információkat.</p> <p>Összefüggő mondatokat, rövid szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról.</p>
---	---

IDEGEN NYELV

Nyelvi előkészítő évfolyam a nyolc osztályos gimnáziumi nevelés-oktatás előtt

Az idegen nyelvek oktatásának alapvető célja, összhangban a KER-rel, a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban, ezért a nyelvtanulásban is fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, illetve a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és foratókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Tisztában kell lenniük az egész nyelvi érintkezést átszövő szabályokkal, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák az érintkezést. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással és az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a Nat hangsúlyozza a tantárgyközi integráció fontosságát. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvél való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a Nat-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy tudatosabbá váljon az anyanyelv használata.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére is.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek bekapcsolása a tanulási folyamatba. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett. Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoporthoz más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A nyelvi előkészítő évfolyamra vonatkozó témalista azonos az élő idegen nyelvi kerettantervekben szereplő, az 5–6. évfolyamok számára ajánlott listával. A NYEK programra készült helyi tantervben kell meghatározni, hogy ezek közül mely témákat dolgozzák fel ezen az évfolyamon és milyen sorrendben, milyen mélységben foglalkoznak velük a későbbi évfolyamokon. Az ajánlott témakörök listája kitekintést tartalmaz a célnyelvi kultúrákra, ily módon biztosítja az interkulturális kompetenciák fejlesztését. Nem szabad szem előtt téveszteni azt sem, hogy az idegen nyelvek tanulásának célja egyre inkább az, hogy egy közvetítő nyelv birtokába jussunk, így az is fontos feladat, hogy tanulmányaik során a célnyelvi országok mellett más kultúrákat is megismerjenek és elfogadjanak a tanulók, és olyan kommunikációs helyzeteket is ki tudjanak próbálni, amelyekben a kommunikációs partnernek sem a célnyelv az anyanyelve.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. A táblázatok A

fejlesztés tartalma elnevezésű része olyan tevékenységeket tartalmaz, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A nyelvi előkészítő évfolyam a nyolc osztályos gimnáziumi nevelés-oktatás előtt

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény rögzíti, hogy a középiskolákban a nevelés-oktatást nyelvi előkészítő évfolyam (NYEK) előzheti meg, amennyiben az intézmény megfelel a vonatkozó rendeletben meghatározott feltételeknek. Amennyiben a tanulók két idegen nyelvet tanulnak, az iskolának a második idegen nyelvre vonatkozó kritériumokat is teljesítenie kell.

A nyolc osztályos gimnáziumi nevelés-oktatást megelőző nyelvi előkészítő évfolyam, azaz az 5/Ny osztályok általános céljai megegyeznek az „Idegen nyelvek” kerettantervekben megfogalmazottakkal. Az előkészítő évben biztosított intenzív nyelvtanulás keretében a különböző háttérrel érkező tanulók esélyt kapnak tudásuk összehangolására, a felzárkózásra és az intenzív fejlődésre. A NYEK képzés közvetlen célja, hogy a nyelvi előkészítő évfolyamon a tanulók intenzív nyelvtanulással olyan nyelvtudáshoz jussanak, amely megalapozza a további évek nyelvtanulását. A tervezéskor figyelembe kell venni azonban, hogy a nyelvi előkészítő évfolyam magas idegen nyelvi óraszámú elsősorban nem arányosan megemelt tananyagmennyiséget jelent, hanem tágabb teret biztosít az elmélyítésre, a gyakorlásra és a szilárd alapok megteremtésére. A tanulók kora és előzetesen kevés nyelvtanulási tapasztalata miatt különösen igaz ez a nyolc osztályos gimnáziumok NYEK-es tanulóira.

A Nat-hoz hasonlóan, a közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NYEK kerettantervben is azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt KER határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit, ezek a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Jelen kerettanterv a nyelvi előkészítő évfolyammal induló nyolc osztályos gimnáziumi képzés nyelvi előkészítő évfolyamára készült. Az egyes évfolyamoknál szereplő két szintet egyrészt a rendeletben meghatározott feltételek indokolják, másrészt annak biztosítása, hogy az intézmények a haladás tempóját az adott tanulók igényeihez igazíthassák. A nyelvtanulási folyamat tervezésekor figyelembe kell venni az egyes tanulócsoportok szükségleteit, az év elejei szintfelmérés eredményét és a tanulók haladási tempóját. A magasabb óraszám és a rendeletben meghatározott két lehetséges kimeneti szint teret ad tehát a differenciált, a tanulók igényeinek és életkorának megfelelő oktatás megvalósítására.

A nyelvi előkészítő évfolyammal induló középiskolai oktatásban a Nat-ban megadottak szerint a gimnáziumokban kettő nyelvet kötelező tanulni. A második idegen nyelvet célszerű legkésőbb a 7. évfolyamon megkezdeni. A kötelezően elvárt minimumszinteket az első és második idegen nyelvre a lenti táblázat foglalja össze. A megadottaktól az intézmények a megfelelő feltételek megléte esetén felfelé eltérhetnek.

	NYEK évfolyam (5/Ny), minimumszint	8. évfolyam, minimumszint	10. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
1. idegen nyelv	A1	A2-B1	B1-B2	B2
2. idegen nyelv		A1-A2	A2-B1	B1-B2

Az óraszámok vonatkozásában fontos, hogy a nyelvi előkészítő évfolyammal induló nevelés-oktatás megemelt óraszámja nem elsősorban a tananyag növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A több nyelvről a segítségével az iskolán kívül kevesebb nyelvtanulási lehetőséggel rendelkező tanulók hátránya kompenzálható, sőt a hagyományos képzésben résztvevőkhöz képest magasabb kimeneti szint is elérhető. A kerettanterv a nyelvi előkészítő évfolyammal induló képzésre az idegen nyelvek vonatkozásában a következőket írja elő: a nyelvi előkészítő évfolyamon a rendelkezésre álló heti órakeret legalább 60 százalékát, azaz 18 órát kell idegennyelv-oktatásra fordítani. A heti öt testnevelés biztosítása a nyelvi előkészítő esetén is kötelező, a fennmaradó órakeret 50%-át pedig fele-fele arányban informatikai ismeretek oktatására valamint képességfejlesztésre kell fordítani.

Az 5–10. évfolyamon az első idegen nyelv tanítására legkevesebb heti 5 órát, a 11-12. évfolyamokon a haladás függvényében minimum heti 3 órát kell szánni. Ettől fölfelé az intézmények eltérhetnek. Az óraszámba beletartozhatnak a tantárgyközi integrációra felhasznált órák is, azaz lehetséges és módszertanilag javasolt az egyéb közismereti tárgyak tartalmi bevonása a nyelvtanításba, különösen az előírt kimeneti szintet a 10. évfolyam végéig elérő tanulók esetében. A második idegen nyelv oktatására szánt időkeretet a Nat alapján az intézmény határozza meg, de javasolt a heti legalább 3 óra.

A nyolcosztályos gimnáziumba általában egy év idegennyelv-tanulás után érkeznek a tanulók. A nyelvi előkészítő évfolyam, azaz az 5/Ny osztályokban folyó nyelvoktatás célja az, hogy a tanulók ennek végére elérjék a KER szerinti A1 szintet. A magas óraszám mellett lehetőséget nyújt az új környezet, az új tanulócsoporthoz, valamint a tanulók nyelvi készségei terén mutatkozó különbségek kezelésére. Ezek csak úgy valósulhatnak meg, ha megfelelő tanulási környezet kialakításával (játékos, kooperatív feladatok, tevékenység alapú megközelítés, toleráns, biztonságos környezet megteremtése) a tanulók nyelvtanulási motivációja kialakul és fenn is marad. Fontos, hogy a nyolc osztály előtt álló tanulók örömeiket leljék a nyelvvel való foglalkozásban, valamint hogy ébren maradjon kíváncsiságuk az idegen nyelvet beszélő emberek és kultúrájuk iránt, nyitottak maradjanak az új ismeretek, tapasztalatok befogadására.

Ebben az életkorban a beszédértés és a beszédképesség fejlesztése mellé fokozatosan felzárkózik az olvasott szöveg értése és az írás is. A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. Az idegen nyelv elsajátítása továbbra is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, melyekben a verbális és a nem verbális elemek természetes egységet alkotnak. A nyelvi előkészítő évfolyam magas óraszámja ezek elmélyítésére szilárd alapot biztosít.

A nyelvtani szerkezeteket a korábbiakhoz hasonlóan továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, de fokozatosan felébred az érdeklődésük a célnyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségek iránt. Örömeiket lelik a szabályszerűségek felfedezésében, de a szabályok ismerete csak csekély mértékben segíti nyelvi fejlődésüket. Fontos, hogy a nyelvi előkészítő évfolyamon biztosított magasabb óraszám az életkoruknak megfelelő minőségű és mennyiségű, kontextusba ágyazott nyelvtani

fejlesztést biztosítja, és nem célozhatja meg magasabb nyelvi szintekhez tartozó szerkezetek tanításának előrehozását vagy környezetükből kiragadott tanítását.

A motiváció fenntartása érdekében fontos, hogy a tanuló a fejlettségi szintjének megfelelő, változatos, érdekes és értelmes, kihívást jelentő tevékenységek során sajátítsa el az idegen nyelvet, és hogy a feldolgozásra kerülő témakörök megfeleljenek a tanulók érdeklődésének, igényeinek és szükségleteinek. A témakörök az előző fejlesztési szakaszhoz képest bővülnek és mélyülnek, azzal párhuzamosan, ahogy a tanulók érdeklődése alakul, igényeik, szükségleteik változnak. További témák is feldolgozásra kerülnek, amelyek összhangban állnak a Nat-ban szereplő más műveltségi területek, tantárgyak tartalmaival. A „Témakörök” táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol megvalósítható a tantárgyakon átívelő – akár közös projektek keretében zajló – tanulás.

A nyelvi előkészítő évfolyamon is fontos célkitűzés, hogy a tanulók idegen nyelvi kompetenciájának fejlesztése szoros összefonódásban és kölcsönhatásban történjen a fejlesztési szakaszra vonatkozó nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikációval, a szociális kompetenciával, az esztétikai-művészeti tudatossággal és kifejezőképességgel, valamint az önálló tanulóval. Fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia, hiszen az IKT eszközök használata idegen nyelven is az információszerzés és információcsere korszerű és hatékony eszköze

A NYEK sikerét számos tényező segítheti. Az egyik legfontosabb kulcs a tanárok megfelelő felkészítése, hiszen a NYEK csoportok nagy óraszámú történő oktatása mind szakmailag, mind emberileg nagy kihívás elé állítja a nyelvtanárokat. Javasolt, hogy az egyes csoportokat az adott idegen nyelvből egynél több nyelvtanár oktassa, így a tanári és tanulói motiváció fenntartható és erősíthető, az intenzív forma adta nehézségek jelentősen csökkenthetők. Ha egy csoporttal több tanár foglalkozik, az lehetőséget ad a tapasztalatcserére, egymás segítségére és a felelősség megosztására is. A munkamegosztás a tanulási-tanítási folyamat egészére épüljön, a különböző tevékenységeket integráltan kezelve, azaz ne legyenek például a különböző tanároknál a különböző készségek. A tanároknak folyamatosan együtt kell működniük, ebben segítségükre vannak a munka dokumentálásának eszközei, például a közösen vezetett haladási napló és a rendszeres szóbeli egyeztetések. A tanulók több különféle tanári megközelítéssel találkoznak, ezek kiegészítik és erősítik egymást. Ez a kommunikációs helyzetet közelebb viszi a valós nyelvi helyzetekhez, csökkenti az esetleges egyhangúságot, és nagyobb az esély arra is, hogy minden tanuló megtalálja a neki megfelelő nyelvtanulási módot.

A tananyagok esetében a nyelvi előkészítő évfolyam nagyobb nyelvi óraszámja miatt több lehetőség adódik kiegészítő anyagok felhasználására, ezek segítségével a tanulási motiváció tovább erősíthető, és a nyelvtanulás autentikusabbá válik. A jól kiválasztott anyagok az egyes készségek fejlesztésében nagy segítséget jelenthetnek. Az elektronikus anyagok, az IKT integrálása a nyelvtanulásba különösen fontos eszköz lehet. A nyelvi előkészítő évfolyam megfelelő tervezéssel változatos és hatékony nyelvtanulást eredményez, számos olyan tevékenységre ad lehetőséget, amelyekre az egyéb nyelvtanulási formákban általában kevesebb idő jut.

A nyelvi előkészítő évfolyam a mérés, értékelés terén is összetettebb feladatot jelent. A tanulók iskolai életében különösen nagy hangsúly kerül a nyelvtanulásra, így a folyamatos visszajelzés nagy jelentőséggel bír. A nagyobb óraszám lehetőséget ad az alapos és sokszínű értékelésre, mely mind eszközeiben (projektmunka, prezentáció stb.), mind az értékelő személyében (tanár, társ vagy a tanuló önmaga) igen változatos lehet. Az osztályozáson túl hasznos lehet a rendszeres írásbeli vagy szóbeli szöveges értékelés, például egy előre kidolgozott szempontsorról (órai munka, iskolán kívüli nyelvtanulás, házi feladat, projekt munkák stb.). A NYEK-en elérhető látványos fejlődés regisztrálásában segítség lehet

az Európai nyelvtanulási napló, mellyel a tanulók maguk is dokumentálni tudják eredményességüket, így tudatosabban követhetik nyelvtudásuk erősödését. Abban is segítségükre lehet, hogy kialakuljon bennük a saját tanulásukért, fejlődésükért vállalt felelősség.

Az intenzív nyelvtanulás dinamikája eltér a szokásostól, ezért több pontra külön figyelmet kell fordítani. Különösen fontos a motiváció fenntartása, amiben segít a tanulókkal való szoros együttműködés, a valós tanulási helyzetek megteremtése, a változatos tevékenységek. Meg kell találni az új anyag és a gyakorlás megfelelő arányát, valamint tudni kell kezelni azt a csalódást, amelyet az intenzív tanulásból fakadó látványos fejlődés későbbi (természetes) lassulása okoz.

A nyelvi előkészítő évfolyamon megnő a differenciálás jelentősége is. A NYEK elegendő teret hagy számos olyan feladatra, amelyekre a normál nyelvi képzésben nehezebb időt találni, ilyen például a tanulók fokozatos felkészítése az önálló nyelvtanulásra, vagy a nyelvtanulásnak a személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásainak kiaknázása. A nagyobb órakeret több lehetőséget kínál a „kísérletezésre”, az innovációra, új módszerek, eljárások kipróbálására. Az eredmények jól hasznosíthatók az intézmény munkájának más területein is, például más tantárgyakban is segíthetik a módszertani innovációt.

A NYEK végére a tanulók idegen nyelvi tudása lehetővé teszi, hogy a körülöttük lévő világról idegen nyelven is szerezzenek információt, és ezzel a lehetőséggel már tudatosan éljenek. A különböző célok és tartalmak idegen nyelvi fejlesztésében segítenek eligazodni a témakörök táblázatában megadott kapcsolódási pontok. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy az idegen nyelv kulcskompetencia, amely segítséget nyújt a magánéletben és a tanulásban, később a szakmai pályafutás során is az eligazodásban és a boldogulásban. A szakközépiskolákban indított előkészítő évfolyamokon érdemes lehetőséget biztosítani arra is, hogy a tanulók idegen nyelven is ismerkedjenek az intézmény profiljának megfelelő szakmai tartalommal.

Az A1 kimeneti szinthez

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Aktív részvétel az órai tevékenységekben, a célnyelvi óravezetés követése, az egyszerű tanári utasítások és kérdések, valamint a korábban feldolgozott szövegek megértése, begyakorolt rövid párbeszéd folytatása, minta alapján egyszerű szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés követése; az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó, kevesebb nonverbális elemmel támogatott és bővülő szókinccsel megfogalmazott, de továbbra is rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése; a mindennapi témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavak, fordulatok felismerése, ezekből következtetés a szövegek témájára; a megértést segítő feladatokra támaszkodva a lényeg és néhány konkrét információ kiszűrése ismert témájú rövid, egyszerű szövegekből; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.

A fejlesztés tartalma

A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés növekvő biztonsággal történő követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat).

Rövid, egyszerű tanári utasítások alaposabb és biztosabb megértése (pl. játékos feladatok; manuális tevékenységek; mozgásos, játékos tevékenységek).

A tanulóhoz közel álló, ismert témákról szóló rövid kérdések és néhány rövid mondatból álló szövegek megértése.

Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, következtetések levonása a témára, lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.

A megértés során egyre tudatosabb támaszkodás a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre.

Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk egyre tudatosabb összekapcsolása a témával kapcsolatos egyéb ismeretekkel, és ezek alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan.

Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; egyszerű kérdések feltevése ismert témákról, illetve válaszadás egyszerű nyelvi eszközökkel a hozzá intézett kérdésekre; rövid beszélgetés folytatása ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témákról; rövid, egyszerű szövegek közös előadása; az ismert szöveg célnyelvi normákhoz közelítő kiejtése, helyes intonációval és megfelelő beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
A mondanivaló nonverbális elemekkel (pl. testbeszéd, hanglejtéssel, vizuális eszközökkel) támogatott kifejezése bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel. Rövid válaszokkal, cselekvéssel való reagálás ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra. Egyszerű kérdések feltevése ismert témákhoz, osztálytermi szituációkhoz, egyéni szükségletekhez kapcsolódva.	

Egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal.

Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése).

Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése.

Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás).

Hallott, látott jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, időjárással kapcsolatos megfigyelésekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.

Aktív részvétel dalok, mondókák, versek, mesék, történetek előadásában, szóbeli nyelvi játékokban; nonverbális elemekkel támogatott történet elmondásába való bekapcsolódás az ismert szavak, kifejezések, beszédfordulatok szintjén.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Dalok, mondókák, versek, mesék, illusztrált történetek, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, dramatizált jelenetek, néhány mondatos leírások, egyszerű felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén alapuló szövegek.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Néhány összefüggő mondat elmondása önmagáról és a tanult témákról. A megismert versek, mondókák felidézése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, egyszerű szövegek elmondása, illetve párbeszéd előadása társaival közösen, tanári segítséggel; egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott, összefüggő leírás adása saját magáról és a környezetében előforduló tárgyokról, élőlényekről, eseményekről; néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása kötőszavakkal; munkájának bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; ismert szöveg elmondása a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel, intonációval és beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
Gyermekirodalmi mű (pl. vers, dal, mese), történet, cselekvéssor közös vagy önálló előadása társak, másik osztály, szülők vagy tanárok részére. Felkészülést követően nonverbális elemekkel támogatott egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal. Minta alapján, tanári segítséggel összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután). Egyénileg vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése). Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag hallgatása és együttes elmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i>	

Dalok, versek, mesék, rövid történetek, cselekvéssorok, leírások (pl. tanulói munka bemutatása), rövid szerepek, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Részvétel olvasást igénylő nyelvi tevékenységekben, ismert szavak, rövid szövegek elolvasása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértést segítő elemekre támaszkodva felismeri és megérti az egyszerű szövegekben az ismert nevek, szavak és mondatok felismerése és megértése; a különböző műfajú, egyszerű, autentikus szövegek lényegének megértése; egyszerű, autentikus szövegekből néhány alapvető információ kiszűrése; az olvasott szövegre vonatkozó egyszerű feladatok elvégzése; a készségek, képességek kreatív használata az olvasott szövegek értelmezéséhez; érdeklődés kialakítása a célnyelvi kultúra irodalmi, művészeti alkotásai iránt.
A fejlesztés tartalma	
<p>Rövid, hétköznapi szövegekben ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok felismerése. Írott szöveggel kapcsolatos tevékenységek végzése (pl. leírás alapján illusztráció készítése, képek sorba rendezése, szövegrészlettel való párosítása).</p> <p>Egyszerű, különböző műfajú szövegek olvasása, lényegük megértése, a szövegek feladatokon keresztül történő feldolgozása.</p> <p>Különböző műfajú szövegek (pl. versek, mesék, történetek, fabulák, viccek) közös olvasása. Egyszerű, informatív szövegből (pl. brosúrából, menetrendből, utcai táblákról, feliratokról) tárgyyszerű információ szerzése.</p> <p>Rövid, egyszerű, írott instrukciók követése képek segítségével (pl. játék összerakása, útbaigazítás).</p> <p>Egyszerűsített nyelvezetű irodalmi alkotások olvasása (pl. versek, mesék, dalszövegek, novellák).</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Történetek, hirdetések, plakátok, egyszerű katalógusok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, feliratok, nyomtatványok hagyományos és online formában.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Részvétel írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekben, és ezek során rövid szavak, mondatok másolása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; Megadott mintát követve különböző műfajú és életkorának megfelelő témájú rövid szövegek alkotása; írásbeli válaszadás személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre; a közösen feldolgozott olvasott szöveghez kapcsolódó írásbeli feladatok

	<p>elvégzése; résztétel írásbeli nyelvi játékokban; a meglévő szókincs, tudás képes kreatív alkalmazása az őt érdeklő témájú, egyszerű szövegek írásához.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása, illetve hallás utáni leírása. Rövid mondatok írása egyszerű nyelvi szerkezetek felhasználásával (pl. napirend bemutatása, emberek, állatok, tárgyak jellemzése, képfeliratok készítése). Különböző műfajú, egyszerű, rövid szövegek írása (pl. hagyományos vagy elektronikus képeslap, üdvözlőlap, meghívó, üzenet, SMS, e-mail). Egyszerű, autentikus kérdőívek, adatlapok kitöltése. Projektmunka készítése (pl. poszterek, hirdetések, faliújságok, tájékoztató táblák, ismertető). Az életkornak megfelelő irodalmi művek (pl. mesék, történetek) bizonyos elemeinek megváltoztatása, átírása. Különböző típusú szövegek kreatív írása (pl. napló, dalszöveg, listaversek, szabadversek). Egy-két mondatos üzenet, illetve bejegyzés írása internetes közösségi oldalon, blogban vagy fórumban. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.</p>	

Ajánlott témakörök az 5/Ny és az 5–6. évfolyamokra	
Ajánlott témakörök	Kapcsolódási pontok
<p>Család Én és a családom Családtagok bemutatása Családi események, közös programok Családi ünnepek Napirend</p>	<p>Történelem: család és lakóhely Erkölcstan és etika: társas kapcsolatok, szokások Életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend</p>
<p>Otthon Otthonom, szűkebb környezetem Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak Kedvenc játékaim Lakóhelyem, tágabb környezetem</p>	<p>Természetismeret: lakóhelyi környezet Matematika: tájékozódás a térben, halmazok Hon- és népismeret: az én városom, falum</p>
<p>Étkezés Napi étkezések Kedvenc ételeim, italaim Egészséges táplálkozás</p>	<p>Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása</p>

Receptek, főzés, sütés	
Idő, időjárás Az óra Évszakok és hónapok A hét napjai és napszakok Időjárás, időjárási jelenségek megfigyelése	Természetismeret: az időjárás tényezői, Ciklusok a természetben Matematika: számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése
Öltözködés Évszakok és ruhadarabok Kedvenc ruháim Divat	Történelem: öltözködés, divat Matematika: halmazok
Sport Testrészek és mozgás Sportok, sportfelszerelések Kedvenc sportom Sportversenyek	Természetismeret: Az ember megismerése és egészsége: testrészek Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok
Iskola, barátok Iskolám, osztálytermünk Tantárgyaim, tanárain Osztálytársaim, barátaim Tanórán kívüli közös programjaink Iskolai élet más országokban	Erkölcstan és etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat
Szabadidő, szórakozás Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem Internet, interaktív játékok Közös időtöltés barátokkal	Testnevelés és sport: sportok Ének - zene: zenehallgatás Dráma és tánc: színház, előadások Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások
Természet, állatok Kisállatok Kedvenc állataim Állatok a ház körül Vadon élő és állatkerti állatok Állatok a nagyvilágban Növények az otthonomban, iskolámban	Természetismeret: élőlények a ház körül, az állatok életmódjának főbb jellemzői, szoba- vagy kerti növények gondozása, érdekes növények; A Föld szépsége, egyedisége: a Kárpát-medence és hazánk nagy tájai, növénytakarója és élővilága Matematika: halmazok

Kontinensek, tájegységek	
Ünnepek és szokások Az én ünnepeim Ünnepek itthon és a nagyvilágban	Történelem: hétköznapiak, ünnepek
Város, bevásárlás Városok, települések, falvak Épületek, utcák Tájékozódás, útbaigazítás Üzletek, bevásárlóközpontok, piac Vásárlás Az én városom/falvam	Történelem: falvak és városok, közlekedés Matematika: irányok, térbeli alakzatok Életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás Hon- és népismeret: az én városom, falum
Utazás, pihenés Vakáció, nyaralás, Táborok, osztálykirándulás Közlekedési eszközök	Életvitel és gyakorlat: közlekedés Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei
Fantázia és valóság Kedvenc olvasmányaim, könyveim Képzetelem világa	Dráma és tánc: dramatikus játékok Rajz és vizuális kultúra: képzeletem világa, Műalkotások
Zene, művészetek Kedvenc zeném, együttesem Film- és színházi élményeim, múzeumlátogatás	Ének - zene: zenehallgatás Dráma és tánc: színház, előadások Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások
Környezetünk védelme Veszélyeztetett állat és növényvilág Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja Szelektív hulladékgyűjtés	Természetismeret: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága Matematika: diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása
Egészséges életmód A rendszeres testedzés A helyes táplálkozás	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend Életvitel és gyakorlat: egészséges életmód

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A1 szintű nyelvtudás: A tanuló megérti a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket. Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál. Felkészülés után elmond rövid szövegeket. Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát. Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.</p>
--	--

2. A kerettantervi rendelet 7. melléklet 7.7. Magyar nyelv és irodalom 9-12. évfolyam számára pont helyébe a következő rendelkezés lép:

„7.7. Magyar nyelv és irodalom 9–12. évfolyam számára

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM **B változat**

A négy évfolyamos középiskolák számára íródott B jelű magyar nyelv és irodalom kerettantervi változat a korábban megjelent magyar nyelv és irodalom kerettanterv mellett alternatívát jelent azoknak a pedagógusoknak, akik a szigorúan kronologikus szervezés mellett keresik a más elvek mentén történő haladás lehetőségét. Tananyagában éppúgy a Natura épül, és emellett a közép- és emelt szintű érettségi követelmények is meghatározók benne.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítása és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önzonosság-tudatot, felkelti a megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az esztétikai és az erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését. E szerepe különösen fontos annak megértésében, hogy a Kárpát-medencében együtt élő különböző népek, népcsoportok miként gazdagították a magyar kultúrát, és kölcsönösen miként járultak hozzá egymás és saját kultúrájuk sokszínűségéhez, fennmaradásához. Az egymás kultúráját megbecsülő és megismerni kész magatartáshoz elengedhetetlen annak belátása, hogy az etnikai, nemzetiségi alapú üldözések, kitelepítések így a zsidóüldözés, a német lakosság kitelepítése és más történések milyen nagyságrendű kulturális veszteséget is okoztak.

E kerettanterv legfőbb tartalmi jellemzője, hogy a tanterv irodalom része hangsúlyosan épít a korunkra jellemző medializáltságra. A kulturális eszköz- és jelrendszerváltást, a digitalizációt és az IKT-eszközök használatát fontosnak tekinti a tanterv nyelvi és irodalmi része egyaránt. Hangsúlyos szerepet kapnak e kerettantervben a kortárs és a népszerű irodalom, a vizuális kultúra, a média, azaz a populáris kultúra jelenségei.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Ezzel segítve és megalapozva az önálló ismeretszerzést, tanulást, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és szövegalkotási készsége teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt értelmű kifejezőmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára, és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen e lehetőségekkel. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő elvárásoknak. Az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak is csak így tud eleget tenni.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértésének, a helyzetnek megfelelő nyelvi önkifejezésnek a képességét, a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatának, kiválasztásának és újrendezésének képességét. Feladata továbbá az

anyanyelvi nevelésnek, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és a gondolkodás viszonyáról, a magyar nyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbségeiről.

A középiskolát végzettektől elvárt magyar nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ideértve a hangzó és írott szövegek mellett az audiovizuális közlésmódok, illetve az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készség szintű gyakorlati alkalmazását.)

A kerettanterv egyaránt tükrözi az irodalom tanításának módszertani változásait és az irodalomtudományban az utóbbi évtizedek során végbement szemléletbeli átalakulásokat. Ezek szerint az irodalmi alkotások önmagunk és a másik ember megismerésének egyéb módszerekkel és eszközökkel nem pótolható lehetőségeit adhatják számunkra. Az irodalom születésének mai tendenciái jelzik az irodalomnak – elsősorban mint kulturális közegnek, beszédmódnak – a „használatára” vonatkozó új, IKT- és tanítási eszközök, módszerek, tananyagok előtérbe kerülésének szükségességét.

Erzékelhető igény mutatkozik a szakmában és a mindennapi életben – a fentiekkel összefüggésben – az irodalom jelenének megismerésére, az iskolai kánonba való beemelésére, továbbá az irodalom új típusú, illetve eddig figyelmen kívül hagyott jelentésrendszereinek megértésére – az „abszolút” kortárs és/vagy digitális irodalom széles körű megismerésére.

Az alábbi funkcióváltás talán kevésbé érzékelhető, de másik fontos jellegzetessége napjainknak: az irodalomtanításnak a jövőben egyre inkább a világban szédítő gyorsasággal teremtődő szöveges és egyéb típusú jelek és jelrendszerek megértésére, gyors alkalmazására, működtetésére kell felkészítenie a diákokat.

A modern ember életkörülményeinek, tárgyi és technológiai környezetének rövid idő alatt – lényegében az ezredforduló után – történt radikális megváltozása arra szólít fel bennünket, hogy diákjaink derűs jövője, továbbá az irodalomnak az emberi boldogság megteremtésében játszott nélkülözhetetlen szerepe megőrzése érdekében a középiskolai korosztályok irodalomtanítását *például* eme alternatív kerettanterv koncepciója szerint gondoljuk végig és alakítsuk át.

A táblázatokban a fejlesztési célok között a *Nat-ból* átvett, illetve némileg módosított, az adott tematikai egységhez formált meghatározások szerepelnek. Ezek között a *Nat*-ban a magyar nyelv(tan) tanításával kapcsolatos korpuszhoz megadott fejlesztési célok is szerepelnek, mivel a tantárgyat a jövőben egyre inkább integrált „műveltségterületként” kell elképzelni.

Alapvető fontosságúak kerettantervünkben a szolidaritás, az erőszakmentesség, a tolerancia és a környezettudatosság értékei. A jövő irodalomtanításának mélysége, minősége és fontossága azon múlik, hogy miképpen tud hozzájárulni a magyarság és az emberiség jövőjét érintő eme legfontosabb kérdésekhez.

Az irodalomtanítás szemléletváltását azzal is érzékelteti e tanterv, hogy fokozott hangsúlyt kap benne a kortárs irodalom, amely minden évfolyamon rendszeresen szerepel az irodalomtörténeti anyag referenciájaként – nem csak a saját, néven nevezett fejezeteiben, és egyáltalán nem csak a megszokott módon, a 12. osztály végén. Ez a tény is jelzi az erőteljes szemléletváltásnak, valamint a tananyag átstrukturálásának szükségességét. Nem kétséges ugyanis, hogy a múltat, így a múlt irodalmát is mindig a jelen szemüvegén keresztül nézzük. Azaz az irodalomtanítás legfontosabb feladata ma és a jövőben nem az irodalom történetének a megtanulása, hanem a világtérértelmezés készségeinek, képességeinek kialakítása.

A szépirodalmi alkotások mellett a diákokra ma elsősorban az irodalom vizuális és populáris rétege képes hatást gyakorolni. Ezért mindvégig fontos, hogy a négy év során az aktuális tananyag állandóan kapcsolatba kerüljön a mindennapi történésekkel, a hétköznapi

digitális kultúrával, a tárgyi és szellemi környezet erőteljes vizualitásával, dinamikus változásaival. Ennek jegyében nélkülözhetetlen a Gutenberg-galaxis kultúrája mellett a jelen webkultúrájára való folyamatos utalás, továbbá az állandóan születő új műfajok beemelése a tanítási folyamatba – azaz a Neumann-univerzum jelenségeinek érzékeltetése és beépítése az iskolai órák anyagába.

A kreativitás, a játék, a humor az irodalomtanítás újragondolásának egyik leglényegesebb összetevője, ezért a tanterv ezt sem hangsúlyozza külön minden egyes lehetséges helyen.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy rendelkezésére álló óraszám az iskolatípus bevezetőjében közölt óraterv szerint heti 4 óra. Ezt a kerettanterv a következőképpen kezeli: 9. évfolyamon heti 2 nyelvtan- és 2 irodalomórával, 10–12. évfolyamokon pedig heti 1 nyelvtan- és 3 irodalomórával számol. A kerettanterv ezt 90%-os arányban fedi le, így a 9–10. évfolyamra jutó 288 órából összesen 259, a 11–12. évfolyamra jutó 272 órából pedig összesen 242 óra anyagát közli. A két évfolyamos ciklusokban meghatározott kerettantervi tartalmat az iskola tanév szerinti tagolásban építi be a helyi tantervébe, és azt kiegészíti helyi sajátosságai alapján.

Ahol a kerettanterv példákat említ, ott az iskolának választási lehetősége van, mi az, amit a helyi tantervben rögzít. A tematikai egységek „ismeretek/fejlesztési követelmények” elnevezésű részének adaptációja a helyi tantervben tehát nem szó szerinti átvétel kell, hogy jelentsen, hanem a témakör értelmezési körén belül ez bizonyos mértékig módosítható, kivéve a *Nat* „közműveltségi tartalmak” részében konkrétan megjelenített elemeit. A kerettanterv több helyen „Ajánlás” szóval külön is jelzi, ha az adott szerző vagy mű megismerése nem kötelező. Továbbá az iskola és a szaktanár döntésén múlik az is, hogy a kerettantervben írt ismeretet milyen mélységgel tárgyalja. A tantárgyközi kapcsolódási pontok nyilvánvalóan bővíthetők, tehát a leírt példák figyelemfelhívásnak tekintendők. A kulcsfogalmak hálózata összeköti az egységek tartalmi elemeit a fejlesztés várt eredményeivel, így segítséget nyújt az értékelési szempontok, egyéni tanulói teljesítmény-elvárások kialakításánál.

9–10. évfolyam

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak, az olvasható írás, illetve a biztos, problémaérzékeny helyesírás készségeinek elsajátítása. Elvárt az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, a jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe a különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum és ismeretterjesztő), különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve azok megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet- és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, a hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a

hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal való alkalmazása, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvárt feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeretek továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismeretek önálló alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon a szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére, a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztési célok, illetve az ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek feldolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jó hangzás stb.). A szövegek feldolgozásának célja az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egyben látó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fentiekkel egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésével. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stílári egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és az információs gazdagság felismerésére, értékelésére. Ismeri a hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz stb.) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalmi nevelés célja, hogy a tanulók önálló gondolkodású fiatalokká váljanak, saját erkölcsi ítéletalkotás képességével és önálló esztétikai ízléssel rendelkező autonóm személyiségekké, akik családi életük harmóniáját és testi-lelki egészségüket szem előtt tartva környezettudatos gondolkodású, vállalkozó kedvű, médiatudatos, egész életükön keresztül tanulni képes, a hagyományok megőrzésére és az újdonságokra egyaránt fogékony, fejlett önismerettel rendelkező, demokratikus gondolkodású, felelős állampolgárok lesznek. A *magyar nyelv és irodalom* tantárgy e folyamatban az anyanyelvi kulcskompetencia fejlesztésében játszhat döntő szerepet, ezenkívül a digitális, a szociális és állampolgári, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség elnevezésű kulcskompetenciák fejlesztéséhez járulhat hozzá jelentékenyen; de nem nélkülözhető a kezdeményezőképeség, a vállalkozói kompetencia, illetve a hatékony, önálló tanulás készségeinek-képességeinek fejlesztése szempontjából sem.

A középiskolai első hetek irodalomórái kulcsszerepet játszanak abban, hogy a későbbi években a diákok milyen érzésekkel ülnek és dolgoznak majd a magyarórákon. Célunk nem lehet más, mint hogy megszerettessük velük az irodalmat (és annak szövetét, a nyelvet), hogy megteremtjük bennük az érzést: olvasni szellemi teljesítmény, olvasni öröm. E szándékot egy olyan bevezető rész szolgálja a tantervben, amely válaszlehetőségeket kínál az esztétikummal való találkozás alapkérdéseire (*Miért szép?*).

A 9–10. évfolyam kerettanterve lehetővé teszi továbbá a tanár számára a koncentrikus tananyagszervezést. Mindkét évfolyamon egy olyan, hosszabb (10-15 órányi) első résszel kezdődik a feldolgozás, amelyben vázlatosan megtalálható az egész éves anyag lényege – folyamatos utalásokkal a második részre vonatkozóan és viszont –, egyfajta hálózatoság

jegyében. A kerettanterv alapvetően a középszintű érettségit tartja elérendő célnak, és ennek rendeli alá a tananyagszervezés struktúráját és tartalmát egyaránt. A későbbiekben a tanterv az érettségi kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot (*Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra*) – a szaktanárnak szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

Hangsúlyozzuk, hogy valamennyi olyan szerző, akit tervezetünk bármely egységében névvel említünk, illetve az összes olyan mű, amelyet bárhol címszerűen jelzünk, ám nem szerepel a *Nat-ban*, nem kötelező tananyagnak, hanem választható lehetőségnek tekintendő. (A szaktanár ezen alternatívákat természetesen további szerzőkkel és művekkel egészítheti ki – az eleve rendelkezésére álló 10%-nyi választhatóságon felül is. Minden ilyen esetben a *Nat* megfogalmazásait – „például”, „részletek”, „és még négy-öt” stb. – tekintjük mérvadónak.) A szabad időkeret terhére van lehetőség a filmes, képzőművészeti és más adaptációk beépítésére, amely elemekre vonatkozóan a kerettanterv szintén tartalmaz javaslatokat.

Összességében tehát szemléletében és módszertanában 9–10. évfolyamon is egyaránt az asszociatív, problémacentrikus és élményközpontú, kreatív – azaz a mai tárgyi és kulturális környezetre reagálni képes, azzal állandóan párbeszédet kezdeményező – irodalomtanítás eszményét tükrözi a kerettanterv.

Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció, tömegkommunikáció	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló legyen képes a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően. Médiatudatosság. A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek manipulatív szándékának felismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat: szövegszerkesztés élőszóban, szó- és beszédfordulatok, kommunikációs helyzetek a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése.</p> <p>A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az élőszó zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció.</p> <p>A testbeszéd, a térszabályozás szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a média társadalmi hatása.</p> <p><i>Etika:</i> fogyasztói társadalom.</p>

<p>tömegkommunikációban.</p> <p>A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.</p> <p>A személyközi kommunikációs helyzetek megfigyelése, a kommunikáció folyamatának elemzése a tanult szakkifejezések alkalmazásával.</p> <p>A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció.</p> <p>A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése.</p> <p>Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> médiatudatosság.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás).</p> <p>Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolat felvétele, fenntartás, zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák), tömegkommunikáció.</p> <p>Tájékoztató műfaj (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú).</p> <p>Véleményközlő műfaj (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás).</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hangtani, alaktani, szótani, szószerkeztani és mondattani ismeretek és azok megfelelő használata az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A magyar nyelv szemléleti formáinak, valamint a nyelvjárási eltéréseknek tudatosításán keresztül a hazaszeretet erősítése. A nyelvi szintek elemző áttekintése révén az analitikus gondolkodás, a nyelvi tudatosság fejlesztése.</p> <p>A nyelvi elemek értő, elemző használatának fejlesztése.</p> <p>A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői.</p> <p>A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése.</p> <p>A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése, valamint egy tanult idegen nyelvi hangrendszerrel történő összehasonlítás.</p> <p>Alaktani sajátosságok: a szótó, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik.</p> <p>A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése.</p> <p>A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtanával, alaktani szerkezetével, szóalkotási módjaival, mondat szerkezetével.</p>

<p>felépítésében, mondatbeli viszonyaik, a vonzatok. A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében. A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, elemzése, a helyes mondat szerkesztés a gyakorlatban. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtanával, alaktani szerkezetével, szóalkotási módjaival, mondat szerkezetével. A nyelvi szintek elemkészletéről, rendszeréről tanultak fogalmi szintű megnevezése, rendszerező áttekintése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hang, fonéma, hangtörvények; szóelem (morféma), szabad és kötött morféma; szótő, képző, jel, rag; szófaj, alapszófaj, viszonszó, mondat szó; szószerkezet (szintagma), alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrész (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző); vonzat; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta, egyszerű mondat, összetett mondat.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértés, szövegalkotás	Órakeret 13 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szöveg információinak és gondolatainak értelmezése és értékelése. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása. A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése. A leggyakoribb hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának megismertetése, tárgyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége. Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor. Elektronikus, internetes szövegtípusok szerkezeti és nyelvi jellemzői, hitelességük, megbízhatóságuk, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezési képessége.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával. A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk. Különböző magánjellegű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek megismerése, hivatalos szövegek alkotásának képessége. Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés. Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> esszéírás.</p> <p><i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.</p> <p><i>Informatika:</i> információkezelés, szöveges adatbázis, az</p>	

<p>Önálló, több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázishasználat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés.</p> <p>Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata.</p> <p>A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai.</p> <p>Néhány, gyakoribb internetes szöveg szerkezetének, megjelenésének, közlési szándékának megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a szövegbefogadáskor, az internetes szövegek nyilvánosságának kérdése, etikája.</p> <p>Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázis, forrásjegyzék összeállítása, fórum, blogbejegyzés írása).</p>	<p>internethasználat jogi, etikai kérdései.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény; esszé, értekezés, tanulmány.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Helyesírási ismeretek</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A magyar nyelvi norma sajátosságainak tudatosítás révén a nyelvi identitás erősítése. Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei. A szöveg központozásának szabályai, használata, az írásjelek funkciója. Szövegelemzési gyakorlatok a központozás szerepének tanulmányozására. Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb. Idegen szavak helyesírása, a latin betűs szavak átírása. Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése, használatuk az iskolai és a mindennapi szövegalkotásban. Az internetes szövegek eltérő helyesírásának, jelhasználatának funkciója. A normától való eltérés stilisztikai hatásának felismerése, értelmezése.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p> <p><i>Informatika:</i> helyesírás ellenőrző programok ismerete, használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Helyesírási alapelv, nyelvi norma.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szöveg	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző szöveges forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései. Az idézés etikájának elsajátítása. A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon. A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szöveg fogalma, jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése.</p> <p>A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek.</p> <p>A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje.</p> <p>Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szintek szerint.</p> <p>A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra.</p> <p>A legjellegzetesebb szövegtípusok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek.</p> <p>A szóbeli és írott szövegek szerepe, minősége, eltérő jegyei.</p> <p>A szövegfonetikai eszközök és az írásjegyek szövegértelmező szerepe.</p> <p>Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői.</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Szövegek összefüggése, értelemhálózata.</p> <p>A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a forrásszövegek típusai.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> az idegen nyelvi szöveg(ek) kultúrafüggő felépítése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> a természettudományos ismeretterjesztő szövegek témahálózata, szókincese, felépítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet.</p> <p>Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz.</p> <p>Szövegkohézió; témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím.</p> <p>Szövegpragmatika; szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma (tudáskeret,</p>	

	<p>foratókönyv).</p> <p>Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés).</p> <p>Intertextualitás.</p> <p>Szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett).</p> <p>Szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő).</p> <p>Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi).</p> <p>Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).</p>
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Stilisztikai alapismeretek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílus használata.</p> <p>A konfliktusok megoldására való törekvés és képesség fejlesztése.</p> <p>Befogadói és műelemzési tapasztalatok, alapvető szóképek és alakzatok, nyelvi játékok, kreatív írás. Stílusregiszterek, nyelvi magatartás, nyelvi norma.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megtapasztalása, hogy a nyelvi elemek stílusértéke a konkrét szövegben, nyelvhasználatban kap szerepet; a stílust befolyásolja a beszélő, a kommunikációs helyzet, a megnyilatkozás célja.</p> <p>A megismert jelentéstani, stilisztikai, a szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban.</p> <p>A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stílus eszköz használata.</p> <p>A fogalmi, a kreatív gondolkodás, a szövegértelmező képesség fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (pl. a társalgás bizalmas vagy közömbös), felismerése, hatásának elemzése.</p> <p>A nyelvi szintek alkalmi és a szótárakban jelölt állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban.</p> <p>A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel.</p> <p>A szövegek stílusának, jelentésének a befogadóra tett hatásának (stílushatás) megtapasztalása, vizsgálata; stílusgyakorlatok, szövegtranszformációk.</p> <p>A stíluselemek, stílus eszközök szerepének értelmezése művészi és mindennapi szövegekben (jelentésfeltáró, hatáselemző gyakorlatok).</p> <p>A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stílus eszközök tudatos használata a szövegalkotásban.</p> <p>A metafora funkciója és használata a mindennapi, továbbá a publicisztikai és a tudományos nyelvhasználatban.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző forrásszövegek stílusjellemzői.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> beszélt nyelvi stílusregiszterek.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> metaforák a természettudományos szövegekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> társalgási</p>

	<p>stílusárnyalatok megjelenítése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> nyilvános megnyilatkozások, különféle műsортípusok, illetve internetes felületek jellemző stílusregiszterei.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Stílus, stilisztika; stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.). Stílusérték (alkalmi és állandó). Stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi). Stílushatás. Szókép (metafora, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum). Alakzat (ellipszis, hasonlat, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, oximoron). Mondatstilisztikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat). Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelentéstan	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Befogadói, jelentéselemzési tapasztalatok. Szókincs, világismeret. Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak, alkalmazásuk a beszélt és írott szövegalkotásban. Közmondások, szólások jelentésének és eredeti funkciójának ismerete, nyelvi és nem nyelvi kommunikációs üzenetek jelentése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangalak és jelentés viszonyának felismerése, értelmezése különböző beszédhelyzetekben. A mondat és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése. A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés felismertetése mondatátalakítási gyakorlatokkal. Nyelvünk gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése és értelmezése által a nemzeti identitás erősítése. A konfliktusok nyelvi vonatkozásainak felismerése, a konfliktusok megoldására való törekvés és képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek. A hangalak és jelentés viszonya, jelentésmező. Motivált és motiválatlan szavak felismerése, használata. A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használati köre. A mondat és szövegjelentés.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> motivált és motiválatlan szavak, szórend.</p> <p><i>Informatika:</i></p>

<p>A jelentés szerepe a nyelvi szerkezetek kialakításában. A jelentés és a nyelvi-grammatikai funkció összefüggése. A szórend jelentésváltozatainak megfigyelése, hatásértelmezés. Egynyelvű szótárak használata.</p>	<p>hangalak és jelentés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; etika; filozófia:</i> kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés. Metaforikus jelentés. Motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó. Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés.</p>

Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Miért szép? – Bevezetés az irodalmi alkotások világába	Órakeret 15 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Irodalmi művekkel kapcsolatos érzelmi élmények és ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak felismertetése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést. Annak felismertetése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények és a tapasztalatszerzés forrása. Nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegek önálló olvasásának fejlesztése és megértetése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – lírai és epikai művek elemzése, értelmezése. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Esztétikum, nyelv, szépség, rútság, humor és tragikum kérdései a művészetekben, különös tekintettel az irodalomra (<i>például</i> Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Örkény István és mások művei alapján). Jelek, jelrendszerek hasonlósága és különbözősége a művészetekben és a világban (<i>például</i> fotográfiák, festmények, szobrok, weblapok, komoly- és könnyűzene segítségével). Kosztolányi Dezső: <i>A kulcs</i> című novellájának értelmezése. A szöveg terjedelmének és esztétikai értékének viszonylagossága. Valóság és a képzelet összefüggései a műalkotásokban. A tér és az idő mint komponáló eszközrendszer. Rész és egész, ok és okozat szerepe a műalkotásokban és a világban. Szerző, mű, befogadó viszonya és egymásra való hatása többféle művészeti alkotásban. Az önmegismerés és a másik ember megismerésének igénye és szándéka az irodalomban.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei produkció, zenei befogadás. <i>Etika:</i> az emberi kapcsolatok világa. <i>Filozófia:</i> ismeretelmélet. <i>Földrajz:</i> az idő. <i>Idegen nyelvek:</i> hallott szöveg értése.</p>

<p><i>Ajánlások</i> Költészet a mindennapok (például a reklámok) világában. A fikcionalitás és a nyelvi alakítottság, megformáltság kérdésköre. A megértés hatékonyságának növelésére való készítés az irodalmi művekben. A környezettudatosság szerepe az irodalomban. Egy szövegrészlet megtanulása könyv nélkül a fejezetből.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, képzőművészet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> változások a mindennapi életben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyelv, szépség, humor, valóság, képzelet, fikció, rész, egész, ok, okozat, szerző, mű, befogadó, önmegismerés, megértés, környezettudatosság.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalom a kezdetektől az 1700-as évekig (áttekintés)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom nagy hagyományainak, kapcsolatainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. A mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl. mert régi, tájnyelvi vagy archaizáló) szövegek megismertetése, megértésük fejlesztése segédeszközökkel. A jelentéstulajdonítás során a kapcsolatkeresés fejlesztése az európai és a magyar irodalom – és más tudatformák – nagy hagyományaival, kódjaival. Különböző műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat bemutatása. A megismert narratív formák alkalmaztatása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban, az írásbeli fogalmazásokban.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az antikvitás gondolkodása és jelképe – ma. A középkor jelrendszereiről mai szemmel – <i>például</i> egy Dante-motívum segítségével („Ki itt belépsz...”). A <i>Halotti beszéd és könyörgés</i> többféle olvasata. Az <i>Ómagyar Mária-síralom</i> értelmezése. Az első magyar <i>Biblia</i>-fordítások jelentősége. A reneszánsz ember gondolkodása és jelrendszerei a képzőművészetben, a zenében és az irodalomban. Janus Pannonius költészetéből (<i>például</i>: a <i>Pannónia dicsérete</i> és más epigrammák, <i>Búcsú Váradtól</i>). A barokk korszak gondolatai és jel(rendszer)ei. Mikes Kelemen <i>Törökországi leveleinek</i> világa. A humor és az irónia a fiktív levelekben.</p> <p>Egy Janus Pannonius-vers vagy egy Mikes-részlet megtanulása és szöveghű felidézése.</p> <p><i>Ajánlások</i> Janus Pannonius – a búcsúzásvers műfajának megteremtője irodalmunkban.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei produkció, zenei befogadás.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Földrajz:</i> az idő.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> kritikai gondolkodás.</p>

<p>Részletek Pázmány Péter prédikációiból. Kreatív szövegalkotás a <i>Halotti beszéd és könyörgés</i> nyelvi eszközeivel. Zene és irodalom együttélése a középkorban. Építészet Magyarországon a középkor és a barokk idején – példákkal. (Önálló gyűjtés az interneten.)</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális nyelv és technikák.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság történetének kezdete és beilleszkedése Európába.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jelrendszer, középkor, reneszánsz, barokk, siralom, epigramma, fiktív levél, prédikáció, építészet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – Az irodalom kezdeteitől a reneszánszig	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. Különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbség megfigyelése. A művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások, megközelítési módok alkalmazása. Szövegek kapcsolatának és különbségének felismerése és értelmezése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Versszervező elvek felismerése és értelmezése különböző korokban keletkezett művekben. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom – és más tudatformák – nagy hagyományaival, kódjaival.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A <i>Biblia</i> és hatása az irodalomra, művészetekre általában. Mózes első könyve az <i>Ószövetség</i>ből (a héber Bibliából). Pál apostol szeretethimnusza. A <i>Vizsolyi Biblia</i>. Más teremtéstörténetek a világban (<i>Gilgames-eposz, Kalevala</i> stb.).</p> <p><i>Ajánlások</i> A tékozló fiú motívuma a képzőművészetben és az irodalomban (például: Ferenczy Károly, Pilinszky János). A magyar irodalom bibliai utalásai Balassitól Babitsig és tovább.</p> <p>A mese és a legenda műfaja – példákkal.</p> <p>Az antikvitás irodalma: részletek az <i>Iliászból</i> és/vagy az <i>Odüsszeiából</i>.</p> <p>Szemelvények a görög és a római irodalomból (például: Szapphó, Anakreón, Szophoklész, Catullus, Horatius egy-egy műve vagy műrészlete).</p>		<p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai, törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadás.</p> <p><i>Földrajz:</i> az idő.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények vizuális feldolgozása.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári</i></p>

<p><i>Ajánlás</i> A görög filozófia néhány máig ható alakja és gondolata (<i>például</i>: Szókratész, Arisztotelész).</p> <p>Dante és Villon – a középkor összegző alkotói, a „Pokol” első nagy megformálói az irodalomban. Villon-magyarítások összevetése egymással.</p> <p>Shakespeare Hamletje: az emberiség gondolkodásának egyik meghatározó figurája.</p> <p>Don Quijote története és vándormotívuma mint példázat, egyben a modern regény kezdete.</p> <p>Egy történet Boccaccio <i>Dekameron</i>jából.</p> <p><i>Ajánlás</i> Babits Mihály Dante-fordításának jelentősége és problematikussága (pl. egy részlet összevetése újabb fordításokkal).</p>	<p><i>ismeretek:</i> a magyarság történetének kezdete és beilleszkedése Európába.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> történetek színpadi feldolgozása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hatástörténet, mese, legenda, antikvitás, modern regény, teremtéstörténet, (vándor)motívum, filozófia, műfordítás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portré – Balassi Bálint	Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Végvári katonaság, reneszánsz.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése. A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban. Történeti és aktuális olvasatok.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A reneszánsz életérzés teljességvágynak megjelenése Balassi Bálint költészetében. Az ember–Isten-viszony újragondolása a költőnél (<i>például: Adj már csendességet...</i>). Az <i>Egy katonának</i> értelmezése, verselésének jellemzése (a Balassi-strófa). A szerelem mint ihletforrás (<i>például: Az ő szerelmének örök és maradandó voltáról</i>). A búcsúzásvers klasszikusa: <i>Ó, én édes hazám, te jó Magyarország...</i></p> <p><i>Ajánlás</i> Balassi költészetének ciklikus elrendezettsége. A dallamosság, énekelhetőség szerepe lírájában. A költő utóéletéből (<i>például: Cseh Tamás-, Lackfi János-párhuzamok</i>).</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> történetek feldolgozása.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadás.</p> <p><i>Filozófia:</i> vallásfilozófia; a létre vonatkozó kérdések.</p>

Egy Balassi-vers megtanulása, szöveghű felidézése könyv nélkül.	<p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország a 16-18. században.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balassi-strófa, ihlet, istenes költészet, ciklikusság, énekelhetőség, költői utóélet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmód – Zrínyi Miklós	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Török–magyar harcok, szigetvári hős.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – epikai művek elemzése, értelmezése. Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra való képesség fejlesztése. Konfliktuskezelési eljárások tanulása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>„<i>Ne bánts d a magyart!</i>” A szigetvári hős és méltó utód dédunokája. A két Zrínyi főbb történelmi és irodalmi törekvései. A <i>Szigeti veszedelem</i> kompozíciója, terjedelmének jelentősége. Az eposz formai-poétikai jellemzői (eposzi konvenciók). A Zrínyiek 19. századi irodalmi utóéletéből (<i>például</i> Kölcsey Ferenc versei – részletek).</p> <p><i>Ajánlások</i> A <i>Szigeti veszedelem</i> és Zrínyi a kortárs irodalomban (<i>például</i> Darvasi László, Kovács András Ferenc és Gergely Ágnes művei alapján). A Zrínyi kirohanását ábrázoló magyar képzőművészeti alkotások összegyűjtése és látásmódjuk értelmezése. Részletek Zrínyi Miklós prózai műveiből.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> történetek feldolgozása.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadás.</p> <p><i>Filozófia:</i> vallásfilozófia, a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország a 16-18. században; Schulhof Izsák beszámolója Buda</p>

	visszavívásáról (Budai krónika).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eposz, eposzi konvenció, a barokk eposz, kompozíció, filológia, irodalom és képzőművészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortárs irodalom – Szerepjátékok az irodalomban	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Irodalmi korszakok, korstílusok jellemzői.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom nagy hagyományainak, kapcsolatainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.</p> <p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemező beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése.</p> <p>A költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.</p> <p>Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – lírai (és epikai) művek elemzése, értelmezése.</p> <p>A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szerző és hős szerepének elkülönítése egymástól – már megismert irodalmi példák alapján.</p> <p>Költő és lírai én különbözősége – korábban tanult művek segítségével.</p> <p>Egy téma ironikus-parodisztikus megverselése (<i>például</i>: Varró Dániel: <i>Változatok egy gyermekdalra</i>).</p> <p>A kortárs költészet megjelenési formái az interneten.</p> <p>A blog(irodalom) mint műfaj.</p> <p>Szövegelés a neten: a chat, a komment és a poszt stb.</p> <p><i>Ajánlás</i></p> <p>A kortárs irodalom játékterei (médiiumok, jelrendszerek gazdagsága és változatossága) és eszközzrendszerei, módszerei, beszédmódjai (vizualitás és szövegszerűség; intertextualitás, palimpszeszt, allúzió, evokáció stb.).</p> <p>Legalább két kortárs vers megtanulása, szöveghű felidézése.</p>		<p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Filozófia:</i> Vallásfilozófia. A létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> kritikai gondolkodás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények vizuális feldolgozása.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a globalizálódó világ és Magyarország.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerző és hős, lírai én, irónia, paródia, blogirodalom, chat, komment, poszt.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház és dráma - Szophoklész: <i>Antigoné</i>; Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i>; Molière: <i>Tartuffe</i>	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Mindegyik szerző néhány motívuma, szövegrészlete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Erkölcsei dilemmák felismerése, értékelvű döntési szempontok tudatosítása, saját álláspont megvédése.</p> <p>A művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárások, megközelítési módok alkalmazása. Szövegek kapcsolatának és különbségének felismerése és értelmezése.</p> <p>A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása.</p> <p>A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése.</p> <p>A drámai történetmondás sajátosságai. Színház és dráma kapcsolata.</p> <p>Ismerjék meg a tanulók a színház és dráma világának hatékony eszközrendszerét a lelki egyensúly megtartásában.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szophoklész: <i>Antigoné</i> – a létezés alaptörvényei.</p> <p>A kar szerepe a drámában. A „<i>Sok van, mi csodálatos...</i>” kezdetű kardal jelentése és jelentősége.</p> <p>Antigoné személyiségének kérélelhetetlensége.</p> <p>Kreón, Iszméné, Haimón jellemzése.</p> <p>Az <i>Antigoné</i> mint a konfliktusos dráma alaptípusa.</p> <p><i>Ajánlás</i></p> <p>A mű újabb értelmezéseiből (Kreón „veszteségei”).</p> <p>A valószínűtlenség és a véletlenek tragédiája: Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i>.</p> <p>A <i>Romeo és Júlia</i> története mint a végtelen szerelemnek és az élet értelmének parabolája.</p> <p><i>Ajánlás</i></p> <p>A <i>Romeo és Júlia</i> filmes feldolgozásaiból egynek megtekintése, esetleg más művészeti ágba való feldolgozásának megismerése. A shakespeare-i színház és színjátszás.</p> <p>Molière <i>Tartuffe</i>-je mint az emberi hiszékenység és butaság, illetve önzés és kapzsiság természetrajzát bemutató vígjáték.</p> <p><i>Ajánlás</i></p> <p>Mihail Bulgakov Molière-drámájának néhány részlete (<i>Őfelsége komédiája</i>). Belepillantás Molière egy másik komédiájába.</p> <p>A tanult művek egy-két jelenetének feldolgozása drámajáték formájában (helyzetgyakorlatok) – néhány sor megtanulása, szöveghű felidézése könyv nélkül.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> történetek feldolgozása; rögtönzés és együttműködés.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadás.</p> <p><i>Földrajz:</i> az idő.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az antikvitás; a középkori Európa. Társadalmi szabályok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kar, konfliktusos dráma, shakespeare-i színház, parabola, drámaelmélet, drámajáték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalom és kultúra – Írás, olvasás régen és ma	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A dolgozatírás általános iskolai ismervei; írástörténeti alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Vitakultúra, érvelés fejlesztése: saját vélemény megvédése vagy korrekciója.</p> <p>Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában.</p> <p>Szöveg és kép viszonyának, összjátékának megfigyelése.</p> <p>Az információs kommunikációs technikák (IKT) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</p> <p>A nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, a kreatív szövegalkotásban.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatása új jelenségeinek felismertetése. Médiatudatosság.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az iskolai dolgozat műfajainak megismerése (témazáró, teszt, fogalmazás, értekezés, esszé, röpdolgozat stb.).</p> <p>Az anyaggyűjtés, a komponálás, a stílus és az okfejtés jellemzői. (Anyaggyűjtés és -rendszerezés cédulán és okostelefonon, tableten.)</p> <p>A jó iskolai és a házi dolgozat tartalmi és formai jegyei; a túlírtás veszélyei.</p> <p><i>Ajánlás</i></p> <p>A ma használatos írásformák és műfajok projektmunka keretében történő áttekintése és bemutatása digitális táblán/ táblagépen/okostelefonon.</p> <p>Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> című műve részleteinek értelmezése e szempontokból.</p> <p><i>Ajánlás</i></p> <p>Egy kis írás- és olvasástörténet: a palavesszőtől az iPadig – az olvasás és az írás jövője.</p> <p>Példák íróinktól, költőinktől származó, íróinkról, költőinkről szóló hitvalló tanulmányokra, esszékre (<i>például</i>: Ady Endre, Babits Mihály, Illyés Gyula, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Nemes Nagy Ágnes, Németh László, Szabó Dezső, Szerb Antal).</p>		<p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa.</p> <p><i>Filozófia:</i> tudományfilozófia.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása; kreativitás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első és második felében. Állampolgár vagyok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Értekezés, anyaggyűjtés, komponálás, palavessző, okostelefon, iPad, hitvallás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A kora modernség beszédmódjai (1700-as évek–1867)	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a 19. század magyar irodalmáról; Széchenyi István, Fazekas Mihály.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl. régi, tájnyelvi vagy archaizáló) szövegek megismerése, megértésük gyakorlása segédeszközökkel.</p> <p>Tájékozódás a nyelvközösség és a nyelvi rendszer történetének főbb szakaszaira vonatkozóan.</p>	

	<p>Annak felismertetése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.</p> <p>Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia fejlesztése.</p> <p>A felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémák értelmezése (pl.: a szabadság eszményének érett felfogása).</p> <p>A nemzeti ébredés történetének megismerése által a nemzeti identitás megerősítése.</p> <p>Történeti és aktuális olvasatok összevetésével az irodalom társadalmi szerepének, szerepváltozásainak felismertetése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A klasszicizmus és a romantika gondolkodása, jelformái a művészetekben, különösen az irodalomban.</p> <p>Szabadság és beszédmód összefüggései a 19. században.</p> <p>A felvilágosodás eszmerendszerének hatása a klasszicizmusra.</p> <p>A romantika mint korstílus és mint kortól független gondolkodásmód.</p> <p>Felvilágosodás és klasszicizmus a magyar irodalomban (részletek <i>például</i> Bessenyei György, Batsányi János, Kármán József műveiből).</p> <p><i>Ajánlás:</i> Kazinczy Ferenc epigrammáinak stílusa (<i>például</i> saját Kazinczy-paródiák írása).</p> <p>A nyelvújítás és a nyelvteremtés humora.</p> <p>A <i>Lúdas Matyi</i> mint bosszúállás-történet – Döbrögi megjavulása?</p> <p>Az irodalmi népiesség kialakulása – példákkal.</p> <p>A klasszicizmus jellegzetességei (épített) környezetünkben.</p> <p><i>Ajánlások</i> A nyelvújítás és a nyelvteremtés humora. Szemelvények Kazinczy Ferenc: <i>Fogságom naplója</i> című művéből. A <i>Lúdas Matyi</i> későbbi feldolgozásai. A romantika a (mai) populáris műfajokban (<i>például: Csillagok háborúja, Harry Potter-, Alkonyat-típusú bestsellerek, tévésorozatok, filmek világa</i>).</p> <p>Az irodalmi élet fogalma; kezdetei és kialakulása Magyarországon (folyóiratok, irodalmi társaságok, kávéházak stb.).</p> <p>A hétköznapi élet a korban – a divat és az illem néhány vonása.</p>	<p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> ismeretelmélet.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása; kreativitás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon; a nemzetállamok kora. Társadalmi szabályok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Klasszicizmus, romantika, nyelvújítás, népiesség, klasszicizmus, bestseller, bosszúállás-történet, popularitás, folyóirat, irodalmi társaság, divat, illem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életművek – Petőfi Sándor	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Petőfi Sándor életének főbb eseményei és néhány verse; <i>János vitéz</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.</p> <p>A hivatástudat példázatai. A forradalmiság erkölcsi dilemmája (Horváth János problémafelvetése). Kötődés a hazai tájakhoz, a szülőföldhöz.</p> <p>A könyvtári és internetes információkeresés ismereteinek bővítése, múzeumi információk.</p> <p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése.</p> <p>A költői nyelvhasználat rétegzettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.</p> <p>Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.</p> <p>A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom – és más tudatformák – nagy hagyományaival, kódjaival.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A költő-szerep beteljesedése Petőfi életművében – kultuszának néhány jellemzője a lakóhelyen és tágabb környezetben, illetve az országban, továbbá határainkon túli magyar nyelvterületeken.</p> <p>Élet és költészet összefüggésrendszerének megértése Petőfi példáján keresztül. „Népdalai.”</p> <p>Ars poetica és humor Petőfi lírájában és epikájában (például <i>A természet vadvirága; A XIX. század költői; A helység kalapácsa</i>).</p> <p>Sors és élet, sors és szabadság (például: <i>Egy gondolat bánt engemet...; Világosságot!</i>).</p> <p>Sors és szerelem (például: <i>Beszél a fákkal a bús őszi szél..., Szeptember végén</i>).</p> <p>Sors és prófétaság – szabadságharc, látomások (például: <i>Palota és kunyhó; A farkasok dala; A kutyák dala; A szabadsághoz; A puszta, télen; Európa csendes, újra csendes...</i>).</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>Petőfi költészetének és személyiségének utóéletéből (például: Szilágyi Domokos: <i>Héjjasfalva felé</i>).</p> <p>Petőfi előtti és utáni ars poeticák összevetése egymással.</p> <p>Költészetének modernsége – pillantás a korábbi és a friss szakirodalomra.</p> <p>Petőfi Sándor nem-költői alkotásai (például fordításai; <i>Tigris és hiéna; A hóhér kötele; Útirajzok</i> – részletek).</p> <p>A képzőművészeti Petőfi-ábrázolások összegyűjtése és dokumentálása.</p> <p>Két-három – nem az általános iskolában megismert – Petőfi-vers megtanulása könyv nélkül.</p>		<p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések; politikai filozófia.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon; a nemzetállamok kora. Társadalmi szabályok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Költőszerep, élet és költészet, ars poetica, kultusz, sors, szerelem, prófétaság, modernség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életművek – Arany János	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A Toldi és néhány más verse, Petőfi és Arany barátsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.</p> <p>A feladatvállaló magatartás példájának megismerése.</p> <p>A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései.</p> <p>A fejlődés és változás, hagyomány és megújulás kérdései.</p> <p>A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.</p> <p>A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása.</p> <p>Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.</p> <p>A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az irónia.</p> <p>A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A Toldi estéje</i> – fejlődés és változás, hagyomány és megújulás kérdésköre (Toldi, Lajos király, Bence alakja és gondolkodása).</p> <p>A sors szorításában a forradalom után (<i>például: Leteszem a lantot</i>).</p> <p>A balladák felé (<i>például: Kertben, Az örök zsidó</i>).</p> <p><i>A Szondi két apródja</i> mint ars poetica.</p> <p>A derű poétikájának megteremtése az <i>Őszikékben</i> (<i>például: A tölgyek alatt; Epilogus</i>).</p> <p>A balladák mint az emberi létezés szintézisei (<i>például: Tengerihántás, Tetemrehívás, Vörös Rébék</i>).</p> <p><i>A Mindvégig</i> létösszegző alkotásparancsa.</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>Arany János versei a szimbólumteremtés felé indítják el a magyar költészetet – példák a korábban tanult Arany-művekből és részletek a <i>Vojtina ars poeticájából</i>.</p> <p>Arany János hatása a magyar költészet további fejlődésére (Adyra, Babitsra, József Attilára és mai költőinkre).</p> <p>Legalább egy Arany-vers (lehetőleg ballada) megtanulása, szöveghű felidézése.</p>		<p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> létre vonatkozó kérdések; etika, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Mozgóképkultúra: és médiaismeret:</i> kritikai gondolkodás; olvasás, szövegértés, elemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon; a nemzetállamok kora.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbólumteremtés, hagyomány és megújulás, ballada, a derű poétikája, létösszegzés, szintézis, költői hatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék – Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Időmértékes verselés, hangsúlyos verselés, Csokonai néhány alkotása, Kölcsey Ferenc: <i>Himnusz</i> , Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Irodalmi kánonunk nemzeti jelképpé vált alapműveinek megismerésével a tanuló váljék a közös kincs birtokosává, növekedjék benne a nemzethez tartozás tudata és a hazaszeretet. A mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl.: régi, archaizáló) szövegek megismerése, megértésük gyakorlása segédeszközökkel. Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű szövegekben, alkalmazásuk a szóbeli és írásbeli kommunikációban. Szövegek pontos, értelmező felidézése és önálló, aktív reprodukálása a célnak megfelelően. Szövegek alkalmazása új helyzetben. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban. Történeti olvasatok megismerése és az aktuális olvasatok megfogalmazása. A különbségének felismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Élet, szerelem, költészet összefüggései Csokonainál. A színjátékok groteszk világa (részletek <i>például</i> a <i>Karnyónéból</i> és/vagy a <i>Tempefőiből</i>). „A semmiből világokat” teremtő költő (<i>A tihanyi ekhóhoz</i>, illetve <i>például</i> <i>A Magánossághoz</i>).</p> <p><i>Ajánlás</i> Létösszegzés egy új évszázad nyitányán (<i>például</i>: <i>Tüdőgyűladásomról</i>; <i>Az ember, a poézis első tárgya</i>).</p> <p>Berzsenyi nemzetmentő ódái (<i>A magyarokhoz I–II.</i>). A Berzsenyi-elégiák értékörző, szomorú derűje (<i>például</i>: <i>Levéltöredék barátnémhoz</i>). <i>A közelítő tél</i> komplex elemzése.</p> <p><i>Ajánlás</i> Berzsenyi Dániel: <i>A közelítő tél</i> – Barcsay Ábrahám: <i>A télnek közelgetése</i> (összehasonlító elemzés).</p> <p>Kölcsey Ferenc <i>Himnusa</i> mint vers és mint nemzeti szimbólum. A <i>Vanitatum vanitas</i> című vers hitetlen hite az emberiségben. Részletek Kölcsey prózai alkotásaiból (<i>például</i>: <i>Nemzeti hagyományok</i>, <i>Parainesis Kölcsey Kálmánhoz</i>).</p> <p><i>Ajánlások</i> Más költőink <i>Himnusz</i> című versei (<i>például</i>: Vörösmarty Mihály, Juhász Gyula). Kölcsey ironikus-humoros műveiből (<i>például</i> <i>Magyar</i> című esszéje</p>		<p><i>Etika</i>: az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia</i>: a létre vonatkozó kérdések; politikai filozófia.</p> <p><i>Földrajz</i>: az idő; a tér.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása; történeti festészet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: A forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon; a nemzetállamok kora. Társadalmi szabályok;</p>

<p>és találós kérdései: <i>Talányok</i>).</p> <p>A modern költészet és Kölcsey kapcsolódási pontjai.</p> <p>Vörösmarty Mihály, a nemzeti és a szerelmi romantika költője: a <i>Szózat</i> és (például) az <i>Ábránd</i>.</p> <p>A <i>Guttenberg-albumba</i> és a <i>Gondolatok a könyvtárban</i> című versek problematikája és aktualitása – a könyv(tárgy) mint ismerethordozó, mint szimbólum és mint műalkotás.</p> <p>Az <i>Előszó</i> és <i>A vén cigány</i> mint a létezés egyetemessége megtapasztalásának összegzése.</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>A kultúra értelmének erkölcsi vonatkozásai.</p> <p>A létezésre vonatkozó kérdések felelőssége.</p> <p>Az <i>Előszó</i> és <i>A vén cigány</i> (poszt)modernsége.</p> <p>Egy-egy Csokonai-, Berzsenyi-, Kölcsey- és Vörösmarty-vers megtanulása és szöveghű felidézése könyv nélkül.</p>	<p>állampolgár vagyok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Létösszegzés, értékörzés, elégia, komplex elemzés, a himnusz mint műfaj, létezés, kultúra és erkölcs, (poszt)modernség, összehasonlítás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmód – Jókai Mór	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Jókai által teremtett írói világ, „nemzeti mitológia” megismerése. Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése.</p> <p>Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése.</p> <p>A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben.</p> <p>Igény erősítése a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra.</p> <p>Konfliktuskezelési eljárások tanulása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A romantika jellemzői a prózairodalomban és Jókainál.</p> <p>Az <i>Arany ember</i> történetkezelése és jellemformálása.</p> <p>Tímár Mihály nem hibátlan élete és történetének tanulságai.</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>A legolvasottabb magyar író – a Jókai-divat jelentősége.</p> <p>Pillantás Jókai Mór egykori írófejedelmi életére és mai utóéletére, a későbbi és a mai irodalomra gyakorolt hatására.</p> <p>Egy másik Jókai-regény (részleteinek) megismerése.</p> <p>Egy Jókai-novella elolvasása (például: <i>Melyiket a kilenc közül?</i>).</p> <p>Egy Jókai-regényből készült film megtekintése és megbeszélése.</p> <p>Virtuális anyaggyűjtés egy leendő Jókai-émlékmúzeumhoz.</p>		<p><i>Etika:</i></p> <p>a kapcsolatok világa; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i></p> <p>a létre vonatkozó kérdések, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>a nemzetállamok kora.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írói népszerűség, romantika, történetkezelés, jellemformálás, írófejedelem, emlékmúzeum, Jókai-filmek.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – Magatartásmodellek a felvilágosodás, romantika és realizmus korában	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Jules Verne-regények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.</p> <p>Különböző olvasott vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok felismerése, értelmezése és kritikája különféle műfajokban.</p> <p>A könyvtári információkeresés ismereteinek bővítése.</p> <p>Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.</p> <p>A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az irónia.</p> <p>A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p> <p>A fantázia fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A francia felvilágosodás irodalmából (részletek Voltaire, illetve <i>például</i> Rousseau és Montesquieu műveiből).</p> <p>Pillantás az angol felvilágosodás irodalmára (részletek Jonathan Swift <i>Gulliver utazásai</i> című regényéből).</p> <p><i>Ajánlás</i> Államszerveződési lehetőségek példái nyomán beszélgetések az ideális berendezkedésről, állampolgárságról, demokráciáról.</p> <p>Goethe <i>Vándor éji dala</i> című verse, illetve annak többféle magyar fordítása.</p> <p><i>Ajánlások</i> Goethe <i>Faustja</i> mint önreflektív emberiségdráma – részletek. A mű továbbgondolásainak összegyűjtése az interneten. Részletek <i>például</i> Schiller, Hölderlin, E. T. A. Hoffmann, Heinrich von Kleist műveiből.</p> <p>Puskin <i>Anyeginje</i> mint a tépelődő hős, a „felesleges ember” típusának első megjelenítője a romantikában.</p> <p><i>Ajánlás</i> <u>Az Anyegin opera- és balettfeldolgozása.</u></p> <p>Az antik eszmények megjelenése a romantikában – <i>például</i> John Keats <i>Óda egy görög vázához</i> című verse.</p>		<p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret; a kapcsolatok világa.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> kritikai gondolkodás; olvasás, szövegértés, elemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon; a nemzetállamok kora. Társadalmi szabályok; állampolgár vagyok.</p>

<p>Balzac és Stendhal „romantikus realizmusa” – például az <i>Elveszett illúziók</i> és/vagy a <i>Vörös és fekete</i> című regények néhány részletének elemzésével (a fejlődés- és a lélektani regény műfaja).</p> <p>Edgar Allan Poe, a detektívtörténet atyja – például a szerző egy rövid novellája és/vagy <i>A holló</i> című verse és annak fordításai.</p> <p><i>Ajánlások</i> Montesquieu <i>Perzsa levelek</i> című „naplójának”- aktualitása – feldolgozás például beszélgetésben és/vagy drámajátékkal. Internetes gyűjtés a <i>Perzsa levelek</i>-témához és a prezentáció bemutatása (ppt- vagy prezi-program segítségével). Alexandre Dumas és/vagy Jules Verne valamely művének megidézése – szöveges vagy filmes formában (például: <i>A három testőr</i>; <i>80 nap alatt a Föld körül</i> stb.)</p> <p>Egy rövidebb vers vagy egy hosszabb szöveg részletének megtanulása, szöveghű felidézése könyv nélkül.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felvilágosodás, felesleges ember, detektívtörténet, „romantikus realizmus”, fejlődésregény, lélektani regény, önreflexió, emberiségdráma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház és dráma – Katona József: <i>Bánk bán</i> ; Vörösmarty Mihály: <i>Csongor és Tünde</i>	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élet-válaszutak felismerése a különböző helyzetekben. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése. A „nemzeti dráma” mint közös ismeret jelentősége. A költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az ironia. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése. A drámai történetmondás sajátosságainak feltárása. Színház és dráma kapcsolatának felismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Bánk és Gertrudis konfliktusa és bonyolult viszonyrendszere. A <i>Bánk bán</i> mint személyiségdráma. A felelősség kérdése. „Érdekcsoportok”, konfliktusok a műben – Arany János tanulmányának kiindulópontja alapján.</p> <p><i>Ajánlások</i> Bánk elképzelt „bíróági tárgyalásának” dramatizálalt eljátszása az osztályban. A <i>Bánk bán</i> utóéletének gazdagsága – szakirodalom, operafeldolgozások, filmek. Teremthető-e nyugalom erőszakkal? (Vita az osztályban.)</p> <p>A <i>Csongor és Tünde</i> műfajának kérdése.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> befogadás, értelmezés; történetek feldolgozása; rögtönzés és együttműködés.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Történelem,</i></p>

<p>Az élet-válaszutak megjelenítése a különböző helyzetekben és a figurák alakjában.</p> <p><i>Ajánlások</i> A <i>Csongor és Tünde</i> egy újabb színházi adaptációjának megtekintése A mű iróniája és humora, jövőképe. Szituációk eljátszása az osztályban a művekből – többféle rendezői felfogásban és szereposztásban.</p>	<p><i>társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon; a nemzetállamok kora.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Érdekcsoport, konfliktus, személyiségdráma, felelősség, mesedráma, irónia, humor, jövőkép, operafilm, szereposztás, színházi adaptáció.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalom és kultúra	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A hétköznapi tematikájú korábban megismert irodalmi művek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Igény erősítése a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok háttérének megértésére, a morális gondolkodásra és ítélkezésmentes gondolkodásra.</p> <p>A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése.</p> <p>Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia fejlesztése.</p> <p>Igény és képesség kialakítása az ízlés önálló fejlesztésére.</p> <p>Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában.</p> <p>A kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldásának eljárásai.</p> <p>A testbeszéd és a gesztusnyelv lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása.</p> <p>A manipulációs szándék(ok), a hibás következtetések és a megalapozatlan ítéletek felismerése.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatása új jelenségeinek felismertetése.</p> <p>Különböző műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat bemutatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az irodalom kapcsolata a természettel, a természeti-tárgyi környezettel és annak kímélésével – néhány példa: Bessenyei György: <i>A Tiszának reggeli gyönyörűsége</i>; Petőfi Sándor: <i>A Tisza, Az Alföld, Kiskunság, Szülőföldemen</i>; József Attila: <i>A Dunánál</i> (részletek).</p> <p>A természeti szép szerepe a költészet fejlődéstörténetében. A környezettudatosság jelentősége életünkben.</p> <p>A roma kultúra legfontosabb vonásai. A cigány (roma) irodalom jellegzetes motívumai.</p> <p>A digitális (szak)irodalmi szövegtárak világa: Digitális Irodalmi</p>		<p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> interkulturális kompetencia.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Kortárs csoport- és</p>

<p>Akadémia, Magyar Elektronikus Könyvtár, Villanyspenót, Neospenót stb.</p> <p><i>Ajánlások</i> A magyarországi cigány (roma) művészet és irodalom néhány alkotója, illetve alkotása (<i>például</i> – festészet: Balázs János, Péli Tamás, Szentandrassy István; zene: 100 tagú cigányzenekar, Rajkó Művészegyüttes; irodalom: Lakatos Menyhért, Bari Károly, Choli Daróczi József, Jónás Tamás, Szécsi Magda. A cigány-motívum korábbi irodalmunkban – <i>például</i>: Vörösmarty Mihály: <i>A vén cigány</i>; Babits Mihály: <i>Cigánydal</i>; <i>Cigány a siralomházban</i>. Kultúra, nyelv, másság, tolerancia – beszélgetés az osztályban.</p> <p>Valóság és fikció összefüggései az irodalomban (részben ismétlés) – <i>például</i> Weöres Sándor: <i>Psyché</i>.</p> <p>Kreatív szövegalkotási gyakorlatok különböző műfajokban (<i>például</i>: levél, fűlszöveg, tárcanovella stb.).</p> <p>A költészet szerepe életünkben – visszatalálás az ősi formákhoz: a közösségben hangzó vers. Memoriter- és szövegmásolási verseny.</p> <p><i>Ajánlás</i> Bonyolultabb és hosszabb saját munkák alkotása: <i>például</i> kisregények, egyfelvonásosok írása, továbbá kreatív szövegtárgyak (anyagukban vagy anyagukon szöveget hordozó tárgyak) készítése.</p>	<p>ifjúsági szubkultúrák. Kritikai gondolkodás; hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében.</p> <p><i>Filozófia</i>: a létre vonatkozó kérdések; erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: a média társadalmi szerepe, használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Roma (cigány) művészet és irodalom, valóság és fikció, környezettudatosság, kreativitás, memoriterverseny.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes írott szövegek (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő szöveg) globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.</p> <p>Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni.</p> <p>Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére, és e képességet alkalmazni tudja elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.</p> <p>Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.</p> <p>Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.</p> <p>Felismeri a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.</p> <p>Tájékozott a feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban és hangnemeiben.</p> <p>Bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére,</p>
--	---

	<p>grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel, képes szöveghű felolvasásra, kellő tempójú, olvasható, rendezett írásra. Szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat. Képes definíció, magyarázat, egyszerűbb értekezés (kisértkezés) készítésére az olvasmányjaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat. Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban.</p> <p>Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.</p> <p>Képes az órai eszmecserékben és az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására.</p> <p>Képes tudásanyagának megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.</p> <p>Be tudja mutatni a tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságait.</p> <p>Igyekszik eligazodni a 2000 utáni évek kortárs irodalmában (is), illetve készség szintjén kezeli az online irodalmi felületeket.</p> <p>Ismeri a digitális (szak)irodalmi szövegtárak világát, és kezd azokban otthonosan mozogni.</p> <p>Ő maga is rendszeresen próbálkozik kreatív – papíralapú, illetve digitális – írással.</p> <p>Örömmel vesz részt beszélgetésekben, vitákban, irodalomról folyó diskurzusokban és projekteknél – ideértve a diákszínjátást, -újságírást és -szerkesztést is.</p> <p>Beszélgetéseiben, vitáiban tud idézni memoriterekből és egyéb irodalmi alkotásokból.</p>
--	--

11–12. évfolyam

A magyar nyelvi képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stiláris minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrolljára; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használatára. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírási ismeretek kibővítése. Folyamatos cél a tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, a kezelési módok keresése.

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök

használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására, retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban.

Elvárt a kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, továbbá a legfontosabb nyelvemlékeink (A *Tihanyi apátság alapítólevele*, *Halotti beszéd*, *Ómagyar Mária-siralom*) ismerete.

A nyelvi tanulmányok eredményeképpen a tanuló képes hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott és önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtésre és válogatásra. Tud többféle forrásból jegyzetet, vázlatot, hivatkozást és forrásjegyzéket készíteni.

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában kész felelős magatartásra a magyar nyelv értékeinek őrzésében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészül az érettségire és a továbbtanulásra.

Az irodalomtanítás alapelve 11–12. osztályban is – a korábbiakhoz hasonlóan – az olvasás megszerettetése. Cél, hogy a színvonalas irodalom iránti igény a 12. évfolyam elvégzése után is megmaradjon. E szándékot 11. osztályban az esztétikummal való találkozás árnyalt és rétegzett lehetőségei kínálják – ilyen *például* a három életmű (Ady, Babits, Kosztolányi) –, 12.-ben pedig a ma irodalmának hangsúlyos jelenléte. A kerettanterv természetesen továbbra is lehetővé teszi a tanár számára a koncentrikus tananyagszervezést. Mindkét évfolyamon szintén egy olyan, hosszabb (10-12 órányi) első résszel kezdődik a feldolgozás, amelyben vázlatosan megtalálható az egész éves anyag lényege. A tanterv ezen évfolyamokon még inkább az érettségit tartja elérendő és követendő célnak, és ennek rendelte alá a struktúrát is. Jelentős szerzők választhatóként szintén taníthatók e bevezető jellegű órákon (a 11.-es anyagban *például* Gyulai Pál és/vagy Vajda János, a 12.-esben Szabó Magda és/vagy Esterházy Péter).

A tanterv ezeken az évfolyamokon is az érettségi kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot (*Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra*) – a tanárnak hangsúlyozottan szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

Valamennyi olyan szerző, akit a tanterv névvel megemlít, illetve az összes olyan mű, amely bárhol címszerűen megjelenik, ám nem szerepel a Nat-ban, nem kötelező tananyagnak, hanem választható lehetőségnek tekintendő. (A szaktanár ezen alternatívákat természetesen további szerzőkkel és művekkel egészítheti ki – az eleve rendelkezésére álló 10%-nyi választhatóságon felül is. Minden ilyen esetben a Nat megfogalmazásai – „*például*”, „*részletek*”, „és még négy-öt” stb. – tekinthetők mérvadónak.)

Magyar nyelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Gyakorlott, tudatos szóbeli kommunikáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző kommunikációs színtereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése. A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika	

	elsajátítása. Képesség fejlesztése a manipulációs szándékok felismerésére.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tájékozottság különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is. Kommunikációs zavarok felfedezése, elhárítása. A mindennapi társalgásban, a nyilvános kommunikációs színtereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése. A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.	<i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> reklám, meggyőzés, manipuláció. <i>Vizuális kultúra:</i> képi közlés. <i>Dráma és tánc:</i> szituációk, dialógusok értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs zavar. Manipuláció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Retorika	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása. Érvelő szövegek értelmezése és alkotása. Stilisztikai és jelentéstani ismeretek. Kulturált véleménynyilvánítás.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A klasszikus retorika alapfogalmainak megismertetése, ezek alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban. A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése. Önálló beszéd megírásához, annak a hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása. A szónok tulajdonságai, feladatai. A szónoki beszéd kommunikációs funkciói. A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. Az érvelési hibák. A cáfolat módszerei. A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. A hatásos előadasmód eszközei. Az előadás szemléltetésének módjai: bemutatás, prezentáció stb. A hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi (mondat- és szövegfonetikai eszközök) és nem nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban, az audiovizuális és multimédiás közlés különböző formáiban. A hivatalos felszólalás, hozzászólás gyakorlása különböző helyzetekben. Monologikus szöveg (előadás, beszéd) és memoriter kifejező	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Antik szónokok, neves magyar szónoklatok (pl. Kölcsey, Kossuth, Deák). Közéleti megnyilatkozások retorikája. <i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> a meggyőzés, befolyásolás, a hatás eszközei. <i>Dráma és tánc:</i>	

tolmácsolása.	a színpadi beszéd retorikai elemei, klasszikus monológok értelmezése. <i>Matematika:</i> bizonyítás, érvelés, cáfolat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Retorika, szónok, szónoklat, beszédfajta (bemutató, tanácsadó, törvényszéki), alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás). Szónoklat, bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés). Az érv felépítése (tétel, bizonyítás, összekötőelem). Az érvelés logikája (indukció, dedukció).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Általános nyelvészeti ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Kommunikáció, jelentéstan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: általános, összefoglaló ismeretek a nyelvről, a nyelv és az ember viszonyáról. Kellő tájékozottság kialakítása a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az ember mint nyelvhasználó lény; a nyelv, a kommunikáció és az ember elválaszthatatlan egysége. A nyelv mint jelrendszer, a nyelv mint a gondolkodás része. A nyelvek egyező és eltérő tulajdonságai, nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik (az anyanyelvhez és más, tanult, ismert nyelvek jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése). Nyelvi identitás. Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek.		<i>Idegen nyelvek:</i> nyelvtípus, kommunikáció, nyelvi tolerancia. <i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális nyelv összetevői.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Pragmatikai ismeretek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Szövegtani, jelentéstani és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A nyelv működésének, a nyelvhasználatnak a megfigyelése különböző kontextusokban, különböző cél elérésére. Annak megtapasztalása, hogy az emberek hogyan képesek a nyelvi szöveg által közvetített jelentésen túl is hatni, befolyásolni partnerüket, hogyan képesek megnyilatkozásaikkal akár cselekvéseket is végrehajtani. A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése: a magyar nyelv leggyakoribb udvariassági formák használati körének, nyelvi formáinak megfigyelése, elsajátítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A nyelvhasználat a beszélgetés, a társalgás főbb összetevőinek a különféle beszédaktusok szerepének, megnyilvánulási formáinak		<i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvi

<p>megfigyelése, az együttműködési elvek tudatos használata, illetve megsértésük következményeinek megtapasztalása. A társalgásban előforduló néhány jellemző deixis forma szerepe. Az udvariassági formák használata.</p>		<p>kommunikáció, udvariassági formák.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Megnyilatkozás. A társalgás szerveződése; társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás. Beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció). Deixis. Együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási).</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Szövegalkotás</p>	<p>Órakeret 7 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegalkotás. A papíralapú és számítógépes jegyzetelés technikájának, módjainak ismerete. Az elbeszélés, jellemzés, vélemény, esszé formai és tartalmi jellemzőinek ismerete. A kommunikációs célnak, műfajnak, címzettnek, kontextusnak megfelelő stílus eszközök alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Gondolkodásfejlesztés, az önkifejezés fejlesztése: a papíralapú és elektronikus szövegek eltérő és hasonló jellemzőinek megfigyelése. A szövegalkotási képesség fejlesztése: a megismert szövegtípusokban a közlés céljának, a helyzetnek megfelelő stílusban történő szövegalkotás. Esszéírási gyakorlatok.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák valamelyikében (pl. digitális formában, multimédiás kiegészítésekkel). Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stiláris különbségének figyelembevételével. Az érvelő esszé szerkezete.</p>		<p><i>Informatika:</i> szövegszerkesztési, könyvtárhasználati, információkeresési ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nyelv és társadalom</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete. A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése. Ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés). A magyar nyelvről való tudását a tanuló identitása részének tekinti. Nyelvi tudatosság növelése: a saját és a közvetlen környezet nyelvhasználatának megfigyelése által a nyelvi tudatosság, az önismeret fejlesztése. Nyelvjárási szövegek jellemzőinek megfigyelése.</p>	

	Rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: a tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának megfigyelése által a nyelvi tudatosság és önállóság fejlesztése, érvek, adatok értelmezése.
	Ismeretek/fejlesztési követelmények
	Kapcsolódási pontok
<p>Fejlődési irányok, változások a mai magyar nyelvben. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia. Nyelvünk helyzete a határon túl. Hazánkban élő nemzetiségi nyelvhazánálata. A nyelvi tervezés elvei és feladatai.</p> <p>A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma.</p> <p>A nyelvváltozatok rendszere, a vízszintes és függőleges tagolódásuk.</p> <p>A köznyelv jellemzői, használati területe.</p> <p>A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókinccse.</p> <p>A szleng és az argó fogalma, kialakulásuk, jellemző előfordulásuk, funkciójuk.</p> <p>A nyelv területi tagolódása: a leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői.</p> <p>A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái, a kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései.</p> <p>A nyelvváltozatot bemutató nyomtatott és elektronikus források (pl. szótárak, kézikönyvek, adatbázisok, honlapok) tanulmányozása.</p> <p>A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szórványmagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái.</p> <p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat.</p> <p><i>Földrajz:</i> a nyelv területi tagolódása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma.</p> <p>Nyelvváltozat.</p> <p>Vízszintes és függőleges tagolódás; standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus.</p> <p>Nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó.</p> <p>Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv.</p> <p>Szleng, argó.</p> <p>Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtörténet	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete, néhány alapvető kérdése, a történetiség fogalma, a nyelv területi tagolódása, nyelvjárások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése.</p> <p>Kellő tájékozottság kialakítása a magyar nyelv rokonságáról, nyelvtörténeti korszakairól, típusáról, helyéről a világ nyelvei között.</p> <p>Legfontosabb nyelvemlékeinknek (<i>A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom</i>) a nyelvi-kulturális identitásában játszott szerepének tudatosítása. A magyar nyelv történeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása az irodalomtörténeti és történelmi tanulmányokkal.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: a magyar nyelv eredetéről</p>	

	kialakított elméletek ismeretében elhatárolódás a tudománytalan nyelvrokonítástól, de nyitottság az újabb tudományos kutatások irányában.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>Változás és állandóság a nyelvben. Nyelvtípusok és nyelvcsaládok, a magyar nyelv jellemzői. A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bizonyítékai, története, kutatói. A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos eszközei.</p> <p>A nyelvtörténeti kutatások forrásai: kézirásos és nyomtatott nyelvemlékek.</p> <p>A magyar nyelv történetének főbb korszakai, a legfontosabb nyelvemlékeink (<i>A tihanyi apátság alapítólevele</i>, <i>Halotti beszéd</i>, <i>Ómagyar Mária-siralom</i>) megismerése. Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. <i>A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ</i>) megismerése, használata.</p> <p>Az összehasonlító nyelvtudomány módszerei.</p> <p>A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái.</p> <p>A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja.</p> <p>A mai nyelvállapot néhány jellemzője.</p>	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Nyelvtípus, nyelvcsalád. Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság. Ósmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor. Nyelvemlék; szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány. Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó. Nyelvújítás, ortológus, neológus. Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismeretek a nyelvről	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanult anyanyelvi ismeretek összefoglaló rendszerezése, felkészülés az érettségire.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érettségi témakörei és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása. Készülés a szóbeli és írásbeli érettségi vizsgára.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése; felkészülés az érettségire.		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; etika; filozófia; idegen nyelvek:</i> a nyelvvel, a nyelvhasználattal kapcsolatos kérdések.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás.	

Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A 19. század második felének művészeti irányzatai és műfajai	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Korstílusok, stílusirányzatok, műfajok irodalmi és művészettörténeti fogalmai; Arany János költészete (a <i>Toldi</i> és néhány vers); Jókai Mór, Gárdonyi Géza alkotásainak részletei, vázlatos életrajzi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia fejlesztése. Kreatív irodalmi játékok, vers- és prózaalkotás jellemzőinek bemutatása saját példákon.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Művészeti műfajok, korstílusok, irányzatok a 19. század második felében és a 20. század elején. Néhány jelentős képzőművész és építész hatása az irodalomra (alkotókra és alkotásokra). A magyar irodalmi szimbolizmus kezdetei (Vajda János: <i>Húsz év múlva</i> és például: <i>Az üstökös, Harminc év után</i>).</p> <p><i>Ajánlások</i> A nézőpontváltás poétikája (például: Flaubert: <i>Bovaryné</i>). A magyar próza irányai (például: Gyulai Pál, Kemény Zsigmond). Az avantgárd irányzatok (jelentősége) a művészetekben és az irodalomban. Mindennapi élet a korban – divatjelenségek. Vajda- és Ady-motívumok összevetése egymással. A korszak zenei életének hatása az irodalmi életre (például: Csajkovszkij, Sztravinszkij, Liszt, Bartók, Kodály).</p>		<p><i>Ének-zene:</i> Liszt, Bartók, Kodály munkássága.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális nyelv és technikák, avantgárd irányzatok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> kortárs csoport és ifjúsági szubkultúrák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Premodernség és (klasszikus) modernség, realizmus, naturalizmus, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, korszak, denotatív és konnotatív jelentés, pozitívizmus, avantgárd, divat, zene és irodalom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életművek – Ady Endre	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Ady néhány versének és életrajzának (vázlatos) ismerete. Az Osztrák–Magyar Monarchia néhány jellemző vonása; a városiasodás, a polgáriasodás, az újságírás. A szimbolizmus fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. Az internetes adatgyűjtés technikáinak gyakorlása, hipertextek, linkek	

	használata. A digitálisprezentáció-készítés készség szintű alkalmazása (ppt, prezi).
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ady életművének legfontosabb csomópontjai: újságírás, az <i>Új versek</i> részletei, további kötetek.</p> <p>A [<i>Góg és Magóg fia vagyok én...</i>] című vers lírai énje.</p> <p>A szerelem mint meghatározó költészeti motiváló erő (Léda- és Csinszka-versek).</p> <p>Az istenes versek költője (például <i>A Sion-hegy alatt</i>) és/vagy Létösszegzés a XX. században: <i>Kocsi-út az éjszakában</i>.</p> <p>A létharc-versek műfaja, megformáltsága, poétikai újszerűsége (például: <i>Harc a Nagyúrral</i>, <i>Az ős Kaján</i>, <i>Az eltévedt lovas</i>) <i>Mag hó alatt</i>, <i>Ember az embertelenségben</i> (Ady háborúellenes költészete – párhuzamok Babitscsal és más költőkkel, írókkal).</p> <p>Egy szabadon választott ciklus az életműből. Ciklus- és kötetkompozíció összefüggései.</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p><i>Az Értől az Oceánig</i> (lélekrajz, társadalomtörténet, esztétikum).</p> <p>A önmegszólítás és az önreflexió poétikai változatai, illetve a betegség tematizálása Ady költészetében.</p> <p>„Eltévedt lovas”-evokációk Ady után.</p> <p>Karinthy Frigyes: <i>Így írtok Tijének</i> Ady-utánzásai.</p> <p>Valamelyik fenti téma kétféle feldolgozása egyéni projektmunkaként, melynek eredményei digitális prezentációk lesznek (ppt és prezi).</p> <p>Két vagy három szabadon választható Ady-vers megtanulása, szöveghű felidézése könyv nélkül.</p>	<p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, etika, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> örökségünk, hagyományaink.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> kritikai gondolkodás; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Kritikai gondolkodás; hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Modernség, szimbolizmus, szecesszió, publicisztika, létösszegzés, értékörzés, ciklus, verstípusok, önreflexió, paródiák.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életművek – Babits Mihály	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Ars poeticák a költészetben, a prófétaság mibenléte, irónia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Az életműben felvetett erkölcsi kérdések azonosítása, megbeszélése, továbbgondolása.</p> <p>A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az irónia. Történeti és aktuális olvasatok összevetésével a kritikai gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban.</p> <p>A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák</p>	

	megismerése iránti igény erősítése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Szerep, személyiség, költészet összefüggései Babitsnál. Az ars poetica hagyománya a magyar költészetben. Összehasonlítások Berzsenyivel, Petőfivel, Arannyal, Adyval – elsősorban <i>A lírikus epilógja</i> és a <i>Cigány a siralomházban</i> című versek alapján. Az <i>Esti kérdés</i> problematikája, világlátása, létösszegzése. A háború ellen írott versekből (például: <i>Húsvét előtt</i>, <i>Fortissimo</i>). A közvetítés és a közvetítettség ars poeticái: a <i>Csak posta voltál</i> és az <i>Ősz és tavasz között</i> – önmegszólítás, világ- és önmegértés viszonyrendszere. A <i>Jónás könyve</i> és a <i>Jónás imája</i> – prófétaság és ironikus önszemlélet. A Jónás-téma variációi a világ- és a magyar irodalomban.</p> <p>A Nyugat korszakformáló jelentősége.</p> <p><i>Ajánlások:</i> Az <i>Esti kérdés</i> összevetése például Vajda János <i>Nádas tavon</i> című költeményével, esetleg meghallgatása Babits hangján a PIM honlapjáról. Betegség és költészet (például: Arany, Ady, Babits); a <i>Balázsolás</i>. Babits prózairói és fordítói, szerkesztői tevékenysége (például: <i>Timár Virgil fia</i>, <i>Isteni színjáték</i>, Nyugat). A költőktől elhangzó saját versek jellegzetességei (például Babits Mihály, Pilinszky János, Nagy László, Márai Sándor, Weöres Sándor mondja a saját verseit). Babits posztmodern parafrázisai.</p> <p>Két-három Babits-vers megtanulása, szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ars poetica, parafrázis, filozófiai költészet, közvetítés, prófétaság, (ön)írónia, irodalmiság, Nyugat, a hangzó vers.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életművek – Kosztolányi Dezső	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Kosztolányi néhány versének, egy novellájának és életrajzának (vázlatos) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia, az ítélőképesség fejlesztése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Igény és képesség kialakítása, erősítése az ízlés önálló fejlesztésére. Különböző műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat</p>	

	bemutatása. Hangnemek, esztétikai minőségek megértése: szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Kosztolányi jelentősége, életművének általános jegyei (vendéglét, homo aestheticus stb.). A <i>Boldog, szomorú dal</i> mint a beérkezetttség és a mégis-hiányérzet örök dilemmáját megragadó költészet példája. Szerkesztettség és líraiság a Kosztolányi-költészetben (például: <i>A szegény kisgyermek panaszai, Őszi reggeli, Októberi táj</i>). Kosztolányi <i>Halotti beszéde</i> mint búcsúzásvers. A világ- és önmegismerés katarzisa: a <i>Hajnali részegség</i>. <i>A fürdés, A kulcs, a Házi dolgozat és a Tengersizem</i> című novellák közül az egyik közös, egy másik önálló értelmezése. Az <i>Édes Anna</i> szerkezete, nyelvezete, kompozíciója, értelmezési irányai és filmadaptációja.</p> <p>Ajánlások A <i>Halotti beszéd</i> című Kosztolányi-vers összevetése a <i>Halotti beszéddel</i>, illetve Márai Sándor és Juhász Gyula azonos című versével). A számadásköltészet hagyománya a magyar irodalomban (Csokonai-, Vörösmarty-, Petőfi-, Arany-, Babits-párhuzamok). Az élettől való búcsúzkodás derűje – például: <i>Esti Kornél éneke, Ének a semmiről</i>. A prózaíró Kosztolányi szövegeinek általános jellegzetességei: komponálásmód, tér- és időkezelés, példázatosság. A nyelvproblematika mint a XX. századi irodalom alaptémája.</p> <p>Két-három Kosztolányi-vers vagy a <i>Hajnali részegség</i> megtanulása, szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> interkulturális kompetencia.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vendéglét, versciklus, búcsúzásvers, számadásköltészet, novella, vers- és novellafűzér, kommunikáció(képtelenség), tér- és időkezelés, példázatosság, nyelvproblematika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék – Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mikszáth és Móricz legalább egy-egy novellájának, egy-egy regényének és életrajzának (vázlatos) ismerete. Filmadaptációk ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus állandó és változó jelentéskörének bemutatása (élet és halál, beavatás, út, család, férfi–nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és bűnhődés, mikro- és makrokozmosz). Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus fogalmának mélyítése. Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése. Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés	

	értelmezése. A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mikszáth Kálmán életpályájának néhány eseménye. A klasszikus novella műfaja és annak továbbfejlesztése (például: <i>Az a fekete folt</i>; <i>Bede Anna tartozása</i>; <i>A kaszát vásárló paraszt</i>). Példázatoság és modellszerűség a Mikszáth-szövegekben. <i>A Beszterce ostroma</i>, illetve az <i>Új Zrínyiász</i> részletei.</p> <p><i>Ajánlás</i> Don Quijote-izmus és felbontott időszerkezet; a megkésetttség ábrázolása, groteszkség, parodisztikusság Mikszáth műveiben.</p> <p>Móricz Zsigmond szociális érzékenysége (például: <i>Hét krajcár</i>, <i>Tragédia</i>, <i>Szegény emberek</i>, <i>Árvácska</i>) – a szegénység mint téma az irodalomban (festészetben, filmművészetben). A <i>Barbárok</i> példázatosága, modellszerűsége, nyelvezetének, stílusának egyedisége – jellem és nyelvhasználat összefüggései, a narráció sajátosságai, a befejezés talányossága a novellában.</p> <p><i>Ajánlások</i> Az idő- és térábrázolás világossága, a nézőpontok relativitása, az erkölcsi kérlelhetetlenség és a hűség ábrázolása a <i>Barbárokban</i>. Móricz Zsigmond történelmi regényeinek világa. Az <i>Erdély-trilógia</i> lényege és jelentősége (részletek a <i>Tündérkertből</i>). Móricz-regények színpadi és filmadaptációi – filmek vagy filmrészletek megismerése. Karinthy Frigyes Móricz-paródiái.</p> <p>Egy bekezdésnyi szövegrészlet (10-20 sor) megtanulása valamelyik írótól.</p>	<p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa; törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Földrajz:</i> a földrajzi tér regionális szerveződése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> változások a mindennapi életben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélő, nézőpont, novellafűzér, példázatoság, szociális érzékenység, cselekmény, stílus, történelmi regény, hőstípus, paródia, az értelmezés korszakfüggősége.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmódok – Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kassák Lajos, továbbá a polgári, a népi és konzervatív irányzatok törekvései a 20. században	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond néhány műve illetve az <i>Így írtok ti</i> néhány története.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése.</p> <p>Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnembváltással, sajtóműfajok gyakorlása).</p> <p>A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.</p>	

	Helyi kötődés, nemzeti identitás erősítése (irodalmi emlékhelyek).	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kassák Lajos életművének, illetve a polgári és a népi írók törekvéseinek vázlatos ismerete.</p> <p>Krúdy Gyula <i>Szindbád</i>-történeteinek és novelláinak világa</p> <p><i>Ajánlás</i> Részletek Márai Sándor <i>Szindbád hazamegy</i> című palimpszeszt-regényéből és Huszárik Zoltán <i>Szindbád</i>-filmjéből.</p> <p>Egy-két Karinthy-szöveg elolvasása, értelmezése.</p> <p><i>Ajánlások</i> Az <i>Előszó</i> – Koncz Zsuzsa előadásában. Az író világképének rokonsága a modernitás hálózatos gondolkodásával (<i>például: Láncszemek</i> című novellája).</p> <p>Juhász Gyula szerelmi költészetéből (<i>Anna örök</i>).</p> <p><i>Ajánlás</i> A művészvers fogalma és a művészbarátság megverselése (<i>például: Gulácsy Lajosnak</i>).</p> <p>Tóth Árpád világszemlélete (<i>például: Elégia egy rekettyebokorhoz, Lélektől lélekig</i>).</p> <p>Részletek <i>A ló meghal a madarak kirepülnek</i> című Kassák-poémából.</p> <p>Konstruktivizmus a festészetben és a költészetben.</p> <p>A népi írók mozgalma – néhány alkotás részleteinek megismerése vagy felidézése: népiesség és konzervativizmus (<i>például Tamási Áron: Abel a rengetegben</i>; részletek <i>például</i> Németh László, Illyés Gyula, Féja Géza, Veres Péter, Nyirő József műveiből).</p> <p>A polgári irodalom a két világháború között (részletek Márai Sándor regényeiből és Molnár Ferenc színpadi műveiből – ha lehetséges, színházlátogatással egybekötve).</p> <p>A Nyugattal „konkurens” folyóiratok szellemisége, jelentősége és hatásuk az irodalomra (<i>például: Napkelet</i>, illetve Kassák Lajos és Németh László „egyszemélyes folyóirat”-ai).</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> öröklődés; magatartás és lelki egészség.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> befogadás és értelmezés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a 19. század és korunk zenéje.</p> <p><i>Fizika:</i> rendszerek; a felépítés és működés kapcsolata.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések; tudományfilozófia.</p> <p><i>Matematika:</i> matematikai tapasztalatszerzés, a matematika épülésének elvei.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szecesszió, művészvers, novellafűzér, alteregó, konstruktivizmus, népi írók, polgári irodalom, egyszemélyes folyóirat, konzervativizmus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortárs irodalom	Órakeret
Előzetes tudás	Néhány kortárs lírai és prózai alkotás, irodalmi értékű dalszövegek,	5 óra

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papíralapú és az elektronikus műfajokban. Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemből, sajtóműfajok gyakorlása).</p> <p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemező beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése. Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatása új jelenségeinek felismertetése. Az ízlés kontextuális függőségének megértése.</p> <p>Reflektálás korunk erkölcsi kihívásaira.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Szövegek egymás közt: <i>például</i> Ady-, Babits-, Kosztolányi-versek parafrázisai, palimpszesztjei (Orbán Ottó, Kovács András Ferenc, Varró Dániel, Lackfi János és mások alkotásai) – az intertextuális elemek és eszközök használatának jelentősége.</p> <p>A népi hagyomány továbbélése a XX. századi és a kortárs irodalomban (<i>például</i> Kányádi Sándor, Csoóri Sándor, Nagy László, Nagy Gáspár).</p> <p>A kortárs színház néhány aktuális kérdése – újfajta beszédmódok; felfokozott nyelviség és színjátszás problematikája (<i>például</i>: Spiró György: <i>Csirkefej</i>; Háty János: <i>A Gézagyerek</i>; Garaczi László: <i>Plazma</i>).</p> <p>Kortárs irodalmi körök, társaságok és közösségek. A korábban megismert internetes irodalmi lapok, folyóiratok rendszeres böngészése.</p> <p>A Digitális Irodalmi Akadémia jelentősége (részben ismétlés). A mai magyar filmkészítés néhány művészi, kortárs irodalmi adaptációja (<i>például</i>: Szabó Magda – Szabó István: <i>Az ajtó</i>; Csáth Géza – Szász János: <i>Witman fiúk</i>).</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Etika:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Drámajáték-foglalkozás kortárs drámák segítségével.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Parafrázis, palimpszeszt, intertextualitás, kortárs irodalom, újfajta beszédmódok, nyelviség, Digitális Irodalmi Akadémia, művészfilm.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Színház és dráma (Madách, Ibsen, Csehov)</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p><i>Az ember tragédiájának</i> néhány szállóigévé vált sora.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az európai és a magyar irodalom kapcsolatainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Reflektálás korunk erkölcsi kihívásaira. Az emberi kapcsolatok bonyolultságának felismerése, értelmezése, a személyiség tisztelete. A színház és dráma világának hatékony eszközrendszerének megismerése, szerepe a lelki egyensúly megtartásában. Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése. A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző drámai művekben.</p>	

	<p>A drámai történetmondás sajátosságaival, színház és dráma kapcsolatával összefüggő ismeretek bővítése.</p> <p>A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p> <p>Hangnemek, esztétikai minőségek megértése és átélése: szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill; katarzisz.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Madách Imre <i>Az ember tragédiája</i> című alkotásának műfaji kérdései.</p> <p>A <i>Tragédia</i> történelemszemlélete és létfilozófiája, társművei a magyar és a világirodalomban.</p> <p>A főszereplők képviselte hármasságok a <i>Tragédiában</i>.</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>A <i>Tragédia</i> színházi története és filmes feldolgozásai (Jeles András: <i>Angyali üdvözlet</i> – részletek; Jankovics Marcell monumentális animációs rajzfilmje – részletek).</p> <p>A <i>Tragédia</i> paródiái (például: Karinthy Frigyes: <i>Az emberke tragédiája</i>).</p> <p>A klasszikus modernség drámairodalmának néhány jellemzője.</p> <p><i>Ajánlások:</i></p> <p>Henrik Ibsen, az analitikus dráma megteremtője.</p> <p>Egy Ibsen-dráma részleteinek megismerése.</p> <p>Szimbólumok a színház világában (például: <i>A vadkacsa</i>, <i>Babaszoba</i> [Nóra], <i>Solness építőmester</i> – részletek).</p> <p>Csehov drámaiatlan drámái közül egy mű ismerete (például: <i>Sirály</i>, <i>Cseresznyés kert</i>, <i>Ványa bácsi</i>, <i>Három nővér</i>).</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>Beszéd és hallgatás viszonya a modern drámában.</p> <p>Csehov színpadon – legalább egy darab megtekintése felvételről vagy élőben.</p> <p>A megismert művek kreatív továbbírása, feldolgozása, részleteik eljátszása az osztályban.</p> <p>Csehov- és más paródiák megtekintése a YouTube-on.</p> <p>10-30 sornyi drámaszöveg megtanulása és szöveghű felidézése a tanult művek valamelyikéből.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> a dráma és színház formanyelvének tanulmányozása; rögtönzés és együttműködés.</p> <p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa; korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> kommunikáció; a média kifejezőeszközei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében; a forradalmak és polgárosodás kora Európában és Magyarországon. Változások a mindennapi életben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Analitikus dráma, drámaiatlan dráma, drámai költemény, dramaturgiai és szövegpolifónia, filmadaptáció, beszéd és hallgatás viszonya, katarzisz, továbbírás, filmes paródia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A 19. század francia és orosz irodalma	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Jules Verne regényei.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – epikai művek elemzése, értelmezése. A művek kapcsolatrendszerének megértése; pl. a szeretetteljes kapcsolatok igénye, hiányának átélése, a harmónia iránti vágy megerősödése. Történeti és aktuális olvasatok összevetése. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>A regény műfajának alakulástörténete a 19. században, azaz „a regény évszázadában” (néhány vonás).</p> <p><i>Ajánlás</i> Flaubert <i>Bovarynéja</i> mint az irodalmi modernség kezdete a prózában – a nézőpontváltás poétikája.</p> <p>A francia irodalom néhány jelentős alkotója a 19. század második felében – versek <i>például</i> Baudelaire: <i>A Romlás virágai (A Rossz virágai)</i> című kötetéből. Az <i>albatrosz</i> című Baudelaire-vers megismerése – szimbolizmus és ars poetica. Verlaine: <i>Őszi chanson</i> – többféle fordításban. Rimbaud: a modern költészet fenegyereke (<i>például: Magánhangzók szonettje</i>).</p> <p><i>Ajánlások</i> A szimbolizmustól az impresszionizmusig – a költészetben (párhuzamok a festészettel). A klasszikus novella újratemtése Maupassant tollán. Zola és a naturalizmus (részletek a <i>Germinal</i>ből). Pillantás az avantgárd felé: Mallarmé, Rilke, Apollinaire, Pound, Eliot egy-egy verse.</p> <p>Az orosz irodalom néhány vonása a 19. században. A „felesleges ember” típusának megteremtődése, újra- és továbbírása. Gogol <i>A köpönyeg</i> című művének értelmezése.</p> <p><i>Ajánlások</i> A lélektani regény legmélyebbre látó alkotója: <i>Dosztojevszkij</i>. Részletek a <i>Bűn és bűnhődés</i>ből és/vagy a <i>Karamazovok</i>ből. <i>A Háború is béke</i>: a regények regénye (részletek). Tolsztoj <i>Anna Kareninája</i> – az autonóm nő figuráját Puskin után továbbíró szerző alkotása (vö. feminizmus, nőirodalom). Az említett művek filmváltozatai közül egynek a megtekintése, értelmezése.</p>	<p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a regionális és globális földrajzi, környezeti folyamatokról.</p> <p><i>Etika:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> célnyelvi műveltség.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század második felében, Magyarország a 16-18. században. Családformák a mai világban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Regény, modernség, nézőpontváltás, impresszionizmus, felesleges ember, feminizmus, lélektani regény.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalom és kultúra – fordításirodalom, határainkon túli irodalom	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Olvasmány-, film- és utazási élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak a felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.</p> <p>Annak a felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrása.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatása új jelenségeinek felismertetése.</p> <p>Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése. Az irodalom élete. A saját irodalmi régiók értékeinek számbavétele.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A műfordítás elméleti és gyakorlati kérdései a 19–20. században és a hétköznapokban.</p> <p>A magyar fordításirodalom nagyjai (<i>például</i>: Sylvester János, Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert, Arany János, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád és mások).</p> <p>Saját irodalmi régiók értékeinek számbavétele. Írói-költői emlékhelyek ápolása, múzeumok meglátogatása.</p> <p>A határainkon túli magyar irodalom néhány jeles alkotója és alkotása (részletek <i>például</i> Sütő András, Kányádi Sándor, Gion Nándor, Grendel Lajos, Tolnai Ottó és mások műveiből).</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>A színészek, előadóművészek által mondott versek világa (<i>például</i>: Somlay Artúr, Latinovits Zoltán, Gábor Miklós, Bessenyei Ferenc, Sinkovits Imre, Gáti József, Jordán Tamás, Cserhalmi György és mások versmondási stílusa).</p> <p>A határainkon túli magyar irodalom élete (műhelyek, folyóiratok) – <i>például</i>: a pozsonyi Irodalmi Szemle, a kolozsvári <i>Korunk</i>, a marosvásárhelyi <i>Látó</i>, a csíkszeredai <i>Székelyföld</i>, illetve a szabadkai <i>Symposion</i> című folyóirat és az újvidéki <i>Jelfolyam</i> nevű online művészeti „portál”.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Hazánk és a nagyvilág a 20. század második felében, Magyarország a 16-18. században.</p> <p>Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák; családformák a mai világban.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i></p> <p>célnyelvi műveltség.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műfordítás, versmondás és előadó-művészet, utóélet, irodalmi régió, határainkon túli magyar irodalom, műhelyek, folyóiratok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A 20. század középső és utolsó harmadának, a 21. század első évtizedeinek művészeti irányzatai és műfajai	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Korstílusok, stílusirányzatok, műfajok az irodalomban és a művészettörténetben; József Attila életrajzának vázlatos ismerete, néhány műve.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása.</p> <p>Versszervező elvek felismerése és értelmezése. Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése.</p> <p>Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia</p>	

	<p>fejlesztése. Motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása.</p> <p>A populáris regiszter és az irodalom találkozási pontjai – a magasabb kultúra iránti igény kialakítása vagy megőrzése.</p> <p>Kreatív irodalmi játékok, vers- és prózaalkotás jellemzőinek bemutatása saját példákon.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A történelem és az irodalom sajátos viszonyrendszere a 20. században.</p> <p>A „megszakítottság” fogalma és jelentősége.</p> <p>Illyés Gyula: <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> című verse.</p> <p>A művészi közlés rejtett formáinak kialakulása az 1950-es, 1960-as években – a példázatoság irodalma.</p> <p>A magyar próza a 20. század közepén és végén (részletek <i>például</i> Ottlik Géza, Márai Sándor, Hamvas Béla, Sánta Ferenc, Fejes Endre, Szabó Magda, Spiró György műveiből).</p> <p>A posztmodern fordulat irodalmunkban (<i>például</i>: Mészöly Miklós, Örkény István, Tandori Dezső, Petri György, Hajnóczy Péter, Esterházy Péter).</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>Az újklasszikus irány (<i>például</i>: Dsida Jenő, Radnóti Miklós) és a József Attila-i, Szabó Lőrinc-i líratörténeti fordulat – az objektív költészet mibenléte.</p> <p>Művészeti műfajok, korstílusok, irányzatok a 20. század középső és utolsó harmadában. Néhány jelentős képző- és zeneművész hatása az irodalomra (<i>például</i>: Egry József, Czóbel Béla, Szőnyi István, Bartók Béla, Kodály Zoltán).</p> <p>A filmművészet felvirágzása Európában és Magyarországon az 1960-as években (Antonioni, Fellini, Bergman, Tarkovszkij, Jancsó Miklós valamelyik filmjének megtekintése és értelmezése).</p> <p>A zene köznyelvének átalakulása az 1960-as évektől máig (<i>például</i>: Beatles-, Metró-, Omega-, Illés-, Locomotív GT-, Beatrice-, Edda-, Republic-, Quimby-, 30 Y-szövegek és zenék).</p> <p>A populáris műfajok és az irodalom találkozási pontjai az ezredforduló idején.</p> <p>A reklámok poétikája és dramaturgiája korunkban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>változások a mindennapi életben.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i></p> <p>az európai film történetének nagy alkotói.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>rock zenei példák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédmód, megszakítottság, késő modernség, posztmodern fordulat, irodalmi élet, rejtett közlés, filmművészet, populáris regiszter, nézőpontváltás, irodalmi élet, irodalmi vita, reklámok poétikája.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Életmű – József Attila	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	József Attila néhány versének és életrajzának (vázlatos) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p> <p>A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a</p>	

	<p>jellemezésben; az irónia. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága.</p> <p>Az európai és a magyar irodalom kapcsolatainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.</p> <p>Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Különböző műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat. Hangnemek, esztétikai minőségek megértése: szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill. Az internetes adatgyűjtés technikai, hipertextek, linkek használata.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az önmegismerés legvégső foka felé (például: <i>Tiszta szívvel, Curriculum vitae</i>).</p> <p>A társadalmi kiszolgáltatottság poétikája (a <i>Külvárosi éj</i> és például: <i>A város peremén, Elégia, Téli éjszaka</i>).</p> <p>A szerelmi költészet megújítása (<i>Óda</i> és például: <i>Medáliák, Flóra-versek</i>).</p> <p>Az <i>Eszmélet</i> mint a magyar költészet nagy, összegző kompozíciója. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága (például: <i>Születésnapomra, Ars poetica</i>).</p> <p>József Attila búcsúzkodó számadásversei – az önmegszólítás alakzatai [<i>Tudod, hogy nincs bocsanat...</i>] és például: [<i>Karóval jöttél...</i>] [<i>Ime, hát megleltem hazámat...</i>].</p> <p><i>Ajánlások</i></p> <p>A semmi ágán (például: <i>Reménytelenül, Rejtelmek, [Örökkön háborog a tenger...]</i>)</p> <p>A paradoxon mint költészet-szervező elv (a <i>Két hexametertől a Nagyön fáj-ig</i> és az [<i>Ime, hát megleltem hazámat...</i>]-ig)</p> <p>József Attila költészetének ökokritikai szemléletű áttekintése (például: <i>A Dunánál, Elégia, Külvárosi éj</i>).</p> <p>A szerelem nyelvi megragadhatatlansága – nyelv és közlés ellentmondásossága (párhuzamok Szabó Lőrinc <i>Semmiért Egészen és Körüti éjszaka</i> című versével).</p> <p>Szépség és rútság ambivalenciája a költészetben (Baudelaire: <i>Egy dög</i> – József Attila: <i>Óda</i>).</p> <p>Eszméletversek irodalmunkban – példák Csokonai Vitéz Mihály, Vörösmarty Mihály, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső és mások életművéből.</p> <p>József Attila műveinek zenei feldolgozásaiból (például: Sebő Ferenc, Koncz Zsuzsa, Ágnes Vanilla és mások).</p> <p>A József Attila-kultusz néhány mozzanata lakóhelyünkön és/vagy az utóbbi években (valóságos és/vagy internetes kutatás).</p> <p>A József Attila-életművet bemutató team-munkák készítése több szempont keresztezésével ppt vagy prezi formátumban.</p> <p>Legalább egy hosszabb vagy két rövidebb szabadon választott József Attila-vers megtanulása könyv nélkül.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> filmzene és alkalmazott zene, világzene.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a regionális és globális földrajzi, környezeti folyamatokról.</p> <p><i>Etika:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák; családformák a mai világban.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Objektív líra, társadalmi kiszolgáltatottság, ambivalencia, paradoxon, ökokritika, nyelv és költészet viszonyrendszere, szépség, rútság, szerelmi

költészet, eszméletvers.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Portrék – Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Pilinszky János, Márai Sándor, Ottlik Géza, Weöres Sándor	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Szabó Lőrinc egy vagy két verse, Radnóti Miklós életéről ismeretek és a költő néhány verse, Weöres Sándor-költemények a <i>Rongyszőnyegből</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia, az esztétikai és erkölcsi ítélőképesség fejlesztése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése. Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése. A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése. Helyi kötődés, nemzeti identitás erősítése (irodalmi emlékhelyek).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szabó Lőrinc <i>Hazám, keresztény Európa</i> és/vagy <i>Kalibán</i> című versének értelmezése. „A szerelmi líra vége” (<i>Semmiért Egészen; Körüti éjszaka</i>).</p> <p>Radnóti Miklós értékeszményei például a <i>Sem emlék, sem varázslat</i> és/vagy a <i>Gyökér</i> című vers alapján. A <i>Bori notesz</i> további versei: a <i>Hetedik ecloga</i>, a <i>Levél a hitveshez</i> és a <i>Razglednicák</i> értelmezése.</p> <p><i>Ajánlás</i> Radnóti Miklós műfordításai (például a <i>Don Quijote</i>).</p> <p>„<i>Szemközt a pusztulással</i>” (Pilinszky János: <i>Apokrif</i>). A hiány lírája (<i>Harmadnapon</i> és például: <i>Négysoros; Harbach, 1944; Francia fogoly</i>).</p> <p>Márai Sándor: <i>Halotti beszéd (ha nem értelmeztük Kosztolányinál)</i>.</p> <p><i>Ajánlás</i> „<i>Auschwitz után lehet-e verset írni?</i>” (Adorno) – például: Pilinszky János hadifogoly-költészete.</p> <p><i>Ajánlások</i> Márai Sándor: <i>Füves könyv</i> (részletek), Márai Sándor: <i>Egy polgár vallomásai</i> (részletek) – és belepillantás egy másik művébe. A <i>Szindbád hazamegy</i> című palimpszeszt-regény (ha nem értelmeztük Krúdnyál). Márai népszerűsége Európában – irodalmunk a világban.</p> <p>Ottlik Géza: <i>Iskola a határon</i> (legalább néhány részlet). A regény tér-</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei befogadás.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Etika:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák; családformák a mai világban.</p>

<p>és időszerkezete, nézőpontjai (narrációja) és szimbolikája.</p> <p><i>Ajánlás</i> Ottlik Géza életművének jelentősége a (poszt)modern magyar irodalomban. Önéletrajzisa a fejlődésregényben Márainál és Ottliknál.</p> <p>Weöres Sándor „szövegvarázslatai” (példák a <i>Rongyszőnyegből</i>) és egysoros versei.</p> <p><i>Ajánlás</i> Esszék a Mindenségről és benne az emberről: <i>A teljesség felé</i> (részletek).</p> <p>Két-három vers és egy 10-20 sornyi prózarészlet megtanulása, szöveghű felidézése a fejezet alkotóinak művei közül.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerelmi líra, holokauszt, Auschwitz, kulturális hiány/veszteség, palimpszeszt, <i>Szindbád</i> , <i>Halotti beszéd</i> , tér- és időszerkezet, narráció, önéletrajzisa, fejlődésregény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Látásmódok – Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos, Kertész Imre	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Örkény István: <i>Arról, hogy mi a groteszk</i> , <i>Ballada a költészet hatalmáról</i> ; Kertész Imre: <i>Sorstalanság</i> ; a holokauszt mibenléte	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia, az esztétikai és erkölcsi ítélőképesség fejlesztése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése. Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése. A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése. Helyi kötődés, nemzeti identitás erősítése (irodalmi emlékhelyek).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Örkény István egyperces novelláinak világa (például: <i>Trilla</i>; <i>In memoriam dr. K. H. G.</i>; <i>Sóhajnak beillő szózat...</i>; <i>Legmerészebb álmaink is megvalósíthatók...</i> stb.). Örkény egyperceseseinek tipizálása, osztályozása.</p> <p><i>Ajánlás</i> Fábri Zoltán <i>Isten hozta, Örnagy úr! [Tóték]</i> című filmjének megtekintése és értelmezése.</p> <p>Nagy László metaforikus-filozofikus-népies lírája (például: <i>Ki viszi át a Szerelmet</i>; <i>Versben bujdosó</i>, <i>Tűz</i>).</p> <p><i>Ajánlás</i> A képzőművész Nagy László gondolkodásának megjelenése</p>		<p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a regionális és globális földrajzi, környezeti folyamatokról.</p> <p><i>Etika:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p>

<p>verseiben.</p> <p>Nemes Nagy Ágnes tárgyias lírájának jellegzetességei (például: <i>A visszajáró, Hasonlat, Fák</i>).</p> <p><i>Ajánlás</i> Nemes Nagy Ágnes és a mai női irodalom (párhuzamok például Szabó T. Anna költészetével).</p> <p>Illyés Gyula: <i>Puszták népe</i> (részletek).</p> <p><i>Ajánlás</i> <i>Bartók</i> – vagy más költeményének komplex elemzése (visszautalás a korábban tanult versekre, mint például <i>A reformáció genfi emlékműve előtt</i> és/vagy az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> című költeményre).</p> <p>Szilágyi Domokos egy versének megismerése, például: <i>Hegyek, fák, füvek, Kényszerleszállás, Ez a nyár stb.</i></p> <p><i>Ajánlás</i> Szilágyi Domokos posztmodern kezdeményezései a költészetben (például: <i>Apokrif Vörösmarty-kézirat 1850-ből; Bartók Amerikában</i>).</p> <p>Kertész Imre <i>Sorstalansága</i> – az első Nobel-díjas magyar regény. A szöveg értelmezése: Köves Gyuri létparadoxonai: „a koncentrációs táborok boldogsága”...</p> <p><i>Ajánlás</i> Koltai Lajos <i>Sorstalanság</i> című filmje – a film megtekintése. A <i>Sorstalanság</i>-film fogadtatástörténetéből. Az Auschwitz-téma az irodalomban. (Feldolgozás csoportos kutató projektmunka keretében.)</p>		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés; képzőművészet; tárgy és környezetkultúra.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század első felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák; családformák a mai világban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyperces novella, metaforikus-filozofikus költészet, tárgyias líra, képviselői líra, női irodalom, határainkon túli irodalom, koncentrációs tábor, Auschwitz-téma, fogadtatástörténet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortárs irodalom	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vörösmarty Mihály: <i>Gondolatok a könyvtárban; A Guttenberg-albumba</i>; Berzsenyi-, Kölcsey-, Petőfi-, Arany-, Babits-versek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az empátia, az esztétikai és erkölcsi ítélőképesség fejlesztése.</p> <p>A vizuális közlés verbális és nem verbális elemeinek megismerése. Szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papír alapú és az elektronikus műfajokban. Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemváltással, sajtóműfajok gyakorlása).</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatása új</p>	

	jelenségeinek felismertetése. Az ízlés kontextuális függőségének megértése. Igény és képesség erősítése az ízlés önálló fejlesztésére. Helyi kötődés, nemzeti identitás erősítése (irodalmi emlékhelyek).
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A témakör minden egyes szerzője és műve ajánlásnak tekinthető (nem kötelező).</i></p> <p>Ars poeticák a magyar költészetben a kezdetektől máig. Kortársak intertextuális kapcsolódása az irodalmi hagyományhoz (például Markó Béla, Kovács András Ferenc, Oravecz Imre, Orbán Ottó, Parti Nagy Lajos, Tandori Dezső és mások).</p> <p>A digitális irodalom néhány újabb jellegzetessége (például Balla D. Károly virtuáléja).</p> <p>A kódexektől Gutenbergig és az e-bookig, a táblagépig és az okostelefonig (kultúrtörténeti áttekintés).</p> <p>Papíralapú irodalmi lapok, folyóiratok digitalizált változatainak megismerése (például Élet és irodalom, Jelenkor, Holmi, Kortárs, Tiszatáj), illetve online irodalmi lapok megtekintése (például Litera, Spanyolnátha).</p> <p>Pillantás az irodalom kísérleti formáira: vizuális költészet, slam poetry- és hip-hop-szövegek poétikája.</p> <p>Esztétikaiérték-teremtés, amatőrség, profizmus és dilettantizmus kérdései az irodalomban és a művészetekben.</p> <p>Internetes gyűjtés és (vágott, alámondásos, mozgóképes, hangzó) prezentáció készítése csoportos projektmunka keretében a posztmodern magyar irodalomról.</p> <p>Legalább két szabadon választott kortárs vers megtanulása, szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Etika:</i> korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század második felében. Kortárs csoport- és ifjúsági szubkultúrák; családformák a mai világban.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ars poetica, Gutenberg-galaxis, e-book, digitális irodalom, digitalizált irodalom, önmegértés, online folyóirat, dilettantizmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház és dráma – Bertolt Brecht, Friedrich Dürrenmatt, Sütő András	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Madách, Ibsen, Csehov.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben. Erkölcsi dilemmák értelmezése. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése. Az európai és a magyar irodalom kapcsolatainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A témakör minden egyes szerzője és műve ajánlásnak tekinthető (nem kötelező).</i></p> <p>Bertolt Brecht epikusszínész-elméletének néhány vonása. Brecht aktualitása: művei mai magyar színházakban (például: <i>Kurázi mama és gyermekei</i>).</p> <p>Dürrenmatt példázatos színművei: a <i>Fizikusok</i> parabolisztikus világa. Szemelvények Dürrenmatt más műveiből.</p> <p>Az abszurd drámák kora (Ionescu: <i>A kopasz énekesnő</i>; Beckett: <i>Godot-ra várva</i>) – egy adaptáció megismerése.</p> <p>Részletek egy kortárs magyar drámaíró műveiből (például: Sütő András, Szakonyi Károly, Spiró György, Gyurkovics Tibor, Háy János, Tasnádi István).</p> <p>Vándormotívumok a drámairodalomban (saját gyűjtésű példákkal).</p> <p>Dráma filmen – például: Bereményi Géza: <i>Eldorádó</i>.</p> <p>Néhány sornyi drámaszöveg megtanulása, szöveghű felidézése.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> a dráma és színház formanyelve; rögtönzés és együttműködés.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> kommunikáció, a média kifejezőeszközei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A globalizálódó világ és Magyarország. Változások a mindennapi életben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, epikus színház, példázat, abszurd dráma, vándormotívum.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A késő modernség és posztmodern világirodalmából	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A modern irodalom kezdeteiből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom kapcsolatainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – epikai művek elemzése, értelmezése.</p> <p>A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.</p> <p>Igény erősítése a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra.</p> <p>Konfliktuskezelési eljárások tanulása.</p> <p>Különböző műfajú, más-más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat bemutatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Franz Kafka <i>Az átváltozás</i> című elbeszélésének értelmező elemzése. Az élethazugságok csapdáival való leszámolás, elkötelezettség az emberi méltóság megőrzése mellett.</p>		<p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések.</p> <p><i>Földrajz:</i></p>

<p><i>Ajánlás</i> Franz Kafka: <i>A per</i> – részletek. Franz Kafka: <i>A per</i> című regényének filmváltozata – részletek.</p> <p>Thomas Mann: <i>Mario és a varázsló</i> – a hatalomnak kiszolgáltatott ember méltósága, az önkénnyel szembeni ellenállás felelőssége és erkölcsi dilemmái, az önmegőrzés lehetőségei.</p> <p><i>Ajánlás</i> Thomas Mann egy másik művének és/vagy valamelyik műve filmes feldolgozásának részletei (például <i>A varázshegy</i>).</p> <p>József Attila: <i>Thomas Mann üdvözlése</i></p> <p><i>A további szerzők, művek és irányzatok ajánlásnak tekintendők</i></p> <p>Az irodalmi posztmodernség jellemzői (például a következő alkotók és alkotások – részleteinek – megismerése alapján).</p> <p>Louis Borges példázatai (például: <i>Bábeli könyvtár; A tükör és a maszk; Márk evangéliuma</i>).</p> <p>A mágikus realizmus – például Gabriel García Márquez: <i>Száz év magány</i> (részletek).</p> <p>Mágikus realizmus filmen: például Hrabal–Menzel: <i>Szigorúan ellenőrzött vonatok; Sörgyári capriccio</i>.</p> <p>Az abszurd irodalom hagyománya Gogoltól Kafkán keresztül Örkényig.</p> <p>Napjaink nagy írói, Nobel-díjasai: ízelítő részletek például Bob Perelman, Tomas Tranströmer verseiből, Orhan Pamuk és Salmon Rushdie alkotásaiból, Ljudmilla Ulickaja, Viktor Pelevin és mások műveiből.</p>	<p>a tér ábrázolása, az idő.</p> <p><i>Etika:</i> a kapcsolatok világa; korunk erkölcsi kihívásai.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> célnyelvi műveltség.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> kommunikáció, a média kifejezőeszközei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Hazánk és a nagyvilág a 20. század második felében. Változások a mindennapi életben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Élethazugság, emberi méltóság, kiszolgáltatottság, ellenállás, önmegőrzés, posztmodernség, mágikus realizmus, abszurd irodalom, irodalmi Nobel-díjasok.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalom és kultúra	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Képregények, krimik és a számítógép világának ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatása új jelenségeinek megismerése. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban. Igény és képesség erősítése az ízlés önálló fejlesztésére.</p>	

	Igény erősítése a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok háttérének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kultúra sokszínűsége – naplóirodalom, többnyelvű regények, digitális emlékezeti táruk (például a részben már megismertek: Digitális Irodalmi Akadémia, Magyar Elektronikus Könyvtár stb.).</p> <p>Összegző beszélgetések az irodalom értelméről.</p> <p><i>A további szerzők, művek és műfajok ajánlásnak tekintendők.</i></p> <p>Az irodalom határterületei – a képregények világa a kisgyermekkorától a felnőttkorig.</p> <p>A detektívtörténet jellemzői (kompozíció, nyelvezet stb.). A krimi irodalom klasszikusai (például Edgar Allen Poe, Sir Conan Doyle, Agatha Christie). Sherlock Holmes figurája – valóság, fikció, közönség viszonya.</p> <p>Egy klasszikus lektúrszerző: Rejtő Jenő (részletek műveiből).</p> <p>A sci-fi-, a vámpír- és a fantasy-irodalom (saját olvasmány- és filmélmények segítségével).</p> <p>Szappanoperák dramaturgiája. A <i>Dallastól a Barátok köztig</i>.</p> <p>Keresőrendszerek, keresőmotorok (Google stb.), okostelefonos alkalmazások mint az irodalom határterületeinek, hétköznapi létformáinak megtestesítői.</p>	<p><i>Filozófia:</i> ismeretelmélet; tudományfilozófia.</p> <p><i>Etika:</i> törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a média kifejezőeszközei; a média társadalmi szerepe, használata.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Globalizálódó világ és Magyarország. Változások a mindennapi életben; pénzügyi és gazdasági kultúra.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Határterület, detektívtörténet, digitális emlékezeti tár, lektúr, sci-fi, vámpír- és fantasy-irodalom, szappanopera, az olvasás hatalma, keresőmotor.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló felismeri, és értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, informatikai alapú szövegeket. Az értő, kritikus befogadáson kívül önálló szövegalkotás néhány publicisztikai, audiovizuális és informatikai háttérű műfajban, a képi elemek, lehetőségek és a szöveg összekapcsolásában rejlő közlési lehetőségek kihasználásával.</p> <p>Szövegelemzési, szövegértelmezési jártassággal rendelkezik a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani, pragmatikai ismeretek alkalmazásában és az elemzést kiterjeszti a szépirodalmi szövegek mellett a szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti (audiovizuális, informatikai alapú) szövegek feldolgozására, értelmezésére is.</p> <p>A tanuló rendszeresen használja a könyvtárat, a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozókat, rendelkezik a képességgel, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjon el az információk világában; értelmesen és</p>
---	---

értékteremtően tudjon élni az önképzés lehetőségeivel.

Bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel. Képes olvasható, rendezett írásra.

Szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat.

A hivatalos írásművek műfajaiban képes önálló szövegalkotásra (pl. önéletrajz, motivációs levél).

Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Bizonyítja a magyar nyelv rendszerének és történetének ismeretét, a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerését, a tanultak tudatos alkalmazását.

Átfogó ismerettel bír a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról. Anyanyelvi műveltségének fontos összetevője a tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól; a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatának tudatosítása.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására tudatos, kifejező szövegmondással.

Képes szövegek kapcsolatainak és különbségeinek felismerésére, értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képességek alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.

Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének, poétikai jellemzőinek megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.

Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, álláspontokat, motivációkat, magatartásformákat, képes ezek értelmezésére, önálló értékelésére.

Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes a felismert jelenségek értelmezésére, következtetések megfogalmazására.

Tájékozott az olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban, poétikai megoldásaiban, kompozíciós eljárásaiban.

Képes definíció, magyarázat, értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányjaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.

Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására.

Képes tudásanyagának többféle szempontot követő megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.

Meggyőzően be tudja mutatni a tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságait.

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismertetésére.

Be tud mutatni műveket, alkotókat a 20. század magyar és

világirodalmából, továbbá a kortárs irodalomból.
Írásban és szóban egyaránt bizonyítani tudja alkotói pályaképek ismeretét az alkotói életút jelentős tényeinek, a művek tematikai, formabeli változatosságának bemutatásával.
Felismeri különböző alkotók hatását az irodalmi hagyományban, ezzel összefüggésben képes művek közötti kapcsolatok, témák fölismerésére és értékelésére, az evokáció, az allúzió, a parafrázis, a palimpszeszt, vagyis az intertextualitás példáinak bemutatására.
Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére.
Olvasottsága kiterjed az online médiára és a populáris regiszter jegyében született internetes és nyomtatott sajtóra, alkotásokra is.
Tisztában van azzal, hogy az irodalmi művek a modernségben elsősorban nyelvi képződmények („fikciók”), amelyek grammatikai-poétikai összetettségük minőségétől függően fejtenek ki esztétikai hatást, hoznak létre örömrzést a lélekben.
Nem idegenkedik saját, kreatív vagy funkcionális szövegek létrehozásától, sőt, örömmel végez ilyen tevékenységet.
Szívesen jár színházba, moziba, kiállításra, hangversenyre, jó ízléssel választ a klasszikus és kortárs drámairodalom elérhető előadásáiból, illetve filmes adaptációiból, egyéb művészeti alkotásaiból.

3. A kerettantervi rendelet 7. melléklet 7.9. Testnevelés és sport kerettanterv (heti 3 óra) 1-12. évfolyam számára pont TESTNEVELÉS 1-4. évfolyam alpont helyébe a következő rendelkezés lép:

„TESTNEVELÉS ÉS SPORT 1-4. évfolyam

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva az egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során—a motiváció fenntarthatósága és az esélyegyenlőség érdekében—a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékosság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása a sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladathelyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elvét és az általa vezérelt gyakorlatot a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet áldoz a belső, didaktikai differenciálásra. Így juthat el minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhatnak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulás, egyúttal a személyiségfejlesztés—az értelmi, érzelmi—akarati, szociális képességek és tulajdonságok—hatásfokát. A várt eredmények ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmazzák.

A testnevelés műveltségterület tartalmai az alapfokú nevelés—oktatás 1-2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épülnek. A gyermekek

fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztatatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek. Az alapkészségek fejlesztésének folyamatában a komplexebb, nehezebb körülmények közötti végrehajtások válnak uralkodóvá.

A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszerbe a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárul a hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tantermi tanulási teljesítményhez is, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támogató, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, felfedező attitűdjei, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésére, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció*, a *testi–lelki egészség* és az *eredményes tanulás*. A tanítási-tanulási folyamat során a tanulónak a testneveléssel, a pedagógussal, a társaival, illetve önmagával szembeni bizalmának megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés*.

A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása a *demokráciára nevelés* kiemelkedő színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesíti a *testi–lelki egészségre nevelést*, mint a legfontosabb fejlesztési területet.

A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás* és a *szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus–tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játékszituációk, illetve játékeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményező-készség*, a *vállalkozói kompetencia* fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan,

majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört.

A testnevelés–tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal rendelkeznek. Ennek kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőképesség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést, pozitív attitűdöt már ezen az iskolafokon is.

A tehetséges tanulók sportági kiválasztása az iskolai rendezvényekre, a diáksportba és a versenysportba irányítással veszi kezdetét. A tehetséggondozás a különböző szintű edzéseken, versenyeken való részvétellel folytatódik tovább.

1–2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 16 óra + folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.</p> <p><i>Gimnasztika:</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika. Keringésfokozó feladatok. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok. Néhány gyermekaerobic elemkapcsolat.</p> <p><i>Játék:</i></p>		<p><i>Matematika:</i> számтан, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása,</p>

<p>A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhegységének, az iskolatáska–hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Stressz és feszültségoldó alapismeretek. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, a balesetmegelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.</p>	<p>látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testápolás, öltözködés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 50 óra
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai.</p>

<p>mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások.</p> <p>Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán.</p> <p>Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészletek, valamint kombinációik végrehajtása.</p> <p><i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal.</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükröképpen és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.</p> <p><i>Tolások és húzások:</i> Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások 3–4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület-és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn és/vagy KTK-en, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben, stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
---	--

<p>fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.</p> <p><i>Támaszok:</i> Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tárgyakra vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> Labdaérzékelő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és/vagy hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték-előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p>		<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközkézelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna:</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkről megfelelő magasságú svédsekre nyre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huszárugrás). 2-4mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére. A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által.</p> <p><i>Tornához kapcsolódó játékok:</i> Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozcáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az élő természet alapismeretei.</p>

és időbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. Néhány néphagyomány ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, tempó, kígyóvonal, csigavonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetes mozgásformák sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatletika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség és a koordináció fejlődésében.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járás és futás mozgásformái:</i> Egyenes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között).</p> <p><i>Ugrások és szökdelések mozgásformái:</i> Egyenes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal.</p> <p><i>Dobások mozgásformái:</i> Lökő-, hajító- és vetőgyakorlatok: döntően célbadobással, vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és/vagy a Kölyökatletika versenyrendszerében:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energiabefektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységekkel az én-központúság csökkentése, a taktikai gondolkodás megalapozása a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> Labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során.</p> <p><i>Sportjáték-előkészítő kisjátékok:</i> Létszámfőlenyes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda-játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erőkifejtéssel történő végrehajtása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel.</p> <p><i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből.</p> <p><i>Esések és tompítások:</i> Előre, hátra, oldalra.</p> <p><i>Küzdőjátékok.</i> Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készetükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal a lehetőségek függvényében:</i> Vízhez szoktató gyakorlatok és úszás; szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen, siklások; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>

<p>környezeti és időjárás feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményezés, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.</p> <p><i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete, gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. A stressz és feszültségoldás alapgyakorlatainak használata.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintái végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna jellegű feladatmegoldásokban</i> Feszés tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2–4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i> A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.</p>
--	---

	<p>Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékokban.</p> <p>Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatléтика játékaiban.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i></p> <p>Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete.</p> <p>Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban.</p> <p>A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése.</p> <p>A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása.</p> <p>A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása.</p> <p>A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben.</p> <p>A tanuló saját mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i></p> <p>A természetben végzett testmozgások néhány előnyének és sajátosságának alkalmazás szintű tudása.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete.</p> <p>Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p> <p>A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során.</p>
--	--

3–4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 14 óra + folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. <i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú		<i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra,

<p>gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringéscsökkentő feladatok; zenés gimnasztika, fokozódó intenzitással és terjedelemmel; egyszerű gyermekaerobik elemkapcsolatok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra, korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása. A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai. Higiéniaival és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzuszámolás. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Higiéniai alapismeretek: a biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei. Stressz és feszültségoldó alapismeretek. Környezettudatosság: takarékoság, öltözöki rend, saját felszerelés és a sporteszközök megővése. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítást jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód-alapismeretek, biztonsági, baleset-megelőzési és elsősegélynyújtási alapismeretek.</p>	<p>vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>
---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, aerobik, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. 3–5 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Lendítések, körzések:</i> Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél- és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p> <p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p>

Tolások, húzások:

Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erőkifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.

Emelések és hordások:

Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés-és lengésgyakorlatok:

Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn és/vagy KTK-en, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.

Egyensúlygyakorlatok:

Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások:

Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át.

Támaszok:

Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:

Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

<p>Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal.</p> <p>A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Manipulatív természetes mozgásformák</p>	<p>Órakeret 34 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése.</p> <p>Bátor, sikerorientált tanulás igényének megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban, társak között, mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetési feladatok.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és/vagy hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervaszerűen.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult tornaelemek felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 ütemű mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A tornaelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az elemi RG-gyakorlatok és a torna során az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna:</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok: gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel – különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban,</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Ének-zene:</i></p>

<p>csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszúgrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulínról, egyéni, páros, társas egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3–6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdászás-kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek-aerobikgyakorlatok.</p> <p>Elemi RG-mozdulatok, felhasználásuk a zene hangulata, dinamikája szerint. Zenére végzett mozgások a gyermeki képzelőerő, kreativitás által irányítottan.</p> <p><i>Tornához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok éneke, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő, egyszerű osztályszintű tornabemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A torna- és RG-mozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határainak átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. Ritmuskövetés.</p>	<p>magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurulás, fellendülés, kéztámassz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, pontozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 30 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékokban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő- és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futás mozgásformái:</i> Egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkihasználással, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával;</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>

<p>komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; guggolórajt.</p> <p><i>Ugrások és szökdelések ugrásformái:</i> Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló technikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk.</p> <p><i>Dobások mozgásformái:</i> Egy- és kétkezes hajító-, lökö- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatléтика versenyrendszerében:</i> A Kölyökatléтика mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A kölyökatléतिकai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>	<p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talp gördülés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 24 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése.</p>	

	A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testesel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.</p> <p><i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, alacsony gyűrűre.</p> <p><i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés, alkarérintés, alsó egyenes nyitás-próbálkozások léggömbbel, puha labdával egyénileg, párokban, csoportokban.</p> <p><i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett.</p> <p><i>Szivacskezilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok.</p> <p><i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i> Létszámazonos, létszámfőlényes helyzetekben, labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás, kezilabda, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való	

	igazodás-próbálkozások.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban.</p> <p>Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése.</p> <p>A sportszerű küzdés iránti igény erősítése.</p> <p>A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése.</p> <p>A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:</i></p> <p>Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdőelemek (grundbirkózás), átesések, leesések és tompításaik, gurulások tompítása.</p> <p><i>Küzdőjátékok:</i></p> <p>Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>testünk, életműködéseink.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása.</p> <p>A vízben történő biztonságos tájékozódás, a vízbiztonság és a vízszertet megalapozása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>A vízhez szoktatás gyakorlatai:</i></p> <p>Járás a vízben; medence szélén végzett úszómozdulatok; merülési gyakorlatok; vízbeugrások; siklás- és lebegési gyakorlatok, a légzésszabályozást segítő gyakorlatok; ismerkedés a mélyvízzel.</p> <p>A téri tájékozódás, térérzékelés fejlesztése kisvízben. Játékos vízhez szoktató gyakorlatok koordinációs és erőfejlesztő céllal.</p> <p><i>Játékok a vízben:</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink, szervezetünk</p>

<p>Vízhezszoktató, úszó-, vízbeugró-, merülőgyakorlatok, vízi csapatjátékok eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p><i>Úszástechnikák:</i> Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka).</p> <p><i>Feladatok háton:</i> Felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton.</p> <p><i>Hátúszás lábtempó:</i> Siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása.</p> <p><i>Hátúszás kartempó:</i> Hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Uszodai rendszabályok, a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók, az úszástechnikák vezető műveleteinek ismerete, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás. A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete.</p>	<p>megfigyelhető ritmusai, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csúszásveszély, lebegés, siklás, merülés, hátúszás, lábtempó, kartempó, levegővétel, mélyvíz.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Legalább egy alternatív, szabadidős mozgásrendszer további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Legalább egy mozgásrendszer választása kötelező. A választás a helyi sajátosságok figyelembevételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik. Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai</i></p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek. Környezetismeret:</i></p>

<p>készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1–2. osztályban választottak további gyakorlása <i>a lehetőségek függvényében</i>.</p> <p>Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek.</p> <p><i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok:</i></p> <p>A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-lapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.</p>	<p>testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i></p> <p>Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan.</p> <p>A medence középhelyzetének beállítása.</p> <p>Önálló pulzuszámolás.</p> <p>A levezetés helyének és preventív szerepének megértése.</p> <p>A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete.</p> <p>A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása.</p> <p>Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása.</p> <p>A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása.</p> <p>A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerű viselkedés terén.</p> <p>A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése, önmagára és másokra vonatkoztatva.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i></p> <p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal.</p> <p>A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása.</p> <p>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek)</p>
--	--

	<p>ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i></p> <p>A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel.</p> <p>A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése.</p> <p>A pontosság, célszerűség és biztonság igénnyé válása.</p> <p>A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>Részben önállóan tervezett három-hat tornaelem, egy-két RG elem összekötése zenére is.</p> <p>A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás.</p> <p>Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során.</p> <p>Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet.</p> <p>A tempóváltozások érzékelése és követése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizitásra törekvő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékokban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p>A Kölyökatlétika versenyrendszerének ismerete.</p> <p>A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i></p> <p>A tanult – legalább kettő – sportjáték-előkészítő játék alapszabályainak ismerete.</p> <p>Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során.</p> <p>Az egyszerű védő- és a támadóhelyzetek felismerése.</p> <p>Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra.</p> <p>A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés.</p> <p>A sportszerű viselkedés értékévé válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban.</p> <p>Tompítás le- és átesés közben.</p> <p>A tolások, húzások, emelések és hordások erő kifejtésének optimalizálódása.</p> <p>A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása.</p> <p>A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés.</p> <p>Az saját agresszió kezelése.</p> <p>Az önvédelmi feladatok céljának megértése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i></p>
--	---

	<p>Az általános uszodai rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása.</p> <p>Kellő vízbiztonság, hason és háton siklás és lebegés.</p> <p>15 méter úszás háton. Tudatos levegővétel.</p> <p>Bátor vízbeugrás.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i></p> <p>Legalább egy szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete.</p> <p>A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása.</p> <p>A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során.</p> <p>A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

4. A kerettantervi rendelet 7. melléklet 7.9. Testnevelés és sport kerettanterv (heti 3 óra) 1-12. évfolyam számára pont TESTNEVELÉS ÉS SPORT 5-8. évfolyam alpont helyébe a következő rendelkezés lép:

„TESTNEVELÉS ÉS SPORT 5–8. évfolyam

A felső tagozaton a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljesebbé válik a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nat testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szorosan összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyatékkal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség.

Hazánk gazdag a nemzetközi sportsikerekben. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat* és *hazafias nevelés* erős érzelmeket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden tanulót megérint, és büszkeséggel tölt el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5.

évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra, és elítéli azt, a médiában megjelenő formái esetében is. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban a tanulók már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadterén történő sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ha ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket testkultúrájuk önálló művelésére.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyam testnevelés-oktatása keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkultúrális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár–tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre alkalom nyílik a tanórákon, többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játékszituációk megbeszélése, a győzelmek–vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményszőkészség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ez az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban történő munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladatmegoldást vár el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő területet, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelést, az önismeret és a társas kapcsolati

kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért, az önkéntességet és a pályaorientáció nevelési területek céljait is szolgálja.

A testnevelés–tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalmúak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Egy szemre is szép tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatással van az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőképesség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ebben az életkorban is.

A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudása az iskolai rendezvényekre, a diáksportba és a versenysportba irányítással növekszik tovább. A tehetség gondozás a különböző szintű versenyeken való részvétellel válik teljessé.

5–6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása. Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában. A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása. A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása. A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése. Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál. A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Rendgyakorlatok – térbeli alakzatok kialakítása</i> Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás.</p> <p><i>Gimnasztika</i> Természetes és szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban, valamint csoportban, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú 4-8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat-füzér (hat-nyolc gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i> Keringéscsökkentés testnevelési játékokkal. Alap állóképességet és</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>izületi mozgékonytágot fejlesztő, egyszerű, 2-4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kéziszzer-gyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszzer-gyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezotétikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.</p> <p><i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály-, valamint feladatjátékok kooperatív és versenyjelleggel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> A testtartásért felelős izmok összpontosított használata. Légző- és lábboltozat-erősítő gyakorlatok. A gerinctorna gyakorlatanyagából a biomechanikailag helyes testtartásra vonatkozó gyakorlatok. Stressz- és feszültség alapgyakorlatok. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában. Egészségnevelési alapismeretek: az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról. Stressz- és feszültségoldás alapismeretek.</p> <p>Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és balesetmegelőzés alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendgyakorlat, szabad-, társas-, szer- és kéziszzer-gyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képesség, prevenció, megelőzés, gerinctorna, helyes testtartás, fittség, edzettség, életmód, egészséges táplálkozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 24 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A legfontosabb uszodai rendszabályok ismerete, balesetmentes viselkedés. Kellő vízbiztonság, tudatos levegővétel. 15 m úszás háton. Bátor vízbeugrás.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.</p> <p>Hátúszás <i>Feladatok háton:</i> lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. <i>Hátúszás lábtempó:</i> siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. <i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó gyakorlása. <i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p> <p>Gyorsúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka, légvétel, ritmus). <i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. <i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. <i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. <i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. <i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral–lábbal; gyorsúszás karral–lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon. <i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.</p> <p><i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Természetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.</p>

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyorsúszás, fejesugrás, merülés, taposás, mentés, életvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Az alapvető manipulatív, hely-és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva. Alapvető manipulatív mozgásminták és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Játékban és gyakorlás közben biztonságos feladatmegoldások. A sportjátékok elsajátításához minimálisan szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek. Sportszerű magatartás a játéktevékenységekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alaptechnikai és -taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása. A motoros képességek fejlesztése a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával. A csapatjátékos tulajdonságok kialakítása, szerepük tudatosítása az eredményes játéktevékenységben. Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban. Törekvés erősítése a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre. Érdeklődés kialakítása a sportjátékok iránt.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Legalább két sportjáték választása kötelező.</i> MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai. <i>Labdás technikai gyakorlatok</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetéses feladatok. Hosszú és rövid indulás. Megállás, sarkazás 1, 2 leütés után, labdavezetésből és önpasszból. Átadások – átvételek: kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros lefutás. Kosárra dobások: kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás 1, 2 leütésből, labdavezetésből mindkét oldalról. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból, mindkét oldalról. <i>Taktikai gyakorlatok</i>		Matematika: logika, valószínűségi számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. Vizuális kultúra: tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. Természetismeret: mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.

emberfogásos védekezés: taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések:

A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárradobó-versenyek, egyénileg és csapatban.

Röplabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alaphelyzet. Igazodás a labdához.

Labdás technikai gyakorlatok: alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: a nyitás gyakorlása egyénileg és párokban.

Kosárérintés: egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre.

Felső ütőérintés: egyénileg és párokban.

Taktikai alapgyakorlatok: nyitásfogadás csillag alakzatban. Nyitás – nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásnál.

Képességfejlesztés

Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása.

Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.

Játékok, versengések

A technikai elemek gyakorlása testnevelés-játékokban, játékos feladatokban, valamint miniröplabdázásban.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás – megállás; ütközések; cselek.

Irányváltoztatások; fordulatok labda nélkül. A laza és a szoros emberfogás technikája.

Labdás technikai gyakorlatok: a labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célbadobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív és aktív védővel

szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések.
Kapusmunka: alaphelyzet; helyezkedés; védekezés kézzel, lábbal; kidobás.

Taktikai gyakorlatok: 1:1; 2:1 elleni játék. Védekezés 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltással, felugrások, fordulatok, labdával is), a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések:

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2-3-4 vagy több játékos együttműködésével, különböző alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával.

Labdahúzogató, -görgető; haladás közben. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Dekázás.

Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltással. Labdalevétel: talppal, belsővel, combbal. Fejelés: előre, oldalra, érkező labdával.

Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok: párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcselel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2 alkalmazása egy és két udvarra.

Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapusmunka: alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések – ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A

kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3-4 fős csapatokkal. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések.

Mind a négy sportjátékra vonatkozóan

Versenyzés

Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére. Részvétel az iskolai bajnokságban, a tehetséggondozás, sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervek – szervrendszerek működésének fejlesztése a sportág specifikus bemelegítés-gyakorlataival, balesetmegelőzés a sportjátékok játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A sérülés- és ártalommentes, életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárás viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A sportjátékok megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.

A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.

Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.

Az öntevékeny játékszervezés és -vezetés alapvető ismeretei.

A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.

A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.

A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete.

A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Igazodás a labdához, alkarérintés, kosárérintés, alsó egyenes nyitás, nyitásfogadás. Ütközés, testcsel, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelem, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogató, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás – kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizításra törekvő végrehajtása, változó körülmények között. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően. Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre. Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre, valamint az alsó és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. A kitartás és igyekezet motiválása a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés felkeltése az atlétika sportág iránt.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Futások, rajtok</i> Lassú futás tempóváltással. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok–indulások különböző kiinduló helyzetből. Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle szintereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával. <i>Szökdelések, ugrások</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló- vagy lépőtechnikával, 8-14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6-8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.		<i>Enek-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Természetismeret:</i> Energianyeres, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. Térképismeret. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.

Dobások

Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3-4 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással.

Képességfejlesztés

Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 méteres távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró-versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Célbadobó versenyek.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tartós futással kapcsolatos alapismeretek.

El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége.

Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek.

A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában.

Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása.

Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése.

Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltése a rendszeresen végzett tartós futások iránt.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, futóiskolai gyakorlat, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, edzettség.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása.</p> <p>A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz.</p> <p>Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben.</p> <p>A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása.</p> <p>Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a folyamatosság és a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlesztése a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt és a „tornászos” mozgás elsajátítására.</p> <p>Fejlődés elérése a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyaságra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre.</p> <p>Törekvés erősítése a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>A reális testkép és a testtudat kialakulásának támogatása.</p> <p>Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismertetése.</p> <p>A balesetvédelmi ismeretek alkalmazásának tudatosítása, az együttműködés, az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása.</p> <p>Érdeklődés felkeltése a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p><i>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</i></p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok</i></p> <p>Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is.</p> <p>Zsugorfejlés. Fejlés, különböző lábtartásokkal. Fejlésből gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Fellendülés kézállásba és gurulóátfordulás. Spárgakísérletek. Mérlegállás.</p> <p>Hanyattfekvésből emelés hídba. Kézen átfordulás oldalt, mindkét irányba. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2-4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; Hosszába állított ugrószekrényen (2-4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaskodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés. Alacsony</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.</p>

gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és terpesztéssel leugrás. Gerendán: támaszhelyzetben át-, fel- és leugrás.

Ének-zene:
ritmus és tempó.

Függéshelyzetek és függésgyakorlatok

Változatos feladatok függőszerkeken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Érintő magas gyűrű lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés.

Egyensúlyozó gyakorlatok

Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekevény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás-képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.

Ritmikus gimnasztika (lányoknak)

Előkészítő mozgások

RG-re jellemző tartásos és mozgásos gyakorlatelemek (kar- és

törzsívek, kar- és törzshullámok stb.).

Fő mozgások

Testsúlyáthelyezések különböző irányokba különböző karmozgásokkal kombinálva. Járások: alapforma, guggoló, lábujjon-, sarkon-, külső talpélenjárás, érintő-, hintajárás. Járások láblendítéssel, térdemeléssel, sarokemeléssel; különböző karmozgásokkal kombinálva. Ritmizált lépések: ridalépés, zárt és nyitott hármaslépés. Futások: alapforma, térdemeléssel, sarokemeléssel. Szökdelések: térdemeléssel, sarokemeléssel, galoppszökdelés, indiánszökdelés. Egyensúlyozás: lábujjon térdemeléssel előre, oldalra; hajlított lábemeléssel hátra (attitude). Forgások: lépőforgás (tour chaine), egyszerű fordulatok, forgások egy lábon.

Képességfejlesztés

Az ízületi mozgékonyság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó-képességek fejlesztése. A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és -feszítők dinamikus-statikus erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékenységet, ízületi mozgékonyságot fejlesztő célgimnasztikai szabad-, bordásfal-, rövidkötél-gyakorlatok (lendítések, lengetések, áthajtások, keresztáthajtások).

Játékok, versengések

Átfutások, átugrások oszlopban kötél felhasználásával. Páros gyakorlatok kötéllel. Játékok – feladatok hárman egy kötéllel. Egyéni és páros versengések kötéláthajtásokkal, különböző feladatokkal.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás

2–4 ütemű alaplépések (Low-impact)

járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), A-lépés (A step), V-lépés (V step), mambo, csa-csa-csa.

2–4 ütemű alaplépések (Hi-impact)

futás (jog), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse).

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel:

egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása – kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic).

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre. Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb. Az egészséget szem előtt tartó mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulás a

<p>fittség szervi megalapozásához Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés (RG, aerobic)</i></p> <p>Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.</p> <p>Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelv.</p> <p>Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.</p> <p>A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.</p> <p>Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.</p> <p>A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.</p> <p>A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.</p> <p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei, az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, kézenátfordulás, zsuporkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, alaplendület függésben, zsuporlefüggés, lefüggés, lebegőfüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás.</p> <p>RG, ridalépés, hármaslépés, aerobik, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 30 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alapterminikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete.</p> <p>Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete.</p> <p>Az időjárás körülményeknek megfelelő öltözködés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok.</p> <p>A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése.</p> <p>A szabadtéren különböző időjárás viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel.</p> <p>A szervezet edzettségének növelése.</p> <p>Az egészséges életmód iránti igény erősítése.</p>	

	<p>A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése.</p> <p>A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése.</p> <p>Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább két, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; háló igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás; karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek.</i></p> <p><i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző aktivitás mozgásműveltségi anyaga, pl.:</i></p> <p>Korcsolyázás</p> <p><i>Gyakorlatok jégre lépés előtt:</i> állások egy lábon, guggolások, törzshajlítások; járások, lépések előre, hátra, oldalra.</p> <p><i>Jéghez szoktatás:</i> esés – felállás; gimnasztikai gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra.</p> <p><i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánkfogással is); halacska (palánkfogással); halacska két lábon, egy lábon; halacska váltott lábon; lökés egy lábon.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>„Cicajáték” koronggal. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Váltóverseny, egyéni és csapat célbadobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártaság szintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés.</p> <p>A választott aktivitáshoz köthető balesetelhárítási ismeretek.</p> <p>A választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése; környezetvédelem.</p>

alkalmazása. A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai. Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása. A sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak: pl. korong, egyenes korcsolyázás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdőfeladatok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tompítással történő esés végrehajtása előre, hátra és oldalt. A grundbirkózás alapvető szabályainak ismerete és alkalmazása. Sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartása. Az agresszió elutasítása. Az önvédelmi feladatok céljának belátása és elfogadása, az önvédelem szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák elsajátítása. A tanult technikák változó körülmények közötti alkalmazásában jártassági szint elérése. Annak beláttatása, hogy a küzdősportokat csakis önvédelemre használhatják. Törekvés az önfegyelemre és az önszabályozásra.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Grundbirkózás:</i> Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás). Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan. <i>Dzsúdó</i> Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talajközeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban, majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). <i>Képességfejlesztés</i> Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok. <i>Játékok, versengések</i> Küzdőjátékokat előkészítő érintéssel feladatok és játékok. Húzások, tolások előkészítése páros küzdőjátékokkal. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). A grundbirkózás és a dzsúdó		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák. <i>Természetismeret:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.

<p>alaptechnikáinak jártasságszintű elsajátításával, az erő-összemérések megteremtése. A tehetséges tanulók alaptudásának biztosítása az iskolán kívüli versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. Játékos feladatmegoldások szerepe az önvédelmi és küzdőjellegű sportok elsajátításban. A versenyzés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása. Az agresszió – erőszakosság és az egészséges önérvényesítés értelmezése. A siker és a kudarc mint a versenyzés velejárói. Az ellenfél képességeinek elismerése, együttműködés a gyakorló párral. A magyar küzdősport legjobbjai, olimpiai bajnokunk: Kovács Antal. Veszélyes helyzetekre, fenyegetettségre, a fenyegetettség elkerülésére vonatkozó, valamint a segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, dzsúdó, zuhanó esés, csúsztatott esés, eséstechnika, földharc, fair play, agresszió, önérvényesítés.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny, gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. hat-nyolc gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. <i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i> Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete. Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása. <i>Sportjátékok</i> A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban.</p>
--	---

	<p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p> <p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i></p> <p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása.</p> <p>A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.</p> <p>A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.</p> <p>Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.</p> <p>A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.</p> <p>Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i></p> <p>A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.</p> <p>A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Talaj-, illetve gerendagyakorlat önálló összeállítása.</p> <p>Az alaplépésekből 2-4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben zenére is.</p> <p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása.</p> <p>A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.</p> <p>A balesetvédelmi utasítások betartása.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok</i></p> <p>A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása.</p> <p>A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.</p> <p>A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása.</p> <p>A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.</p> <p><i>Önvédelmi és küzdőfeladatok</i></p> <p>Az alapvető eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra. Grundbirkózásban az alaphelyzetek, a kitolás és a kihúzás végrehajtása.</p> <p>A dzsúdó elemi guruló- és esésgyakorlatainak bemutatása.</p> <p>A test-test elleni küzdelmek vállalása.</p> <p>Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei.</p> <p>A heves érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása.</p> <p>Mások teljesítményének elismerése.</p> <p>A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés.</p> <p>A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és</p>
--	---

alkalmazása.

7–8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny, gyors kialakítása.</p> <p>A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.</p> <p>hat-nyolc gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása.</p> <p>Stressz- és feszültségoldó gyakorlatok ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás.</p> <p>Az alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.</p> <p>A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában.</p> <p>Egyszerű stressz- és feszültségoldó technikák elsajátítása.</p> <p>Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben.</p> <p>A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása</i></p> <p>A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások.</p> <p>Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával.</p> <p><i>Gimnasztika</i></p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas-, szer- és kéziszergyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötél- stb.). Nyújtó, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8-16 ütemű, legalább négy gyakorlalelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző, stressz- és feszültségoldó gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló, az ízületi mozgékonyt és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p>		<p><i>Matematika:</i></p> <p>számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p><i>Képességfejlesztés</i> Az alap állóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a gyakorlatok kreatív alkalmazásának fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p> <p><i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Stressz- és feszültségoldó alapgyakorlatok. Motoros, illetve fitsségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Stressz- és feszültségoldó technikák és preventív gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Sportjátékok</p>	<p>Órakeret 44 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok egyszerű játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékokban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek</p>	

	<p>megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Legalább két labdajáték választása kötelező.</i> MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből, önpasszból és kapott labdával, változatos körülmények között. Kosárra dobások: dobócel, indulócel után labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból, mindkét oldalról. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellő átadással, pattintva is. Páros lefutás egy védővel. Gyors indítás párokban. <i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: Labda nélküli és labdát birtokló támadó véde. Védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben. <i>Játékelemek alkalmazása:</i> 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. <i>Képességfejlesztés</i> Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátéokra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként. <i>Játékok, versengések</i> A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével.</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség–számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok. <i>Erkölcstan:</i> magatartási szabályok; vélemények ütközése.</p>

Kosárra dobó versenyek.

Röplabdázás

Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése: az alkar-, kosárérintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban.

Kosárérintés változatai: kosárérintés előre, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, földre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett.

Felső egyenes nyitás: a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló 3 méterről.

Felső egyenes nyitás – nyitásfogadás: a felső egyenes nyitás 3 m-ről és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása párban, csoportokban, forgással.

Taktikai gyakorlatok: támadási alapformák.

Képességfejlesztés

Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagálóképesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával.

Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, felugrások, leérkezések, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. A lábmunka csiszolása.

Indulócserek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések – tompítások.

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. Ejtés.

Kapusmunka: helyezkedés, támadás, illetve védekezés esetén.

Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. *Taktika:* Egyéni taktika – betörések labda nélkül és labdával.

A kapus átívelése. Kitémadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárás viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelt növekvő távolságra, combbal, mellet. Labdatoppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás egyénileg, párokban csak lábbal, csak fejjel. Fejelés párokban: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, rúgócsel. Szerelés: alapszerelés – megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A komplex képességfejlesztés a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakításával, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer,

<p>ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlásával.</p> <p><i>Játékok, versengések</i> A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék egy kapura két labdával. 2:1 elleni játék. Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejlődő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések.</p> <p>Mind a négy sportjátékra vonatkozóan: <i>Versenyzés</i> Részvétel az iskolai bajnokságban, a tehetséggondozás, sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Balesetmegelőzés a sportjátékok játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. A sportjátékok szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése sportágspecifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai-taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportágspecifikus motoros cselekvésekkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sportjátékokban a kibővített játékelem–repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek. A játék fejlődését szolgáló egyéni és csapattaktikai ismeretek. A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek. A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése. A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei. A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában. A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély–nyújtási ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, befutás, páros lefutás, 1:1, 2:1 elleni játék. Felső egyenes nyitás, támadási alapformák, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközés, sáncolás, eséstompítás, önszöktetés, átlövés, ejtés, betörés, gyorsindítás. Rúgócsel, labdatoppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás. Deviancia.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság.</p> <p>A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indításjeleknek megfelelően.</p> <p>A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta-, illetve a tartósfutásban.</p> <p>Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában.</p> <p>Kislabdahajítás. A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek lényeges szabályai.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p> <p>A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása.</p> <p>Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása.</p> <p>A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása.</p> <p>A futás, a kocogás élettani jelentőségének felismertetése.</p> <p>Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Futások, rajtok</i></p> <p>A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt (féltalp)támaszból és/vagy rajtgépről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15–20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30–60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett.</p> <p><i>Szökdelések, ugrások</i></p> <p>Szökdelő- és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggolótechnikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugrósávból). Magasugrás átlépő technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása.</p> <p><i>Dobások</i></p> <p>Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött és füles labdával, célba is. Kislabdahajítás helyből öt lépéssel, nekifutással hármas lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúzással (jobb és bal kézzel is).</p>		<p><i>Ének-zene:</i></p> <p>ritmusgyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Földrajz:</i></p> <p>térképismeret.</p>

<p>Vetés füles labdával zónába vagy célba, mindkét kézzel (jobb és bal kézzel), helyből és negyed fordulattal.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i> Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal.</p> <p>Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsuló fejlesztése szökdelő- és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztése tömött- és füleslabda-dobásokkal.</p> <p><i>Játékok, versengések</i> Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása. Feladathelyzetek biztonságos megoldása, cselekvésminták begyakorlása a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások megalapozására. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőközlés sajátosságai. Az aerob munkavégzés lényege és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe. Az akarati tényezők szerepének felismerése az állóképességet igénylő teljesítményekben. Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Az atlétikai képzéssel kapcsolatos pozitív tulajdonságok fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Aerob állóképesség, váltózóna, egykezes alsó váltás, hármas lépésritmus, vetés, súlylökés, ideg-izom kapcsolat, reagálógyorsaság, vágtagyorsaság, terhelési összetevő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 32 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg feletti uralom a szükséges segítségadás biztosítása mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség</p>	

	<p>esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2-4 ütemű gyakorlat végrehajtása, zenére is. Hibajavítás, segítő kommunikációs légkör. Balesetvédelmi tudás a tanultaknak megfelelően. Segítségnyújtás a társaknak.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával. A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés. Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása. A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése. Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna) <i>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</i> <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hason fekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélteben (lányoknak: 3-4 rész, fiúknak: 4-5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3-4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. <i>Függés gyakorlatok:</i> akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötél/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötél (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> magas gerendán, ferdén elhelyezett</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont. <i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármas lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Független repülés különböző kiinduló helyzetből.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

2-4 ütemű alaplépések (Low-impact): keresztlépés (grapevine), bokslépés (boks step), sarkonfordulás (pivot-turn), oldallendítés (side kick), lábszárlendítés (flick kick), láblendítés (leg kick);
2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact): térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), harántszökdelés (ski-run);
Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással; egyszerű komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekrény alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás-képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése egyensúlyozó szeren és/vagy gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és a törzs erejének erősítése támasz helyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekrény, zsámolyok) felhasználásával is. Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással, hullámozó kör, hullámozó vonal. Előírt és/vagy önálló összefüggő gyakorlatok összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtógyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

<p>A sportágspecifikus önálló bemelegítés szempontjai. A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez. A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei. A helytelen gyakorlat-végrehajtás következményeinek tudatosulása. A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek. A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonyolítás kérdései. A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei. Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, komplett gyakorlatlánc/koreográfia, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 32 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagítása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási formák elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének beláttatása. A környezettudatosság fontosságának felismertetése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség fejlesztése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlesztése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább két, az</i></p>	<p><i>Földrajz:</i> időjárás ismeretek,</p>	

<p>évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-alking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek.</p> <p><i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző aktivitás helyi tantervben megjeleníthető mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p><i>Asztalitenisz</i> (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható):</p> <p>Technikai elemek: alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Az <i>asztalitenisz</i> játékhöz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire.</p> <p><i>Játékok, versengések</i></p> <p>Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben – ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban – ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba – versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodóképességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás ismérvei. A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai. A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk a sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről. Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási</p>	<p>tájékozódás, térképhasználat.</p>
---	--------------------------------------

<p>körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta – asztalitenisz – esetén: tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, egészségvédő hatás, rekreáció.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. Grundbirkózás alaphelyzetek, kitolás és a kihúzás. A dzsúdó elemi guruló- és esésgyakorlatai. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.</p>	
A tematikai egység nevelési–fejlesztési céljai	<p>A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorítástechnikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.</p>	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások. Szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból. Szabadulások fojtásfogásból.</p> <p>Grundbirkózás Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). Grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel.</p> <p>Dzsúdó <i>Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra –</i></p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban, majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva, állásból történő végrehajtásig. Lépésből történő végrehajtás. Végrehajtás akadályok felett (hason fekvésben, térdelőtámaszban elhelyezkedő társ(ak) felett, karikán át).

Földharc-technikák: leszorítás-technikák ismerete.

Rézsútos/oldalsó/fej felőli/lovaglőüléssel leszorítás technikája. A leszorításokból történő szabadulások ismerete. Mini küzdelmek, befogott leszorítás-technikákból történő szabadulás adott időn belül (pl. 25 mp). Mini földharc-küzdelem leszorítás-technikák befogására irányulóan.

Dobástechnikák: alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).

Képességfejlesztés

Kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások–tolások).

Játékok, versengések

Az állás- és földharc-küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharc-játékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állasküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A mindennapi cselekvésvédelem növelése az eséstechnikák és -tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása veszélyes helyzetek esetére és a fenyegetettség elkerülésére.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról.

Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi-akarati tulajdonságok).

Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt.

A küzdősportok gyakorlásában az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése.

<p>Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés segítségével az elbizakodottság, a vigyázatlanság és a félelem legyőzése. A küzdősportok, mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselői.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fogáskeresés, fogásbontás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű stressz- és feszültségoldó technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság.</p> <p><i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése. Néhány sportjáték-, sporttörténeti érdekesség ismerete.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon és egy színen növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével való összhangban. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p> <p><i>Alternatív környezetben üzhető sportok</i> Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén.</p>
--	---

	<p>Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása.</p> <p>A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság.</p> <p>A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában.</p> <p>A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p> <p><i>Önvédelmi és küzdőfeladatok</i></p> <p>A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása.</p> <p>A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatok kontrollált végrehajtása társsal.</p> <p>A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek, rutinok elsajátítása.</p> <p>A sportszerűség melletti kitartás a győzni akarásban.</p> <p>A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.</p>
--	--

5. A kerettantervi rendelet 7. *melléklet* 7.9. Testnevelés és sport kerettanterv (heti 3 óra) 1-12. évfolyam számára pont TESTNEVELÉS ÉS SPORT 9–12. évfolyam alpont helyébe a következő rendelkezés lép:

„TESTNEVELÉS ÉS SPORT 9–12. évfolyam

A testnevelés és sport műveltségtartalma – már a korosztály kritikus gondolkodására alapozva – ezen az iskolafokon tovább mélyíti és bővíti a sportolás, az aktív pihenés alkalmazásához szükséges ismereteket és a mozgásos tevékenységeket, és az ehhez tartozó kompetenciákat. Ebben a szakaszban a munkaerőpiac kompetenciaelvárásai és a Nat-nak megfelelő, összegző sportműveltség, sportágismeret határozzák meg a tanulás-tanítás tartalmait. Cél az önálló felelősségvállalás, a munkavállalásra alkalmasság, a munkabírás, a tanulás és mozgás helyes aránya, a választás kialakítása a saját előnyben részesített rekreációs terület irányába, és az azokkal kapcsolatos tudás összefoglalása, továbbfejlesztése. A műveltségterület ebben az életszakaszban közvetíti a civilizációs betegségek ismeretét, felismerési módjait, az ezek elleni küzdelem lehetőségét, módját.

A diák alapvetően képessé válik az eddig megszerzett tudás, kompetenciák birtokában tárgyi tudása továbbfejlesztésére, valamint felelősen végig tudja gondolni a jövőjét sarkalatosan befolyásoló események fontosságát, azok szerepét. A kerettantervben megjelenő mozgásos és elméleti tartalmak sikeres felhasználása érdekében inkább a tanulónak a változó körülményekhez kapcsolódó alkalmazkodóképessége, és nem a mozgásreprodukáló képességét fejlesztjük. A különböző testgyakorlási formák hozzájárulnak az általános értékteremtés mellett a közös és az egyéni érdekek képviseléséhez, valamint erősítik a tantárgy alapvető és aktuális motivációs tényezőit, pl. ötletszerzés, élményszerzés, jókedv, kaland, testformálás, fogyókúra, párválasztás, kikapcsolódás, feszültséglevezetés, örömszerzés, baráti kör, önmegvalósítás, teljesítménykontroll, sportolási divatok.

Az elvárt célállapotban a középfokú tanulmányait befejező fiatal képes a mozgáskommunikáció sokoldalú felhasználására, az iskolai testnevelésben tanult testgyakorlati ágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására, a testi képességekhez, az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználására, az egyéni és társas játékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretek átadására és bemutatására.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű motoros tanulást. Az egységesség és differenciálás elvét az általa vezérelt gyakorlatok során a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet fordít a belső, didaktikai differenciálásra. A differenciálás alappillérei a tanulói képességek különbözősége, a motivációs háttér és a testneveléshez kapcsolódó egyéni célok. A fejlesztő munka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de az oktatási-nevelési folyamatban bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, de egyúttal a személyiségfejlesztés egyéb dimenzióiban bekövetkező fejlesztés hatásfokát is.

A közoktatási folyamat kimeneti szakaszához közeledve a tudatosan tervezett, rendszeres képzésben megjelenik a testkultúrához tartozó, a sportkultúrát és sportműveltséget fejlesztő szabály-, élettani, anatómiai, illetve sporttörténeti oktatás, megteremtve a szükséges alapot és lehetőséget a közép- és emelt szintű érettségi vizsga sikeres teljesítéséhez, valamint a *demokráciára nevelés és az erkölcsi nevelés* segítéséhez. Az évfolyamszakasz végén – amely az általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasznak tekinthető – előtérbe lép a *pályaorientáció, a saját életút iránti felelősségvállalás*. A tanulók értik, tudják a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét, a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását a biológiai

fejlődéssel összhangban, az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait, a testi képességek és a mozgásműveltség fejlesztésének módozatait, a *testi és a lelki egészség* megőrzésére vonatkozó lehetőségeket. Az alternatív, szabadtéri sportok kapcsán megfelelő hangsúlyt kap a *környezettudatos* nevelés is.

Mindezek adják az egészségtudatos, sportos felnőtt élet megélésének bázisát. Megteremtik az élethosszig tartó mozgásos tevékenységekhez szükséges felelős döntések elegendő és rugalmasan bővíthető információs készletét – kiteljesedik az *önértékelés*. Kialakul a társas viszonyokba ágyazott személyes identitás, és képessé válnak a fiatalok arra, hogy a sportbeli személyes élményeiket szimbolikus síkon értelmezzék. A közösen megélt, a közösségi és minőségi sport nyújtotta katarzis hatására erősödik a *nemzeti öntudat, a hazafiasság*.

Ebben a szakaszban célként jelenik meg az iskolai műveltség differenciált megszilárdítása, amelyben már feltűnnek a szakképzés előkészítéséhez, a *pályaválasztáshoz, a munkavállalói szerepekhez* szükséges kompetenciák. Ez a szakasz a tudás alapvető tényezőit és összetevőit a tartalomba ágyazott képességfejlesztés elvének a szem előtt tartásával szilárdítja meg. Az alapvető, egészséggel és önismerettel kapcsolatos értékek elsajátítása ebben az életkorban már tudatosan történik.

A tudatosság alapja a szaknyelv fejlődését biztosító *anyanyelvi kommunikáció*. Célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon elemezni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatásait, elkerülésük módját. Mindezek mellett gondolkodva és minden tekintetben kielégítő módon kommunikáljanak, és saját véleményüket artikuláltnan, határozottan fejtsek ki az egészségtudatos életvitellel kapcsolatban és a társaknak nyújtott segítségadás során.

A sikeres interperszonális részvétel érdekében elengedhetetlen a viselkedési szabályok és az általánosan elfogadott magatartás megértése, ezáltal fejlődik a *szociális és állampolgári* kompetencia. E kompetencia alapját az a készség képezi, hogy építő módon tudjanak a tanulók nézőpontokat kifejezni és megérteni, bizalmat keltő módon tárgyaljanak, és képesek legyenek az együttérzésre. Az egyénnek tudnia kell kezelni és megosztani másokkal a stressz érzését és a frusztrációt. Különbséget kell tennie a személyes, a társas és a szakmai információk, szempontok között.

A *hatékony tanulás* kompetencia segítségével a tanulók egyénileg és csoportban is meg tudják szervezni a saját edzettségük eléréséhez szükséges tevékenységüket, ideértve az idővel és információval való hatékony bánásmódot. A kompetencia magában foglalja az egyén tanulási folyamatának és szükségleteinek ismeretét, az elérhető lehetőségek felismerését, és az akadályok megszüntetésének képességét az eredményes edzettség és teherbírás érdekében. Ez jelenti az új tudás és készségek megszerzését, feldolgozását és beépítését, továbbá útmutatások keresését és alkalmazását. Ennek birtokában fejlesztik a tanulók azon képességeiket, ami rávezeti őket arra, hogy a feladatok végrehajtásában az előzetesen tanultakra és az élettapasztalatra építsenek, annak érdekében, hogy a tudást és készségeket helyzetek sokaságában fel tudják használni.

A sport- és mozgáskultúra bázisára építve fejlődik a *vállalkozói kompetencia*, miszerint egyénileg és csapatban is képesek a személyek dolgozni. Kialakul az egyén saját erős és gyenge pontjai megítélésének képessége, valamint az, hogy az egyén a kockázatokat képes felmérni és adott esetben vállalni tudja. A mozgásminőség és mozgáskivitelezés elemzésén keresztül fejlődik az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség*.

A tehetséges tanulók magasabb szintű sportolása az iskolai rendezvényeken, bajnokságokon, a diáksport egyesületekben és a versenysport színterein valósul meg. A műveltségterületei tehetséggondozás fő feladata a talentum erős oldalának fejlesztése megfelelő szintű edzéseken, versenyeken és a gyenge oldalának segítése, illetve a támogató légkör biztosítása az intézményen belül, és a kapcsolatban álló partnereken keresztül is.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő technikai és taktikai, elméleti és gyakorlati tudás. Aktív, figyelmes és igyekvő részvétel az előkészítő játékokban, gyakorlásban, sportjátékokban. Csapatjátékos tulajdonságok ismerete. Sportszerűség, szabálykövető magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A választott legalább két labdajátékra vonatkozóan: Az új játékeladatokban, játéksituációkban a technikai, taktikai és szabályismeret alkalmazása, bővítése. A sportjáték-specifikus képességek megerősítése. A játéksituációk, játékeladatok magasabb gondolkodási, motoros szinten történő megoldása a szabálykövetés, a csoportkonszenzus és az ellenfél tisztelete szempontjából is. A magyar sport nemzetközi sikereinek megismerése, értékelése során a kritikai gondolkodás és a nemzeti öntudat erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Legalább két labdajáték választása kötelező.</i></p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Speciálisan előkészítő, rávezető, képességfejlesztő feladatok és testnevelési játékok</i></p> <p>Az 5–8. osztályban tanult labda nélkül végzett mozgások – szlalomfutások, vágta, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. A technikai jellegű alapmozgások nagyszámú variációja változó irányokban, sebességnöveléssel. Célszerűségekre törekvés a társ mozdulatára reagálásban. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban. Labdás ügyességfejlesztés egy–két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játékaival.</p> <p>Az adott sportjáték technikai gyakorlása testnevelési játékokban, fogójátékok labdával, labdaszerző és -védő játékok, egyéb célirányos játékvariációk. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.).</p> <p><i>Bemelegítés labdajáték-foglalkozásra – részleges tanári irányítással</i></p> <p>Egy bemelegítési modell ismételt gyakorlása és az önálló bemelegítésre való felkészítés. A modell tartalmai: labda nélküli és labdás gyakorlatok az izmok, ízületek átmozgatására, sportjáték-specifikus futó-ugrómozgások, labdavezetések variációi helyben és haladással, páros, kiscsoportos labdás gyakorlatok, bemelegítő testnevelési játékok labda nélkül és labdával, az adott labdajáték specifikus technikai és taktikai előkészítő gyakorlataival.</p>		<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűségszámítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>
<p><i>Kosárlabdázás</i> <i>Technikai elemek</i></p> <p>Fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, gyors irányváltóztatásokkal – csökkenő hibaszázalékkal végrehajtott</p>		<p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia.</p>

technikai elemek.

Megállás, sarkazás labdavezetésből, önpasszból és kapott labdával, változatos körülmények között, meghatározott helyen és időben is, csellel is. Bejátszás befutó társnak. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással. Középtávoli dobás helyből.

Taktikai elemek

Emberfogás. Labdavezető játékos véde. Speciális feladatok megoldása (feldobás, alap- és oldalvonal-bedobás, lepattanó labda elfogása).

Létszámfőlényes támadás elleni játék. Kisebb csapatrészekben azonos létszámmal egymás elleni játék teljes anyagának beépítése a teljes létszámú játékba, felpályás és egézpályás gyakorlatokkal.

Ötletjáték támadásban.

Kézilabdázás

Technikai elemek végrehajtása fokozódó lendülettel, erőközléssel, magasabban és távolabbra, csökkenő hibaszázalékkal

Gyorsfutások közben a társ futómozgásának követése. Térnyeresre törekvés indulócelekkel mindkét irányba. A kapus mozgástechnikája.

Labdakezelési gyakorlatok 2-3-4-es csoportokban, egy-két kézzel.

Test mögötti átadások. Átadások talajról és felugrásból cselezés után.

Indulócsel, átadócsel, lövőcsel. Kapura lövések bedőléssel, bevetődéssel.

Taktikai elemek gyakoribb együttműködéssel és eredményességgel

Kitámadás, halászás, szerelés, melléállásos elzárás. Támadás befejezések lerohanásból, rendezetlen védelem elleni játékból.

Beállós játék.

Vegyes védekezés alkalmazása a játékban. Ütközés talajon és levegőben. 4:2 elleni védekezési rendszer.

A test-test elleni játék a támadásban és a védelemben. Ötletjáték.

Labdarúgás

Technikai elemek gyakorlása a labdás koordináció továbbfejlesztésével

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával.

Labdakezelések mozgás közben és irányváltoztatással, átadások különböző mértani alakzatokban, rövid és hosszú labdaátadások talajon.

Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labdaátvétel testcsellel.

Dekázás: haladással, irányváltoztatással, párokban, csoportosan.

Cselezés: átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással.

Fejelések technikai levegőből, társnak vagy kapura.

Taktikai elemek végrehajtása a variációk növelésével és a végrehajtási minőség emelésével

Posztok betöltése: kapus, védő, középpályás, támadó.

Rombuszban négy játékos feladatmegoldásai mélységben, szélességben, folyamatos helycserékkel.

Biológia–egészségtan:

az emberi szervezet működése, energianyeresi folyamatok.

<p>A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Ötletjáték. Játék egy kapura két labdával.</p> <p><i>Röplabda</i> Technikai elemek végzése optimális erőközléssel, fokozódó magasságban, pontossággal, folyamatossággal, csökkenő hibaszázalékkal. Kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Fokozódó sebességgel érkező labdával alkarérintések váltakozó irányba és magasságra. Felső ütőérintés. A felső egyenes nyitás végrehajtása a hálótól (zsinórtól) növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól. A mélységlátást, labdához való igazodást elősegítő gyakorlatok, társtól dobott vagy falra feljátszott labdával. Esések és tompítások előkészítése, rávezető feladatok.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok</i> Helyezkedés támadásban. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, védelem nélkül és védelem ellen, védekező feladatok, biztosítás, változatos támadás befejezések (erő, ív, elhelyezés stb. szempontjából).</p> <p><i>Minden tanult sportjátékra vonatkoztatva:</i> A különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások prevenciója érdekében. Az elsajátított játéktudásnak megfelelő színvonalú játékszabályok alkalmazása, betartatása növekvő tudatossággal és önállósággal az osztályszintű gyakorlások és mérkőzések során. Játéksituációk előidézése egy-egy szabály begyakorlására, a játéksituáció megállítása, elemenkénti ismétlése a szabálytalanság korrekciója érdekében. Játék egyszerűsített és fokozatosan bővülő szabályokkal. Differenciált mennyiségű és minőségű játéklehetőség biztosítása. Rövid játékvezetői gyakorlás a tanárral együtt, egyszerűsített játékvezetésben.</p>	
<p>ISMERÉTEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Játéktípusok, szabályok, stratégiák működtetése. Taktikai magyarázatok, beszélgetések és játékszervezés során. Különböző életkorra, az egyénre és a helyzetre jellemző érzelmi önkontroll. A siker egyéni és csoportos átélése, a kudarc elfogadása, mint a tevékenység természetes velejárója. Az együttjátszás előnyeinek, jelentőségének képviselője. Az egyéni és társas ötletek kulturált megfogalmazása és megvalósítása. A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek. A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékrendszer, taktika, támadási rend, védelmi rend, önszerveződés, ráfordulás, befutás, hármas-nyolcas, ütés-sáncolás fedezése, eséstompítás, bevetődéses-bedőléses lövés, sportágspecifikus bemelegítés, problémaorientált taktikai megoldás, támadási stratégia, védekezési stratégia, megegyezésen alapuló játék.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Részlegesen önálló, balesetmentes gyakorlás. Az alapvető torna-, RG-mozgáselemek önálló, rendezett bemutatása. Az aerobik lépésgyakorlatok, alaplépések, haladások összehangolása a zenével. A gyengébbeknek, a segítségre szorulóknak feltétel nélküli segítségadás. A szabályok érthető megfogalmazása. A torna jellegű sportágak versenyrendszeréről alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai torna jellegű feladatok, ritmusos-zenés mozgásformák során a reális énkép további alakítása. A gyakorlás során segítség adása és elfogadása, mások bátorítása révén a tevékenységek állandó motivációs hátterének biztosítása. Szabadabb és differenciáltabb önálló részvétel, az önálló alkalmazás motiválása a gimnasztika, torna, esztétikai sportok mozgásrendszerén belül. Az esztétikus mozgás, a feszes, rendezett testmozgás további javítása. A test térbeli, időbeli és dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának a továbbfejlesztése. Az ismeretek körének bővítése az adott versenysportágak hazai élvonaláról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Gimnasztika <i>Térbeli alakzatok – rendgyakorlatok végzése</i> Alakzatok, mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban. Variációk a ritmusban, a tempóban történő változtatással, rendgyakorlatok zene nélkül, ritmuskeltéssel és zenére is. <i>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok gyakorlása</i> 8-16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok egyidejű fejlesztő hatásokkal, kiemelten a mély hát- és hasizmok, a függesztő öv, a lábboltozat izomzatának optimális és tudatosan pontos működtetése által. Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító), arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában. A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok a mozgásütem változtatásával, a kiinduló helyzet és kartartás változtatásával, a kéziszerrek – súlyzó, bordásfal, pad, medicinlabda – alkalmazásával. <i>Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlás</i>		<i>Fizika:</i> egyenes vonalú mozgás, periodikus mozgás, gravitáció, tömegvonzás, hatás–ellenhatás törvénye.

<p>Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan, állandó gyakorlási jelleggel. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Aerob állóképesség–fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az elrugaszkodás (dobbantás) gyorsaságának fejlesztése. Az egyensúlyozás továbbfejlesztésére a statikus helyzetek időtartamának és bonyolultságának növelése. Az esztétikus mozgások előadásmódja segítségével a testtartást biztosító célirányos kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások gyakorlása. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az 1–8. osztályban elért egyéni szintű fejlődést követő rendszeres kontrollal.</p>	
<p><i>Torna – iskolai sporttorna</i> Talajon és a helyi tanterv szerint választott legalább egy szeren: Célirányos előkészítő és rávezető gyakorlatok, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló jelleggel. Az 1–8. osztályos (általában nagyon különböző) követelményeken nehézségben túlmutató mozgásanyag tanulása, gyakorlása egységesen és differenciáltan.</p> <p><i>Akrobatikus gyakorlatok – talajtorna</i> <i>Tartásos gyakorlatelemek végzése:</i> tarkóállás, fejállás, kézállás, mérlegek kéztámasszal, mérlegállások, spárgák, hidak. <i>Mozgásos gyakorlatelemek végzése:</i> gurulóátfordulások különböző irányokba, tarkóbillenés, fejenátfordulás, kézenátfordulás oldalt, vetődések, átguggolások, átterpesztések, lábkörzések, dölések, felállások, egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban. Az esztétikus és harmonikus előadásmód rávezető eljárásai (feszítések, fejtartás, válltartás, spicc kidolgozása). Az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése–differenciáltan. Az egyéni optimum differenciált megjelenítése az elemkapcsolatokban, gyakorlatokban.</p> <p><i>Szertorna</i> A helyi tanterv által meghatározott szeren vagy szereken történik: egységesen az alapformában, differenciáltan a variációkban és az elemek mennyiségében és nehézségi fokában, egyénre szabott segítségadással társak és/vagy tanár közreműködésével, önálló tervezéssel és gyakorlással.</p>	
<p><i>Szertorna fiúk számára</i> <i>Korlátos gyakorlás</i> – terpeszülés, harántülés, nyújtott támasz, hajlított támasz, oldaltámaszok, felkarfüggés, alaplendületek támaszban és felkarfüggésben, beterpesztések, terpeszpedzés, támlázás, felugrás beterpesztéssel támasz ülőtartásba, vetődési leugrás. <i>Nyújtón gyakorlás</i> – kelepfelhúzóadás támaszba, alaplendület, lendület előre 180 fokos fordulattal, ellendülés, alálendülés, kelepforgások, térdfellendülés, támaszból homorított leugrás hátra, alugrás. <i>Gyűrűn gyakorlás</i> – kéz- és lábfüggések, függések, lefüggések, mellső függőmérleg, hajlított támasz, nyújtott támasz, alaplendület, lendületvétel, homorított leugrás.</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, reakcióerő, egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés, elsősegély.</p>

<p><i>Szertorna lányok számára</i></p> <p><i>Gerendán gyakorlás</i> – állások, térdelések, ülések, fekvések, térdelőtámaszok, mérlegek, guggolótámaszok, fekvőtámaszok, támaszban átlendítés, hason fekvésből emelés fekvőtámaszba, térdelőtámaszba, fordulatok állásban, guggolásban. Szökdelések, lábtartáscserék, felugrás egy láb át- és belendítéssel, homorított leugrás.</p> <p><i>Felemáskorláton gyakorlás</i> – támaszok, harántülés, térdfüggés, fekvőfüggés, függőtámasz, függésből lendítés, átguggolás, átterpesztés fekvőfüggésbe, lendület előre-hátra függésben, fordulat fekvőfüggésben, térdfellendülés, guggoló függőállásból fellendülés támaszba, támaszból átfordulás előre fekvőfüggésbe, felugrás támaszba, felugrás függésbe, leugrás támaszból, alugrás.</p> <p><i>Szertorna – szerugrás, ugrószekrényen gyakorlás</i></p> <p>Gyakorlás és kontroll a tanuló előzetes tudása és testalkata figyelembevételével. Az 5–8. osztályban tanultak továbbfejlesztése, az első és második ív növelése.</p> <p>Felguggolások – homorított ugrások, vetődések, kanyarlatok, bukfencek, guggoló átugrások, terpeszátugrások, lebegőtámasz. Bemelegítés a torna gyakorlásához, egy specifikus jellegű mozgássor megtanulása.</p> <p>Célszerű gyakorlási és gyakorlásszervezési formációk működtetése növekvő tanulói önállósággal. A segítségadás technikái, felelős külső kontrollal – a hibajavítás beépítése a mindennapi gyakorlási szokásokba.</p> <p><i>Versenyszituációkon keresztül a szabályok gyakorlása, az 5–8. osztályban tanultak továbbfejlesztése.</i></p>	
<p><i>Ritmikus gimnasztika lányok számára</i></p> <p>Az 5–6. osztályokban megfogalmazott követelményeken nehézségben túlmutató követelmény mozgásanyagának tanulása, gyakorlása. Az esztétikus, szép és nőies mozgások előadásmódját segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások. Célirányos előkészítő és rávezető gyakorlatok, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló jelleggel (testtartás, tágasság, forgásbiztonság stb.). A ritmusérzék fejlesztése.</p> <p><i>Szabadgyakorlatok</i></p> <p><i>Előkészítő tartásos és mozgásos elemek alapformái ismétlése, és új, összetett formák gyakorlása:</i></p> <p>lábujjállások, terpeszállások, hajlított és guggoló állások, lépő és kilépő állások, támadó- és védőállások, lebegő- és mérlegállások, nyújtott és hajlított ülések, lebegő ülések, térdelések, térdelőmérlegek, fekvések, kéz és lábtámaszok, ujj- és kartartások és mozgások (lebegtetések, ejtések, fordítások, hullámok), statikus és dinamikus törzsmozgások és lábmozgások.</p> <p><i>Fő mozgások alapformái ismétlése, és új, összetett formák gyakorlása:</i> testsúlyáthelyezések, járások, futások, szökdelések, ugrások (öt alapforma megkülönböztetése), egyensúlyhelyzetek, forgások, hullámok.</p> <p><i>Legalább egy kéziszer tanulása-tanítása, helyi tantervben felcserélhető sorrendben (köteglyakorlatok lásd 11–12. osztály.)</i></p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

<p><i>Labdagyakorlatok gyakorlása</i> Fogások végzése, gurítások talajon és testen, labdavezetések változatos vonalon a levegőben, átadások, leütések, dobások, elkapások, labdatartások (kézzel, lábbal, térdel, nyakkal stb.) változatos szabadgyakorlati formák felhasználásával.</p> <p><i>Karikagyakorlatok gyakorlása</i> Ugrások és fordulatok karikamozgatás közben, karikaforgatások és -átadások egyik kézből a másikba test körül és köré, karikadobások és -elkapások, karikaáthajtások, karikapörgetések talajon és levegőben, karikakörzések függőleges és vízszintes síkban. Mindkét szerrel önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz tanári irányítással. Összefüggő elemkapcsolatok zenére.</p> <p><i>Aerobik</i> (Mindkét nem számára, a helyi tantervben szabályozottan és differenciált nehézséggel.) A sportági jelleg – dinamikus, statikus erő, egyensúlyozás, lazaság, ruganyosság és ritmusérzék – megvalósításához szükséges előkészítő és rávezető gyakorlatok. Az aerobik kritériumainak való megfelelés fejlesztése a gyakorlás által: testtartás, mozdulatok precíz végrehajtása, szinkronra törekvés a zenével és egymással. Az 5–8. osztályban tanult alaplépések karmozgásokkal. Összetett kombinációik 4–8 ütemben, aszimmetrikus elemkapcsolatok. Rövid elemkapcsolatok ismétlése magas cselekvésbiztonsággal (20–30 s folyamatosan). Egyéni és páros koreográfiák gyakorlása, differenciált bővítése önállóságra törekedve, a szükséges minimálisan követelt elemek felhasználásával, bővítésével. Aerobik bemutatók az osztályon belül.</p>	
<p><i>Egyéb torna jellegű mozgásformák (választható)</i> A torna jellegű kondicionális és koordinációs képességek és készségek alkalmazása más – a helyi lehetőségek szerint a helyi tantervben rögzítetten – szereken, mozgásrendszerekben. Gúlatorna, falmászás, gumiasztal, sporttáncok, eszközös táncok stb.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata a tervezésben, segítségadásban és a hibajavítás értelmezésében. A saját test szemlélése, elfogadása, változásainak követése, és az ezzel kapcsolatos félelmek, szorongások, frusztrációk megfogalmazásának képessége (önreflexió), átélése és tudatos vállalása. A nemnek megfelelő mozgás dinamikájának és/vagy esztétikájának ismerete. A saját és társ testi épsége iránti felelősségvállalás. A társak gyenge, esetleg sérült oldalának segítése, az erősségek elismerése, támogatása.</p>	<p><i>Etika:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, önreflexió, kooperatív munka.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szaknyelvi kifejezés, tornaelem, vezényszó, RG-motívum, aszimmetrikus elemkapcsolat, szinkron, precizitás, elemkombináció.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétika jellegű feladatok	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	<p>A térdelő- és állórajt technikája, a fokozó- és repülőfutás összehangolt kar- és lábmunkája. A rövid- és hosszú távú futásnál irambeosztási tapasztalat.</p> <p>Váltás alsó botátadással. Távolugrás guggoló és magasugrás átlépő technikája. Kislabdahajtás nekifutással, 3 lépéses technikával.</p> <p>Lökőmozdulat oldalfelállásból.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. Jártasság kialakítása a továbbfejlesztett szakági technikákban.</p> <p>Az emberi teljesítőképesség jelenlegi határainak viszonyítása a saját teljesítményhez, ennek révén az önismeret fejlesztése. Az egyéni jellegű technikával az egyéni teljesítmény túlszárnyalására ösztönzés.</p> <p>Az általános atlétikus képességek továbbfejlesztése, a más sportágakban történő alkalmazhatóság érdekében is.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Futások, rajtok</p> <p><i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i></p> <p>Az 5–8. osztályban végzett futóiskolai feladatok, gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Tartós és résztávós állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása.</p> <p><i>A sportági technika gyakorlása</i></p> <p>A rövid, közép- és hosszú távok közötti futótechnika megkülönböztetése. Futások 30–60 méteren. A térdelőrajt szabályos végrehajtása a rövid és hosszú sprintszámokban. A váltófutás botátadási technikáinak, a váltótávolság kialakításának (segédjelek alkalmazásával), és a váltás szabályainak gyakorlása.</p> <p>A tartós futás technikájának kontrollja, a tartós futás egyéni sebességének kialakítása az önálló gyakorlás elősegítése érdekében, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával.</p> <p>Ugrások, szökdelések</p> <p><i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i></p> <p>Az 5–8. osztályban végzett ugróiskolai feladatok továbbfejlesztése, koordináltabban, nagyobb kiterjedéssel, erővel és tudatosabban, egylépéses sorozat elugrás, illetve kétlépéses sorozat felugrás.</p> <p><i>A sportági technika gyakorlása</i></p> <p>Az ugrás előtti utolsó három lépés ritmusának kialakítása.</p> <p>Az „aktív elugrás” értelmezése. Az elrugaszkodó láb és a lendítő láb, kar megfelelő mozgásának összehangolása. A lépő távolugró technika végrehajtása, aktív leérkezéssel. Az egyéni nekifutás próbái nagyobb elugró terület kijelölése mellett.</p> <p>Magasugrás guruló és átlépő technikával, ugrások magasságra törekvés nélkül.</p> <p>Az átlépő technika végrehajtása 5-7 lépéses köríven történő nekifutással.</p>		<p><i>Ének-zene:</i></p> <p>ritmusgyakorlatok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>aerob, anaerob energianyerés, szénhidrátok, zsírok bontása, hipoxia, VO₂ max., állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Fizika:</i></p> <p>gyorsulás, hajítások.</p>

<p>A floptechnika gyakorlása rávezető gyakorlatokkal és csökkentett lépésszámmal. Az egyéni technika választásának és nekifutó távolság kialakításának próbái kötelezően előírt növekvő teljesítményre törekvés nélkül.</p> <p>Dobások <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> Különböző szerekkel, változatos dobásformák végrehajtása egy és két kézzel, különböző kiinduló helyzetekből. Speciális erősítés kéziszúzókkal, súlyzókkal (erőgépekkel). <i>A sportági technika gyakorlása</i> Célba és távolságra dobások hajító-, lökömozdulattal. Hajítás nekifutással, öt lépéses dobóritmusban. A lekészítés technikájának és a beszökkenés szerepének ismerete. A háttal felállásból történő lökés technikájának ismerete. Szabályos lökés végrehajtása oldal vagy háttal felállásból súlygolyóval vagy medicinlabdával. Az ideális kirepülési szög elérése a különböző dobásoknál.</p> <p><i>Játékok és versenyek</i> Rajtversenyek, sprintversenyek. Egyéni, sor- és váltóversenyek gyors-, akadály- és váltófutással. Egyéb testnevelési játékok futófeladatokkal. Távologróversenyek helyből és egyéni nekifutással. Magasugróversenyek egyéni nekifutással (érintő ugrások). Egyéni, sor- és váltóversenyek ugró és szökdelő feladatokkal. Egyéb testnevelési játékok ugrásokkal és szökdelésekkel. Kislabdahajító versenyek helyből és lendületszerzéssel. Súlylökő versenyek. Célbadobó versenyek. Dobóiskolai versengések.</p> <p><i>Atlétikai bemelegítési modellek</i> gyakorlása, a futások, ugrások, dobások végzése és a versenyek előtt.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A futóversenyek, a váltás szabályainak ismerete. Az állóképesség-fejlesztő módszerek ismerete. A nekifutás és elugrás jellemzőinek ismerete távol- és magasugrásnál. Az ugrószámok főbb szabályainak és a sérülések megelőzésének ismerete. Az ideális kirepülési szög szerepe a jobb eredmény elérésében. A dobások főbb versenyszabályainak és balesetvédelmi, biztonsági rendjének ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Reakcióidő, mozdulat- és mozgásgyorsaság; lépéshossz, lépésfrekvencia; irambeosztás, pihenőidő; ugróláb, lendítőláb, felugrás, elugrás; optimális sebesség, maximális sebesség; súlypont, szögsebesség, hatás-ellenhatás, belső ritmus, dinamizmus.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	<p>Motorikus képességek, mozgástapasztalatok. Balesetmentesen végzett, kevésbé ismert, szokatlan sportmozgások. A természetben üzhető sportok alapszabályai. A legfőbb balesetvédelmi és biztonsági szabályok alkalmazás szintű ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében legalább két választott sportági mozgással a kívánt edzéshatás és élményszerzés elérése. Felkészítés az önálló vagy önszerveződő sporttevékenységek üzésére. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadterén, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás, elköteleződés kialakítása az élményszerű, változatos és kötetlen foglalkozások által. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A helyi tárgyi feltételek függvényében legalább kettő az 5–8. osztályban felsorolt lehetséges sportok, vagy/és a helyi lehetőségek adta egyéb alternatív, szabadidős sportok, táncos mozgásformák közül. Az egyén által előnyben részesített, élethossziglan üzhető sportok ismereteinek, alternatíváinak bővítése.</i> <i>Előkészítés, felkészítés, képességfejlesztés</i> Az élményszerű, természetben végzett előkészítő és rávezető gyakorlatokkal, a természeti erők felhasználásával a szervezet alkalmazkodóképességének, az edzettségnek, fittségnek a fejlesztése. A természetben végzett önálló bemelegítés, gyakorlás–laza tanári kontrollal. A környezettudatos viselkedés alapelveinek megismerése. Közlekedésbiztonsági szabályok elsajátítása és betartása. Felkészülés és együttműködés a különböző tábori lehetőségek, speciális, túra jellegű terhelések előtt és alatt. <i>Technika és taktika gyakorlása</i> Minimális helyigényű vagy kis eszközigényű sportmozgások megismerése. Az adott sportmozgás lehetőségeihez képest minél sokoldalúbb, balesetmentes elsajátítása, élményszerű gyakorlása.</p> <p>Lehetséges példák a helyi tantervhez: <i>Nordic-walking (NW):</i> Sokoldalú motoros képességfejlesztés (állóképesség, erő, koordináció, mozgékonyaság, gyorsaság) az NW-alaptechnika gyakorlásával. A NW időjáráshoz és környezeti feltételekhez igazodó bemelegítő és nyújtó gyakorlatai. <i>Turul: Technikai elemek:</i> adogatás, adogatás átlósan és egyenesen; a labda megütése alulról és felülről, falra, háló felett. Ütögetések és nyitások különböző méretű és felületű célba. Egyéni, páros és vegyes páros játszmák mérkőzészerűen.</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

<p>Játékok, versengések, akadályok legyőzése a választott sportban, fizikai aktivitásban. A fair play szellemének és a személyes biztonságnak a szem előtt tartása minden mozgásos tevékenységben.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az élethosszig tartó mozgásos tevékenységekhez elengedhetetlen felelős döntésekhez szükséges képességek fejlesztése. Az egyéni képességek kibontakoztatása közösségi tevékenységek során. A transzferáló képesség fejlesztése, a sportban átélt élményeknek az élet más területén, a saját és a környezet javára történő fordítására. Információk átadása, mások tanítása a megélt élmények, tábori tapasztalatok átadása. Rekreációs tevékenységformák elsajátítása, kreatív alkalmazása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kooperáció, önkéntesség, szabálykövető magatartás, segítségadás, környezettudatosság, edzettség, fittség, bátorság–vakmerőség, közlekedési szabály.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelem és küzdősportok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A páros és küzdőjátékok, test-test elleni küzdelmek fajtái. A grundbirkózás mozgástechnikái, alapvető szabályai. A dzsúdóval kapcsolatos technikák fajtái és alkalmazhatóságuk a küzdelmekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyén (ön)védelmét szolgáló egyszerűbb technikákban, küzdelmekben magas fokú jártasság elérése. A grundbirkózás, dzsúdó küzdelmekben aktív részvétel. A küzdő típusú sportágak, játékok tudatos alkalmazása során az önuralom erősítésére, a társak tiszteletére és a szabályok elfogadására szoktatás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A test-test elleni feladatokat csak és kizárólag azonos nemű és közel azonos testalkatú tanulókkal végeztetjük. Lányok esetében a tematikai egység várt eredményeit szem előtt tartva, a grundbirkózás- és a dzsúdótartalom 9–12. osztályokban csökkenthető. Az óraszám 40%-a átcsoportosítható torna jellegű, ritmusos és zenés mozgásokra.</p> <p>Előkészítő és rávezető gyakorlatok, játékok a küzdelmekhez Az 5–8. osztályos mozgásfeladatok variációinak ismétlése, gyakorlása, továbbfejlesztésük. Azon testi és pszichés képességek megerősítése, amelyek alkalmassá teszik a tanulót a bonyolultabb gyakorlatok végrehajtására. Alap kézgyakorlatok, húzó-taszító gyakorlatok, lenyomó-emelő gyakorlatok, esések-zuhanások sérülésmentes elsajátítása, egészségi és élettani szabályok betartása. Küzdőgyakorlatok szerrel, szer nélkül társakkal vagy önállóan. Alapvető önvédelmi technikákat elsajátító gyakorlatok játékos és változó körülmények között. A gyakorlatok tanulása saját képességek figyelembevételével történik.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek mozgékonyasága, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p> <p><i>Etika:</i> a másik ember tiszteletben tartása.</p>

<p>Grundbirkózás A 7–8. osztályos kerettantervben felsorolt fogások, kitolások, kihúzások, emelések, szabadulások gyakorlása, cselekvésbiztos végrehajtása. Újabb elemkapcsolatok megismerése, megoldása. Az egyensúlyhelyzetek tudatos kihasználása, mögékerülések, kiemelések állásból, térdelésből, földharcban.</p> <p>Dzsúdó Ismétlés a 7–8. osztályban felsoroltak szerint. A technikák differenciált alkalmazása új variációkban, fokozódó erő kifejtéssel és bővülő szabályismerettel, önfegyellemmel. <i>Technikák:</i> Alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi). Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva állásból történő végrehajtásig. futásból történő végrehajtás (akadályok felett, zsámoly felett, kifeszített kötél felett, karikán át). <i>Átmenet dobástechnikából lezoritás technikába:</i> nagy külső horogdobást követően rézsútos lezoritás, nagy csípődobást követően rézsútos lezoritás. <i>Állasküzdelem:</i> Fogáskeresés és fogásbontás gyakorlása. Küzdőmozgás elsajátítása és kialakítása. Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek életkorhoz igazított fejlesztési eljárásai–természetes mozgásokkal küzdőfeladatok, küzdőjátékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános és küzdő jellegű sportágak gyakorlását megelőző specifikus bemelegítő mozgások ismerete. Az eszközökkel végrehajtható küzdőfeladatok ismerete (tornabot, súlyzó, gumikötél, medicinlabda). A balesetveszélyes helyzetek felismerése, megelőzése. A küzdőfeladatok közben felmerülő saját és társas problémák konstruktív megoldása, és az ellentmondásos helyzetek szabálytudatos kezelése. A felmerülő vitákban érvelés a sportszerű magatartás mellett. Néhány elv és bölcelet ismerete a keleti mesterek tanításaiból. A sportszerűség, sikerorientáltság, kudarcűrés megfogalmazásának képessége.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Páros és csapat-küzdőjáték, tiszta győzelem, pontozásos győzelem, önismeret, tisztelet, tus, ippon, állasküzdelem.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészségkultúra – prevenció	Órakeret 29 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Légző, sterisz- és feszültségoldó, valamint testtartásjavító gyakorlatok, alapvető gerinctorna-gyakorlatok, törzsizom-erősítő gyakorlatok és ellenjavallt gyakorlatok.</p>	

	<p>A prevenció tágabb értelmezése. A bemelegítés, a levezetés, a szervezet lecsillapítása jelentősége, szerepe. Tudatos baleset-megelőzés, a veszélyes helyzetek és a fenyegetettség elkerülése. A téli időjárás jótékony hatása az egészségvédelemre. A fájdalmak tűrése (oxigénadósság, savasodás).</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A testkultúrához tartozó, az általános műveltséget fejlesztő élettani, anatómiai – elméleti és gyakorlati – tudás megalapozottá tétele. Az egészséges életvitel szükségleteivel kapcsolatos értékek és az egészségmegőrző szokásrendszer megerősítése. Az élethosszig tartó sportoláshoz szükséges felelős döntések rugalmasan bővíthető információs készletének megszerezése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Bemelegítés Általános bemelegítő mozgássor (modell) gyakorlása (futás, hajlítások, nyújtások, lendítések stb.). Fizikai felkészülés a sérülésmentes sporttevékenységre. A sportági területeken tanult speciális bemelegítések ismétlése. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Edzés, terhelés A labdajátékokban különösen igénybe vett izmok prevenciója néhány gyakorlata. A keringési rendszer terhelése megfelelő munkapulzus-érték mellett, és a pulzus idősoros mérése (nyugalmi pulzus, munkapulzus, felső érték stb.). Az intenzitás, ismétlésszám és a pihenőidő változtatása, hatása a terhelésre. Részben önálló mozgásprogram-tervezés. Gyakorlás az állapotfelmérés adataira épített célokért az edzettség fejlesztése, megőrzése érdekében – egyszerű edzéstervek a gyengeségek felszámolására. Nemek közötti eltérések megjelenítése az edzésaktivásban. Gyakorlás az állapotfelmérés adataira épített célokért az edzettség fejlesztése, megőrzése érdekében. Köredzés változatos mintákkal, négy-hat feladattal.</p>	<p>Kapcsolódási pontok <i>Biológia-egészségtan:</i> ismeretek az emberi test működéséről, aerobterhelés, gerincferdülés.</p>
<p>Motoros tesztek központi előírás szerint. Az egészséges test és lélek megóvása. A testsúly, testtömeg, illetve lehetőség szerint a testösszetétel mérése – összehasonlító idősoros adatrögzítés. Stressz- és feszültségoldó gyakorlatok. A technikák használata az egyén tanulási technikáinak tökéletesítésében. A komputerhasználat ellensúlyozására mozgásminták gyakorlása. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag: a biomechanikailag helyes testtartás megőrzésének gyakorlatai – állandó gyakorlás a tanár és a társak kontrollja, hibajavítása mellett.</p>	

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata. A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés szempontjából. A testtartásért felelős izmok erősítését és nyújtását szolgáló gyakorlatok megfogalmazása, felismerése, helyes kivitelezése, a helytelen kijavítása. A gerinckímélet lényegének ismerete a testnevelési és sportmozgásokban. Törekvés önmagához képest a legjobb teljesítmény elérésére, a siker átélésére, a kudarc elfogadására és az azzal való megküzdés értelmezése a teljesítmény részeként. A házi és kerti munkák gerinckímélő módjainak ismerete. A saját test szemlélése, elfogadása, változásainak követése, kommunikációja mint a műveltségterületi kommunikáció része. A serdülőkor specifikus feszültségei és érzelmi hullámzásai felismerése, és a sport általi oldás elfogadása. Felelősségvállalás kimutatása a saját és a társak egészséges életmódja iránt.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyugalmi pulzus, munkapulzus, köredzés, intenzitás, ismétlésszám, testtömegindex, biomechanikailag helyes testtartás, megküzdési stratégia, gerincvédelem.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Sportjátékok</i> Az adott iskolában a helyi tanterv szerinti technikai, taktikai és egyéb játékfeladatok ismerete és aktív, kooperatív gyakorlása. Komplex szabályismeret, sportszerű alkalmazás és a játékok önálló továbbfejlesztése. Játék egyre bővülő versenyszabály-készlettel. A technikák és taktikai megoldások többnyire tudatos, a játékszerepnek megfelelő megválasztása. A játékfolyamat, a taktikai megoldások szóbeli elemzése, a fair és a csapatelkötelezett játék melletti állásfoglalás. Játéktapasztalat a társas kapcsolatok ápolásában, a bármilyen képességű társakat elfogadó, bevonó játékok játszásában, megválasztásában.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A mozgáselemek mozgásbiztonságának és a gyakorlás mennyisége, minősége oksági viszonyainak megértése és érvényesítése a gyakorlatban. A javító kritika elfogadása és a mozdulatok kivitelezésének javítása. Esztétikus és harmonikus előadásmód. Önálló talaj- és/vagy szergyakorlat, RG-gyakorlat, egyszerű aerobik elemkapcsolatok összeállítása. Célszerű gyakorlási és gyakorlásszervezési formációk, versenyszituációk, versenyszabályok ismerete. A tanult mozgások versenysportja területén, a magyar sportolók sikereiről elemi tájékozottság.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Egy kijelölt táv megtételéhez szükséges idő és sebesség helyes becslése,</p>
--	---

	<p>illetve a becsült értékek alapján a feladat pontos végrehajtása. Évfolyamonként önmagához mérten javuló futó-, ugró-, dobóteljesítmény.</p> <p>A tempóérzék és odafigyelési képesség fejlődése a váltófutás gyakorlásában.</p> <p>A transzferhatás érvényesülése, más mozgásformák teljesítményének javulása az atlétikai képességek fejlődésének hatására.</p> <p><i>Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek</i></p> <p>Az adott sportmozgás technikájának elfogadható cselekvésbiztonságú végrehajtása.</p> <p>A sebesség, gyorsulás és a tempóváltások uralása guruláskor, csúszáskor, gördüléskor.</p> <p>Tapasztalat a sportolás során használt különféle anyagok, felületek tulajdonságairól és a baleseti kockázatokról.</p> <p>Feladatok tervezése és megoldása alternatív sporteszközökkel.</p> <p>Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges edzés és balesetvédelmi alapfogalmak ismerete és azok alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Önvédelem és küzdősportok</i></p> <p>Az önvédelmi és küzdőgyakorlatokban, harcokban a közös szabályok, biztonsági követelmények és a küzdekekkel kapcsolatos rituálé betartása.</p> <p>A veszélyhelyzetek kerülése, az indulatok, agresszív magatartásformák feletti uralom.</p> <p>Néhány támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete, eredményes önvédelem és szabadulás a fogásból.</p> <p><i>Egészségkultúra és prevenció</i></p> <p>Bemelegítés, fizikai felkészülés a sérülésmentes sporttevékenységre.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek és néhány jellemző deformitás kockázatának értelmezése, a megőrzés néhány gyakorlatának ismerete és felelős alkalmazása.</p> <p>A gerinc sérüléseinek leggyakoribb fajtái, valamint a gerinc és az ízületek védelme legfontosabb szempontjainak ismerete.</p> <p>A preventív stressz- és feszültségoldó gyakorlatok tudatos alkalmazása. A fittségi paraméterek ismerete, mérésük tesztek segítségével, ezzel kapcsolatosan önfejlesztő célok megfogalmazása az egészség-edzettség érdekében.</p> <p>A szükséges táplálkozási ismeretek alkalmazása a testsúly, testtömeg ismeretében.</p> <p>A rendszeres testmozgás pozitív hatásainak ismerete a káros szenvedélyek leküzdésében, az érzelem- és a feszültség szabályozásban.</p>
--	--

11–12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A helyi tanterv szerint választott labdajátékokban technikai, taktikai és egyéb játékfeladatok, lényeges versenyszabályok ismerete és alkalmazásuk. Megfelelés a játékszerepnek, sportszerű és	

	<p>csapatelkötelezett viselkedés. Ismeretek a játékvezetői gyakorlatról. Empátia és tolerancia a társak elfogadásában. Önfejlesztő és társas kapcsolatépítő játékok ismerete.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p><i>A választott legalább két labdajátékra vonatkozóan:</i> A megoldások sokféleségének, sikerességének bővítése. Az önálló játékhoz szükséges technikai és taktikai tudás mennyiségi és minőségi növelése. Az egyéni fizikai adottságok és jellemvonások fejlesztése, a csapatok eredményességéhez szükséges képességek, attitűdök erősítése. A többféle labdajáték során a mozgástanulás folyamatában működő transzferhatás kihasználása. Megküzdés a feszültségekkel.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Általános feladatok <i>Az önszervezés gyakorlása</i> Önálló csapatalakítás, bemelegítés, gyakorlás és játékszervezés. A támadás és védekezés megszervezésére, a csapatösszeállításra és az értékelésre vonatkozó megbeszélések a gyakorlásokba építve. Szituációk, feladatok megoldása egyéni és/vagy társas döntéshozatallal, a sportszerűség, tolerancia és empátia szem előtt tartásával. A tevékenységekhez tartozó felszerelések, berendezések önálló használata, rendben tartása, megóvása. <i>Lényeges játékszabályok készségszintű alkalmazása – játékvezetési gyakorlat</i> A labdával vagy labda nélküli mozgások közben elkövethető, direkt vagy indirekt személyre irányuló szabálytalanságok elkerülését elősegítő gyakorlatok, megerősítések, megbeszélések. Az elkövetett vétség önálló jelzése, annak elvárása. A labdajáték-specifikus időhatárok betartásának gyakorlatai. Játékfolyamatok „belső” játékvezetéssel, megegyezéssel. A játékvezetés gyakorlása laza tanári kontrollal, önállóan, a lényeges játékszabályok alkalmazásával, néhány játékvezetői nonverbális jel használatával is. <i>Versenyhelyzetek</i> A labdajátékok alap- és játékkismereteinek alkalmazása, megmértetése osztályszintű mérkőzéseken, házibajnokságokon, a tehetségesebb tanulók számára a korosztályos diákolimpiai és egyéb versenyeken.</p> <p><i>Kosárlabdázás</i> <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> Új variációk a már megtanult technikákkal kisebb taktikai egységekbe ágyazottan – többféle cselezés, ritmusváltás, biztonságos labdabirtoklás, kidobott labda elfogása, labdavezetés különböző testhelyzetekben, támadó, védő láb- és karmozgások, összetettebb átadások, kötetlen átadási formák, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez, lepattanó labda megszerzése, ebből indulás,</p>	<p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, gravitáció, forgatónyomaték, pályavonal, hatás-ellenhatás.</p>

<p>átadás vagy kosárra dobás. Hármás-nyolcas mögéfutással. A technikákat alkalmazó játékok párban, csoportban a variációk önálló és kreatív felhasználásával. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> Az emberfogásos védekezés gyakorlása és önálló alkalmazása. Formációk begyakorlása két vagy több ember kapcsolatára támadásban és védekezésben. A speciális feladatok megoldása, büntetődobás utáni támadás és védekezés. Játék minden összetételű, emberhátrányos, emberelőnyös és azonos létszámú taktikai szituációban. Önálló ötletjáték (streetball, illetve egészpályás 5:5 elleni játék).</p>	
<p><i>Kézilabdázás</i> <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> Változatos variációk megoldása már megtanult technikákkal kisebb taktikai egységekbe ágyazottan. Taktika előkészítő futó- és fogójátékok, test-test elleni küzdelmek. Labdatechnikák összetett és bonyolultabb alapformái cselekvésbiztosan végrehajtva. Indulócsel, átadócsel, lövőcsel, cselkapcsolatok alkalmazása mindkét oldalra. Sáncolás, zárás. Szélsők, átlövők, beállók kapura lövéseinek gyakorlása, alkalmazása rövidebb akciók befejezéseként, kapusmozgások átisméltése. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> Gyors indítások gyakorlása, létszámbeli előnyből, illetve hátrányból való támadások. Játéksituációk ismétlése beállóval, lerohanás rendezetlen védelem ellen, szélsőbefutások. Védekezés irányítása gyorsindítás esetén. Védekezési taktika végrehajtása 6:0, 5:1, védekezési rendszerek esetén.</p>	<p><i>Matematika:</i> térgéometria, valószínűségszámítás.</p>
<p><i>Labdarúgás</i> <i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i> A tanult elemek összetett variációkban alkalmazott megoldásai csökkenő hibaszázalékkal, labdakezelési cselekvés biztonsággal, eredményes befejezésekkel. Pozícióváltások szélességben és mélységben zavaró ellenféllel szemben is, felívelés, beadások, letámadás, visszatámadás. Pontos cselezések, szerelések alkalmazása a játékban. Változatos kapura lövések, ívelések, rúgásfajták alkalmazása, a labda céltudatos irányításával. Fejelések különböző fajtái dobott vagy rúgott labdából. Szögletűrúgás, bedobás eredményes technikája, büntetőrúgások különböző távolságból. <i>Taktikai továbbfejlesztés</i> A szoros és követő emberfogás gyakorlása kisebb és nagyobb egységekben. Védelmi rendszerek ismerete és gyakorlása. Támadás felépítése az emberfogás és területvédelem ellen. Csapatrészek belüli koordinált együttműködés, és csapatrészek összjátékának megvalósítása a kötött játékfolyamatok és ötletjáték során. Kézilabdában és labdarúgásban a mezőnyjátékosra és a kapusra vonatkozó szabályok ismerete, betartása.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> érzékszervek külön-külön és együttes működése.</p>
<p><i>Röplabdázás</i></p>	

<p><i>Technikai elemek tökéletesítése, alkalmazása</i></p> <p>A labdaérintés biztonságának, a labda tudatos és pontos helyezésének gyakorlása, a hibaszázalék csökkentése, az élvezhető, folyamatos játék elérése érdekében. Gurulások, vetődések. Célba ütések és érintő labdatovábbítások mozdulatlan céltárgyra vagy társhoz. A sáncolás technikája egyénileg és párban. Az ütés és a sáncolás fedezése. Tanult támadási technikák gyakorlása, a felső egyenes nyitás differenciált továbbfejlesztése növekvő távolságról, ügyesebbek felugrásból.</p> <p>A feladás technikájának biztonságos alkalmazása alkar- és kosárérintéssel egyaránt.</p> <p>„Röptenisz”, szabadon választott vagy megkötött érintésfajttával. Rövid és hosszú labdaátadások talajon vagy levegőben.</p> <p><i>Taktikai továbbfejlesztés</i></p> <p>Átadások, átvételek mélységi, szélességi játékhelyzetek kialakításával. Védekezések különböző állásrendek szerint, a csillagalakzat, alapvédekezési forma megtanítása.</p> <p>4:2-es és az 5:1-es védekezési és támadási játékelemek elsajátítása. Ütő és sáncoló játékosok melletti védekezés, sánc mögötti ütött vagy ejtett labdához való elhelyezkedés. Röplabdában a forgásszabály, az első és második sorra vonatkozó főbb megkötéseknek való megfelelés, a háló és a labda hibás érintése szabályai és a labdára, emberre vonatkozó területelhagyás értelmezése.</p> <p>Bonyolultabb – kooperatív, kreatív – testnevelési és sportjátékok. A sportjátékokra való előkészítésen túlmutató, stratégiai jellegű, az életszerepekre felkészítő és inklúzióra érzékenyítő játékok.</p>	
<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az animáció alkalmazása a játékok továbbfejlesztésében.</p> <p>A testnevelési és sportjátékok mozgásai, szabályrendszere egymásra épülésének megértése.</p> <p>A legfontosabb játékvezetői jelzések ismerete.</p> <p>A sportjátékok transzferhatásának felismerése és az egyén fejlődése szempontjából lehetséges összefüggések értelmezése.</p> <p>A páros és társas kapcsolatokban konstruktív konfliktusmegoldás.</p> <p>Sportjáték-történeti ismeretek, érdekességek iránti érdeklődés, tájékozottság a témában. A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A személyes biztonság és társak biztonságának védelme a játékszituációkban, a döntésekben pedig a baleset-megelőzés fontosságának tudatos képviselése.</p> <p>Az alkotó, kooperatív mozgásos tevékenységek kezdeményezése, az ötletek kulturált megfogalmazása és megvalósítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Játékrendszer, taktika, támadási rend, védelmi rend, önszerveződés, problémaorientált taktikai megoldás, támadási stratégia, védekezési stratégia, megegyezésen alapuló játék, ráfordulás, befutás, hármas-nyolcas, ütés-sáncolás fedezése, eséstompítás, bevetődéses-bedőléses lövés, sportágspecifikus bemelegítés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	<p>A differenciált gyakorlatok átlagos mozgásbiztonsággal, szükség esetén segítő biztosítással. Esztétikus, fegyelmezett végrehajtás.</p> <p>A differenciált gyakorlási mennyiség és minőség okai, következményei. Gyengeségek ellensúlyozása képességfejlesztéssel, gyakorlással.</p> <p>Részleges önállóság és segítségadás az egyéni, páros és társas feladatokban.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A koordináció, a cselekvésbiztonság, a zenéhez illeszkedés továbbfejlesztése a torna jellegű sorozatok során a már ismert és új elem- és motívumkapcsolatokkal is.</p> <p>Az önállóság és kooperativitás növelése a mozgásrendszer működtetésének minden területén: bemelegítésben, képességfejlesztésben, gyakorlásban, versenyzésben, versenyrendezésben. Az erősségek és gyengeségek figyelembevétele, egyéni célirányos fejlesztések.</p> <p>A közös tervezés, kivitelezés során a kellő határozottságú és öntudatú kommunikáció fejlesztése.</p> <p>A gyakorlatok jó tartással, biztos kiállással történő, esztétikus, gördülékeny végrehajtásának elérése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Gimnasztika <i>Rendgyakorlatok gyakorlása</i> A korábbi évfolyamokon gyakoroltak alkalmazása az óraszervezés funkcióinak megfelelően. <i>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végzése</i> A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok: pl. mozgásütem változtatása, kiinduló helyzet és kartartás változtatása. Változatos eszközök, kéziszeresek – thera band, gyógylabda, homokzsák stb. – alkalmazása a helyi felszereltség függvényében. 8-16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok, egyidejű mozgáskapcsolatok, aszimmetrikus sorozatok. <i>Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok végzése</i> Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan, az egyéni optimumra törekvéssel. Az ízületi lazaság megtartása, fokozása gimnasztikai és stretching gyakorlatokkal. Az aktív és passzív izomnyújtás hatásának elkülönítése. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Az agonista és antagonisták izmok arányos, harmonikus fejlesztése. Anaerob állóképességet fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az egyensúlyozás gyakorlatai: dinamikus gyakorlatok guggolásban, talpon, lábujjon, forgómozgásokkal sorozatban. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az egyéni fejlődést követő rendszeres kontrollal.</p>		<p><i>Fizika:</i> egyensúly, mozgások, gravitáció, szabadesés, szögelfordulás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az izomműködés élettana.</p>

<p>Torna, sporttorna Talajon és <i>a helyi tanterv szerint választott</i> egy szeren a korábbi követelményeken nehézségben túlmutatva, <i>és/vagy egy másik szer</i> mozgásanyagának tanulása, gyakorlása. <i>Akrobatikus gyakorlatok – talajtorna</i> Tartásos gyakorlatelemek, elemkapcsolatok gyakorlása: tarkóállás, fejállás, kézállás, mérlegállások, spárgák, hidak, mozgásos gyakorlatelemek gyakorlása: gurulóátfordulások különböző irányokba, gurulóátfordulás hátra–tolódás kézállásba, tarkóbillenés, fejenátfordulás, kézenátfordulás oldalt, vetődések, átguggolások, átterpesztések, lábkörzések, dőlések, felállások egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban, az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése differenciáltan. <i>Összefüggő gyakorlatsorok – társas talajtorna</i> Gyakorlás során az egyéni optimum, önálló bővítés megjelenítése az elemkapcsolatokban, sorozatokban. Az esztétikus és harmonikus előadásmód igénye (feszítések, fejtartás, válltartás, spicc) mint minőségi elvárás megjelenik a hibajavítás, az ismétlések során. Páros gyakorlatok önálló összeállítása cselekvésbiztos szinten elsajátított talajtorna-elemek kreatív felhasználásával, a szükség szerint beépített segítségadást tartalmazva. <i>Szertorna-gyakorlatok</i> A gyakoroltatás során egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban, az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése differenciáltan, egyénre szabottan történik.</p>	
<p><i>Szertorna, gyakorlás tornaszereken fiúk számára</i> Korláton – terpeszülés, harántülés, nyújtott támasz, hajlított támasz, oldaltámaszok, lebegőtámasz, lebegő-felkartámasz, felkarfüggés, alaplendületek támaszban és felkarfüggésben, beterpesztések, terpeszpedzés, támlázás, szökkenés, fellendülés előre terpeszülésbe, felkarállás, felugrás beterpesztéssel támasz ülőtartásba, vetődési leugrás, kanyarlati leugrás. Nyújtón – kelepfelhúzóadás támaszba, alaplendület, lendület előre 180 fokos fordulattal, ellendülés, alálendülés, kelepforgások, térdfellendülés, billenés, támaszból homorított leugrás hátra, alugrás, nyílugrás. Gyűrűn – kéz- és lábfüggések, függések, lefüggések, mellső függőmérleg, hajlított támasz, nyújtott támasz, alaplendület, lendületvétel, húzóadás-tolódás támaszba, vállátfordulás előre, homorított leugrás, leterpesztés hátra.</p>	
<p><i>Szertorna, gyakorlás tornaszereken lányok számára</i> Gerendán – állások, térdelések, ülések, fekvések, térdelőtámaszok, mérlegek, guggolótámaszok, fekvőtámaszok, támaszban átlendítés, belendítés, hasonfekvésből emelés fekvőtámaszba, térdelőtámaszba, fordulatok állásban, guggolásban. Szökdelések, lábtartáscserék, felugrás egy láb át- és belendítéssel, homorított leugrás, terpesz csukaugrás. Felemáskorlátton – támaszok, harántülés, térdfüggés, fekvőfüggés,</p>	<p><i>Művészetek:</i> az esztétika fogalma.</p>

<p>függőtámasz, függésből lendítés, átguggolás, átterpesztés fekvőfüggésbe, pedzés, lendület előre-hátra függésben, támaszban lendület lebegőtámaszba, kelepfellendülés támaszba, fordulat fekvőfüggésben, térdfellendülés, guggoló függőállásból fellendülés támaszba, támaszból átfordulás előre fekvőfüggésbe, felugrás támaszba, felugrás függésbe, leugrás támaszból, alugrás, nyílugrás. Bemelegítés a torna gyakorlásához, együttes bemelegítési modellel, majd önálló mozgássorral.</p> <p>Célszerű gyakorlási és gyakorlásszervezési formációk működtetése önállóan.</p> <p>A segítségadás technikái, felelős külső kontrollal – a tudatos hibajavítás beépítése a mindennapi gyakorlási szokásokba.</p> <p>Alkalmazás <i>versenyszituációkon</i> keresztül, az egyszerű szabályok – pontozási hierarchia és szemlélet – gyakorlása.</p> <p>Ritmikus gimnasztika</p> <p>Az esztétikus, szép és nőies mozgásokat, alakformálást, minőségi interpretálást segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások megismerése, gyakorlása. A ritmusérzék továbbfejlesztése, önálló zeneválasztásra lehetőség a szélsőségektől való elhatárolódás mellett. Önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz, páros és csoportos interpretációk támogatása.</p> <p><i>Szabadgyakorlatok gyakorlása</i></p> <p>A 9–10. osztályban gyakorolt, előkészítő tartásos és mozgásos elemek és fő mozgások alapformái ismétlése és új, összetett formák gyakorlása.</p> <p>A kéziszerekre vonatkozóan lásd a 9–10. osztály tematikai egységét.</p> <p><i>Kötélgyakorlatok gyakorlása</i></p> <p><i>Lengetések:</i> oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura.</p> <p><i>Kötéláthajtások:</i> egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.</p> <p><i>Kombinációk:</i> oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötélahajtás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélahajtással.</p> <p><i>Fordulatok:</i> 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélahajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat, majd kötélahajtás előre a láb alatt).</p> <p>8–10 elemből álló elemkapcsolat begyakorlása zenével a zene ritmusának, dinamikájának megfelelően.</p>	
<p>Aerobik</p> <p>A sportági jelleg – dinamikus, statikus erő, egyensúlyozás, lazaság, ruganyosság és ritmusérzék – megvalósításához szükséges előkészítő és rávezető gyakorlatok.</p> <p>A korábban tanult aerobik lépésgyakorlatok, alaplépések, haladások, karmozdulatok összehangolása, az aerobik kritériumainak való megfelelés fejlesztése a gyakorlás által: testtartás, mozdulatok precíz végrehajtása, szinkron a zenével és egymással.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.</p>

<p>Rövid koreográfiák ismétlése magas cselekvésbiztonsággal (30–40°s). Páros, mikrocsoportos koreográfiák önállóságra törekedve, a szükséges optimális tanári irányítással. Aerobik-bemutatók egyszerűsített szabályokkal.</p> <p><i>Egyéb torna jellegű és táncos mozgásformák (választható)</i> A torna jellegű kondicionális és koordinációs képességek és készségek alkalmazása, fejlesztése más–a helyi lehetőségek szerint a helyi tantervben rögzített–mozgásrendszerekben. Gúlatorna, falmászás, gumiasztal, eszközös táncok, utcai táncok stb.</p>	
<p>ISMERETEK–SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei. Változtatási hajlandóság az egyéni hibás rutinokban. A nemnek megfelelő mozgás dinamikájának és/vagy harmonikus esztétikájának átélése és tudatos felvállalása. A divat és a média testkultúrára ható kedvező és kedvezőtlen tényezőinek szétválasztása (értékfelismerés, önértékelés). A saját és társ testi épsége iránti felelősségvállalás, a társak gyenge, esetleg sérült oldalának segítése, az erősségek elismerése, támogatása. Az egyéni és együttes helyzetből adódó sajátosságok mérlegelése, az objektív megoldások keresése. A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek. A tornasport sporttörténeti érdekességei („lovass nemzet vagyunk”).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Agonista, antagonisták izmok, aktív és passzív nyújtás, dinamikus egyensúly, társas talajtorna, forgásbiztonság, divatos mozgásrendszer, sporttánc.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Térdelő-, álló- és repülőrajt versenyszerű helyzetekben. Iramszakasz, egyéni irambeosztás. Különböző botátadási technikák a váltófutásban. Optimális lendületszerzés, elrugaszkodás, repülőfázis, biztonságos leérkezés az ugrásokban. A hajítás, lökés különbözőségei a mozgásban és a fizikai mutatók terén.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az egyén számára előnyös atlétikai mozgásformák kiválasztása és önálló gyakorlása révén az önismeret fejlesztése. A már elsajátított atlétikai futó-, ugró-, dobószámok versenyszabályainak a korosztályos előírások szerinti alkalmazása és betartása. Motiváló eljárások az egyéni eredmény, edzésteljesítmény javítására. A mérhető teljesítményeken alapuló objektív ellenőrzés elfogadtatása, beépítése a személyes aktivitásokat befolyásoló döntéshozatalba. A folyamatos és visszatérő gyakorlás szerepének, jelentőségének, hatásának tudatosítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p>		<p><i>Biológia-egészségtan:</i></p>

<p>Futások</p> <p><i>Rövidtáv, váltófutás, gátfutás</i></p> <p>A gyorsfutás technikáját javító gyakorlatok változatos végrehajtása. A kedvező rajthelyzet kialakítása, segédvonalak kijelölése. Eredményorientált együttműködés váltófutásban. Váltók alakítása, versengések. A gátvételi technika alkalmazása magasabb akadályon, léceken, gáton 4-5 lépéses ritmusban.</p> <p><i>Középtáv, folyamatos futás, tájékozódási futás</i></p> <p>A különböző távokhoz illeszkedő futótechnika kiválasztása. Jártasság az adott távhoz szükséges versenytempó és irambeosztás megválasztásában. Állóképesség-fejlesztő módszerek rendszeres alkalmazása és teljesítményének nyomon követése.</p> <p>Ugrások</p> <p>A lépő és guggoló, a homorító távolugrás (differenciáltan a legügyesebbeknek) jellemzőinek ismerete, gyakorlati alkalmazása a valós méretű elugró felületről elugorva.</p> <p>Választás a magasugró technikák közül. 5-7 lépéses, egyénileg kialakított nekifutással, a testi adottságok alapján differenciált elvárások szerinti versenyszerű végrehajtás.</p> <p>Sorozat szökdelések végrehajtása. 1-3 lépéses sorozat elugrás, illetve sorozat felugrások technikajavító végrehajtása. Gyorsuló nekifutás optimális távolságról.</p> <p>Dobások</p> <p>Az egy- és kétkezes vetések technikái. Lendületvétellel egykezes vetés végrehajtása. Vetések negyed- és egész fordulattal, a perdület iskolázása.</p> <p>Optimális lendületből történő hajítás. Választás az egyes lökő mozdulatok közül. Az optimális kidobási szög, sebességre és magasságra törekvés.</p> <p>Célba és távolságra dobások hajító, lökő és vető mozdulattal. A különböző dobásformákkal a törzsizom sokoldalú erősítése.</p> <p>ISMERETEK – SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A gátfutás lendítő és elrugaszkodó lábmozgásának ismerete.</p> <p>A középtávok állórajtra vonatkozó szabályainak, a köríven futás szabályszerűségeinek, a repülőrajt előnyeinek ismerete.</p> <p>A savasodás jellegzetes hatásainak és teljesítőképességre gyakorolt hatásának ismerete.</p> <p>Az iram és tempó megválasztása szempontjainak ismerete.</p> <p>A nekifutás módosítása szükségszerűségének ismerete.</p> <p>Információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>Az olimpiákon szereplő atlétikai versenyszámok ismerete. A magyar olimpiai futó-, ugró- és dobóeredmények ismerete.</p> <p>„A gyorsabban, magasabbra, erősebben” jelmondat értelmezése.</p> <p>Önmagához képest a legjobb teljesítmény elérésére törekvés, a siker átélése, a kudarc elfogadása és az azzal való megküzdés.</p> <p>Az élettani különbségek ismerete.</p>	<p>szénhidrátlebontás.</p> <p><i>Fizika:</i> hajítások, energia.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az olimpiai eszme. Az újkori olimpiák története.</p>
---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni reakcióidő, mozdulat- és mozgásgyorsaság, váltás közbeni alkalmazkodás, korrekció, holtpont, lépő, homorító és ollózó technika, átlépő, guruló, hasmánt- és flop-technika, optimális nekifutás, felugrási ritmus, előfeszítés, becsúszás, vetés, perdület.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A test feletti uralom szokatlan, új mozgásszituációkban. A baleseti kockázatok mérlegelése. Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges gyakorlási és balesetvédelmi alapfogalmak, eljárások. Szabadban, teremben, spontán helyzetben végezhető egyéni, társas, csoportos mozgásformák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rekreációval gazdagított életvitelhez szükséges sportági, élettani, edzéselméleti ismeretek megszerzése. Az önállóan kezdeményezett társas vagy csoportos sportolás szervezési és lebonyolítási ismeretei, jártasságok megszerzése. A testnevelés újszerű tartalmakkal történő gazdagítása, az iskolai létesítményen belüli és tágabb környezetében lévő lehetőségek kihasználása sportolásra. A felnőtt kor sportos életviteléhez újabb mozgásformák, sportágak megismerése, családi és csoportos öntevékeny sportoláshoz szükséges mozgásműveltségbeli ismeretek megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A helyi tárgyi feltételek függvényében legalább két választott sportági mozgásrendszer mozgásainak tanítása-tanulása a helyi tantervben szabályozottan.</i> A szabadtéri és élethossziglan űzhető mozgásformák (úszás, túrázás) hangsúlyának megerősítése. Edzés a természet erőivel – játszóterek, szabadidőközpontok bevonása –, az adottságok kihasználásával, pl. jégpálya készítése. Újszerű mozgásfeladatok egyéb kihívásainak való megfelelés, pl. a közlekedésbiztonság területén a kerékpározás kultúráját szem előtt tartva. Sportolás közben a rutinok megerősítése a zöldfelület megóvásában, a tájhasználatban, az épületek megóvásában, az energia, a vízhasználat, a dohányzás elleni küzdelem és a hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területén. A családi, baráti, munkahelyi csoportos és öntevékeny sportolásra való felkészítés, az önszerveződéshez szükséges ismeretek, jártasságok megszerzése. Társaságban is jól alkalmazható mozgásos kreatív, kommunikációs és kooperációs játékok tárházának bővítése. Egyszerű (akár saját készítésű) eszközökkel szerény tégigényű mozgásformák elsajátítása (ugrókötelezés, asztalitenisz, lengőteke, tollaslabda, minitrambulín, falmászás stb.)</p> <p>ISMERETEK – SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Szabályismeret és baleset-megelőzési információk a helyi tantervben kidolgozott alternatív sportok területén.</p>		<p><i>Biológia-egészségtan:</i> élettan.</p>

<p>A helyes öltözködés és folyadékfogyasztás a szabadtéren végzett sportolás során.</p> <p>A környezettudatos magatartás ismérvei, a testmozgások során az egyénnek önmagával, társaival és a természettel való harmonikus kapcsolata.</p> <p>A táborozási eszközrendszer megismerése, használatában jártasság szerzése (tájfutás, tájoló és térkép használata, sátorverés, vízitúra, vándortábor stb.).</p> <p>Egy választott alternatív sportágban a világelit teljesítményének ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rekreáció, edzettség, fittség, jó közérzet, teljesítőképeség, újrahasznosítás, példamutatás; környezettudatos természet- és épített-környezet-használat.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelem és küzdősportok	Órakeret 16 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Biztonsági követelmények és a küzdésekkel kapcsolatos rituálé.</p> <p>Az indulatok feletti uralom.</p> <p>Egy-két önvédelmi megoldás, szabadulás a fogásból.</p> <p>A dzsúdó, illetve grundbirkózás alaptechnikái, szabályai.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az akaraterő, a kitartás, a küzdőképesség, az önbizalom fejlesztése, a félelem leküzdése és a sportszerűség (fair play) szemléletének kiteljesítése. Küzdő típusú játékok tudatos alkalmazása a személyiségfejlesztésben, különös tekintettel az önuralomra, az önvédelemre, a társak tiszteletére és a szabályok elfogadására. A közösségben előforduló veszélyhelyzetek felismerése és kezelése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A küzdéseket előkészítő és rávezető gyakorlatok, játékok.</p> <p>Önvédelem – női önvédelem</p> <p>A közelharc alapelveinek alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p>Az önvédelem négy-öt mozgásbiztonsággal végrehajtott megoldása.</p> <p>Gyakorlás nagy elemszámú ismétléssel, automatizáció.</p> <p>Grundbirkózás cselekvésbiztos gyakorlása:</p> <p>Alapállás, alaphelyzetek stabil alkalmazása, szabályos és erős fogások csuklóra, karra, nyakra, derékra, rögzített kilendítések, keresztfogások.</p> <p>Emelések hónaljfogással, derékfogással, kevert fogással.</p> <p>A mögékerülések és kiemelések különböző változatai, dobástechnikák, leszorítások alkalmazása.</p> <p>Az eredményes földharc technikájának elsajátítása.</p> <p>Egyéni és csapatversenyek, küzdési taktikát igénylő feladatok játékos formában és páros küzdelmek.</p> <p>Dzsúdó sportági készségfejlesztés:</p> <p>A 9–10. osztályban tanult technikák és taktikák továbbfejlesztése.</p> <p>Az egyensúlyt stabilizáló és azt kibillentő gyakorlatok,</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>ókori olimpiák, hősök, távol-keleti kultúrák.</p>

<p>testsúlyáthelyezések, irányváltoztatások, előre, hátra, oldalra gurulások. Szabadulás különböző fogásokból (karfogás, ölelőfogás, fojtás). Támadás-elhárítási módszerek. Tanult dobásokkal történő állasküzdelem. A tanult variációk mellett – a szabályok adta kereteken belül – önálló megoldások, sportszerű kreatív alkalmazások támogatása a küzdelmek során, az állóharcban, a földharcban.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Önmaga megvédésének ismerete, a közelharc alapelvei ismerete. Az érzelem- és feszültség szabályozás, az agresszió megelőzése a küzdő jellegű sporttevékenységek révén. A sportági tudás adta előnyök megfogalmazásának képessége. A sportszerű küzdelmek jellemformáló hatásának ismerete, elismerése. A megegyezésre készenlét képessége, a szabályok időleges, társ által megerősített felfüggesztésének, módosításának lehetősége.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Közelharc, viszonylagos erő kifejtés, fokozatosan növekvő erő kifejtés, sérülésmentes küzdelem, agresszió, önuralom, sportszerű harc.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Egészségkultúra és prevenció</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Rendszerbe szerveződő egészségtudatosság, döntésképeség az egészséges, aktív életmód érdekében. Stressz- és feszültségoldó, terhelési, edzési és a test épségét, egészségét megőrző eljárásokból egy-két megoldás ismerete, alkalmazása. Jártasság a gerincvédelmet érintő minden tanult feladat megoldásában. A terhelés igazítása a tesztek eredményeihez. A testmozgás szerepének ismerete a káros szenvedélyek elleni küzdelemben.</p>	<p>döntésképeség az egészséges, aktív életmód érdekében.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az élethosszig tartó optimális, életkornak és testalkatnak megfelelő prevenció és rekreációs mozgásos tevékenységek önálló működtetéséhez, bővítéséhez szükséges készségek és kompetenciák továbbfejlesztése. A stressz kezelése. Növekvő jártasság a mérések és az adatokra épülő önfejlesztés terén. Az edzésre, a teljesítmény növelésére és mérésére, a prevencióra, rekreációra kész fizikai és mentális állapot értékként kezelése. A fenti állapot fenntartásához szükséges elméleti és gyakorlati tudás rendszerré szervezése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Bemelegítés Általános és sportágspecifikus bemelegítő mozgásanyag feladatmegoldásai, a tervezés, szervezés, levezetés, értékelés megvalósítása. A labdajátékhoz, tornához, futáshoz, ugráshoz, dobáshoz, küzdéshez kapcsolódó bemelegítések általános és speciális jellemzőinek, mozgásainak elkülönítése szóban és gyakorlatban egyaránt.</p>		<p><i>Biológia-egészségtan:</i> anaerob terhelés, az idegrendszer működése, a keringési rendszer működése, glikolízis, terminális oxidáció.</p>

<p>Edzés, terhelés</p> <p>A fejlődés, a megfelelő hatékonyság alapfeltételeinek biztosítása: jól szervezettség, a felesleges állásidők kiküszöbölése, szükséges mozgásterjedelem (idő, ismétlésszám), szükséges intenzitás (sebesség, gyakorlatsűrűség, megfelelő ellenállás), terhelés–pihenés egyensúlya.</p> <p>Főbb témák:</p> <p>Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés tervezése és megvalósítása a gyakorlatban egyénileg, párban, csoportban eszközök nélkül és különböző eszközök segítségével.</p> <p>A fizikai fitness típusai, fejlesztési lehetőségei. Önálló mozgásprogram-tervezés, a tervek bemutatása, próbája.</p> <p>Hagyományos és alternatív eszközök használata a helyi felszereltség függvényében (pulzuszámoló, medicinlabda, súlyzó, ugrókötél, erősítő gumiszalag, gimnasztikai labda, pilates roller, TRX, erőgépek).</p> <p>A képességfejlesztő eljárások bemutatása: intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszerekkel edzésfolyamatok végzése.</p> <p>A rendelkezésre álló szabadidő megtervezésének eljárásaira tervek megismerése. Egyéni rekreációs megoldások bemutatása, foglalkozásrészlet vezetése. Konkrét sportági tevékenységre és mozgásanyagra fejlesztett kondicionális és koordinációs képességfejlesztés.</p> <p>Motoros tesztek lebonyolítása–központi előírás szerint.</p>	<p><i>Fizika:</i> egyszerű gépek, erő, munka.</p>
<p>Az egészséges test és lélek megóvása</p> <p>A munkahelyi és egyéb ártalmak elleni védekezésre való felkészülés: a biomechanikailag helyes testtartás és az egészséges lábboltozat kialakításának és fenntartásának, a helyes légzésnek a gyakorlatai, az ülőmunka és a zárt tér ellensúlyozására szolgáló tevékenységek, a sportolás kedvező hatása a szenvedélyek megelőzésében.</p> <p>A stresszoldás gyakorlatai.</p> <p>A megtanult és folyamatosan használt stressz- és feszültségoldó módszerek tudatos alkalmazása, a feszültségek szabályozása.</p> <p>A test-lelki harmónia fejlesztésének egyéb, alternatív megközelítése a helyi lehetőségek és programok szerint.</p> <p>A testtartásért felelős izmok kellő erejének és nyújthatóságának fejlesztése a helyesen végzett tartásjavító tornával (általános és konkrét sportági jelleggel).</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>A sportágak gyakorlásához megfelelően illeszkedő bemelegítő eljárások ismerete.</p> <p>A terhelésfokozás paramétereinek ismerete. A tudatos terhelésen, méréseken, önkontrollon alapuló teljesítményfejlesztés ismérvei.</p> <p>Az edzéshatáshoz szükséges ingerek nagysága és gyakorisága, a pihenő idő jelentősége. Az alvás és ébrenlét megfelelő arányai, a sport szerepe az egészséges, nyugodt alvásban.</p>	

<p>A gerincsérülések, ártalmak elkerülési módozatainak ismerete. A sérült gerinc esetén az elsősegély ellátása és/vagy a sérülttel való helyes bánásmód ismerete. A stresszes állapot elleni tudatos védekezés ismerete. A növekvő teljesítmény, sporteredmény objektív elismerése, öröm a másik ember teljesítménye felett, pozitív megerősítés. Az öröm mint pozitív életérzés melletti tudatos döntés. A közös élmény, az egészség és a mozgásra fordított szabadidő megteremtésének egymást erősítő igénye (flow, motiváció). Felelősségvállalás a saját és a társak egészséges életmódja iránt.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Sportágspecifikus bemelegítés, mozgásterjedelem, intervallumos, ismétléses, tartós és ellenőrző módszer, terhelés-pihenés egyensúlya, ingernagyság, ingergyakorosság, gerinckímélet.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Sportjátékok</i> A helyi tanterv szerint tanított két labdajátékra vonatkozóan: Önállóság és önszervezés a bemelegítésben, a gyakorlásban, az edzésben és a játékban, játékvezetésben. Az adott labdajáték főbb versenykörülményeinek ismerete. Erős figyelemmel végrehajtott technikai elemek, taktikai megoldások, szimulálva a valódi játékszituációkat. Ötletjáték és 2–3 tudatosan alkalmazott támadási formáció, együttműködés a védekezés szervezésében. A csapaton belüli szerepek való megfelelés. A csapat taktikai tervének, teljesítményének szakszerű és objektív megfogalmazása. A másik személy eltérő szintű játéktudásának elfogadása. Kreativitást, együttműködést, tartalmas, asszertív társas kapcsolatokat szolgáló mozgásos játéktípusok ismerete és célszerű használata.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A torna mozgásanyagában az optimális végrehajtásra jellemző téri, időbeli és dinamikai sajátosságok megjelenítése. Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok tervezése, gyakorlása, bemutatása. Ambíció szerint önálló zeneválasztás, a mozdulatok a zene időbeli rendjéhez illesztése. A torna versenysport előnyei, veszélyei, a hozzá kapcsolódó testi képességek fejlesztése lehetőségeinek ismerete. Optimális segítségadás, biztosítás, biztatás. Hibajavítás és annak asszertív kommunikációja. Az izmok, ízületek mozgáshatárát bővítő aktív és passzív eljárások ismerete.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> A futások, ugrások és dobások képességfejlesztő hatásainak felhasználása más mozgásrendszerekben. Az atlétikai versenyszámok biomechanikai alapjainak ismerete. Az állóképesség fejlesztésével, a lendületszerzés, az izom-előfeszítések begyakorlásával a futó-, az ugró- és a dobóteljesítmények növelése. Az alapvető atlétikai versenyszabályok ismerete.</p>
--	---

	<p>Bemelegítés az atlétikai mozgásokhoz illeszkedően.</p> <p><i>Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek</i></p> <p>A helyi tantervben kiválasztott sportmozgás végzése elfogadható cselekvésbiztonsággal.</p> <p>Uralom a test felett a sebesség, gyorsulás, tempóváltás, gurulás, csúszás, gördülés esetén.</p> <p>Feladatok önálló tervezése és megoldása alternatív sporteszközökkel.</p> <p>Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges edzés és balesetvédelmi alapfogalmak ismerete.</p> <p>Az ismeretek alkalmazása az új sporttevékenységek során.</p> <p><i>Önvédelem és küzdősportok</i></p> <p>A szabályok és rituálék betartása.</p> <p>Önfegyelem, az indulatok és agresszivitás kezelése.</p> <p>Több támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete az önvédelemben, az álló- és a földharcban.</p> <p><i>Egészségkultúra és prevenció</i></p> <p>A bemelegítés szükségessége, megvalósítása élettani tényezőinek ismerete.</p> <p>Az egészség fenntartásához szükséges edzés, terhelés megtervezése.</p> <p>Tudatos védekezés a stresszes állapot ellen.</p> <p>A testtartásért felelős izmok erősítését és nyújtását szolgáló gyakorlatok ismerete, pontos gyakorlása, értő kontrollja.</p> <p>A gerinckímélet alkalmazása a testnevelési és sportmozgásokban, kerti és házimunkákban, az esetleges sérüléssel szituációk megfelelő kezelése.</p> <p>Általános sportműveltség, sporttörténeti és versenysportbeli elemi tájékozottság a hazai és nemzetközi élmény tekintetében egyaránt.</p>
--	---

6. A kerettantervi rendelet 7. melléklete a következő 7.28. ponttal egészül ki:

**„ 7.28. Tanyapedagógia – a háztáji gazdálkodás
gyakorlati ismeretei kerettanterv 1–8. évfolyam számára**

TANYAPEDAGÓGIA – A HÁZTÁJAI GAZDÁLKODÁS GYAKORLATI ISMERETEI

A tanyapedagógia tantárgy tanításának célja, hogy a kulcskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai, valamint a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten gyakorlati, közvetlen tapasztalatokat szerezzen a vidéki életéről, az ételkészítésről, az ember és természet együttműködéséről. A tantárgy az első évfolyamokban alapvető, később átfogó ismereteket ad a természeti elemek körforgásáról, arról, hogy az ember ezeket a folyamatokat hogyan képes hasznosítani a gazdálkodásban, valamint elkezdődik a közösen végzett munka bevezetése, megszerettetése. Az oktatás iskolán kívül zajlik, a gyakorlatok helyszínei működő, kisléptékű, háztáji gazdálkodást folytató gazdaságok, tanyák. Az életkori sajátosságoknak megfelelően eleinte a játékos és a bemutatás, később az önálló munkavégzés a meghatározó elem. A tanyapedagógia oktatása nem lineáris, hanem koncentrikus jellegű, minden korosztálynak holisztikus módon érdemes szemlélnie a gazdálkodást, ahol a tevékenységek száma meghatározott. Egy éven belül változik ugyan, de évente ismétlődik a napi rutin, ahogyan a természet is „ismétli önmagát”. Az oktatás tehát évről évre elmélyít egy összetett ismerethalmazt, sajátos gondolkodásmódot. A munkafolyamatokban minden évfolyam tanulói – konkrét feladatokra koncentrálnak – aktívan részt vesznek. Hangsúlyt kap a csoportos munkavégzés, a munkamegosztás, valamint a hagyományos gazdálkodási módok bemutatásán keresztül a népi hagyományok (pl. népdalok, néptánc, vagyis a ritmus és a mozgás, mondókák, hiedelmek, legendák) és tudás megőrzése. A testi és lelki egészségre nevelés területén az egészséges, ismert összetételű élelmiszerek előállítását, illetve fogyasztását alakítja pozitív irányba a szemléletet és alapozza meg a tudatos fogyasztói szokásokat, ezen felül a tantárgy a szabadban végzett fizikai munka jóleső érzésével ismerteti meg. A nemzeti öntudat kialakulását is erősíti a hazánkban megtermelt jó minőségű élelmiszer fontosságának kiemelése. Az erkölcsi nevelést segíti a generációk közötti kapcsolódás, az idős emberek tudásátadása, az életből merített tudás, tapasztalat. Az állampolgári kompetencia alakításában segít a társadalmi csoportok, mint városi és vidéki emberek, értelmiségiek és gazdálkodók közötti párbeszéd, kommunikáció, elfogadás, a vidéken élő, fizikai munkát végző ember tisztelete, megbecsülése. A tárgyi ismeretek bővítik a szókincset, a tanuló találkozik a nyelvi különbségekkel, valamint a tájszólások, a szóhasználat különböző formáival. A tanyapedagógia egyik fő elve a fenntarthatóság; a bemutatott gazdálkodási módokra egyaránt jellemző a környezetkímélő és erőforrás-takarékos szemlélet, a vegyszerek és káros anyagok lehetőség szerinti mellőzése, így a tanulók konkrét tapasztalatokat szerezhetnek a környezettudatosság mindennapi alkalmazásáról, érzékenységük nő ezen a téren. A szerzett élmények megalapozhatják a későbbi pályaorientációt a gazdálkodás felé. Az anyanyelvi kommunikáció gyakorlására rendszeres lehetőséget biztosít a foglalkozásokon korábban szerzett ismeretek felelevenítése, ami a tudás elmélyítését is szolgálja. A matematikai kompetencia fejlesztését segíti a becslések és a mértékegységek (súly, terület, távolság) alkalmazása, valamint az ok-okozati összefüggések és logikai kapcsolatok felismerése. A természettudományos kompetencia területén a tanuló fontos ismereteket szerez az élő környezet, az élő rendszerek működésének törvényszerűségeiről, a világunkat fenntartó körfolyamatokról és arról, hogyan lehet ezeket a körfolyamatokat körültekintő gazdálkodással fenntartani, megőrizni. Megtanulja használni a

szerszámokat, valamint a változatos és figyelmet igénylő munkafolyamatok fejlesztik mozgáskoordinációját, izomzatát. A tantárgy a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlődését is jelentős mértékben ösztönözheti, hiszen komoly folyamatok elindítója és ápolója lehet a tanuló akár a növénytermesztés, akár az állatokkal való foglalkozás során. A tanyapedagógiában elsajátítható a munkafolyamatok megtervezése és egymásra épülése – például, hogyan fogjunk hozzá nagyobb feladatokhoz –, ami szintén a tanuló önbizalmát erősíti. A tanyapedagógiai foglalkozások tapasztalata, hogy a gyengébb tanulási képességekkel rendelkező diákok gyakran remekül teljesítenek a háztáji fizikai munka feladataiban, ami az egységesség és differenciálás feladatát könnyíti meg a pedagógus számára, ezen felül segít kiegyenlíteni a közösségen belüli megítélésbeli eltéréseket. A foglalkozásokat követően a feldolgozást segítik az önálló rajzos és írott beszámolók, melyekkel a megszerzett ismereteket is felméri, visszajelzést adva a pedagógusoknak és az animátoroknak.

A tantárgy minden évfolyam számára tartalmaz bevezető tematikát annak érdekében, hogy az oktatást bármelyik évfolyamon elkezdhessék. A tanyapedagógia oktatásában kulcsszerepet kap a pedagógiai tapasztalattal bíró animátor, aki emellett részletes ismeretekkel rendelkezik a háztáji gazdálkodásról. Feladata a gazda és a tanulók, valamint a pedagógusok közötti hatékony kapcsolat megteremtése, illetve a tanulócsoportok folyamatos aktivitásának fenntartása a tanítási nap során. A pedagógus példamutatása, munkában való részvétele meghatározó tényező a tantárgy sikeres oktatásában. A foglalkozásoknak helyet biztosító gazda életszerű ismereteivel és egyéniségével ad mintát a vidéki emberről.

1–2. évfolyam

Az 1–2. évfolyamon meghatározó szerepet kap a játékosság, a dallam és a ritmus: ezt a népdalok, mondókák és mesék segítségével legkönnyebb bemutatni. A diákok gyerekszerszámokkal dolgoznak, a használati tárgyak játékméretűek, ahogyan régen is ezek kicsinyített változatával szocializálódtak a gyerekek (kisméretű seprű, gereblye, játékedények). Ezeken az évfolyamokon még kevésbé jellemző az önálló munkavégzés, hangsúlyosabb a bemutatás, majd az utánzás és példakövetés. A foglalkozások ízelítőt adnak a háztáji gazdálkodásból, a teljes körfolyamatokat a gyerekek még kevésbé látják át, inkább annak egyes szakaszairól gyűjtenek tapasztalatokat, élményeket. A foglalkozások nagyobb része még nagycsoportosan zajlik. Egyes egyszerűbb munkákat forgószínpadszerűen végeznek a tízfős csoportok, azonban a kics csoportos munkavégzés inkább a későbbi évfolyamokban jellemző. Az ismeretek feldolgozását, megértését segítik a történetek, népmesék és népdalok, valamint a hozzájuk fűzött magyarázatok. A lehetőség szerint idős emberektől halott történeteknek a tanulók ebben a korban még főleg befogadói. A tantárgy feladata ebben a korosztályban élményt adni, nyitottá tenni a későbbi munkára, ismerkedésre.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Bevezetés a háztáji gazdálkodásba	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten a természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál szerzett korábbi tapasztalatok.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az érdeklődés felkeltése ember és természet együttműködésével és a természeti folyamatokkal kapcsolatban. A gazdálkodás elhelyezése ezen folyamatokban.</p> <p>A háztáji gazdálkodás és élelmiszertermelés iránti érdeklődés felkeltése.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság alapjainak lerakása.</p> <p>A közösségben végzett munka bevezetése, igénykeltés.</p> <p>Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek megalapozása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>1.1. A vidéki élet körülményei, szereplői, jellemzői</i></p> <p>A vidéki élet helyszíneinek, az egyes helyszínek szerepének megismerése – a háztáji gazdaság és környezetének közös bejárása, bemutatása.</p> <p>A vidéki ember, a gazdálkodó szerepe a társadalomban. Generációk a gazdálkodásban (nagy családot), a gazda és családjának megismerése saját élményein, történeteinek keresztül szemlélve.</p> <p>A háztáji gazdálkodás fogalma, jelentősége, történeti távlatai.</p> <p>A falu, illetve tanya jelentése, jellemzői a vidéki közösségek, a család, valamint a fogadó település példáján keresztül. Ismerkedés a népművészettel.</p> <p>Fentiek közös feldolgozása, értelmezése játékos formában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció. A vidéki életmódot és a gazdálkodás szeretetét bemutató szép példák a magyar irodalomból.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>a paraszti kultúra a népdalokban.</p>
<p><i>1.2. Természeti folyamatok és gazdálkodás</i></p> <p>Az anyag- és energiaáramlások körfolyamatai, a körfolyamatok jelentősége, fenntarthatóság, megújulás – példák karnyújtásnyira: növény, növényi maradvány, komposzt, talaj, termés.</p> <p>Hogyan illeszkedik az ember gazdálkodási tevékenysége a természetes folyamatokhoz; fenntarthatóság, a természeti rendszerek megújulásának segítése, konkrét példák gyűjtése játékos formában (pl. trágya és komposzt visszajuttatása, a talaj megújítása).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>egészséges élelmiszer, egészséges táplálkozás, növényismeret, körfolyamatok, fenntarthatóság, megújulás, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné.</p>
<p><i>1.3. Munkafolyamatok és eszközök</i></p> <p>A háztáji gazdálkodás munkaterületeinek áttekintése, a helyszínek rövid bejárása.</p> <p>Az egyes munkafolyamatok elhelyezése térben és időben, alkalmazkodás az évszakokhoz, időjáráshoz, napszakokhoz.</p> <p>Munka és pihenés ritmusa, az idővel való gazdálkodás. Napirend, munkaterv készítése rajzos formában.</p> <p>A munkafolyamatok egymásra épülése (pl. takarmány-előállítás, állattartás, haszonvétel, élelmiszer-feldolgozás), kézzel fogható példák bemutatása. Kóstolóasztal helyben előállított termékekből.</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>tájékozódás térben és időben – időtartam, nap, napszakok, terület- és súlymértékegységek.</p>
<p><i>1.4. Munkavédelmi ismeretek</i></p> <p>Általános munkavédelmi szabályok a háztáji gazdálkodásban.</p> <p>Szerszámismeret, az egyes szerszámokkal kapcsolatos különös ismeretek, veszélyek. Kisméretű szerszámok, mint seprű, gereblye, vödör, talicska, locsoló, kisméretű edények, stb.</p> <p>Segítségkérés sérülés esetén.</p> <p>Alkalmas ruházat, kiskötény, kesztyű, kendő, sapka.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Én és a közvetlen, valamint tágabb környezetem, közösségeim, társaim.</p>
<p><i>1.5. Egészséges táplálkozás, környezettudatosság</i></p> <p>Egészséges táplálkozás alapjai, játékos bevezetés.</p>	

<p>Az élelmiszer előállítás alapjai, példák a háztáji gazdálkodásból. Az otthonról hozott élelmiszerek megválogatása, az adalékanyagokról való tudatosság – példák megtárgyalása a hozott tízóráik alapján. Hulladék-megelőzés, minimális csomagolási hulladék. Hulladékok összegyűjtése, anyagonkénti szétválogatása saját keletkező hulladékainkból. Biológiailag lebomló hulladékok kezelése, komposztálás–szemléltetés a komposzt halomnál.</p>	<p>Alkalmazkodás a közös munka szabályaihoz. Más társadalmi csoportok elfogadása, tisztelet a dolgozó ember felé.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> népművészet, népi motívumok.</p>
<p><i>1.6. Higiéné</i> Kézmosás fontossága, fertőzésveszélyek egy háztáji gazdaságban.</p>	
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak és a tevékenységnek megfelelő öltözködés. Védekezés a túlzott napsütés ellen. Példák a csoport ruházatkódásából.</p>	
<p><i>1.8. Rend és rendszer a háztáji gazdaságban</i> Hogyan könnyíti meg a rend a munkavégzést? Szemléltetés a gazdaságban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vidék, háztáji, falu, tanya, életmód, lakhely, közösség, háztartás, gazdálkodás, vidéki ember, társadalom, család, népművészet. Természet, természetes rendszer, körfolyamat, anyag- és energia-körforgás, munkafolyamat, növénytermesztés, állattartás. Környezettudatosság, egészséges táplálkozás, egészséges élelmiszer, élelmiszertermelés, higiéné, fertőzés, baleset, munkavédelem, munkaruházat, öltözködés, hulladék, csomagolási hulladék, adalékanyag, szelektív gyűjtés, biológiailag lebomló hulladék, komposztálás, rend, rendszer.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Növénytermesztés, kertművelés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten a természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál szerzett korábbi tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az érdeklődés felkeltése ember és természet együttműködésével, valamint a természeti folyamatokkal kapcsolatban. A növénytermesztés elhelyezése ezen folyamatokban, a talaj, a növény és az ember kölcsönhatása.</p> <p>A növény mint élő rendszer megismerése, a felelősség megjelenése az élő dolgok iránt, a gondoskodás jelentősége.</p> <p>A körfolyamatok átlátása a növénytermesztés szemszögéből.</p> <p>A növénytermesztés és az egészséges táplálkozás összefüggéseinek felismerése.</p> <p>A közösségben végzett munka bevezetése, igénykeltés, munkamegosztás. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókinés bővítése, a tárgyi ismeretek megalapozása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>2.1. A növény termesztés elemei A talaj jellemzői, összetevői, talajélet, szemléltetés a kertben. A termesztés helyei, kert és szántóföld, a gazdálkodás méretei, példák bejárása gyalog, illetve lovas kocsival. Növények alapvető tulajdonságai, szükségletei. Víz, időjárás, a termesztés szempontjából hasznos és káros élőlények. Növények csoportosítása. Alapvető munkafolyamatok gyakorlása, elsajátítása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kertművelésről és szántóföldi gazdálkodásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p>
<p>2.2. A növénytermesztés szakaszai, munka a kertben és a földeken A növénytermesztés éves körfolyamatainak áttekintése, mely szakaszban vagyunk a látogatás idején (pl. tavasszal éled a természet, csírázni kezdenek a magvak). Közösen végzett munka megszervezése, munkamegosztás, csoportok kialakítása ismeretközlő, játékos formában. A területek alkalmassága, a növényi kultúra kiválasztása szükség szerint. Talajelőkészítés, tápanyagpótlás (komposztkihelyezés), vetőmag, palánta, egyéb szaporítóanyag megismerése, tapintása, válogatása. Vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás az egymást követő látogatások alkalmával. Betakarítás, szállítás, tárolás. Élelmiszer-feldolgozás, fogyasztás, kapcsolódva az ételkészítéshez, amely minden foglalkozáson állandó program. Talajrendezés, komposztálás, trágyázás, a következő évi tevékenységek előkészítése az őszi foglalkozásokon.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> kertművelés és szántóföldi gazdálkodás a népdalokban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges ételkészítés, egészséges táplálkozás, növényismeret, körfolyamatok, fenntarthatóság, megújulás, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, higiéné.</p>
<p>2.3. Az egészséges ételkészítés Egészséges ételkészítés előállítás a növénytermesztésben. Mi természetes, és mi nem, ismerkedés a vegyszerekkel és más mesterséges anyagokkal. Összehasonlítás, megkülönböztetés konkrét példák alapján. A biotermesztés fogalma.</p>		<p><i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a földet művelő ember és az élő, természetes rendszerek tisztelete, megóvása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Kert, szántóföld, szerszám, haszonnövény, természeti folyamat, növénytermesztés, élő rendszer, felelősség, körfolyamat, komposzt, trágya. Közös munka, munkamegosztás, talaj, talajélet, növény, víz, időjárás, hasznos és káros élőlény. Talaj-előkészítés, tápanyagpótlás, vetőmag, palánta, vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás, betakarítás, tárolás, élelmiszer-feldolgozás, talajrendezés. Egészség, egészséges ételkészítés, egészséges táplálkozás, vegyszer, biotermesztés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Állattartás	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten a természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál szerzett korábbi tapasztalatok.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az állattartással kapcsolatos érdeklődés felkeltése, az állattartás elhelyezése a természeti folyamatokban. Ember és állat kapcsolata történelmi távlatokban. Az állat mint élő rendszer megismerése, a felelősség megjelenése az élő dolgok iránt, a gondoskodás jelentősége. Az állatokkal kapcsolatos elővigyázatosság kialakítása a balesetek elkerülése érdekében, ugyanakkor a felesleges félelmek és idegenkedés elengedése. Körfolyamatok átlátása az állattartás szemszögéből. Az egészség és az egészséges ételkészítés kapcsolatának bemutatása. A közösségben végzett munka bevezetése, igénykeltés, munkamegosztás. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek megalapozása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p><i>3.1. Az állattartás helye a gazdálkodásban, annak elemei, állatfajták</i> Az állattartás jelentősége, haszonvételei, kapcsolódása a gazdálkodás egyéb elemeihez. Haszonállatok fajtái és jellemzői, haszonvételek fajtánként. Őshonos állatok és jellemzőik, a gazdaságban tartott őshonos állatok megismerése. Helyek és eszközök megismerése használat közben a foglalkozásokon (istálló, legelő, tyúkól, udvar, karám, szekér, lovaskocsi, lószerszámok, stb.).</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az állattartásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i> állattartás és állatokkal való munka a népdalokban.</p>
<p><i>3.2. Az állatok szükségletei, életfolyamatai, elővigyázatosság az állattartásban</i> Etetés, itatás, ápolás, mozgásigény megismerése. Kisebb állatok (baromfi) etetése, ellátása. Tartási körülmények (legelőn és istállóban) és jellemzőik. Szaporodás, utódnevelés, ismerkedés a növendék állatokkal (borjak, csibék, gidák). Elővigyázatosság az állatokkal való foglalkozás során, a tanulók által végezhető tevékenységek lehatárolása. Jellemző balesetek az egyes állatfajták esetében. Higiéniai szabályok a betegségek megelőzése érdekében, alapos kézmosás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> egészséges ételkészítés, egészséges táplálkozás, állatismeret, körfolyamatok, fenntarthatóság, higiéné.</p>
<p><i>3.3. Az állattartás munkafolyamatai</i> Takarmánytermesztés, etetés, itatás, gondozás. Mit adnak nekünk cserébe az állatok? Játékos feldolgozás.</p>	<p><i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az állatokkal foglalkozó ember és az állatok tisztelete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állattartás, állatfajta, gondoskodás, elővigyázatosság, baleset, félelmek, körfolyamat, egészséges ételkészítés, haszonvétel, haszonállat, őshonos állat, az állattartás helye és eszközei, külterjes és intenzív tartás, takarmány, szaporodás, utódnevelés, trágya.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élelmiszerfeldolgozás, ételkészítés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten a természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál szerzett korábbi tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az érdeklődés felkeltése az élelmiszer-előállítás iránt, az élelmiszer-előállítás elhelyezése a természeti folyamatokban. Körfolyamatok átlátása az élelmiszer-előállítás szemszögéből. Gyakorlati tapasztalatok szerzése az élelmiszer előállításban és a helyi termékek készítésében. Az egészség és az egészséges élelmiszer kapcsolatának bemutatása. A közösségben végzett munka bevezetése, igénykeltés, munkamegosztás. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek megalapozása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Élelmiszerek a háztáji gazdálkodásban</i> A fogadó háztáji gazdaságban előállított élelmiszerek játékos összegyűjtése, besorolása, alapismeretek. Az egészséges élelmiszer jellemzői.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az ételkészítésről szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i> ételkészítés és étkezés, közösségi alkalmak a népdalokban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges élelmiszer, egészséges táplálkozás, körfolyamatok, fenntarthatóság, higiéné.</p> <p><i>Matematika:</i> arányok, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az élelmiszer megbecsülése.</p>
<p><i>4.2. Élelmiszer-feldolgozás</i> Az élelmiszer-feldolgozás alapjainak megismerése gyakorlati példákon keresztül. Nyersen is fogyasztható élelmiszerek játékos gyűjtése, kóstolása.</p>		
<p><i>4.3. Ételkészítés</i> Az ételkészítés eszközeinek, hozzávalóinak megismerése, ételkészítés a szabadban. A háztáji gazdaságban megtermelt élelmiszerből egytálételek elkészítése, a tanulók részvétele az egyszerűbb folyamatokban (pl. gyógynövény teák, zöldségleves, kőrözött, tisztított friss zöldségek). A gazda által előállított termékek kóstolása (húskészítmények, tejtermékek, befőttek, lekvárok, kenyér). Az ételkészítés feladatainak megosztása: az eszközök előkészítése, terítés, rendrakás, mosogatás. A higiéniai ismeretek gyakorlása. Közös étkezés, lehetőség szerint olyan élelmiszerek felhasználásával, melyek megtermelésében a tanulók részt vettek.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élelmiszer, ételkészítés, élelmiszer-feldolgozás, tisztítás, befőzés, fagyasztás, élelmiszertárolás, húskészítmény, tejtermék, gabonából készült ételek, nyers táplálkozás, helyi termék, saját termelés, kóstolás, közös étkezés, mosogatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Egyéb tevékenységek a háztáji gazdálkodásban	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten a természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál szerzett korábbi tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztáji gazdálkodást lehetővé tevő, kiegészítő tevékenységek bemutatása, az érdeklődés felkeltése az egyéb tevékenységek iránt. Ezen tevékenységek szerves kapcsolódása a természeti rendszerekhez, azok fenntartható használata mellett. A közösségben végzett munka bevezetése, igénykeltés. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>5.1. Rend, rendszer, takarítás</i> A háztáji gazdaság felépítésének megismerése, összefüggések felfedezése. Hogyan segíti a gazdaság szerkezete (épületek és egyéb munkahelyek elrendezése) az ésszerű munkavégzést, az egymásra épülő folyamatokat. Anyag- és energiatakarékosság megtapasztalása. A rend jelentőségének megtapasztalása a mindennapi életben. Kisebrendrakási feladatok játékos formában. Takarítóeszközök használata, takarítás kisméretű seprűvel, lapáttal. Szerszámok tisztítása, elrakása, ezáltal a következő munkavégzés megkönnyítése.</p> <p><i>5.2. Egyéb feladatok</i> Tüzelő bekészítése, felrakása. Ismerkedés háztartási munkákkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a rend jelentőségéről szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i> a közös munkáról szóló dalok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rend, rendszer, felépítés, szerkezet, ésszerűség, egymásra épülés. Takarítás, takarító eszköz, tüzelő.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A vidéki élet alapvető jellemzőinek ismerete, a vidéki ember és szerepének elhelyezése a társadalomban az életkornak megfelelő elvárt szinten. Falu és város viszonyának alapvető értelmezése.</p> <p>Saját megélt tapasztalatok a háztáji gazdálkodásról, a gazdálkodás változatos munkafolyamatainak alapvető átlátása.</p> <p>A természeti folyamatok megértése a látott minták alapján, a szerves anyagok körfolyamatainak megértése. A háztáji gazdálkodás természeti folyamatokhoz való illeszkedésének megtapasztalása.</p> <p>A munkavégzés játékos megismerése, a csoportos munka és a munka örömeinek megtapasztalása.</p> <p>A háztáji gazdálkodás munkafolyamatainak és a folyamatok egymásra épülésének átlátása. A biztonságos munkavégzés alapjainak elsajátítása, a biztonság iránti igény kialakulása. Az alkalmas ruházat megválasztása.</p> <p>Az egészséges táplálkozás alapjainak megismerése, igény az egészséges és helyben termelt élelmiszer iránt. Az élelmiszer tudatos válogatásának, értékelésének készsége.</p> <p>A hulladék-megelőzés gondolatának megértése, a szelektív gyűjtés és a</p>
---	---

	<p>komposztálás jelentőségének, folyamatának megismerése. Alapvető higiénés ismeretek megszerzése.</p> <p>A kertművelés alapjainak, a talaj és a növények alapvető jellemzőinek megismerése. A növénytermesztés egyes szakaszainak aktív, résztvevő megismerése a talaj előkészítéstől a vetésen, gondozáson át a betakarításig, feldolgozásig, majd újbóli talaj-előkészítésig. Annak megértése, hogy az egészséges ételkészítés alapja a megfelelő termesztés.</p> <p>Alapvető ismeretek szerzése a háztáji állattartásban; haszonállatok és őshonos állatok felismerése, megkülönböztetése, az állattartás helyeinek és eszközeinek megismerése. Az állatok szükségleteinek és az állattartás munkafolyamatainak megismerése, egyes egyszerű munkafolyamatok kipróbálása. Az állatok haszonvételeinek megismerése.</p> <p>A helyben termelt élelmiszerek megismerése, rendszerezése, kóstolása. Alapismeretek az élelmiszer-feldolgozásról, a nyers fogyasztás kipróbálása. Tapasztalatszerzés közös ételkészítésben, valamint az étkezéssel kapcsolatos egyéb feladatokban. A közös előkészületek és közös étkezés élményének megtapasztalása.</p> <p>A rend és rendszer jelentőségének megélése a gyakorlati munka során. Gyakorlat szerzése rendrakásban és takarításban.</p> <p>A szókinccs és a beszédkészség fejlődése, új ismeretek szerzése és új szerepek megtapasztalása a megszokottól eltérő környezetben.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A tantárgy célja, hogy a kulcskompetenciák további fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten bővítse a vidéki életről és gazdálkodásról szerzett ismereteit és tapasztalatait. A korábbi évfolyamokhoz viszonyítva nagyobb szerepet kap a munkavégzés, megjelenik a kiscsoportos munka és a csoporton belüli munkamegosztás. Átéltetik az együtt végzett munka örömet, sőt, ez az öröm ebben a korosztályban a leginkább tetten érhető. Az idősebb évfolyamokban, serdülőkorban a tanulók ezt már kevésbé vállalják, ezért fontos a 3–4. évfolyamos diákokban elmélyíteni az élményt. A tantárgy szempontjából ezzel a korosztállyal legkönnyebb dolgozni, mivel már sok mindent megértenek, és még nyitottak, együttműködőek. A tanyapedagógiai foglalkozásokon hallott történeteket és megfigyelt jelenségeket már képesek egyéb tanulmányaikhoz kapcsolni. Az összekapcsolás elmélyíti az elméleti tudást és érthetőbbé teszi a gyakorlatban megtapasztaltakat. Az egyes témák feldolgozása a korábbi évfolyamokkal összehasonlítva kevesebb játékot és bemutatást, ugyanakkor több tanulói részvételt foglal magában. A feldolgozások során így komoly szerepet kapnak a tanulók korábban szerzett ismeretei és ezek megértése. A tanulók megismerkednek a felnőtt méretű szerszámokkal, elsajátítják a szerszámhasználat alapjait. Mozgáskoordinációjukat így új kihívások elé állítjuk, melyeknek fokozatosan, a magasabb évfolyamokban lesznek képesek jól megfelelni. A közös ételkészítésben inkább az élményszerzés a meghatározó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Bevezetés a háztáji gazdálkodásba	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, valamint a korábbi években szerzett háztáji gazdálkodási alapismeretek.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek gyarapítása ember és természet együttműködésével és a természeti folyamatokkal kapcsolatban. A gazdálkodás elhelyezése ezen folyamatokban.</p> <p>A háztáji gazdálkodás és élelmiszertermelés iránti érdeklődés, valamint a munka iránti igény felkeltése.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság, valamint a gazdálkodás összefüggéseinek felismerése.</p> <p>A közösségben végzett munka gyakorlása, igénykeltés. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>1.1. A vidéki élet körülményei, szereplői, jellemzői</i></p> <p>A vidéki élet helyszíneinek, az egyes helyszínek szerepének megismerése – a háztáji gazdaság és környezetének közös bejárása, bemutatása.</p> <p>A vidéki ember, a gazdálkodó szerepe a társadalomban; generációk a gazdálkodásban (nagy családok), a gazda és családjának megismerése saját élményein, történeteinek keresztül szemlélve.</p> <p>A háztáji gazdálkodás fogalma, jelentősége, történeti távlatai.</p> <p>A falu, illetve tanya jelentése, jellemzői; vidéki közösségek, család – a fogadó település példáján keresztül. Ismerkedés a népművészettel, népi motívumokkal.</p> <p>A vidéki megélhetés jelentősége.</p> <p>Fentiek közös feldolgozása, értelmezése játékos, illetve beszélgetős formában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció. A vidéki életmódot és a gazdálkodás szeretetét bemutató szép példák a magyar irodalomból.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a paraszti kultúra a népdalokban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>egészséges élelmiszer, egészséges táplálkozás, növényismeret, körfolyamatok, fenntarthatóság, megújulás, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné.</p>
<p><i>1.2. Természeti folyamatok és gazdálkodás</i></p> <p>Az anyag- és energiaáramlások körfolyamatai, a körfolyamatok jelentősége, fenntarthatóság, megújulás – példák karnyújtásnyira: növény, növényi maradvány, komposzt, talaj, termés bemutatása a helyszínen.</p> <p>Hogyan illeszkedik az ember gazdálkodási tevékenysége a természetes folyamatokhoz; fenntarthatóság, a természeti rendszerek megújulásának segítése, konkrét példák gyűjtése játékos formában (pl. trágya és komposzt visszajuttatása, a talaj megújítása).</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>tájékozódás térben és időben – időtartam, nap, napszakok, terület és súlymértékegységek.</p>
<p><i>1.3. Munkafolyamatok és eszközök</i></p> <p>A háztáji gazdálkodás munkaterületeinek áttekintése, a helyszínek bejárása.</p> <p>Az egyes munkafolyamatok elhelyezése térben és időben, alkalmazkodás az évszakokhoz, időjáráshoz, napszakokhoz.</p> <p>Munka és pihenés ritmusa, az idővel való gazdálkodás. Napirend, munkaterv készítése közösen.</p> <p>A munkafolyamatok egymásra épülése (pl. takarmány-előállítás, állattartás, haszonvétel, élelmiszer-feldolgozás), kézzel fogható példák bemutatása. Kóstolóasztal helyben előállított termékekből.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Én és a közvetlen, valamint tágabb környezetem, közösségeim, társaim.</p>
<p><i>1.4. Munkavédelmi ismeretek</i></p> <p>Munkavédelmi szabályok a háztáji gazdálkodásban.</p> <p>Szerszámismeret, az egyes szerszámokkal kapcsolatos különös ismeretek, veszélyek felelevenítése. Ismerkedés további</p>	

szerszámokkal, mint kapa, ásó, lapát, vasvilla. Segítségkérés sérülés esetén, a sérülések ellátásának alapjai. Alkalmas ruházat, kötény, kesztyű, kendő, sapka.	Alkalmazkodás a közös munka szabályaihoz. Más társadalmi csoportok elfogadása, tisztelet a dolgozó ember felé. <i>Vizuális kultúra:</i> népművészet, népi motívumok.
<i>1.5. Egészséges táplálkozás, környezettudatosság</i> Egészséges táplálkozás alapjai, közös áttekintés az eddigi ismeretek alapján. Az élelmiszer előállítás alapjai, példák a háztáji gazdálkodásból. Az otthonról hozott élelmiszerek átnézése, közös értékelése, az adalékanyagokról ismeretszerzés, példák megtagyargalása a hozott tízóraikból. Hulladék-megelőzés, minimális csomagolási hulladék. Hulladékok összegyűjtése, anyagonkénti szétválogatása saját keletkező hulladékaikból. Biológiailag lebomló hulladékok kezelése, komposztálás – szemléltetés a komposzt halomnál.	
<i>1.6. Higiéné</i> Kézmosás fontossága, fertőzésveszélyek egy háztáji gazdaságban.	
<i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak és a tevékenységnek megfelelő öltözködés. Védekezés a túlzott napsütés ellen. Példák a csoport ruházatkódásából.	
<i>1.8. Rend és rendszer a háztáji gazdaságban</i> Hogyan könnyíti meg a rend a munkavégzést? Szemléltetés a gazdaságban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vidék, háztáji, falu, tanya, életmód, lakhely, közösség, háztartás, gazdálkodás, vidéki ember, társadalom, család, népművészet, népi motívumok. Természet, természetes rendszer, körfolyamat, anyag- és energiakörforgás, munkafolyamat, növénytermesztés, állattartás. Környezettudatosság, egészséges táplálkozás, egészséges élelmiszer, élelmiszertermelés, higiéné, fertőzés, baleset, munkavédelem, munkaruházat, öltözködés, hulladék, csomagolási hulladék, adalékanyag, szelektív gyűjtés, biológiailag lebomló hulladék, komposztálás, rend, rendszer.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Növénytermesztés, kertművelés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, valamint a korábbi években szerzett háztáji gazdálkodási alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismeretek gyarapítása, pontosítása ember és természet együttműködésével, és a természeti folyamatokkal kapcsolatban. A növénytermesztés elhelyezése ezen folyamatokban, a talaj, a növény és az ember kölcsönhatása. A növény, mint élő rendszer megismerése, az élő dolgok iránt érzett felelősségtudat ápolása, a gondoskodás jelentősége. A körfolyamatok átlátása a növénytermesztés szemszögéből. A növénytermesztés és az egészséges táplálkozás összefüggéseinek megértése, ismeretek szerzése a témában.	

	<p>A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. A növénytermesztés elemei</i></p> <p>A talaj jellemzői, összetevői, talajélet szemléltetés a kertben, közös beszélgetés.</p> <p>A kerti és a szántóföldi művelés jellemzőinek összegyűjtése közös munkával.</p> <p>A növények tulajdonságai, szükségletei, ezek kielégítése a gazdálkodás során.</p> <p>Víz, időjárás, a termesztés szempontjából hasznos és káros élőlények.</p> <p>Növények csoportosítása a háztáji gazdaságban fellelhető példák alapján.</p> <p>Munkafolyamatok elsajátítása, gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>a kertművelésről és szántóföldi gazdálkodásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>kertművelés és szántóföldi gazdálkodás a népdalokban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>egészséges ételmisszer, egészséges táplálkozás, növényismeret, körfolyamatok, fenntarthatóság, megújulás, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, higiéné.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>területmértékek, súlyok, mennyiségek.</p>
<p><i>2.2. A növénytermesztés szakaszai, munka a kertben és a földeken</i></p> <p>A növénytermesztés éves körfolyamatainak áttekintése, mely szakaszban vagyunk a látogatás idején, melyek az adott évszak jellemzői.</p> <p>Közösen végzett munka megszervezése, munkamegosztás, csoportok kialakítása ismeretet adó játékos formában.</p> <p>A területek alkalmassága, a növényi kultúra kiválasztása szükség szerint.</p> <p>Talaj-előkészítés, tápanyagpótlás (komposztkihelyezés), vetőmag, palánta, egyéb szaporítóanyag megismerése, tapintása, válogatása.</p> <p>Vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás az egymást követő látogatások alkalmával.</p> <p>Betakarítás, szállítás, tárolás.</p> <p>Ételmisszer-feldolgozás, fogyasztás, kapcsolódva az ételkészítéshez, amely minden foglalkozáson állandó program.</p> <p>Talajrendezés, komposztálás, trágyázás, a következő évi tevékenységek előkészítése az őszi foglalkozásokon.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>a földet művelő ember és az élő, természetes rendszerek tisztelete, megóvása.</p>
<p><i>2.3. Az egészséges ételmisszer</i></p> <p>Egészséges ételmisszer előállítás a növénytermesztésben.</p> <p>Mi természetes, és mi nem, ismerkedés a vegyszerekkel és más mesterséges anyagokkal. Összehasonlítás, megkülönböztetés konkrét példák alapján.</p> <p>A biotermesztés jellemzői, előnyei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kert, szántóföld, szerszám, haszonnövény, természeti folyamat, növénytermesztés, élő rendszer, felelősség, körfolyamat, komposzt, trágya.</p> <p>Közös munka, munkamegosztás, talaj, talajélet, növény, víz, időjárás, hasznos és káros élőlény. Talaj-előkészítés, tápanyagpótlás, vetőmag, palánta, vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás, betakarítás, tárolás, ételmisszer-feldolgozás, talajrendezés. Egészség, egészséges ételmisszer, egészséges táplálkozás, vegyszer, biotermesztés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Állattartás	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, valamint a korábbi években szerzett háztáji gazdálkodási alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az állattartással kapcsolatos ismeretek bővítése, az állattartás elhelyezése a természeti folyamatokban.</p> <p>Ember és állat kapcsolatának megértése történelmi távlatokban.</p> <p>Az állat, mint élő rendszer megismerése, az élő dolgok iránti felelősség tudatosítása, a gondoskodás jelentősége.</p> <p>Az állatokkal kapcsolatos elővigyázatosság kialakítása a balesetek elkerülése érdekében, ugyanakkor a felesleges félelmek és idegenkedés elengedése.</p> <p>Körfolyamatok átlátása az állattartás szemszögéből.</p> <p>Az egészség és az egészséges ételkészítés kapcsolatának megértése.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Az állattartás helye a gazdálkodásban, annak elemei, állatfajták</i> Az állattartás jelentősége, haszonvételei, kapcsolódása a gazdálkodás egyéb elemeihez – közös szóbeli feldolgozás a gazdaságból vett példák alapján.</p> <p>Haszonállatok fajtái és jellemzői, haszonvételek fajtáinként.</p> <p>Az őshonos állatok jelentősége, a gazdaságban tartott őshonos állatok megismerése.</p> <p>Helyek és eszközök megismerése használat közben a foglalkozásokon (istálló, legelő, tyúkól, udvar, karám, szekér, lovas kocsi, lószerszámok, stb.) – közös szóbeli feldolgozás az adott helyszíneken.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az állattartásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i> állattartás és állatokkal való munka a népdalokban.</p>
<p><i>3.2. Az állatok szükségletei, életfolyamatai, elővigyázatosság az állattartásban</i> Etetés, itatás, ápolás, mozgásigény megismerése. A fogadó háztáji gazdaságban tartott állatok etetése, ellátása.</p> <p>Tartási körülmények (legelőn és istállóban) és jellemzőik feldolgozása, tekintettel a haszonvételekre.</p> <p>Szaporodás, utódnevelés, ismerkedés a növekvő állatokkal (borjak, csibék, gidák).</p> <p>Elővigyázatosság az állatokkal való foglalkozás során, a tanulók által végezhető tevékenységek lehatárolása. A jellemző balesetek megismerése az egyes állatfajták esetében.</p> <p>Higiéniai szabályok a betegségek megelőzése érdekében, alapos kézmosás.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> egészséges ételkészítés, egészséges táplálkozás, állatismeret, körfolyamatok, fenntarthatóság, higiéné.</p> <p><i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p>
<p><i>3.3. Az állattartás munkafolyamatai</i> Takarmánytermesztés, etetés, itatás, gondozás. Haszonvételek megismerése (fejés, tojás, húshaszon, állati eredetű helyi termékek).</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> az állatokkal foglalkozó ember és az állatok tisztelete.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állattartás, állatfajta, gondoskodás, elővigyázatosság, baleset, félelmek, körfolyamat, egészséges ételkészítés, haszonvétel, állati eredetű termék, haszonállat, őshonos állat, az állattartás helye és eszközei, külterjes és intenzív tartás, gondozás, takarmány, szaporodás, utódnevelés, trágya.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élelmiszer-feldolgozás, ételkészítés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, valamint a korábbi években szerzett háztáji gazdálkodási alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az élelmiszer-előállítás kapcsolatos ismeretek bővítése, az élelmiszer-előállítás elhelyezése a természeti folyamatokban.</p> <p>Körfolyamatok átlátása az élelmiszer-előállítás szemszögéből.</p> <p>Gyakorlati tapasztalatok szerzése az élelmiszer-előállításban és a helyi termékek készítésében.</p> <p>Az egészség és az egészséges ételkészítés kapcsolatának megértése.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás.</p> <p>Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>4.1. Élelmiszerek a háztáji gazdálkodásban</p> <p>A fogadó háztáji gazdaságban előállított élelmiszerek szóbeli összegyűjtése a gazda segítségével, a látott gazdálkodási módok ismeretében, csoportosítás, alapismeretek.</p> <p>Az egészséges ételkészítés jellemzői és jelentősége.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>az ételkészítésről szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p>
<p>4.2. Élelmiszer-feldolgozás</p> <p>Az élelmiszer-feldolgozás ismeretei gyakorlati példákon keresztül.</p> <p>Nyersen is fogyasztható élelmiszerek játékos gyűjtése, kóstolása.</p>		<p><i>Ének-zene:</i></p> <p>ételkészítés és étkezés, közösségi alkalmak a népdalokban.</p>
<p>4.3. Ételkészítés</p> <p>Az ételkészítés eszközeinek, hozzávalóinak közös válogatása a rendelkezésre álló eszközökből; ételkészítés a szabadban.</p> <p>A háztáji gazdaságban megtermelt élelmiszerből egytálételek elkészítése, a tanulók részvétele az egyszerűbb folyamatokban (pl. gyógynövénytea, kőrözött készítése, friss zöldségek tisztítása).</p> <p>Ismerkedés a kemencében sütéssel.</p> <p>A gazda által előállított termékek kóstolása (húskészítmények, tejtermékek, befőttek, lekvárok, kenyér).</p> <p>Az ételkészítés feladatainak megosztása: az eszközök előkészítése, terítés, rendrakás, mosogatás. A higiéniai ismeretek gyakorlása, lehetőség szerint olyan élelmiszerek felhasználásával, melyek megtermelésében a tanulók részt vettek.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>egészséges ételkészítés, egészséges táplálkozás, körfolyamatok, fenntarthatóság, higiéné.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>arányok, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>az ételkészítés megbecsülése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élelmiszer, ételkészítés, élelmiszer-feldolgozás, tisztítás, befőzés, fagyasztás, húskészítmény, tejtermék, gabonatermék, nyers táplálkozás, helyi termék, saját termelés, kóstolás, közös étkezés, mosogatás.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Egyéb tevékenységek a háztáji gazdálkodásban	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, valamint a korábbi években szerzett háztáji gazdálkodási alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztáji gazdálkodást lehetővé tevő kiegészítő tevékenységek bemutatása, az érdeklődés felkeltése az egyéb feladatok iránt. Ezen feladatok szerves kapcsolódása a természeti rendszerekhez, azok fenntartható használata mellett. A közösségben végzett munka megszerettetése. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókinccs és a tárgyi ismeretek bővítése. A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>5.1. Rend, rendszer, takarítás</i> A háztáji gazdaság felépítésének megértése, összefüggések felfedezése. Hogyan segíti a gazdaság szerkezete (épületek és egyéb munkahelyek elrendezése) az ésszerű munkavégzést, az egymásra épülő folyamatokat. Anyag és energiatakarékosság megtapasztalása. A rend jelentőségének megtapasztalása a mindennapi életben. Kisebb rendrakási feladatok játékos formában. Takarítóeszközök használata, takarítás normál méretű szerszámokkal. Szerszámok tisztítása, elrakása, ezáltal a legközelebbi munkavégzés megkönnyítése.</p> <p><i>5.2. Egyéb feladatok</i> Tüzelő bekészítés, felrakás. Ismerkedés háztartási munkákkal. Kerítések, karámok javítása, meszelése, festése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a rend jelentőségéről szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i> a közös munkáról szóló dalok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rend, rendszer, felépítés, szerkezet, ésszerűség, egymásra épülés. Takarítás, takarítóeszköz, tüzelő, kerítés, karám.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A vidéki élet jellemzőinek és szabályszerűségeinek ismerete, a vidéki ember és szerepének elhelyezése a társadalomban az életkornak megfelelő elvárt szinten. Falu és város viszonyának alapvető értelmezése. Saját megélt tapasztalatok a háztáji gazdálkodásról, a gazdálkodás változatos munkafolyamatainak átlátása. A természeti folyamatok megértése a látott minták alapján, a szerves anyagok körfolyamatainak megértése. A háztáji gazdálkodás természeti folyamatokhoz való illeszkedésének megtapasztalása. A munkavégzés játékos megismerése, a csoportos munka és a feladatvégrehajtás örömeinek megtapasztalása. A háztáji gazdálkodás munkafolyamatainak és a folyamatok egymásra épülésének átlátása. A biztonságos munkavégzés alapjainak elsajátítása, a biztonság iránti igény kialakítása. Az alkalmas ruházat megválasztása.</p>
---	--

	<p>Az egészséges táplálkozás alapjainak megismerése, igény az egészséges és helyben termelt élelmiszer iránt. Az élelmiszertudatosság, a tudatos fogyasztás megalapozása.</p> <p>A hulladék megelőzés fontosságának megértése, a szelektív gyűjtés és a komposztálás jelentőségének, illetve menetének megismerése. Alapvető higiénés ismeretek gyakorlása.</p> <p>A kertművelés munkafolyamatainak, a talaj és a növények jellemzőinek alaposabb megismerése. A növénytermesztés egyes szakaszainak aktív, résztvevő megismerése a talaj előkészítéstől a vetésen, gondozáson át a betakarításig, feldolgozásig, majd az újbóli talaj-előkészítésig. Annak megértése, hogy az egészséges élelmiszer alapja a megfelelő termesztés.</p> <p>Az ismeretek elmélyítése a háztáji állattartásban, haszonállatok és őshonos állatok jellemzőinek megismerése, az állattartás helyeinek és eszközeinek értő ismerete. Az állatok szükségleteinek és az állattartás munkafolyamatainak megismerése, a tanulók által is végezhető munkafolyamatok kipróbálása. Az állatok haszonvételeinek megismerése.</p> <p>A helyben termelt élelmiszerek megismerése, rendszerezése, kóstolása. Alapismeretek az élelmiszer-feldolgozásról, a nyers fogyasztás kipróbálása. Tapasztalatszerzés közös ételkészítésben, valamint az étkezéssel kapcsolatos egyéb feladatokban. A közös előkészületek és közös étkezés élményének megtapasztalása.</p> <p>A rend és rendszer jelentőségének megélése a gyakorlati munka során. Gyakorlat szerzése rendrakásban és takarításban.</p> <p>A szókincs és a beszédképesség fejlődése, új ismeretek szerzése és új szerepek megtapasztalása a megszokottól eltérő környezetben.</p>
--	---

TANYAPEDAGÓGIA – A HÁZTÁJI GAZDÁLKODÁS GYAKORLATI ISMERETEI

A tanyapedagógia tantárgy tanításának célja, hogy a kulcskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai, valamint a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten gyakorlati, közvetlen tapasztalatokat szerezzen a vidéki életről, az ételkészítés-előállításról, ember és természet együttműködéséről. A tantárgy az első évfolyamokban alapvető, később átfogó ismereteket ad a természeti elemek körforgásáról, arról, hogy az ember ezeket a folyamatokat hogyan képes hasznosítani a gazdálkodásban, valamint elkezdődik a közösen végzett munka bevezetése, megszerettetése. Az oktatás iskolán kívül zajlik, a gyakorlatok helyszínei működő, kisléptékű, háztáji gazdálkodást folytató gazdaságok, tanyák. Az életkori sajátosságoknak megfelelően eleinte a játékos és a bemutatás, később az önálló munkavégzés a meghatározó elem. A tanyapedagógia oktatása nem lineáris, hanem koncentrikus jellegű, minden korosztálynak holisztikus módon érdemes szemlélnie a gazdálkodást, ahol a tevékenységek száma meghatározott. Egy éven belül változik ugyan, de évente ismétlődik a napi rutin, ahogyan a természet is „ismétli önmagát”. Az oktatás tehát évről évre elmélyít egy összetett ismerethalmazt, sajátos gondolkodásmódot. A munkafolyamatokban minden évfolyam tanulói – konkrét feladatokra koncentrálnak – aktívan részt vesznek. Hangsúlyt kap a csoportos munkavégzés, a munkamegosztás, valamint a hagyományos gazdálkodási módok bemutatásán keresztül a népi hagyományok (pl. népdalok, néptánc, vagyis a ritmus és a mozgás, mondókák, hiedelmek, legendák) és tudás megőrzése. A testi és lelki egészségre nevelés területén az egészséges, ismert összetételű élelmiszerek előállítása, illetve fogyasztása alakítja pozitív irányba a szemléletet és alapozza meg a tudatos fogyasztói szokásokat, ezen felül a tantárgy a szabadban végzett fizikai munka jóleső érzésével ismerteti meg. A nemzeti öntudat kialakulását is erősíti a hazánkban megtermelt jó minőségű élelmiszer fontosságának kiemelése. Az erkölcsi nevelést segíti a generációk közötti kapcsolódás, az idős emberek tudásátadása, az életből merített tudás, tapasztalat. Az állampolgári kompetencia alakításában segít a társadalmi csoportok, mint városi és vidéki emberek, értelmiségiek és gazdálkodók közötti párbeszéd, kommunikáció, elfogadás, a vidéken élő, fizikai munkát végző ember tisztelete, megbecsülése. A tárgyi ismeretek bővítik a szókincset, a tanuló találkozik a nyelvi különbségekkel, valamint a tájszólások, a szóhasználat különböző formáival. A tanyapedagógia egyik fő elve a fenntarthatóság; a bemutatott gazdálkodási módokra egyaránt jellemző a környezetkímélő és erőforrás-takarékos szemlélet, a vegyszerek és káros anyagok lehetőség szerinti mellőzése, így a tanulók konkrét tapasztalatokat szerezhetnek a környezettudatosság mindennapi alkalmazásáról, érzékenységük nő ezen a téren. A szerzett élmények megalapozhatják a későbbi pályaorientációt a gazdálkodás felé. Az anyanyelvi kommunikáció gyakorlására rendszeres lehetőséget biztosít a foglalkozásokon korábban szerzett ismeretek felelevenítése, ami a tudás elmélyítését is szolgálja. A matematikai kompetencia fejlesztését segíti a becslések és a mértékegységek (súly, terület, távolság) alkalmazása, valamint az ok-okozati összefüggések és logikai kapcsolatok felismerése. A természettudományos kompetencia területén a tanuló fontos ismereteket szerez az élő környezet, az élő rendszerek működésének törvényszerűségeiről, a világunkat fenntartó körfolyamatokról és arról, hogyan lehet ezeket a körfolyamatokat körültekintő gazdálkodással fenntartani, megőrizni. Megtanulja használni a szerszámokat, valamint a változatos és figyelmet igénylő munkafolyamatok fejlesztik mozgáskoordinációját, izomzatát. A tantárgy a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlődését is jelentős mértékben ösztönözheti, hiszen komoly folyamatok elindítója és ápolója lehet a tanuló akár a növénytermesztés, akár az állatokkal való foglalkozás során. A tanyapedagógiában elsajátítható a munkafolyamatok megtervezése és egymásra épülése – például, hogyan fogjunk hozzá nagyobb feladatokhoz –, ami szintén a

tanuló önbizalmát erősíti. A tanyapedagógiai foglalkozások tapasztalata, hogy a gyengébb tanulási képességekkel rendelkező diákok gyakran remekül teljesítenek a háztáji fizikai munka feladataiban, ami az egységesség és differenciálás feladatát könnyíti meg a pedagógus számára, ezen felül segít kiegyenlíteni a közösségen belüli megítélésbeli eltéréseket. A foglalkozásokat követően a feldolgozást segítik az önálló rajzos és írott beszámolók, melyekkel a megszerzett ismereteket is felméri, visszajelzést adva a pedagógusoknak és az animátoroknak.

A tantárgy minden évfolyam számára tartalmaz bevezető tematikát annak érdekében, hogy az oktatást bármelyik évfolyamon elkezdhessék. A tanyapedagógia oktatásában kulcsszerepet kap a pedagógiai tapasztalattal bíró animátor, aki emellett részletes ismeretekkel rendelkezik a háztáji gazdálkodásról. Feladata a gazda és a tanulók, valamint a pedagógusok közötti hatékony kapcsolat megteremtése, illetve a tanulócsoporthoz folyamatos aktivitásának fenntartása a tanítási nap során. A pedagógus példamutatása, munkában való részvétele meghatározó tényező a tantárgy sikeres oktatásában. A foglalkozásoknak helyet biztosító gazda életszerű ismereteivel és egyéniségével ad mintát a vidéki emberről.

5–6. évfolyam

A tantárgy célja, hogy a kulcskompetenciák további fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten bővítse a vidéki életről és gazdálkodásról szerzett ismereteit és tapasztalatait. Ez a korosztály már átlátja a munkafolyamatok egymásra épülését, így törekszik arra, hogy minden részfolyamatban kipróbálja magát. Jobban elkülönülnek a férfi és női szerepek a munkavégzésben, a tanulók felismerik saját szerepeiket. A csoporton belül az egyén képes magát önállóan is értelmezni, egyre nagyobb hangsúlyt kap a folyamatos irányítás mellett végzett önálló munka. Az egyéni teljesítmény jobban kiemelkedik, amit a csoport is rendre elismer. Az erősödő önbecsülés az eddigi érdekes feladatokon túl további lendületet ad a munkához, megjelennek a jó minőségű munkavégzésre irányuló igény első jelei. A csoportos munka új értelmet, minőséget nyer, együttműködések alakulnak ki a csoportokon belül is, a tanulók rájönnek arra, hogy egyes társaikkal harmonikusabban tudnak együtt dolgozni. Ez hozzájárul a közösségépítéshez, segíti a közösségen belüli új kapcsolatok kialakulását. A növekvő fizikai erőt a tanulók szívesen mutatják meg, élvezik, hogy a változatos feladatokkal is megbirkóznak. A szerszámhasználat egyre finomodik, képesek az egyes munkákhoz a megfelelő szerszámot kiválasztani. A kapcsolódás a tananyaghoz is egyre határozottabban felismerhető. A kamaszkori sajátos viselkedési minták miatt az együttműködés, a munkába való bevonás nehézségeket is rejt, ám a pedagógusok és animátorok részéről tanúsított megértés, az együttműködés nagyban megkönnyíti a közös munkát, és látványos, kedvező folyamatokat indít el a közösségben. Értelmezhetővé válnak a tudatos fogyasztással és egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek, megfontolások. A közös ételkészítés kapcsán megjelenik a gondoskodás igénye, a tanulók szívesen vesznek részt az előkészítésben, tudván, hogy a közösségnek készül az étel. A tanulók ebben a korban jellemzően felismerik, hogy a vidéki életkörülmények és háztáji gazdálkodás egy teljesen más életformát kínál, mely sokuk számára vonzó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Bevezetés a háztáji gazdálkodásba	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett	

	háztáji gazdálkodási ismeretek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ismeretek gyarapítása ember és természet együttműködésével, valamint a természeti folyamatokkal kapcsolatban. A gazdálkodás szerepének megértése ezen folyamatokban.</p> <p>A háztáji gazdálkodással és élelmiszertermeléssel kapcsolatos ismeretek bővítése. A háztáji gazdálkodás gazdasági és társadalmi jelentőségének megértése. A gazdálkodásból élő vidéki ember megismerése, a megbecsülés kialakítása irányában.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság, valamint a gazdálkodási módok, módszerek összefüggéseinek megértése.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. A vidéki élet körülményei, szereplői, jellemzői</i></p> <p>A vidéki ember, a gazdálkodó szerepe a társadalomban, a háztáji termék előállításának gazdasági jelentősége. Az elmúlt évtizedek gazdasági, népességdinamikai folyamatai, azok hatása a magyar falura.</p> <p>Beszélgetés a vidéki élet színtereiről, a háztáji gazdaság és környezetének közös bejárása, az egyes eszközök, épületek funkcióinak közös szóbeli feldolgozása.</p> <p>Ismerkedés a kézművességgel (eszközök a helyben fellelhető természetes anyagokból, fenntarthatósági szempontok) és a népművészettel (népi motívumok, szimbólumok szerepe).</p> <p>A vidéki megélhetés jelentőségének vizsgálata többféle szempontból (pl. településszerkezet, turizmus, jövedelemszerzés).</p> <p>Fentiek közös szóbeli feldolgozása a fogadó gazda és családtagjai bevonásával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p>A vidéki életmódot, a gazdálkodás szeretetét és a társadalmi viszonyokat bemutató szép példák a magyar irodalomból.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a paraszti kultúra a népdalokban.</p>
<p><i>1.2. Természeti folyamatok és gazdálkodás</i></p> <p>Az anyag-és energiaáramlások körfolyamatainak áttekintése, a körfolyamatok szerepe a természet megújulásában, a fenntarthatóságban. Példák a háztáji gazdaságban: növény, növényi maradvány, komposzt, talaj, termés bemutatása a helyszínen.</p> <p>Illeszkedik-e az ember gazdálkodási tevékenysége a természetes folyamatokhoz, a fenntarthatóság közös vizsgálata egyes példákon keresztül. A kisléptékű és a nagyüzemi gazdálkodás közötti különbségek közös feldolgozása, megértése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>a vidék szerepe a társadalomban – történelmi példák, dinamikák.</p>
<p><i>1.3. Munkafolyamatok és eszközök</i></p> <p>A háztáji gazdálkodás munkaterületeinek áttekintése, a helyszínek bejárása.</p> <p>Az egyes munkafolyamatok elhelyezése térben és időben, alkalmazkodás az évszakokhoz, időjáráshoz, napszakokhoz.</p> <p>Munka és pihenés ritmusa, az idővel való gazdálkodás. Napirend, munkaterv készítése közös munkával.</p> <p>A munkafolyamatok egymásra épülése (pl. takarmány-előállítás, állattartás, haszonvétel, élelmiszer-feldolgozás), kézzel fogható példák bemutatása. Kóstoló asztal helyben előállított termékekből.</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>körfolyamatok, fenntarthatóság, anyag és energia körfolyamatok, a természet megújulása, fenntarthatóság.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>terület és súly</p>

<p><i>1.4. Munkavédelmi ismeretek</i> Általános munkavédelmi szabályok a háztáji gazdálkodásban. Szerszámismeret, az egyes szerszámokkal kapcsolatos különös ismeretek, veszélyek. Ismerkedés további szerszámokkal és eszközökkel, mint fejsze, fűrész, kasza, sarló, kukoricamorzsoló. Segítségkérés sérülés esetén, a sérülések ellátásának alapjai. Alkalmas ruházat, kötény, kesztyű, kendő, sapka.</p>	<p>mértékegységek, terméshozamok számítása, terményárak, jövedelmek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlen, valamint tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Alkalmazkodás a közös munka szabályaihoz. Más társadalmi csoportok elfogadása, tisztelet a dolgozó ember felé.</p>
<p><i>1.5. Egészséges táplálkozás, környezettudatosság</i> Az egészséges táplálkozás jellemzői, közös áttekintés az eddigi ismeretek alapján. Az ételkészítés-előállítás megismerése a fogadó háztáji gazdaságban, egyéb helyi termékek felsorolása. Az otthonról hozott élelmiszerek átnézése, közös értékelése, példák megtárgyalása a hozott tízóráik alapján. Saját tízóraink a hulladékmegelőzés szempontjából. Hulladékok összegyűjtése, anyagok szétválogatása saját keletkező hulladékainkból. Biológiailag lebomló hulladékok kezelése, a komposztálás folyamata és jelentősége – szemléltetés a komposzt halomnál.</p>	<p><i>Hon-és népismeret:</i> a környezeti adottságokhoz alkalmazkodó népi kultúrák ismerete, régi kultúrák maradványai (tárgyi, kulturális), tanulságok a mai ember számára.</p>
<p><i>1.6. Higiéné</i> Kézmosás fontossága, fertőzésveszélyek egy háztáji gazdaságban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a gazdálkodás eszközei, kézművesség, háztartásvezetés.</p>
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak és a tevékenységnek megfelelő öltözködés. Védekezés a túlzott napsütés ellen. Példák a csoport ruházatkódásából.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> népművészet, népi motívumok, szimbólumok.</p>
<p><i>1.8. Rend és rendszer a háztáji gazdaságban</i> Hogyan könnyíti meg a rend a munkavégzést? Szemléltetés a gazdaságban. Saját tapasztalatok a rend, vagy annak hiánya kapcsán – közös szóbeli feldolgozás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vidék, háztáji, falu, tanya, életmód, lakhely, közösség, háztartás, gazdálkodás, vidéki ember, társadalom, család, népművészet, népi motívumok, szimbólumok. Természet, természetes rendszer, körfolyamat, anyag- és energia körforgás, munkafolyamat, növénytermesztés, állattartás. Környezettudatosság, egészséges táplálkozás, egészséges ételkészítés, élelmiszertermelés, higiéné, fertőzés, baleset, munkavédelem, munkaruházat, öltözködés, hulladék, csomagolási hulladék, adalékanyag, szelektív gyűjtés, biológiailag lebomló hulladék, komposztálás, rend, rendszer.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Növénytermesztés, kertművelés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ismeretek gyarapítása, összefüggések megértése ember és természet együttműködésében és a természeti folyamatokban. A növénytermesztés értelmezése ezen folyamatokban, a talaj, a növény és az ember kölcsönhatása.</p> <p>A növény mint élő rendszer gondozása, az élő dolgok iránt érzett felelősségtudat ápolása, a gondoskodás jelentősége.</p> <p>A körfolyamatok átlátása a növénytermesztés szemszögéből.</p> <p>A növénytermesztés és az egészséges táplálkozás összefüggéseinek hasznosítása a mindennapi életben.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. A növénytermesztés elemei</i></p> <p>A talaj jellemzői, összetevői, talajélet; szemléltetés a kertben, közös beszélgetés.</p> <p>A kerti és a szántóföldi művelés jellemzőinek összegyűjtése közös munkával. A háztáji és a nagyüzemi növénytermesztés közötti különbségek felismerése, a két módszer természeti, társadalmi és gazdasági hatásai.</p> <p>A növények tulajdonságai, szükségletei, ezek kielégítése a háztáji gazdálkodás során.</p> <p>Víz, időjárás, éghajlati szélsőségek, éghajlatváltozás, növényborítás, mikroklíma, vízvisszatartás.</p> <p>Munkafolyamatok gyakorlása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>a kertművelésről és szántóföldi gazdálkodásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>kertművelés és szántóföldi gazdálkodás a népdalokban.</p>
<p><i>2.2. A növénytermesztés szakaszai, munka a kertben és a földeken</i></p> <p>A növénytermesztés éves körfolyamatainak áttekintése, mely szakaszban vagyunk a látogatás idején, melyek az adott évszak jellemzői. Időjárási viszonyok a látogatást megelőző időszakban.</p> <p>Közösen végzett munka megszervezése, munkamegosztás, csoportok kialakítása ismeretközlő, játékos formában.</p> <p>A területek alkalmassága, a növényi kultúra kiválasztása, tájszerkezetek (mozaikos, monokultúrás) és azok hatása a természetre.</p> <p>Talaj-előkészítés, talajszerkezet, tápanyagpótlás (komposztkihelyezés), vetőmag, palánta, egyéb szaporítóanyag előkészítése.</p> <p>Vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás az egymást követő látogatások alkalmával.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>történelmi korok ciklusai a növénytermesztés, tájhasználat összefüggésében.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>növényborítás,</p>

<p>Betakarítás, szállítás, tárolás. Élelmiszer-feldolgozás, fogyasztás, kapcsolódva az ételkészítéshez, amely minden foglalkozáson állandó program. Talajrendezés, komposztálás, trágyázás, a következő évi tevékenységek előkészítése az őszi foglalkozásokon.</p>	<p>növényismeret, a mikroklíma és a vízgazdálkodás összefüggései.</p>
<p><i>2.3. Az egészséges élelmiszer</i> Egészséges élelmiszer előállítás a növénytermesztés során. Mi természetes, és mi nem, ismerkedés a vegyszerekkel és más mesterséges anyagokkal. Összehasonlítás, megkülönböztetés konkrét példák alapján. A biotermesztés jellemzői, előnyei, helyzete az élelmiszer ellátásban itthon és más országokban.</p>	<p><i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek. <i>Erkölcstan:</i> a földet művelő ember és az élő, természetes rendszerek tisztelete, megóvása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kert, szántóföld, szerszám, haszonnövény, természeti folyamat, növénytermesztés, élő rendszer, felelősség, körfolyamat, komposzt, trágya. Közös munka, munkamegosztás, talaj, talajélet, növény, víz, időjárás, éghajlati szélsőségek, éghajlatváltozás, növényborítás, mikroklíma, vízvisszatartás, tájszerkezet, mozaikos tájszerkezet, monokultúra. Talaj-előkészítés, tápanyagpótlás, vetőmag, palánta, vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás, betakarítás, tárolás, élelmiszer-feldolgozás, talajrendezés. Egészség, egészséges élelmiszer, egészséges táplálkozás, vegyszer, biotermesztés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Állattartás	Órakeret 7 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek bővítése az állattartással kapcsolatban, az állattartás elhelyezése a természeti folyamatokban. Ember és állat közötti kapcsolat változásának megértése. Az állatok szükségleteinek megismerése, a gondoskodás jelentősége. Az állatokkal kapcsolatos elővigyázatosság kialakítása a balesetek elkerülése érdekében, ugyanakkor a felesleges félelmek és idegenkedés elengedése. Körfolyamatok átlátása az állattartás szemszögéből. Az állattartás haszonvételeinek megismerése, gyakorlása, fogyasztói igény felkeltése a háztáji állattartásban előállított termékek iránt. Az egészség és az egészséges élelmiszer kapcsolatának megértése, alkalmazása a mindennapokban, tudatos fogyasztás ösztönzése. A nemzeti érzület ápolása az állattartáson keresztül. A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókinccs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése. A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Az állattartás helye a gazdálkodásban, annak elemei, állatfajták</i> Az állattartás jelentősége, haszonvételei, kapcsolódása a gazdálkodás egyéb elemeihez – közös szóbeli feldolgozás a gazdaságból merített példák alapján. Haszonállatok fajtái és jellemzői, haszonvételek fajtánként. Az őshonos állatok jelentősége, a gazdaságban tartott őshonos állatok megismerése. Helyek és eszközök helyes, körültekintő használata, tisztántartása (istálló, legelő, tyúkól, udvar, karám, szekér, lovas kocsi, lószerszámok, stb.) közös szóbeli feldolgozás az adott helyszíneken.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az állattartásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek). <i>Ének-zene:</i> állattartás és állatokkal való munka a népdalokban.</p>
<p><i>3.2. Az állatok szükségletei, életfolyamatai, elővigyázatosság az állattartásban</i> Etetés, itatás, ápolás, mozgásigény megismerése. A fogadó háztáji gazdaságban tartott állatok etetése, ellátása. Tartási körülmények (legelőn és istállóban) és jellemzőik feldolgozása, eltérő haszonvételek. Szaporodás, utódnevelés, a növendék állatok gondozása (borjak, csibék, gidák). Elővigyázatosság az állatokkal való foglalkozás során, a tanulók által végezhető tevékenységek lehatárolása. Ismeretszerzés az egyes állatfajták esetében jellemző balesetekről. Higiéniai szabályok a betegségek megelőzése érdekében, alapos kézmosás fontossága.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az állattartás társadalmi, gazdasági szerepe, annak változása a történelem során. <i>Természetismeret:</i> állatismeret, az állattartás mint természetes élőhelyeket fenntartó tevékenység (természetközeli legeltetés, mozaikos tájszerkezet). <i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek, mértékegységek. <i>Erkölcstan:</i> az állatokkal foglalkozó ember és az állatok tisztelete. <i>Hon-és népismeret:</i> az őshonos állatok ismerete, szerepük a nép életében, tartásuk módjai.</p>
<p><i>3.3. Az állattartás munkafolyamatai</i> Takarmánytermesztés, etetés, itatás, gondozás. Haszonvételek megismerése (tej, tojás, húshaszon, állati eredetű helyi termékek) és kipróbálása (fejés).</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Állattartás, állatfajta, gondoskodás, elővigyázatosság, baleset, félelmek, körfolyamat, egészséges ételmisszer, haszonvétel, állati eredetű termék, haszonállat, őshonos állat, az állattartás helye és eszközei, külterjes és intenzív tartás, gondozás, takarmány, szaporodás, utódnevelés, trágya.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élelmiszer feldolgozás, ételkészítés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ismeretek bővítése az élelmiszer-előállítással kapcsolatban, az élelmiszer-előállítás elhelyezése a természeti folyamatokban. Körfolyamatok átlátása az élelmiszer-előállítás szemszögéből. Gyakorlati tapasztalatok szerzése az élelmiszer-előállításban és a helyi termékek készítésében.</p> <p>Az egészséges élelmiszerről szerzett ismertek hasznosítása a mindennapi életben, tudatos fogyasztás ösztönzése.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Élelmiszerek a háztáji gazdálkodásban</i> A fogadó háztáji gazdaságban előállított élelmiszerek szóbeli összegyűjtése a gazda segítségével, a látott gazdálkodási módok ismeretében, csoportosítás, alapismeretek. Az egészséges élelmiszer jellemzői és jelentősége.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az ételkészítésről szóló irodalmi részletek (novellák, versek).</p>
<p><i>4.2. Élelmiszer-feldolgozás</i> Az élelmiszer-feldolgozás ismeretei gyakorlati példákon keresztül. Nyersen is fogyasztható élelmiszerek játékos gyűjtése, kóstolása.</p>		<p><i>Ének, zene:</i> ételkészítés és étkezés, közösségi alkalmak a népdalokban.</p>
<p><i>4.3. Ételkészítés</i> Az ételkészítés eszközeinek, hozzávalóinak közös válogatása a rendelkezésre álló eszközökből, ételkészítés a szabadban. A háztáji gazdaságban megtermelt élelmiszerekből egytálételek közös elkészítése a tanulók részvételével (zöldségtisztítás, -darabolás, főzés, tálalás). Kemencében sült ételek közös elkészítése (kenyér, túrós béles, pogácsa). A gazda által előállított termékek kóstolása (húskészítmények, tejtermékek, befőttek, lekvárok, kenyér). Az ételkészítés feladatainak megosztása: eszközök előkészítése, terítés, rendrakás, mosogatás. A higiéniai ismeretek gyakorlása. Közös étkezés, lehetőség szerint olyan élelmiszerek felhasználásával, melyek megtermelésében a tanulók részt vettek.</p>		<p><i>Matematika:</i> arányok, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az élelmiszer megbecsülése.</p> <p><i>Hon-és népismeret:</i> hagyományos népi ételek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élelmiszer, ételkészítés, élelmiszer feldolgozás, tisztítás, befőzés, fagyasztás, húskészítmény, tejtermék, gabona termék, nyers táplálkozás, helyi termék, saját termelés, kóstolás, közös étkezés, mosogatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Egyéb tevékenységek a háztáji gazdálkodásban	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztáji gazdálkodást lehetővé tevő, kiegészítő tevékenységek gyakorlása, elsajátítása. Ezen tevékenységek szerves kapcsolódása a természeti rendszerekhez, azok fenntartható használata mellett. A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése, megtapasztalása munkavégzés közben. A témához kapcsoló speciális szókinccs és a tárgyi ismeretek bővítése. A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
5.1. Rend, rendszer, takarítás A háztáji gazdaság felépítésének készségszintű ismerete, az összefüggések átlátása. Hogyan segíti a gazdaság szerkezete (épületek és egyéb munkahelyek elrendezése) az ésszerű munkavégzést, az egymásra épülő folyamatokat. Anyag- és energiatakarékosság szempontjainak ismerete, alkalmazásuk a mindennapokban. A rend jelentőségének megtapasztalása a mindennapi életben. Rendrakási feladatok játékos formában. Takarítóeszközök használata. Szerszámok tisztítása, elrakása, ezáltal a legközelebbi munkavégzés megkönnyítése.		Magyar nyelv és irodalom: a rend jelentőségéről, háztartásról, tűzrakásról, építésről szóló irodalmi részletek (novellák, versek). Ének-zene: a közös munkáról szóló dalok.
5.2. Egyéb feladatok Tüzelő hasogatása, bekészítés, felrakás. Fűtés, tűzterek és tűzrakás. Háztartási munkák gyakorlása. Kerítések, karámok, ólak javítása, meszelése, festése. Közlekedőutak karbantartása. Ismerkedés a népi építészettel (falazatok, tetőfedések, anyagok, lakó- és gazdasági épületek). Kézműves foglalkozások, természetes, helyben fellelhető anyagok használata (fa, csuhé, vessző, szalma, agyag).		Technika, életvitel és gyakorlat: kézműves mesterségek, használati és dísz tárgyak készítése. Hon- és népismeret: népi építészet tájtípusai (lakóházak, gazdasági épületek).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rend, rendszer, felépítés, szerkezet, ésszerűség, egymásra épülés. Takarítás, takarítóeszköz, tüzelő, cserépkályha, takaréktűzhely, kemence, tűztér, fűtés, tűzrakás, kémény, huzat, kerítés, karám, vályog, törek, szalma, sár, vert fal, szigetelés, szellőzés, nádfedés, faszindely, csuhé, szalma, vessző, agyag.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A vidéki élet jellemzőinek és szabályszerűségeinek ismerete, a vidéki ember és szerepének elhelyezése a társadalomban az életkornak megfelelő elvárt szinten. Falu és város viszonyának értelmezése. Saját megélt tapasztalatok a háztáji gazdálkodásról, a gazdálkodás
---	--

	<p>változatos munkafolyamatainak egyre alaposabb ismerete.</p> <p>A természeti folyamatok megértése a látott minták alapján, a szerves anyagok körfolyamatainak megértése. A háztáji gazdálkodás természeti folyamatokhoz való illeszkedésének megtapasztalása.</p> <p>A csoportos munka és a feladatvégzés örömeinek megtapasztalása.</p> <p>A háztáji gazdálkodás munkafolyamatainak és a folyamatok egymásra épülésének átlátása. A biztonságos munkavégzés gyakorlatának kialakítása, az elővigyázatosság és a biztonság iránti igény elmélyítése. Az alkalmas ruházat megválasztása.</p> <p>Az egészséges táplálkozás szempontjainak alaposabb ismerete, igény az egészséges és helyben termelt élelmiszer iránt. Az élelmiszertudatosság, a tudatos fogyasztás megalapozása.</p> <p>A hulladékmegelőzés fontosságának megértése, a szelektív gyűjtés és a komposztálás gyakorlása. Alapvető higiénés ismeretek gyakorlása.</p> <p>A kertművelés munkafolyamatainak, a talaj és a növények jellemzőinek mélyebb megismerése. A növénytermesztés munkafolyamatainak gyakorlása a talajelőkészítéstől a vetésen, gondozáson át a betakarításig, feldolgozásig, majd az újbóli talajelőkészítésig. Részletesebb ismeretek szerzése az egészséges élelmiszer előállításáról.</p> <p>Az ismeretek elmélyítése a háztáji állattartásban, haszonállatok és őshonos állatok jellemzői, valamint gazdálkodásban betöltött szerepük, az állattartás helyeinek és eszközeinek értő ismerete. Az állatok szükségleteinek ismerete, az állattartás munkafolyamatainak begyakorlása. Az állatok haszonvételeinek ismerete, fejés kipróbálása, részvétel állatvágáson.</p> <p>A helyben termelt élelmiszerek megismerése, rendszerezése, kóstolása. Ismeretek és gyakorlati tapasztalatok az élelmiszer feldolgozásban, a nyers fogyasztás gyakorlatának kialakítása. Tapasztaltszerzés közös ételkészítésben, valamint az étkezéssel kapcsolatos egyéb feladatokban. A közös előkészületek és étkezés rendszeres gyakorlása, a munkafolyamatok készség szintű elsajátítása.</p> <p>A rend és rendszer jelentőségének megélése a gyakorlati munka során. Gyakorlat szerzése rendrakásban és takarításban.</p> <p>A szókincs és a beszédkészség további fejlődése, az elsajátított szókincs megfelelő alkalmazása, alaposabb ismeretek szerzése és a szerepek gyakorlása a vidéki környezetben.</p>
--	--

7–8. évfolyam

A tantárgy célja, hogy a kulcskompetenciák további fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten bővítse a vidéki életről és gazdálkodásról szerzett ismereteit és tapasztalatait, tudja értelmezni a vidéket mint a társadalom egyik lényeges szegmensét, valamint értse a fő társadalmi és gazdasági dinamikákat. A munkavégzés szempontjából ez a kor már felnőttekre jellemző jegyeket mutat, a tanulók képesek az önálló és összetett munkavégzésre. Az egyéni munka és értékelés a korábbi évfolyamokhoz viszonyítva még nagyobb szerephez jut. A vidéki munka, a növénytermesztés és állattartás már túlmutat a tantermen kívüli érdekes foglalkozáson: választható, alternatív életformát jelent, amely a pályaválasztás közeledtével értékes ismeretekkel gazdagítja a résztvevőket. A tanulók megtapasztalják, hogy munkájuk segítséget jelent a gazdaságban, itt érthetik és

élhetik meg a kétkezi munka jelentőségét, becsületét. Világossá válik a falu és város viszonya, munkamegosztása, egymásra utaltsága, ami a társadalmi viszonyok megértéséhez és a toleranciához fontos, közvetlen tapasztalatokat ad. Ebben a korosztályban hangsúlyt kap a vidék társadalomban és gazdaságban betöltött szerepének érzékeny és értő feldolgozása, illetve az elmúlt évtizedek társadalmi, gazdasági folyamatai, dinamikája. Kiaknázzuk a korosztályra jellemző kritikai érzéket, erre építve kritikus szemmel vizsgáljuk, és fenntarthatósági szempontból értékeljük a gazdálkodás, illetve tájhasználat különböző módjait. Az együttműködés és fegyelmezés szempontjából ez a legnehezebb korosztály, ám megfelelő folyamatsegítéssel, az érdeklődés felkeltésével és jó munkaszervezéssel a diákok jól leköthetők. A tanuló ebben a korban felnőttek között dolgozva már felnőttnek érzi magát. Egyre nagyobb súlyt kap a foglalkozásokon az, hogy a gyerekek számot adjanak tapasztalataikról, tudásukról, gondolkodásmódjukról. Véleményüket, megoldást kereső gondolataikat, érveiket ütköztetik, megvitatják. Tovább növekszik a testi erő, a tanulók kifejezetten szívesen vállalnak nehéz fizikai munkát. Alkalmassá válnak a nagyobb odafigyelést igénylő feladatokra (pl. fahasogatás), valamint képesek átlátni egy teljes munkafolyamatot és azon belül hatékonyan beosztani idejüket, erejüket. A szerszámhasználat természetessé válik, a mozgáskoordináció a legtöbb tanuló esetében megfelel az adott munkafolyamatban elvárt szintnek. A munkavégzésben megjelenik a gondolkodás, az ésszerűség keresése, a munka jó értelemben vett megkönnyítése. A foglalkozásokat követő feldolgozások során értő beszélgetések bontakozhatnak ki, a tanulók ekkorra meglehetősen pontos ismeretekkel rendelkeznek a háztáji gazdálkodás egyes folyamatairól. Ismerik és értik az élelmiszer feldolgozás és -tartósítás formái közötti különbségeket, valamint igényesebbé válnak az élelmiszer-alapanyagok kiválasztásában. Megjelenik a fogyasztói tudatosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Bevezetés a háztáji gazdálkodásba	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ismeretek gyarapítása ember és természet együttműködésével, valamint a természeti folyamatokkal kapcsolatban. A gazdálkodás szerepének megértése ezen folyamatokban.</p> <p>A háztáji gazdálkodással és élelmiszertermeléssel kapcsolatos ismeretek bővítése. A háztáji gazdálkodás gazdasági és társadalmi jelentőségének megértése, az ismeretek alkalmazása a mindennapi életben. A gazdálkodásból élő vidéki ember megismerése, a megbecsülés kialakítása irányában.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság, valamint a gazdálkodási módok, módszerek összefüggéseinek megértése.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése, begyakorlása, a pályaorientáció segítése.</p> <p>Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése, megtapasztalása munkavégzés közben.</p> <p>Nyitottá, befogadóvá, elfogadóbbá válik más életmódokkal, kultúrákkal szemben, idegenkedése, előítéletei eltűnnek vagy csökkennek.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs gyakorlása, tudatos és magabiztos használata.</p>	

	<p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése, gyakorlatból merített, saját tapasztalaton átszűrt tudás.</p> <p>Az ismeretek használata az élet más területein, holisztikus szemlélet kialakulása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. A vidéki élet körülményei, szereplői, jellemzői</i></p> <p>A vidéki ember, a gazdálkodó szerepe a társadalomban, a háztáji termék előállításának gazdasági jelentősége. Az elmúlt évtizedek gazdasági, népességdinamikai folyamatai, azok hatása a magyar falura. Európai kitekintés, más országok vidéki élete, ember, társadalom, gazdaság – összevetés a más órákon tanultakkal. Beszélgetés a vidéki élet színtereiről, a háztáji gazdaság és környezetének közös bejárása, az egyes eszközök, épületek funkcióinak közös szóbeli feldolgozása.</p> <p>Ismerkedés a kézművességgel (eszközök a helyben fellelhető természetes anyagokból, fenntarthatósági szempontok) és a népművészettel (népi motívumok, szimbólumok szerepe).</p> <p>A vidéki megélhetés jelentőségének vizsgálata többféle szempontból (pl. településszerkezet, turizmus, jövedelemszerzés, egészséges, aktív élet, fizikai munka, hasznosság érzése a társadalomban).</p> <p>Fentiek közös szóbeli feldolgozása a fogadó gazda és családtagjai (több generáció) bevonásával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p>A vidéki életmódot, a gazdálkodás szeretetét és a társadalmi viszonyokat bemutató szép példák a magyar irodalomból.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>a paraszti kultúra a népdalokban.</p>
<p><i>1.2. Természeti folyamatok és gazdálkodás</i></p> <p>Az anyag-és energiaáramlások körfolyamatainak áttekintése, a körfolyamatok szerepe a természet megújulásában, a fenntarthatóságban. Példák a háztáji gazdaságban: növény, állat, pl.: növényi maradvány, komposzt, talaj, termés bemutatása a helyszínen.</p> <p>Illeszkedik-e az ember gazdálkodási tevékenysége a természetes folyamatokhoz, a fenntarthatóság közös, kritikus vizsgálata egyes példákon keresztül. A kisléptékű és a nagyüzemi gazdálkodás közötti különbségek közös feldolgozása, megértése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>a vidék szerepe a társadalomban – történelmi példák, dinamikák.</p> <p><i>Földrajz:</i></p> <p>gazdálkodási módok illeszkedése a természetföldrajzi adottságokhoz.</p>
<p><i>1.3. Munkafolyamatok és eszközök</i></p> <p>A háztáji gazdálkodás munkaterületeinek áttekintése, a helyszínek bejárása.</p> <p>Az egyes munkafolyamatok elhelyezése térben és időben, alkalmazkodás az évszakokhoz, időjáráshoz, napszakokhoz.</p> <p>Munka és pihenés ritmusa, az idővel való gazdálkodás. Egyéni és közös napirend, munkaterv készítése önálló munkával.</p> <p>A munkafolyamatok egymásra épülése (pl. takarmány-előállítás, állattartás, haszonvétel, élelmiszer-feldolgozás), kézzel fogható példák bemutatása. Kóstolóasztal közös készítése helyben előállított termékekből.</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>terület és súly mértékegységek, terméshozamok számítása, terményárak, jövedelmek.</p>
<p><i>1.4. Munkavédelmi ismeretek</i></p> <p>Általános munkavédelmi szabályok a háztáji gazdálkodásban – a korábban tanultak felelevenítése.</p> <p>Szerszámismeret, az egyes szerszámokkal kapcsolatos különös ismeretek, veszélyek.</p> <p>Segítségkérés sérülés esetén, a sérülések ellátásának alapjai.</p> <p>Alkalmas ruházat, kötény, kesztyű, kendő, sapka, lábbeli.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Én és a közvetlen, valamint tágabb környezetem, közösségeim, társaim.</p>

<p><i>1.5. Egészséges táplálkozás, környezettudatosság</i> Az egészséges táplálkozás jellemzői, közös áttekintés az eddigi ismeretek alapján. Az élelmiszer-előállítás megismerése a fogadó háztáji gazdaságban, egyéb helyi termékek felsorolása. Az otthonról hozott élelmiszerek átnézése, közös értékelése, példák megtárgyalása a hozott tízóraikból. Saját tízóraink a hulladék megelőzés szempontjából. Hulladékok összegyűjtése, anyagokénti szétválogatása saját keletkező hulladékainkból. Biológiailag lebomló hulladékok kezelése, szemléltetés a komposzthalomnál.</p>	<p>Alkalmazkodás a közös munka szabályaihoz. Más társadalmi csoportok elfogadása, tisztelet a dolgozó ember felé.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egészséges táplálkozás.</p>
<p><i>1.6. Higiéné</i> Kézmosás fontossága, fertőzésveszélyek egy háztáji gazdaságban.</p>	<p><i>Fizika:</i> emberi erővel működtetett eszközök, erőkar, áttételek, a munka megkönnyítése.</p>
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak és a tevékenységnek megfelelő öltözködés. Védekezés a túlzott napsütés ellen. Példák a csoport ruházatkódásából.</p>	
<p><i>1.8. Rend és rendszer a háztáji gazdaságban</i> Hogyan könnyíti meg a rend a munkavégzést? Szemléltetés a gazdaságban. Saját tapasztalatok a rend vagy annak hiánya kapcsán – közös szóbeli feldolgozás.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a gazdálkodás eszközei, készítésük, összeszerelésük, karbantartásuk. Kézművesség, háztartásvezetés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> népművészet, népi motívumok, szimbólumok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vidék, háztáji, falu, tanya, életmód, lakhely, közösség, háztartás, gazdálkodás, konyhakert, vidéki ember, munka, társadalom, család, kézművesség, népművészet, népi motívumok, szimbólumok. Természet, természetes rendszer, körfolyamat, anyag- és energia-körforgás, munkafolyamat, növénytermesztés, állattartás. Környezettudatosság, egészséges táplálkozás, egészséges élelmiszer, élelmiszertermelés, higiéné, fertőzés, baleset, munkavédelem, munkaruházat, öltözködés, hulladék, csomagolási hulladék, adalékanyag, szelektív gyűjtés, biológiailag lebomló hulladék, komposztálás, rend, rendszer.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Növénytermesztés, kertművelés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek, tapasztalatok.	
A tematikai egység	Az ismeretek, tapasztalatok és gyakorlati tudás gyarapítása,	

<p>nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>összefüggések megértése ember és természet együttműködésében, valamint a természeti folyamatokban. A növénytermesztés értelmezése ezen folyamatokban, a talaj, a növény és az ember kölcsönhatása. A növény mint élő rendszer gondozása, az élő dolgok iránt érzett felelősségtudat ápolása, a gondoskodás jelentősége, tudatosítása. A körfolyamatok átlátása a növénytermesztés szemszögéből. A növénytermesztés és az egészséges táplálkozás összefüggéseinek hasznosítása a mindennapi életben, a fogyasztói tudatosság megjelenése az élelmiszervásárlásban, fogyasztásban. A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, tudatos használata, gyakorlása, a tárgyi ismeretek bővítése. A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>2.1. A növénytermesztés elemei</i> A talaj jellemzői, összetevői, talajélet, szemléltetés a kertben, közös beszélgetés. A kerti és a szántóföldi művelés jellemzőinek összegyűjtése közös munkával. A háztáji és a nagyüzemi növénytermesztés közötti különbségek felismerése, a két módszer természeti, társadalmi és gazdasági hatásai. A növények tulajdonságai, szükségletei, ezek kielégítése a háztáji gazdálkodás során. Víz, időjárás, éghajlati szélsőségek, éghajlatváltozás, növényborítás, mikroklíma, vízvisszatartás – fogalmak és összefüggések megismerése. Munkafolyamatok gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kertművelésről és szántóföldi gazdálkodásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek, regények). <i>Ének-zene:</i> kertművelés és szántóföldi gazdálkodás a népdalokban.</p>	
<p><i>2.2. A növénytermesztés szakaszai, munka a kertben és a földeken</i> A növénytermesztés éves körfolyamatainak áttekintése, mely szakaszban vagyunk a látogatás idején, melyek az adott évszak jellemzői. Időjárási viszonyok a látogatást megelőző időszakban. Közösen végzett munka megszervezése, munkamegosztás, csoportok kialakítása ismeretközlő, játékos formában. A területek alkalmassága, a növényi kultúra kiválasztása, tájszerkezetek (mozaikos, monokultúrás) és azok hatása a természetre. Talaj előkészítés, talajszerkezet, tápanyagpótlás (komposztkihelyezés), vetőmag, palánta, egyéb szaporítóanyag előkészítése. Vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás az egymást követő látogatások alkalmával. Betakarítás, szállítás, tárolás. Élelmiszer-feldolgozás, fogyasztás, kapcsolódva az ételkészítéshez, amely minden foglalkozáson állandó program. Talajrendezés, komposztálás, trágyázás, a következő évi tevékenységek előkészítése az őszi foglalkozásokon.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok ciklusai a növénytermesztés, tájhasználat összefüggésében. <i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek. <i>Erkölcstan:</i> a földet művelő ember és az élő, természetes rendszerek tisztelete, megóvása.</p>	
<p><i>2.3. Az egészséges élelmiszer</i> Egészséges élelmiszer előállítása a növénytermesztésben.</p>		

<p>Mi természetes, és mi nem, vegyszerek és más mesterséges anyagok. Összehasonlítás, megkülönböztetés konkrét példák alapján. A biotermesztés jellemzői, előnyei, helyzete az élelmiszerellátásban itthon és más országokban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kert, konyhakert, virágoskert, gyógynövények, szántó föld, szerszám, haszonnövény, természeti folyamat, növénytermesztés, élő rendszer, felelősség, körfolyamat, komposzt, trágya. Közös munka, munkamegosztás, talaj, talajélet, növény, víz, időjárás, éghajlati szélsőségek, éghajlatváltozás, növényborítás, mikroklíma, vízvisszatartás, tájszerkezet, mozaikos tájszerkezet, monokultúra. Talaj-előkészítés, tápanyagpótlás, vetőmag, palánta, vetés, ültetés, gondozás, öntözés, gyomlálás, betakarítás, tárolás, élelmiszer-feldolgozás, talajrendezés, vetésforgó. Egészség, egészséges élelmiszer, egészséges táplálkozás, vegyszer, biotermesztés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Állattartás	Órakeret 7 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek, gyakorlati tudás, tapasztalatok bővítése az állattartással kapcsolatban, az állattartás elhelyezése a természeti folyamatokban. Ember és állat közötti kapcsolat változásának megértése. Az állatok szükségleteinek megismerése, a gondoskodás jelentősége. Az állatokkal kapcsolatos elővigyázatosság kialakítása a balestek elkerülése érdekében, ugyanakkor a felesleges félelmek és idegenkedés elengedése. Körfolyamatok átlátása az állattartás szemszögéből. Az állattartás haszonvételeinek megismerése, gyakorlása, fogyasztói igény felkeltése a háztáji állattartásban előállított termékek iránt. Az egészség és az egészséges élelmiszer kapcsolatának megértése, alkalmazása a mindennapokban, tudatos fogyasztás. A nemzeti érzület ápolása az állattartáson keresztül. A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása, megtapasztalása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése. A témához kapcsoló speciális szókinccs bővítése, használata, a tárgyi ismeretek bővítése. A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>3.1. Az állattartás helye a gazdálkodásban, annak elemei, állatfajták</i> Az állattartás jelentősége, haszonvételei, kapcsolódása a gazdálkodás egyéb elemeihez – közös szóbeli feldolgozás a gazdaságból vett példák alapján. Haszonállatok fajtái és jellemzői, haszonvételek fajtánként. Az őshonos állatok jelentősége, a gazdaságban tartott őshonos állatok megismerése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az állattartásról szóló irodalmi részletek (novellák, versek, regények). <i>Ének-zene:</i> állattartás</p>	

Helyek és eszközök helyes, körültekintő használata, tisztántartása (istálló, legelő, tyúkól, udvar, karám, szekér, lovas kocsi, lószerszámok, stb.) – közös szóbeli feldolgozás az adott helyszíneken.	és állatokkal való munka a népdalokban.
<p>3.2. Az állatok szükségletei, életfolyamatai, elővigyázatosság az állattartásban</p> <p>Etetés, itatás, ápolás, mozgásigény megismerése. A fogadó háztáji gazdaságban tartott állatok etetése, ellátása, gondozása. Tartási körülmények (legelőn és istállóban) és jellemzőik feldolgozása, eltérő haszonvételek.</p> <p>Szaporodás, utódnevelés, a növendék állatok gondozása (borjak, csibék, gidák).</p> <p>Elővigyázatosság az állatokkal való foglalkozás során, a tanulók által végezhető tevékenységek lehatárolása. A jellemző balesetekről ismeretek szerzése az egyes állatfajták esetében.</p> <p>Higiéniai szabályok a betegségek megelőzése érdekében, alapos kézmosás.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az állattartás társadalmi, gazdasági szerepe, annak változása a történelem során.</p> <p><i>Matematika:</i> területmértékek, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p>
<p>3.3. Az állattartás munkafolyamatai</p> <p>Takarmánytermesztés, etetés, itatás, gondozás. Haszonvételek megismerése (tej, tojás, húshaszon, állati eredetű helyi termékek) és kipróbálása (fejés, kopasztás, tojásösszeszedés, tollfosztás, juhnyírás, gyapjúválogatás, gyapjúmosás).</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> az állatokkal foglalkozó ember és az állatok tisztelete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állattartás, állatfajta, gondoskodás, elővigyázatosság, baleset, félelmek, körfolyamat, egészséges ételkészítés, haszonvétel, állati eredetű termék, haszonállat, őshonos állat, az állattartás helye és eszközei, külterjes és intenzív tartás, gondozás, takarmány, szaporodás, utódnevelés, trágya.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élelmiszer-feldolgozás, ételkészítés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ismeretek és tapasztalatok bővítése az élelmiszer előállítás kapcsolatban, az élelmiszer előállítás elhelyezése a természeti folyamatokban.</p> <p>Körfolyamatok átlátása az élelmiszer előállítás szemszögéből.</p> <p>Gyakorlati tapasztalatok szerzése az élelmiszer előállításban és a helyi termékek készítésében.</p> <p>Az egészséges ételkészítésről szerzett ismeretek hasznosítása a mindennapi életben, a tudatos fogyasztásra irányuló igény felkeltése.</p> <p>A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése.</p> <p>A témához kapcsoló speciális szókincs bővítése, a tárgyi ismeretek bővítése.</p> <p>A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>4.1. Élelmiszerek a háztáji gazdálkodásban A fogadó háztáji gazdaságban előállított élelmiszerek szóbeli összegyűjtése a gazda segítségével, a látott gazdálkodási módok ismeretében, csoportosítás, alapismeretek. Az egészséges élelmiszer jellemzői és jelentősége.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az ételkészítésről szóló irodalmi részletek (novellák, versek, regények).</p>
<p>4.2. Élelmiszer feldolgozás Az élelmiszer feldolgozás ismeretei gyakorlati példákon keresztül. Nyersen is fogyasztható élelmiszerek játékos gyűjtése, kóstolása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ételkészítés és étkezés, közösségi alkalmak a népdalokban.</p>
<p>4.3. Ételkészítés Az ételkészítés eszközeinek, hozzávalóinak közös válogatása a rendelkezésre álló eszközökből, ételkészítés a szabadban. A háztáji gazdaságban megtermelt élelmiszerből egytálételek közös elkészítése a tanulók részvételével (zöldségtisztítás, -darabolás, főzés, tálalás). Kemencében sült ételek közös elkészítése (kenyér, túrós béles, pogácsa). A gazda által előállított termékek kóstolása (húskészítmények, tejtermékek, befőttek, lekvárok, aszalványok, kenyér). Az ételkészítés feladatainak megosztása: eszközök előkészítése, terítés, rendrakás, mosogatás. A higiéniai ismeretek gyakorlása. Közös étkezés, lehetőség szerint olyan élelmiszerek felhasználásával, melyek megtermelésében a tanulók részt vettek.</p>	<p><i>Matematika:</i> arányok, súlyok, mennyiségek, mértékegységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az élelmiszer megbecsülése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egészséges táplálkozás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Élelmiszer, ételkészítés, élelmiszer-feldolgozás, tisztítás, befőzés, aszalás, szárítás, fagyasztás, húskészítmény, tejtermék, gabona termék, nyers táplálkozás, helyi termék, saját termelés, kóstolás, kemence, kemencében sütés, közös étkezés, mosogatás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Egyéb tevékenységek a háztáji gazdálkodásban	Órakeret 7 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetben, kiskertekben, a háziállatokkal, vidéki rokonoknál gyűjtött korábbi tapasztalatok, a vonatkozó tantárgyak keretében megszerzett tárgyi tudás, valamint a korábbi évfolyamokon szerzett háztáji gazdálkodási ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A háztáji gazdálkodást lehetővé tevő, kiegészítő tevékenységek gyakorlása, elsajátítása. Ezen tevékenységek szerves kapcsolódása a természeti rendszerekhez, azok fenntartható használata mellett. A közösségben végzett munka megszerettetése, munkamegosztás, a férfi-női szerepek gyakorlása. Egymásra figyelés, egymás és önmagunk megismerése, megtapasztalása munkavégzés közben. A témához kapcsoló speciális szókinccs és a tárgyi ismeretek bővítése. A korábbi évfolyamokon szerzett tudás elmélyítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>5.1. Rend, rendszer, takarítás A háztáji gazdaság felépítésének készségi szintű ismerete, az összefüggések átlátása. Hogyan segíti a gazdaság szerkezete (épületek és egyéb munkahelyek elrendezése) az ésszerű munkavégzést, az</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a rend jelentőségéről, háztartásról,</p>	

<p>egymásra épülő folyamatokat. Anyag- és energiatakarékosság szempontjainak ismerete, alkalmazásuk a mindennapokban. A rend jelentőségének megtapasztalása a mindennapi életben. Rendrakási feladatok önállóan és játékos formában. Takarítóeszközök használata. Szerszámok tisztítása, elrakása, ezáltal a legközelebbi munkavégzés megkönnyítése.</p>	<p>tűzrakásról, építésről szóló irodalmi részletek (novellák, versek, regények).</p>
<p><i>5.2. Egyéb feladatok</i> Tüzelő hasogatása, bekészítés, felrakás. Fűtés, tűzterek és tűzrakás. Háztartási munkák gyakorlása. Kerítések, karámok, ólak javítása, meszelése, festése. Közlekedőutak karbantartása. Ismerkedés a népi építészettel (falazatok, tetőfedések, anyagok, lakó- és gazdasági épületek). Kézműves foglalkozások, természetes, helyben fellelhető anyagok használata (fa, csuhé, szalma, vessző, agyag).</p>	<p><i>Ének-zene:</i> a közös munkáról szóló dalok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kézműves mesterségek, használati és dísz tárgyak készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rend, rendszer, felépítés, szerkezet, ésszerűség, egymásra épülés. Takarítás, takarítóeszköz, tüzelő, cserépkályha, takaréktűzhely, kemence, tűztér, fűtés, tűzrakás, kémény, huzat, kerítés, karám, vályog, törek, szalma, sár, vert fal, szigetelés, szellőzés, nádfedés, faszindely, csuhé, vessző, agyag.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A vidéki élet jellemzőinek és szabályszerűségeinek ismerete, a vidéki ember és szerepének elhelyezése a társadalomban az életkornak megfelelő elvárt szinten. Falu és város viszonyának értelmezése. Saját megélt tapasztalatok a háztáji gazdálkodásról, a gazdálkodás változatos munkafolyamatainak egyre mélyülő ismerete. A természeti folyamatok megértése a látott minták alapján, a szerves anyagok körfolyamatainak megértése. A háztáji gazdálkodás természeti folyamatokhoz való illeszkedésének megtapasztalása. Különböztétel a háztáji és a nagyüzemi gazdálkodás, valamint azok környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai között. A csoportos munka és a feladatvégzés örömeinek megtapasztalása. A háztáji gazdálkodás munkafolyamatainak és a folyamatok egymásra épülésének átlátása. A biztonságos munkavégzés gyakorlatának kialakítása, az elővigyázatosság és a biztonság iránti igény elmélyítése. Az alkalmas ruházat megválasztása. Az egészséges táplálkozás szempontjainak alaposabb ismerete, igény az egészséges és helyben termelt élelmiszer iránt. Ismeretek a bioélelmiszerekről. Az élelmiszertudatosság, a tudatos fogyasztás megalapozása. A hulladékmegelőzés fontosságának megértése, a szelektív gyűjtés és a komposztálás gyakorlása. Alapvető higiénés ismeretek gyakorlása. A kertművelés munkafolyamatainak, a talaj és a növények jellemzőinek mélyebb megismerése. A növénytermesztés munkafolyamatainak gyakorlása a talaj előkészítéstől a vetésen, gondozáson át a betakarításig, feldolgozásig, majd az újbóli talaj-előkészítésig. Részletesebb ismeretek szerzése az egészséges élelmiszer-előállításról. A mezőgazdaság tájhasználat szintű értelmezése, a jellemző tájszerkezetek természeti és mikroklimatikus, valamint vízgazdálkodásra gyakorolt hatásainak megismerése, megértése.</p>
--	--

	<p>Az ismeretek elmélyítése a háztáji állattartásban, haszonállatok és őshonos állatok jellemzői és gazdálkodásban betöltött szerepük ismerete, az állattartás helyeinek és eszközeinek értő ismerete. Az állatok szükségleteinek ismerete, az állattartás munkafolyamatainak begyakorlása. Az állatok haszonvételeinek ismerete, fejés kipróbálása, részvétel állatvágáson.</p> <p>A helyben termelt élelmiszerek ismerete, rendszerezése, kóstolása.</p> <p>Ismeretek és gyakorlati tapasztalatok az élelmiszer-feldolgozásban, a nyers táplálkozásra való nyitottság kialakítása. Tapasztalatszerzés közös ételkészítésben, valamint az étkezéssel kapcsolatos egyéb feladatokban. A közös előkészületek és étkezés rendszeres gyakorlása, a munkafolyamatok készségszintű elsajátítása.</p> <p>A rend és rendszer jelentőségének megélése a gyakorlati munka során. Gyakorlat szerzése rendrakásban és takarításban.</p> <p>A szókincs és a beszédkészség további fejlődése, az elsajátított szókincs megfelelő alkalmazása, mélyebb ismeretek szerzése és a szerepek gyakorlása a vidéki környezetben.</p>
--	---

7. A kerettantervi rendelet 7. melléklete a következő 7.29. ponttal egészül ki::

„7.29. Természettudomány kerettanterv a művészeti szakközépiskolák számára

**TERMÉSZETTUDOMÁNY KERETTANTERV A MŰVÉSZETI
SZAKKÖZÉPISKOLÁK SZÁMÁRA**

”

Ez a kerettanterv a fizika, a kémia, a biológia és a természetföldrajz tantárgyak elemeiből épül fel.

Célja az átfogó természettudományos műveltség megalapozása azon szakközépiskolás diákok számára, akik nem kívánnak ilyen irányban továbbtanulni. Szemléleti és tartalmi alapjait a Nat 2012-es változata adja, ám nem célja annak olyan mélységű elsajátítása, mely a szaktárgyi (biológia, kémia, fizika vagy földrajz) érettségi vizsga követelményeiben megfogalmazódik. Biztonságos kiindulópontot jelent ugyanakkor a komplex természettudományos érettségi eléréséhez.

A kerettanterv 18 egységből (témakörből) épül fel, melyek jól köthetők egy-egy diszciplína (tantárgy) kereteihez, ám sorrendjük és egységes szemléletük révén a műveltségi terület egészének önálló feldolgozását jelentik. A témakörök az alacsony óraszám miatt lineárisan épülnek egymásra.

Az egyes rész-témák közti tartalmi kapcsolatokat a harmadik oszlop előre- és visszautalásai jelzik: előbbiek a részletesebb kifejtést megelőző, csupán a háttértudásra építő alkalmazások, utóbbiak a már elsajátított ismeretek későbbi felhasználására utalnak.

A természettudományos kerettanterv a tárgyi ismeretek, az azokat nagyobb összefüggésekbe ágyazó műveltség és célszerű felhasználás képességének egyensúlyára törekszik. Középpontjában olyan képességek, kompetenciák fejlesztése áll, mint jelölés, lényegkiemelő ábrázolás, csoportosítás, halmazba sorolás, korreláció és oksági összefüggések fölismerése, az érvek és ellenérvek mérlegelésének képessége, ezen belül a bizonyítás (visszavezetés axiómákra) és a cáfolat (hibás föltevés logikai lehetetlenségének belátása), a struktúra és funkció közti kölcsönös megfeleltetés, a szabályozottság, visszacsatolás fölismerése útján a rendszerszemlélet, a modellalkotás és modellek használata, sejtés, hipotézis, szabály, törvény megkülönböztetése, megfigyelések és kísérletek értelmezése, predikció (a rendszer várható állapotának előrejelzése), döntési helyzetben releváns érv(ek) kiválasztása, előnyök és hátrányok mérlegelése. Mindezek olyan képességek, melyek a művészeti pályát választók számára is hasznos, szemléletformáló tudást nyújtanak. A témakörök meghatározó diszciplináris helyét és logikai sorrendjét a táblázat mutatja.

A kerettanterv alkalmazásának keretei

A Természettudomány kerettanterv a művészeti szakközépiskolák számára készült. Alkalmazása nem kötelező: az iskola a helyi tantervében dönthet arról, hogy a Természettudomány kerettantervet, vagy a szakközépiskolai kerettantervben megtalálható Biológia-egészségtan, Fizika, Kémia és Földrajz tantárgyi kerettanterveket alkalmazza.

A szakközépiskolai kerettanterv alapján, az Ember és természet, valamint a Földünk-környezetünk műveltségi terület ismereteinek tanítására a 9–12. évfolyamon összességében heti 16 (évfolyamonként 6+6+3+1) óra áll rendelkezésre. A Természettudomány kerettanterv ebből összességében heti 8 (évfolyamonként 2+2+2+2) órát köt le. Az utóbbi tanterv alkalmazása esetén az óraszámkülönbség 50%-át, a helyi tantervben szabályozott módon, a közismereti oktatásra kell fordítani.

A Természettudomány kerettanterv nem tartalmazza a Földrajz kerettanterv társadalomföldrajzhoz kapcsolódó témáit/ismereteit. Amennyiben ezt a kerettantervet alkalmazza az iskola, a Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek helyi tantervébe kell beépíteni a társadalomföldrajz elemeit.

A képzés szerkezete

Óraterv: évfolyamonként 2-2 órára (32*2= 64 óra/évvel), illetve a 12. évfolyamon 56 óra/év számolva

Évf.	Természetföldrajz	Fizika	Kémia	Biológia	Összes óra
9.	I. Tér és idő (6 óra)	II. Építőegységek (12 óra)			64
		III. Anyagi halmazok (12 óra)			
10.	V. Belső erők (10 óra)	IV. A hő (10 óra)			64
	VI. A földi kozmosz (18 óra)	VII. Haladó mozgások (10 óra)			
		VIII. Periodikus mozgások (8 óra)	IX. Szerves szén-vegyületek (18 óra)	X. Sejtbiológia (6 óra)	64
				XI. Az emberi szervezet (22 óra)	

11.		XIII. Elektromágnesség (14 óra)	XII. Genetika – szexualitás (22 óra)	64
		XIV. Modern fizika (16 óra)		
		XV. Csillagászat (12 óra)		
12.		XVI. Földtörténet – evolúció (16 óra)		56
		XVII. Az élőlények környezete és viselkedése (10 óra)		
		XVIII. Ökológia – fenntarthatóság (24 óra)		

9. évfolyam

Tematikai egység	I. Tájékozódás térben és időben		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás (az általános iskolából)	A Föld alakja, mozgásai, és ezek következményei (napszakok, évszakok váltakozása, időszámítás). Alapvető tájékozottság a térbeli és az időbeli nagyságrendekben. A térkép és a földgömb fogalma, ábrázolása és méretaránya. Szemléletű térképolvasás. A földrajzi fókusz elemek használatát, tájékozódás a fókusz segítségével.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudományos módszerek és ismeretek tudatos alkalmazása a mindennapi életben. A feltevések megvizsgálása. Eltérő modellek összevetése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Problémák Milyen modellek értelmezik a Naprendszer felépítését és tagjainak mozgásait? Milyen tapasztalatok igazolják a Föld alakját? Melyek az időszámítás csillagászati alapjai? Milyen kapcsolatban állnak az égitestek mozgásával? Hogyan alakul ki a holdfogyatkozás és a napfogyatkozás? Miért alakulnak ki a holdfázisok?			
1. A Föld alakja A földátmérő és a csillagászati távolságok mérése (Eratoszthenész, Arisztarkhosz). Mai mérési módszerek.	Geometriai módszerek alkalmazásának értelmezése a térképezésben és a csillagászatban. A Föld gömb alaktól való	> a Galaxis felfedezése XV. > egyenletes mozgások VII.	

<p>A Föld alakjának pontosabb mérése (forgási ellipszoid, geoid). Távérzékelés; földmegfigyelő műhold-családok, a műholdfelvételek típusai és alkalmazásuk lehetőségei.</p>	<p>eltérésének indoklása. Természeti jelenségek (hegységrendszerek, folyók, ciklonok) azonosítása műholdfelvételeken.</p>	<p>> rádióhullámok XIII. > matematika, geometria</p>
<p>2. Égi és földi mozgások</p> <p>Világképek kibontakozása az ókortól Keplerig. (A föld- és napközéppontú modellek)</p> <p>Égtájak, tájolás. Földrajzi és mágneses észak.</p> <p>Nap, évszak, év. Nevezetes időpontok (tavaszi és őszi napéjegyenlőség, nyári és téli napforduló). Holdfázisok, hold- és napfogyatkozás.</p> <p>Holdhónapok és naptári hónapok közötti kapcsolat.</p> <p>Földrajzi fokhálózat, nevezetes hosszúsági körök, zónaidő, nevezetes szélességi körök, szoláris éghajlati övezetek. Kapcsolat a zónaidők és a hosszúsági körök között.</p>	<p>Tapasztalatok (napszakok, évszakok váltakozása) magyarázata föld- és napközéppontú világleírások alapján (Arisztotelész, Ptolemaiosz) (Kopernikusz, Kepler).</p> <p>Égtájak megállapítása a Nap mozgása (gnómon), a csillagok alapján és iránytűvel. Időegységek csillagászati alapú megállapítása a földközéppontú és a napközéppontú leírás szerint. Nevezetes időpontok meghatározása a Földről szemlélve. A Hold fázisainak oka, hold- és napfogyatkozások magyarázata.</p> <p>Helymeghatározás a földrajzi fokhálózat alapján. Helyi idő megadása a zónaidők segítségével. A szoláris éghajlati övezetek határainak csillagászati magyarázata.</p>	<p>> kerületi- és szögsebesség VIII.</p> <p>> elektromágnesség XIII.</p> <p>> időegységek fényhullámok alapján XIII. > művészettörténet, irodalom: világleképezések a képzőművészetben Madách: Az ember tragédiája – prágai szín, naptárábrázolások, naphimnuszok</p> <p>> övezetesség VI.</p>
<p>Problémák</p> <p><i>Melyek a térképi ábrázolás alapelvei és eszközei?</i></p> <p><i>Hogyan jelenik meg egy térképi ábrázolásban, hogy mit tartunk fontos szempontnak?</i></p> <p><i>Milyen következtetéseket lehet levonni térképek segítségével?</i></p> <p><i>Hogyan tudod ábrázolni saját lakóhelyed, iskolád környezetét egy saját magad által készített térképen? Hogyan kell használni a Google Map-et és egyéb térképszoftvereket?</i></p>		

<p>3. A térkép</p> <p>A vetület fogalma, fajtái; térképi jelrendszerek. Domborzatábrázolás. Méretarány, aránymérték. Földrajzi adatokkal dolgozó informatikai rendszerek (GIS, Geographic Information System).</p> <p>Gyakorlati térképészet (GPS).</p>	<p>Távolság- és magasságmérések a térképen. Eltérő szempontú szaktérképek (tematikus térképek) szempontjainak fölismerése, különböző ábrázolási módok előnyeinek összevetése.</p> <p>Térképi és számítógépes gyakorlatok elvégzése.</p>	<p><i>Matematika:</i> koordinátageometria > fajok földrajzi elterjedése XVIII.</p> <p>> IKT</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Geocentrikus-, heliocentrikus világképek, kozmikus környezet, Arisztotelész, Eratoszthenész, Arisztarkhosz, Ptolemaiosz, Kopernikusz, Kepler, Newton, GPS, GIS, távérzékelés, mesterséges égitestek, Greenwich, dátumválasztó vonal, valódi napidő, középideő, helyi idő, meridián, zónaidő, időzóna, térkép, vetület, szintvonal, méretarány.</p>	

Tematikai egység	II. Építőegységek és reakcióik		Órakeret 12 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az atom, molekula, ion, atommag, elektron fogalma. Elemek: fémek, nemfémek, vegyületek, keverékek megkülönböztetése. A periódusos rendszer jelentőségének, felépítésének ismerete, használata. Elsőrendű kémiai kötések kialakulása.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulók néhány példán át értelmezzék a kérdésfelvetés, a kutatási módszer és a magyarázó modell kapcsolatát az anyagok építőegységeit kutató természettudományok történetében a 20. század elejéig. Vessék össze a különböző modellek érvényességi körét, magyarázó erejét, gyakorlati használhatóságát. Ismerjék fel kapcsolatukat a mindennapok, valamint a filozófia és a művészetek problémáival (arány, törvény, kompozíció).</p>		
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Problémák</p> <p><i>Hogyan magyarázható a testek keletkezése, átalakulása és pusztulása? Hogyan ragadható meg és mire vezethető vissza a természetben tapasztalt formák állandósága? Mi magyarázza a vegyületek reakciókészségét és az átalakulás szabályosságát? Hogyan hozható összefüggésbe az anyag szerkezete és tulajdonságai?</i></p>			
<p>1. Térbeli rend</p>			

<p>Az anyag folytonossága (Arisztotelész) és atomos felépítése (Démokritosz) mellett és ellene szóló érvek. Keletkezés és pusztulás magyarázata.</p> <p>Természettörvény, harmónia és arány fogalma az ókori gondolkodásban (Püthagorasz, Platón).</p>	<p>Az atom és vákuum ókori fogalmával magyarázható néhány jelenség (alakváltozás, rezgések, sűrűség) és a nem magyarázható problémák (formák, szabadesés) értelmezése.</p> <p>A szépségről, egészségről, harmóniáról és arányosságról szóló néhány ókori összefüggés értelmezése és összekapcsolása mai esettanulmányokkal.</p> <p>Kísérlet: húrhosszak összevetése harmonikus (oktáv, terc) és diszharmonikus hangzással.</p> <p>Önálló munka: azonos alapegységekből felépülő különböző kompozíciók. („Ugyanazokból a betűkből lesz a komédia és a tragédia.”)</p> <p>Kristályszimmetriák megfigyelése és összehasonlítása.</p>	<p>> sűrűségváltozás III > szabadesés VIII. > rezgések VIII.</p> <p>> fenntarthatóság XVIII. > egészség XI.</p> <p>> szimmetria a zenei és képzőművészeti alkotásokban</p> <p>> aranymetszés</p>
<p>2. Minőségi sokféleség</p> <p>Az „őselemek” arisztotelészi fogalma, érvényességi köre, kritikája.</p> <p>Az anyagok csoportosítása (elemek, vegyületek, keverékek).</p> <p>Gázok tulajdonságainak kísérleti vizsgálata: széndioxid, oxigén, hidrogén.</p> <p>Az égés magyarázata a flogiszton-elméletben és ennek cáfolata (Lavoisier).</p> <p>Az oxidáció és a redukció kapcsolata a légzéssel és a fotoszintézissel.</p> <p>A víz bontása és szintézise.</p>	<p>Atom és elem fogalmának megkülönböztetése.</p> <p>Az ókori szférikus világgépet alátámasztó hétköznapi tapasztalatok rendszerbe foglalása, összekapcsolása a geocentrikus modellel. Mai magyarázat megfogalmazása a sűrűségkülönbség alapján.</p> <p>Bemutatott kísérletek magyarázata: a levegő gázelegy, melynek összetétele változhat.</p> <p>Hidrogén- és széndioxid fejlesztés, hidrogénégetés, a páráképződés magyarázata.</p> <p>A flogisztonelmélet mellett</p>	<p>> anyagok körforgása XVIII</p> <p>> jelek, jelrendszerek: az anyagok jelölése, szimbólumok</p> <p>> történelem: Lavoisier és kora</p> <p>> az égés és légzés</p>

	<p>és ellen felhozható kísérleti tapasztalatok összevetése. Az égés és a légzés hasonlóságának megfogalmazása, a fotoszintézis és a légzés kapcsolatának bemutatása (bruttó egyenlet).</p>	<p>energiamérlege IV. > felépítő és lebontó folyamatok IV.</p>
<p>3. A vegyületek</p> <p>Az atomok léte mellett szóló újkori kémiai mérési eredmények (Dalton, többszörös tömegviszonyok). A vegyület fogalma. A moláris tömeg, az összegképlet. A szerkezeti képlet magyarázata a vegyérték fogalommal. A kémiai egyenlet.</p> <p>Az atomokról mint erőcentrumokról szóló tanítás (vonzás és taszítás). Az atomok, mint ellentétes töltésű részecskékből álló egységek: az elképzelés mellett szóló kísérleti eredmények (elektrolízis, Faraday). Ionok (kationok, anionok). Az elektron felfedezése, tulajdonságai (Thomson). A Thomson-modell. A proton és a neutron. Az atommag létére és tulajdonságaira vonatkozó kísérlet (Rutherford). Az elektronvonzó képesség (elektronegativitás). Apoláris és poláris molekulák, ionok keletkezésének magyarázata. Molekulák polaritásának és oldhatóságának összefüggése.</p>	<p>A daltoni modell (jellemző tömegű és vegyértékű, kémiaiilag oszthatatlan részecskék) kapcsolatba hozása a többszörös tömegviszonyok törvényével. Összegképlet értelmezése tömegarányok és moláris tömegek ismeretében. Összegképlet és vegyérték ismeretében molekulák lehetséges szerkezeti képleteinek fölírása. Egyenletek rendezése (a képlet ismeretében az anyagmennyiség megmaradása alapján). Oldatok elektromos vezetésének magyarázata ionok vándorlásával. Kationok és anionok keletkezésének értelmezése (elektronfelvétel- és leadás). A katód sugárcső (fénycsővek) működésének magyarázata, Thomson kísérletének értelmezése (az elektron töltése, tömege). Rutherford szórásos kísérletének értelmezése (a mag töltése, nagysága, tömege). A Thomson-modell („mázos puding”) és a Rutherford-modell („mini-Naprendszer”) érvényességi körének elemzése. Elektronátadás (ionok) vagy</p>	<p>> mol III.</p> <p>> szerkezetvizsgálat a szerves kémiában IX.</p> <p>> egyenáram, galvánelem: XIII.</p> <p>> gerjesztés, vonalas színekép XIV.</p> <p>> radioaktív sugárzás: XIV.</p> <p>> Naprendszer XV. > körmozgás VIII.</p>

	<p>eltolódás (poláros kötésű molekulák) magyarázata elektronegativitás-különbség alapján.</p> <p>A „hasonló a hasonlóban” elv alkalmazása polaritások ismeretében. Oldásos kísérlet elvégzése, magyarázata.</p>	<p>> alkalmazása a szerves vegyületek körében IX.</p>
<p>4. Reakciótípusok</p> <p>A redox folyamatok értelmezése Lavoisier szerint (oxigénnel való egyesülés). A redox folyamatok általánosítása (elektronátadás, vagy elektroneltolódás). A sav-bázis reakciók értelmezése Arrhenius szerint (disszociáció), a mellette szóló bizonyítékok. A pH-skála. A sav-bázis reakciók Brönsted-elmélete (protonátadás). Molekulák polaritásának és savasságának összefüggése.</p>	<p>Ugyanazon redox folyamat értelmezése a töltések feltüntetése nélkül és/vagy ionos egyenlettel.</p> <p>Savak és bázisok tulajdonságainak kísérleti vizsgálata (indikáció). Arrhenius érveinek megfogalmazása az ionok léte mellett. A semlegesítés magyarázata, a pH-skála használata.</p> <p>Ugyanazon sav-bázis reakció értelmezése Arrhenius és Brönsted szerint (protonátadásként). A savasság magyarázata a hidrogén-kötés polaritása alapján.</p>	<p>> biológiai oxidáció X. > redukáló és oxidáló légkör XVI. > fémek korróziója és elektrokémiai redukciója XIII.</p> <p>> a szénsav a vérben XI > karbonátok, karsztjelenségek V. > az oxigén és a nitrogén körforgása XVIII. > sósav a gyomorban XI. > ammónia és aminosavak IX. > felületaktív anyagok polaritása III.</p> <p>> savas esők XVIII.</p> <p>> a festékek színváltozása savas és bázisos közegben kerámiázatok</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Atom, vákuum, elem, vegyület, molekula, ion, tömegarány, összegképlet, szerkezeti képlet, egyenlet, elektron, proton, neutron, izotóp, atommag, elektronegativitás, polaritás.</p>	

Tematikai egység	III. Anyagi halmazok	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Halmazállapot, halmazállapot-változások, légnyomás, oldat, százalék	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Modellek alkalmazása gyakorlati jelenségek magyarázatára: a halmazállapotokról alkotott kép formálása, az értelmezés elmélyítése. Ideális (elvont, egyszempontú) és reális (finomított, árnyaltabb) modellek összevetése egymással (és a szavak más értelmű jelentésével). Egyedi létező és a belőle képződő sokaság (halmaz) tulajdonságainak összefüggése és a halmazban értelmezhető új tulajdonságok megértése.	

	Struktúra (rendeződés) és a struktúrához köthető folyamat közti kapcsolat értelmezése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák Hogyan alkalmazhatók az építőegységek modelljei (részecskék, illetve erőcentrumok) a részecskesokaságok (anyagi halmazok) viselkedésének leírására? Miből következtethetünk az anyagi halmazok belső rendjére, mi magyarázza ezt? Mi történik eltérő halmazállapotú anyagok érintkezésekor? Mi történik halmazállapot-változáskor? Létezhetnek-e átmeneti formák, a rendezettség „helyi szigetei”?</p>		
<p>1. A gázok</p> <p>A levegő jellemzőinek kísérleti vizsgálata: vákuum (Torricelli) és a légnyomás bizonyítása (Pascal kísérlete). A barométer és gyakorlati használata. A nyomás és a térfogat összefüggése zárt rendszerben. A nyomás magyarázata részecskemoddellel (Bernoulli). Ideális és valóságos gáz különbsége. Relatív páratartalom, vízgőz lecsapódása a levegőből (harmatpont).</p>	<p>A (higanyos) barométer működésének értelmezése (magasságfüggés).</p> <p>A $pV=állandó$ összefüggés alkalmazása zárt rendszerben.</p> <p>Az anyagmennyiség (mol) és a térfogat összefüggésnek magyarázata ideális gázok esetében (Avogadro).</p>	<p>< atom és vákuum: II. > légnyomás-változások: VI.</p> <p>< moláris tömeg: II.</p> <p>< vonzás és taszítás magyarázata töltéskülönbséggel: II.</p> <p>> fúvós hangszerek: hangkeltés levegőoszloppal, Bernoulli-törvény a zenében</p>
<p>2. A folyadékok</p> <p>A térfogatállandóság, a változó alak, a hőtágulás és a diffúzió magyarázata. Párolgás, lecsapódás, fagyás, kristályosodás, oldódás kapcsolata. Oldatok töménysége (százalék, koncentráció). Diffúzió féligáteresztő hártán át (ozmózis).</p>	<p>Diffúzió összehasonlító értelmezése gázokban és folyadékokban (Brown-mozgás, lyukvándorlás). Kísérlet: diffúzió, illetve ozmózis megfigyelése és értelmezése.</p> <p>Az ozmózis valamely biológiai hatásának értelmezése (pl. növények vízfelvétele).</p> <p>Oldatok töménységének megadása (számítás).</p>	<p>> hőmozgás: III.</p> <p>> ozmózison alapuló életjelenségek: X., XI.</p>

<p>3. A szilárd testek</p> <p>A térfogat- és formaállandóság, a hőtágulás magyarázata a részecskemoddellel (kristályrács, elemi cella). Rácshibák következményei (törés). Fagyás, kristályosodási góc. Olvadás és oldás különbsége, az oldódás folyamata. Folyadékok és gázok adszorpciója szilárd felületen (hajszálcsövesség). Adszorpció hatása a folyamatok sebességére: katalízis.</p>	<p>Megfigyelés, önálló munka: Kristályformák, törési minták megfigyelése és rögzítése (fotó, rajz). Adszorpciós jelenségek értelmezése (pl. papírkromatogram). Adszorpció és deszorpció gyakorlati jelentőségének magyarázata (festés, illatszerek, talajképződés, aktív szén). Katalizátor hatásának megfigyelése, értelmezése.</p>	<p>> talajszerkezet XIX. > textilstetés > enzimműködés XI. > szmog XVIII.</p>
<p>4. Átrendeződések</p> <p>Szilárd testek aprózódásának folyamata (diszperzió). Kolloid rendszerek a mindennapokban (krémek, szmog, füst, vér, humusz). Folyadékok belső rendeződése (mosószerrek, folyadékkristályok). „Intelligens anyagok”, nanotechnológia.</p>	<p>Diszpergálás és kicsapódás értelmezése. Kísérlet: kolloid rendszerben (pl. tej) kicsapódás, ennek egyszerű magyarázata. A jelenségek környezeti és egészségügyi hatásának elemzése (szmogképződés, nehézfémionok mérgező hatása). A mosószerrek (felületaktív anyagok) hatásának megfigyelése (hab, cseppek felülete, oldhatóság megváltozása) és magyarázata a molekulák kettős polaritásával. A mosóhatás értelmezése micellákkal. Önálló feldolgozás: a modern fizikai kémia néhány eredménye, felhasználási lehetőségei (pl. fényre sötételő üveg).</p>	<p>> agyagásványok > környezeti tényezők XVIII. > szappanok, fehérjék, enzimek IX., X. > sejthártya, membránok X.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Gáz, folyékony, szilárd, diffúzió, ozmózis, kristályrács, kolloid, kicsapódás, megkötődés (adszorpció), katalízis, felületaktív anyag.</p>	

Tematikai egység	IV. A hő		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A hőtani alapjelenségek ismerete: a hőmérséklet fogalma, a melegítés, hűtés folyamata. A hőmérsékletváltozások okozta éghajlati változások, a globális klímaváltozás jelenségének fizikai, kémiai alapjai. A hő, mint környezeti tényező: a változások energiaigénye, energiafelhasználás, energiaátalakítások.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok hőtani jellemzőinek megismerése, értelmezése, alkalmazása. A termikus rendszerek sajátosságainak, törvényszerűségeinek megértése, értékelése. A természeti folyamatok energetikai viszonyainak elemzése, értékelése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák</p> <p><i>Milyen tapasztalatok, érzékszervi benyomások során szerzünk tudomást a környezetünkről? A hő, a hőmérséklet milyen modellek, milyen összefüggések mentén értelmezhető, értékelhető? Milyen jelenségek jönnek létre a hőmérsékletváltozás során, hogyan befolyásolják a környezet állapotát? Mi szabja meg egy folyamat irányát?</i></p>			
<p>1. A hőmérséklet hatása</p> <p>A hőtágulás jelensége. Hőmérsékleti skálák, a hőmérséklet mérése.</p> <p>Az alacsony hőmérsékletek, az abszolút nulla fok felé.</p> <p>A termikus kölcsönhatás, a hőmennyiség.</p>	<p>A melegítés, hűtés hatására bekövetkező változások megfigyelése, vizsgálata: hőlégballonok, bimetál. Hőtágulási adatok értelmezése. Hőmérsékleti skálák alappontjainak összehasonlítása. Gázok térfogatának változása a hőmérséklet függvényében – grafikonelemzés.</p> <p>A hőmérséklettel, a hőmérsékletváltozással összefüggő jelenségek, jellemzőik, a változások mértékét kifejező mennyiségek összehasonlítása, elemzése.</p>	<p>> a kémiai anyagok viselkedése, változása a felmelegítés és lehűtés hatására III.</p> <p>> a légkör hőmérséklete, nagy hidegek és nagy melegek a földi környezetben VI.</p> <p>> elektromágneses hullámok XIII.</p>	
<p>2. Termikus rendszerek</p> <p>A nyílt és zárt rendszerek jellemzői. A hőtan I. és II. főtétele.</p>	<p>Az anyagok szerkezetében, a termikus rendszerekben tapasztalható, megfigyelhető</p>	<p>> a folyamatok iránya III.</p>	

<p>Az anyagok hőtani jellemzői: hőkapacitás, fajhő. A hő terjedése: hővezetés, hőszugárzás, hőáramlás.</p>	<p>hőjelenségek okának, a változásokat leíró, magyarázó törvényszerűségeknek a vizsgálata, értelmezése és egyszerű kísérletek bemutatása.</p>	
<p>3. Változások</p> <p>Halmazállapot-változások: párolgás, forrás, lecsapódás, olvadás, fagyás, szublimáció hőtani jellemzői (olvadáshő, párolgáshő, olvadáspont, forráspont). A hőerőgépek, energiaátalakítások, hatások.</p>	<p>A természeti környezetben tapasztalható hőtani jelenségek, folyamatok gyakorlati jelentőségének összevetése, a hétköznapi jelenlévő hőhatások hasznosságának, fontosságának értékelése (hőszigetelés, hőerőmű, napkollektor).</p>	<p>> anyagi halmazok állapotjelzői, állapotváltozásai III. > a víz hőkapacitása VI. > párologtatás az élőlényekben XI.</p>
<p>4. Folyamatok</p> <p>Egyensúlyra vezető kémiai reakciók. Nyílt rendszerek jellemzői (anyag- és energiaáramlás, belső rendeződés). Reakciók nyílt rendszerekben: egyirányú és körfolyamatok, önmegkettőző (autokatalitikus) reakciók. Az élőlények mint nyílt rendszerek: az anyagcsere lényege.</p>	<p>A kémiai egyensúly értelmezése. Körfolyamat ábrázolása. A Föld értelmezése nyílt rendszerként. Táplálkozás, keringés, kiválasztás, raktározás kapcsolatának ábrázolása, értelmezése az emberi szervezetben. Hőerőgép és élőlény hasonlóságainak és különbségeinek megfogalmazása.</p>	<p>> földi víz- és légkörzés VI. > konvekciós áramlások a földköpenyben V. > anyagok globális körforgása, táplálkozási hálózatok XVIII. > az élet keletkezésének kérdése XVI. > sejtananyagcsere X.</p>
<p>5. Környezeti hatások</p> <p>A földfelszín és a légkör hőmérsékletének változásai, hatásuk az éghajlatra. A globális klímaváltozás jelensége.</p>	<p>A földi környezetben tapasztalható hőmérsékletváltozás okainak és következményeinek értékelése, adatok összehasonlításával, elemzésével, tanulmányok szövegének feldolgozásával.</p>	<p>> a hőmérséklet, mint az időjárás eleme VI. > klímaváltozás XVIII. > elektromágneses hullámok XIII.</p>

Kulcsfogalmak/fogalmak	Hőmérséklet, hőtágulás, hőmennyiség, nyílt és zárt rendszer, I. és II. főtétel, hőkapacitás, fajhő, hőterjedés, olvadáshő, párolgáshő, olvadáspont, forráspont, hőerőgépek, hatásfok, klímaváltozás, egyensúlyi folyamat, körfolyamat
-------------------------------	---

Tematikai egység	V. Belső erők		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A Föld alakja, felépítése. A szárazföldek, óceánok elhelyezkedése. Tájékozottság a földtörténet időrendjéről. Domborzati és felszínformák felismerése képen, térképen, jellemzőik ismerete. A hazánkban előforduló leggyakoribb üledékes és vulkáni kőzetek előfordulásának, tulajdonságainak ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kőzetbolygó, mint változó rendszer bemutatása. Az oksági gondolkodás erősítése. Földtani események időléptékének, sorrendjének ismerete. A környezet iránti felelősségérzet növelése. Megalapozott érvelés kialakulása.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák</p> <p><i>Hogyan ismerhetjük meg a földrészek múltbeli elhelyezkedését? Mivel magyarázható a vulkanizmus, a földrengések? Hogyan mérhető a földrengések erőssége? Mi okozza az eltérő működésű vulkánokat? Milyen módszerek segítségével vizsgálhatjuk a Föld belső szerkezetét?</i></p>			
<p>1. Kontinensvándorlás, lemez-tektonika</p> <p>A kontinensek, illetve kőzetlemezek mozgása, óceánok kialakulása mellett szóló földtani, biogeográfiai és klimatológiai bizonyítékok.</p>	<p>Wegener bizonyítékainak összevetése a lemeztektonika elméletét alátámasztó érvekkel.</p>	<p>> nyomás III. > hőtan IV.</p>	
<p>2. A Föld belső szerkezete</p> <p>A belső geoszférák jellemzői. A földrengések oka, mérések, előrejelzésük, kísérőjelenségeik. Cunami (tengerrengés) kialakulása.</p>	<p>Rengéshullámokkal végzett vizsgálatok tapasztalatainak magyarázata ábraelemzés alapján. A földmágnesesség, mágneses deklináció, geotermikus gradiens jellemzése grafikonok, térképek alapján. A Föld belső geoszféráinak jellemzése a határfelületeken</p>	<p>> hullámok VIII. > radioaktivitás XIV.</p>	

	<p>tapasztalt nyomás, hőmérséklet- és sűrűségváltozás alapján.</p>	
<p>3.) A lemezszegélyek</p> <p>A kőzetlemezek fajtái, egymáshoz viszonyított mozgásuk és ezek földtani következményei (hegységképződés). Vulkánosság és az emberiség kapcsolata. Vulkáni kísérőjelenségek (fumarola, szolfatára, mofetta, gejzír).</p>	<p>Közeledő- és távolodó, egymás mellett elcsúszó lemezszegélyek földtani okainak és következményeinek magyarázata szaktérképek alapján. A Föld nagy hegységrendszerei kialakulásának vizsgálata és összehasonlításuk. Gyúrt- és rögös (vetődéses) formák jellemzése. A hegységképződés folyamatának és a vulkanizmus jelenségeinek magyarázata. A lemezszegély, a vulkáni forma és a kőzetminőség kapcsolatának bemutatása jellemző példák alapján. A vulkáni utóműködések magyarázata.</p>	<p>< nyomás, hőtan IV. > hullámmozgások VIII.</p>
<p>4. A kőzetek anyagainak körforgása:</p> <p>A kőzetek osztályozása genetikus kapcsolatuk alapján. Ásványok, ércek, kőzetek, ásványkincsek, energiahordozók kapcsolatai.</p>	<p>A kőzetek csoportosítása (magma, üledékes és átalakult) ásványi összetételük, kialakulásuk, felhasználásuk alapján. Jellemző hazai kőzetfajták fölismerése és előfordulásának jellemzése.</p>	<p>< építőegységek, anyagi halmazok II., III.</p>

Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Geoszféra, földköpeny, asztenoszféra, geotermikus gradiens, földmágnesesség, mágneses deklináció, kőzetlemez-mozgás, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, vulkáni utóműködés, szerkezeti mozgás, kőzet, ásvány, magmás, üledékes és átalakult kőzet, ércásvány.</p> <p>Topográfiai fogalmak: A Kaledóniai-, a Variszkuszi-, a Pacifikus-, az Eurázsiai-hegységrendszer tanult tagjai. Fuji, Vezúv, Etna, Hawaii-szigetek, Teleki-vulkán, Mt. Pelée, Mount St. Helens.</p>
-------------------------------	--

Tematikai egység	VI. A földi kozmosz – a külső geoszférák földrajza	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	<p>A szárazföldek, óceánok elhelyezkedése. Az alapvető domborzati és felszínformák felismerése, jellemzőinek ismerete. Időjárási elemek és jelenségek felismerése, térbeli és időbeli változásai. A víz körforgása és halmazállapot-változásai. Óceánok, tengerek elhelyezkedése. A folyók felszínformáló munkájának jellemzői, példái. Az árvíz. A tavak jellemzői. Hazánk legnagyobb folyói és tavai. Az egyes kontinensek legjelentősebb folyói, tavai. Talajvíz, hévíz fogalma, hazai előfordulásuk példái. Vízszennyezés. Az éghajlat és az időjárás fogalma, az éghajlati elemek felismerése. A Föld gömb alakjának következménye. Az éghajlati övezetesség kialakulásának okai. Az egyes kontinensek tipikus éghajlatainak és Magyarország éghajlatának jellemzői. Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepe. Éghajlati diagram olvasása. Az éghajlati övezetesség okai.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A légkör folyamatainak a Föld egészére gyakorolt hatásának bemutatása. Az időjárás okozta veszélyhelyzetek felismerése. A vízburokban lezajló folyamatok társadalmi-gazdasági következményeinek felismerése. Annak felismertetése, hogy az éghajlat meghatározó jelentőségű más földrajzi tényezők alakításában. A földrajzi övezetesség elemeinek megismertetése során a rendszerszemlélet kialakulása. Annak megértetése, hogy az egyes elemekben bekövetkező változások az egész bolygónkra kiterjedő övezetesség rendszerének megbomlásához is vezethetnek és átalakíthatják, illetve létében veszélyeztethetik az egyes társadalmak életét.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák (1–8.) <i>Mi magyarázza az időjárási jelenségeket? Hogyan jelezhetők előre? Milyen hatásokra áramlik a levegő és a víz, milyen következményei vannak ennek? Hogyan befolyásolja az emberi tevékenység a levegő és a víz összetételét, mik a</i></p>		

következmények?

Milyen erőhatások alakítják a földfelszín formakincsét? Hogyan befolyásolja a kőzetek összetétele az aprózódás, illetve a mállás folyamatát? Hogyan vesznek részt a külső erők a földfelszín alakításában?

1. A légkör anyaga és szerkezete

A légkör állandó, változó és erősen változó koncentrációjú gázai.
A víz a légkörben.
Kondenzációs magvak, szerepük a csapadékképződésben.

Az atmoszféra rétegei felosztásának alapja (összetétel, a hőmérséklet, a nyomás és a sűrűség magasság szerinti változása).
A troposzféra mint az időjárási folyamatok tere.
A légkör földi életet védő szerepe.

A szén-dioxid, vízgőz, metán és más szennyező anyagok változó arányának magyarázata.
A víz három halmazállapotának jellemzése a földi légkörben.

A levegőburok határfelületeinek jellemzése grafikon, adatsor alapján
A légkör egyes rétegeinek összehasonlítása (hőmérséklet, nyomás, összetétel szerint) adatok, grafikonok alapján.
A troposzféra szerepének magyarázata a földi élet fennmaradása szempontjából.

< II.-III.-IV. gáztörvény, hőmérséklet-nyomás összefüggései

2. A légköri folyamatok dinamikája

Az időjárás fogalma és elemei (a napsugárzás, a levegő hőmérséklete, nyomása, páratartalma, a felhőzet és a csapadék).
A szél kialakulása.
A levegő páratartalma, a csapadékképződés típusai.

Időjárási szélsőségek oka, hatása az emberi környezetre.

Ciklonok, anticiklonok, frontok, hozzájuk kapcsolódó felhőfajták.

A levegő felmelegedésének értelmezése (napi és évi ritmus szerint) grafikon alapján.

A levegő felmelegedésének és a szél kialakulásának magyarázata. A levegő felmelegedését meghatározó és módosító adottságok értelmezése a helyi szelek kialakulásában.

A légmozgások tulajdonságainak jellemzése. Talaj menti és hulló csapadékfajták összehasonlítása keletkezésük alapján (pl. dér, harmat, eső, hó).

< építőegységek, anyagi halmazok II.

< hőtan, gáztörvények IV.
< relatív- és abszolút páratartalom értelmezése. Halmazállapot-változások III.

> fény XIII.

<p>Városi légszennyezés, városi klíma.</p>	<p>A hideg- és melegfront összehasonlítása (kialakulások oka és csapadékformáik szerint). Szaktérképeken magas és alacsony nyomású légörvények azonosítása, időjárásra gyakorolt hatásuk értelmezése. Meteorológiai jelentés, műholdkép értelmezése, elemzése. Adatsorok alapján az emberi hatások magyarázata a levegő összetételére és a helyi időjárásra.</p>	
<p>3. A nagy földi légkörzés</p> <p>A légkör energiamérlege. A Föld forgásából származó erők szerepe a szélirányok megváltozásában.</p> <p>A nagy földi légkörzés cellái és az azokat összekapcsoló futóáramlások.</p>	<p>A légkör energiamérlegének értelmezése ábra alapján. A nagy földi légkörzés egyes celláit létrehozó hatások értelmezése. Passzát- és monszunszelek irányváltozásainak magyarázata grafikonok alapján. A termikus egyenlítő mozgásának magyarázata szaktérkép alapján. A nyugati szelek hatásának értelmezése a mérsékelt övezetben.</p>	<p>> körmozgás IX.</p>
<p>4. A vízburok tagozódása</p> <p>A világtenger fogalma, felosztása, a tengeráramlatok éghajlat-befolyásoló hatása.</p>	<p>Ábra alapján a földi vízkészlet megoszlásának jellemzése a geoszférák között. Szaktérképek alapján különböző égvön fekvő tengerek vizének összehasonlítása (jégborítottság, hőmérséklet, sótartalmuk összefüggése a beömlő folyókkal és a párolgással). Fizikai és kémiai adatok alapján az óceánok vizének</p>	<p>< Fajhő, felmelegedés, energiaáramlás IV. < szaktérképek I.</p>

	<p>jellemzése (hőmérséklet, sűrűség, fajhő, sótartalom), következtetések levonása hatásaikra (éghajlat-módosító szerep).</p>	
<p>5. Az óceánok vizének mozgásai</p> <p>Kapcsolat az állandó irányú szelek és a tengeráramlások között.</p> <p>Az „ideális óceán” sematikus áramlásai.</p> <p>A valódi tengeráramlások kialakulása.</p> <p>A „nagy óceáni szállítószalag” szerepe a Föld hőháztartásában.</p> <p>Hullámozgás, tengerjárás, tengeráramlás.</p> <p>Pusztuló- és épülő partformák (abráziós formák, lédó, lagúna).</p> <p>Az árapály.</p> <p>Folyótorkolatok fajtái.</p>	<p>Az óceánok vízkörzésének magyarázata a szélrendszerek és víztömegek eltérő hőmérsékletéből és sótartalmából származó sűrűségkülönbség alapján.</p> <p>A légkör és az óceánok vize mozgásának összevetése.</p> <p>Az árapály magyarázata a Hold Földre gyakorolt tömegvonzása alapján.</p> <p>Tengerparti formakincs, folyótorkolatok jellemzése kialakulásuk alapján, térképek, fotók alapján.</p>	<p>< IV. Fajhő, felmelegedés, energiaáramlás</p> <p>< gravitáció VII.</p>
<p>6. A szárazföldek felszín alatti vizei</p> <p>A felszín alatti vizek fajtái, a belvíz jelentősége.</p> <p>A karsztvíz.</p> <p>A vízben oldódó gázok hatása a víz minőségére.</p>	<p>Jellemzés és összefüggés megállapítása ábra alapján.</p> <p>A felszín alatti vizek földtani, fizikai és kémiai sajátosságainak a jellemzése adatok alapján.</p> <p>A karsztformák kialakulásának magyarázata.</p> <p>A szén-dioxid, az oldott szén-sav hatása a víz kémhatására (egyenlet), mészkövet oldó hatása (kísérlet, magyarázata egyenlettel).</p> <p>Karsztjelenségek jellemzése képek alapján.</p> <p>A felszíni és felszín alatti vizek szerepének magyarázata az</p>	<p>< sav-bázis reakciók II.</p> <p>< oldatok III.</p>

	<p>ivóvízellátásban és a gazdálkodásban. A helyes vízgazdálkodás alapelveinek magyarázata.</p>	> vízszennyezés XVIII.
<p>7. A szárazföldek felszíni vizei</p> <p>A tavak típusai.</p> <p>Folyók szakaszjellegének térbeli és időbeli változásai. Felső, középső, alsó szakaszok. Vízgyűjtő terület, vízállás, vízhozam, vízjárás.</p> <p>Árvizek kialakulásának okai, veszélyei.</p>	<p>A tavak fejlődése szakaszainak jellemzése szaktérképek, fotók alapján. Képek, szaktérképek, úrfelvételek fölhasználásával tavak, folyóvizek felszínformáló munkájának jellemzése (pl. szurdokvölgyek, kanyarulatok képződése, morotva tavak).</p> <p>Éghajlatdiagram alapján különböző éghajlati övek folyói vízjárásának összevetése. A hosszú távú, tájleptékű folyószabályozás és vízgazdálkodás összefüggéseinek magyarázata.</p>	> élőlények környezete és viselkedése XVII.
<p>8. Felszínformálás</p> <p>A felszínalaktan fogalma. A belső és a külső erők kölcsönhatása: az aprózódás és a mállás okai. A talaj kialakulásának fizikai, kémiai és biológiai feltételei. Lejtős tömegmozgások, a felszínen lefolyó víz munkája. A jég és a szél felszínformáló hatása; az élővilág és a gazdálkodó ember felszínalakító hatásai. Az állatvilág és az ember felszínformáló hatásai</p>	<p>Fizikai és kémiai jelenségek értelmezése a felszín formáló okokként. A talajképződésben szerepet játszó tényezők kölcsönhatásának magyarázata. A víz és jég sűrűségváltozásának jellemzői, grafikon értelmezése. Látott felszínformákból következtetés a létrehozó külső erőkre.</p>	<p>< hőtágulás IV. < oldás III.</p> <p>< a levegő összetétele III. < sav-bázis reakciók II.</p> <p>> fenntartható gazdálkodás XIX.</p>

(antropogén geomorfológia).		
<p>Problémák (9-10.) <i>Mitől függ az éghajlat (klíma)?</i> <i>Hogyan befolyásolja a Föld alakja a napsugarak hajlásszögét? Ennek milyen hatása van a Föld felmelegedésére?</i> <i>Milyen tényezők módosítják a szoláris éghajlati övezetek határait?</i> <i>Hogyan alkalmazkodtak az életközösségek az egyes övezetek környezeti feltételeihez?</i> <i>Milyen felszínformáló folyamatok jellemzők az egyes övezetekre?</i> <i>Hogyan következtethetünk az élőlények testfelépítéséből a funkciókra, a funkciókból a környezet feltételeire?</i></p>		
<p>9. Szoláris és földrajzi övezetesség</p> <p>Szoláris övezetesség, földrajzi övezetesség. A tengelyferdeség és a nevezetes szélességi körök kialakulásának kapcsolata. Az időjárás és az éghajlat kapcsolata.</p>	<p>Az éghajlat kialakulásában és változásában szerepet játszó csillagászati adottságok és a geoszférák hatásainak magyarázata. A szárazföldek és a tengerek éghajlatmódosító hatásának értelmezése. A légkör fizikai folyamatainak eltérő tér- és időléptékű jellemzése.</p>	<p>> Hőtan, hőtágulás IV.</p>
<p>10. A biomok földrajzi rendje és élővilága</p> <p>A Föld éghajlata övezetes elrendezésű. Az általános légköri és az övezetek jellemző éghajlata. Az éghajlattól függ a folyók vízjárása, a felszínformák pusztulása, a természetes növénytakaró és annak állatvilága és a talajok kialakulása. A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet és azok éghajlati övei. A csapadékatlagok, a besugárzás, a kőzetminőség, az aprózódás és a mállás kapcsolata. Milyen okokra vezethető</p>	<p>Klímadiagramok, szaktérképek alapján az egyes éghajlati övezetek és azok öveinek jellemzése. Az évi hőmérséklet- és csapadékjárás, a folyók vízjárása, a talaj és a természetes növénytakaró sajátosságainak összefüggései (esőerdő, szavanna, téri-tői sivatag zonalitása, valódi mérsékelt övben a lombhullató erdő, erdőssztyepp, sztyepp, mérsékelt övi sivatag zonalitása). Klímadiagram alapján a mérsékelt övezet jellemzése,</p>	<p>< az élőlények környezete és viselkedése XVII. < szaktérképek I.</p>

<p>vissza az egyes övezetek, illetve övek kialakulása?</p> <p>A hegyvidéki övezetesség.</p> <p>Alkalmazkodás a nedves és a száraz környezethez (mohák, kaktuszok). Alkalmazkodás az évszakos változásokhoz (évgyűrűk, lombhullatás).</p> <p>Alkalmazkodás a nedves és a száraz környezethez (kétéltűek – hüllők). Alkalmazkodás a hideghez és a meleghez (emlősök, madarak). Alkalmazkodás a táplálékforrás évszakos váltakozásához (vándorlás, téli álom).</p>	<p>az óceántól való távolság és csapadékképződés összefüggésének kapcsolata. A hegységekben az éghajlati és növényzeti övek függése a hegység magasságától és földrajzi szélességétől.</p> <p>Bőrszövet (kutikula, gázcserenyílások), szaporodásmód (megtermékenyítés módja), szervek (gumók), kapcsolata a környezet víztartalmával.</p> <p>A környezet évszakos változásaihoz való alkalmazkodás magyarázata néhány példán (monszun, hideg övezet). Szaporodási stratégia és a környezet kapcsolatának magyarázata néhány példán (kérészeletűek, liánok, a rovarbeporzás változatai). A kültakaró, a légzés, a szaporodás alkalmazkodásának magyarázata néhány példán. A napi és évi életritmus és a környezet jellemzői összefüggésének elemzése néhány példán.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Külső geoszférák, aprózódás, mállás, kőzetminőség, erózió, a víz, a szél, a jég pusztító és építő munkája, állandó, változó, erősen változó koncentrációjú gáz, troposzféra, sztratoszféra, mezoszféra, exoszféra, ionoszféra, albedo, a hőmérséklet napi és éves járása, izoterma, izobár, termikus egyenlítő, főnszél, harmatpont, relatív páratartalom, felhőtípus, talaj menti csapadék, hulló csapadék, időjárás-előrejelzés, ózonréteg, globális felmelegedés, savas csapadék, talajvíz, belvíz, rétegvíz, hévíz, vízrendszer, fertő, mocsár, láp, eutrofizáció, szakaszjelleg, gleccser, moréna, karsztjelenség, karsztforma.</p> <p>Szoláris éghajlati övezetesség, valódi éghajlati övezetesség, földrajzi övezetesség, övezet, öv, terület, vidék, zonális talaj, természetes élővilág, függőleges övezetesség, erdőhatár, hóhatár.</p> <p>Topográfiai fogalmak: Karib (Antilla)-tenger, Csád-tó, Tanganyika-tó, Szt. Lőrinc-folyó; Holt-tenger, Aral-tó, Jenyiszej, Ebro, Elba, Fekete-tenger, Rajna, Genfi-tó,</p>	

	Gyilkos-tó, Olt, Szent Anna-tó, Vág, Visztula, Bodrog, Hernád, Szamos, Száva, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó. Golf-, Észak-atlanti-, Labrador-, Humboldt-, Oja-shio-, Kuro-shio-áramlás.
--	--

10. évfolyam

Tematikai egység	VII. Haladó mozgások		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Helyváltoztatás, viszonyítási pont ismerete. Méretek, mértékegységek, mérés fogalma. Út-idő kapcsolat, sebesség, átlagsebesség jelentése. Egyenes vonalú mozgások, körmozgás jelenségének ismerete. Gyorsulás fogalmának bevezetése. Az erő fogalma, mérése. Az erő kapcsolata a sebességváltozással.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti környezet állandóságának és változásának leírása, magyarázatának megismerése. A nyugalom és mozgás viszonylagosságának felismerése. A mozgó testek állapotának leírásához használható mennyiségek, mértékegységek megismerése, mérése, összefüggéseik alkalmazása. Az egyenes vonalú mozgások jellemzése, összevetése a hétköznapi haladó mozgások tapasztalataival. A mozgások okát jelentő erő fogalmának megalkotása, hatásának, mértékének értelmezése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák Mit jelent a „minden szakadatlan mozgásban van” kijelentése? Milyen fizikai mennyiségekkel lehet mérni, leírni az egyszerű mozgásokat? Milyen hatás vezethet a mozgások okának felderítéséhez? Milyen törvények írják le a mozgások során létrejövő jelenségeket? Hogyan lehet értelmezni, alkalmazni a fogalmakat, törvényeket a hétköznapi megismerés során megfigyelhető mozgásokra, változásokra?</p>			
<p>1. Mozgásban</p> <p>Az egyenes vonalú egyenletes és egyenletesen gyorsuló mozgások jellemzése és összehasonlítása. Pálya, út, elmozdulás. A vonatkoztatási rendszer. Átlagsebesség, pillanatnyi sebesség. A gyorsulás. A szabadesés. A nehézségi gyorsulás.</p>	<p>Összefüggések meghatározása a mozgó testek által megtett távolságok és a mozgás közben eltelt idő között, kísérletek, mérések elvégzése az összefüggések igazolására. Az egyenes vonalú mozgások megkülönböztetése és összehasonlítása:</p>	<p>> matematika: arányosságok, függvények</p>	

	<p>adatok és grafikonok elemzése, a mozgások mért, számított értékei alapján.</p>	
<p>2. Az erő</p> <p>A lendület származtatása, a lendületváltozás alapján bevezetett erő fogalma. A mozgásokról szerzett tapasztalatok, megfigyelések magyarázata</p> <p>Newton törvényei alapján: a tehetetlenség törvénye, a dinamika alapegyenlete, a hatás-ellenhatás.</p> <p>A nehézségi erő, a súly. A rugalmas alakváltozás. A súrlódás jelensége: csúszási súrlódás, tapadási súrlódás, gördülési ellenállás.</p>	<p>A newtoni mechanika kialakulásának történeti bemutatása.</p> <p>Newton törvényeinek értelmezése és alkalmazása a mozgások sajátosságainak elemzésére, a hétköznapi mozgások tapasztalatainak magyarázatára: kísérletek bemutatásával, értelmezésével, megtervezésével.</p> <p>Egyszerű kísérletek tervezése, elvégzése, mérések végrehajtása.</p>	<p>> művészettörténet: a barokk kor művészete és tudománya</p> <p>> az égitestek mozgása I., XVI</p> <p>> fémek nyújtása, alakítása az ötvösművészetben</p> <p>> súrlódás a kerámiaművészetben (korongozás)</p>
<p>3. Az energia</p> <p>A mechanikai energia létrehozása, fajtái, átalakításuk: mozgási energia, helyzeti energia, rugalmas energia.</p>	<p>A mechanikai energia fajtáinak megkülönböztetése: az egyes energiák értékét meghatározó tényezők megállapítása egyszerű kísérlettel, következtetés az energiatípusok átalakításának lehetőségeire, megoldásaira.</p>	<p>> megújuló energiaforrások XVIII.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Helyzetmeghatározás, távolságmérés, időmérés, egyenes vonalú egyenletes és egyenletesen gyorsuló mozgások, lendület, Newton törvényei, tehetetlenség, erő, hatás-ellenhatás, mechanikai energia.</p>	

Tematikai egység	VIII. Periodikus mozgások	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A körmozgás jellemzői. A rezgések jellemzői. A hullámok terjedése. A hang fizikai jellemzői, a hallás. Ultrahangok jelentősége. A Föld rengései. Zajszennyezés.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A periodikus mozgások kialakulásának és sajátosságainak: kinematikai és dinamikai jellemzőinek megismerése. Jelentőségük értékelése: természeti, technikai, művészi és hétköznapi példák segítségével. A körmozgás, rezgőmozgás, hullámmozgás összefüggésének felismerése, rendszerbe foglalása. A hangok fizikai jellemzőinek, az akusztikai lánc: hangkeltés, hangterjedés, hallás folyamatának megismerése, értelmezése. Az ultrahangok jelentőségének bemutatása, az alkalmazás példáin keresztül.</p>	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Problémák <i>Milyen fizikai alapok biztosítják a természetben, a hétköznapiakban kialakuló periodikus mozgásokat? Hogyan magyarázható a körmozgás, rezgőmozgás, hullámmozgás jelensége, a jellemzőik, összefüggéseik, gyakorlati példák alapján? Hogyan értékelhető a hanghullámok szerepe, jelentősége a megismerés: az érzékelés, észlelés folyamatában?</i></p>		
<p>1. Körforgás</p> <p>A körmozgás kinetikai és dinamikai leírása: a mozgást jellemző fizikai mennyiségek jelentése, mértékegysége (kerületi sebesség, fordulatszám, szögsebesség, periódusidő, centripetális gyorsulás, centripetális erő). A forgási állapot kialakulása: a perdület fogalma, hatása a forgó testek mozgására.</p>	<p>A periodikus mozgások típusainak, jellemzőinek megismerése, a leírásukhoz, értelmezésükhöz szükséges fogalmak, összefüggések értelmezése. A kialakulásukhoz szükséges feltételek vizsgálata, a mozgások sajátosságainak, törvényszerűségeinek, hatásainak, gyakorlati jelentőségüknek a bemutatása – hétköznapi példák segítségével – képek, ábrák, animációk, egyszerű kísérletek bemutatásával, elemzésével.</p>	<p>> forgómozgás, egyensúly a táncművészetben</p>
<p>2. Mechanikai rezgések, hullámok</p> <p>A rezgőmozgás kialakulása, jellemzői, a rezonancia jelensége. A körmozgás és a rezgőmozgás kapcsolata. Az ingamozgás, a Föld forgása. A hullámok keletkezése, fajtái, terjedésük:</p>	<p>A természetben, a hétköznapiakban, a művészetben megjelenő periodikus mozgások felismerése, a folyamatok fizikai háttere fontosságának értékelése. A Foucault-inga kísérlet megismerése és értelmezése.</p>	<p>> matematika: a periódusos jelenségek matematikai leírása, az időbeli változások ábrázolása < a Föld mozgása I., VI. < a rezgő részecskék állapota, energiaátadása III., VI., XIV</p>

<p>visszaverődés, törés, elhajlás, interferencia, a polarizáció. Az állóhullámok kialakulásának jelensége.</p>	<p>A hullámterjedés gyakorlati jelentőségének bemutatása, alkalmazások elemzésével. A teljes természeti környezetre (mikrovilágtól a földi környezeten át a Világegyetemig) érvényesen a rezgések, hullámok megjelenésének, hatásának megfigyelése, összevetése. A rezgéskeltés és a hullámterjedés kísérleti bemutatása.</p>	<p>< földrengések, lemeztektonika, ár-apály jelensége V., VI.</p>
<p>3. A hangok világa</p> <p>A hangok fizikája: a hangok keletkezése, terjedése, a hallás folyamata. A hangok szerepe a természetben, a zenében, az ultrahangok jelentősége a természetben, a technikában, a gyógyászatban.</p>	<p>A hangkeltés, hangterjedés kísérleti bemutatása. A hangok jelentőségének bemutatása, értékelése az emberi megismerés folyamatában, a zenei hangok kialakulásában. Hangszerek hangképzésének, hangminőségének összehasonlítása. A Doppler-hatás megismerése, értelmezése.</p>	<p>> zene: a fizikai rezgések, hullámok, fizikai jellemzők (frekvencia, amplitúdó, hangnyomás, intenzitás) szerepe a zenei hangok kialakulásában, tulajdonságaik meghatározásában (hangerősség/hangosság, hangmagasság, hangszín) > légzés és hangképzés XI. > hangzók képzése (magyar nyelv) > modern csillagászat XV.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Körmozgás, periódusidő, fordulatszám, kerületi sebesség, szögsebesség, forgómozgás, perdület, frekvencia, amplitúdó, rezgőmozgás, hullámmozgás, hullámhossz, állóhullámok, hangok, hallás, ultrahangok.</p>	

Tematikai egység	IX. Szerves szénvegyületek	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Növényi és állati tápanyagok, élelmiszerek. Szénhidrátok (szőlőcukor, keményítő). Alkoholok, szerves savak (ecetsav), zsírok, olajok, fehérjék. Természetes és szintetikus szerves anyagok. A földgáz és a kőolaj keletkezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerves vegyületek sokféleségének megismerése, nyersanyagként és energiaforrásként történő felhasználásuk jelentősége. A szerves vegyületek összetétele, szerkezete és tulajdonságai közötti összefüggések felismerése és alkalmazása. A szerves vegyületek előfordulása és jelentősége az élő rendszerek felépítésében és működésében. A hétköznapokban előforduló szerves vegyületek	

	megismerése, hatásai, jelentőségük értékelése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák <i>Mi az oka a szerves szénvegyületek sokféleségének? Hogyan ismerhető meg a szerves molekulák szerkezete, térbeli alakja? Mi a jelentősége ennek az ismeretnek? Milyen módon kapcsolódhatnak össze a kisebb szerves molekulák óriásmolekulákká, illetve hogyan bonthatók le ezek alkotóegységeikre? Hogyan értelmezhető az oxidáció és a sav-bázis folyamat a szerves molekulák körében? Mi a jelentősége a szénvegyületeknek az energiatermelésben, az élő szervezetek felépítésében és működésében? Milyen felhasználási területei és egészségre gyakorolt hatásai vannak a szerves vegyipari termékeknek?</i></p>		
<p>1. Szénhidrogének</p> <p>A szerkezet variációi: példák szerkezeti izomériára. A szénvegyületek tetraédres szerkezete telített szénhidrogénekben, példa térszerkezeti izomériára (kiralitás, van 't Hoff). Legfontosabb kémiai reakcióik. A szénhidrogének oxidációja, jelentőségük az energia felhasználásban. Biogáz. Szénhidrogének közvetlen kémiai átalakításaival létrehozható szerves vegyületek tulajdonságai, felhasználásuk (halogénidek, műanyagok). A műanyagok okozta környezeti károk megszüntetésének lehetőségei.</p>	<p>Kísérlet: gyertya égése és a láng szerkezete. A tapasztalatok értelmezése. Oxidáció, szubsztitúció, addíció és polimerizáció megkülönböztetése, példák, gyakorlati jelentőségük felismerése (pl. műanyagok). Szubsztitúciós reakciókkal létrehozható néhány vegyület (egyenlet). A felhasználás környezeti következményeinek elemzése. Térszerkezet és izoméria bemutatása pl. pálcikamoddell. Az eltérő szerkezet néhány lehetséges gyakorlati következményének megfogalmazása (pl. oktánszám).</p>	<p>< oxidáció II.</p> <p>< a kőolaj mint ásványkincs V.</p> <p>> freonok hatása az ózonra XVIII.,üvegházhatás XVIII.</p> <p>< összeg- és szerkezeti képlet II.</p>
<p>2.Oxigéntartalmú szénvegyületek</p> <p>A funkciós csoportok szerepe az oxigéntartalmú vegyületek megkülönböztetésében, rendszerezésében.</p>	<p>Tetszőleges vegyület azonosítása funkciós csoport (oxo, hidroxil, éter, karboxil, észter) alapján.</p>	

<p>Az alkoholok kémiai sajátosságai, gyakorlati jelentőségük, élettani hatásai.</p> <p>A legfontosabb karbonsavak előfordulásának és felhasználásának jellemző területei.</p> <p>Az észterek szerepe az élővilágban.</p> <p>Tisztítószerek és kozmetikumok összetevői, hatóanyagai (felületaktív anyagok, membránok).</p> <p>A szénhidrátok csoportosítása, felépítése, élettani jelentősége.</p>	<p>Észterképződés és hidrolízis felírása.</p> <p>Karbonsav sav-bázis reakciójának felírása.</p> <p>Az észterek legfontosabb csoportjainak (zsírok, olajok) és a belőlük nyerhető szappanok szerkezetének bemutatása.</p> <p>Kísérlet: szőlőcukor és keményítő tulajdonságainak vizsgálata, magyarázata.</p>	<p>< sav-bázis reakciók II.</p> <p>< felületaktív anyagok III.</p> <p>< fotoszintézis egyenlete II.</p> <p>> vércukorszint XI.</p>
<p>3. Nitrogéntartalmú szénvegyületek</p> <p>Ammónia és aminosav sav-bázis sajátosságai.</p> <p>A fehérjék kialakulása, kémiai összetétele, szerkezete, tulajdonságai.</p> <p>A fehérjék szerepe az élő szervezetek felépítésében és működésében, az enzimek hatásának magyarázata.</p> <p>A fehérjék mint kolloidok.</p> <p>Az élelmiszerek összetevői, hatásuk az egészség megőrzésére.</p>	<p>Peptidkötés kialakulása és hidrolízise (egyenlet).</p> <p>Enzimhatás magyarázata a kulcs-zár modell alapján.</p> <p>Enzimméreg hatásának értelmezése.</p> <p>Teljes értékű fehérjék magyarázata.</p>	<p>> aminosavsorrend, fehérjeszintézis (DNS) XII.</p> <p>< katalízis III.</p> <p>a gyapjú, a selyem szerepe a textilművészetben</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Szénhidrogének, földgáz és kőolaj, funkciós csoportok, alkoholok, karbonsavak, észterek, lipidek, tisztítószerek és kozmetikumok, felületaktív anyagok, membránok, szénhidrátok, édesítőszer, fehérjék, kolloid rendszerek, enzimek, műanyagok.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>X. Sejtbiológia</p>		<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Sejt, sejttípusok.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Struktúra és funkció összefüggéseinek vizsgálata az élőlényekben. Alapegységek (sejtek) sokaságának (szövetek) rendeződési módjaival a csoporttulajdonságok megértése.</p>		
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások,</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

ismeretek		
<p>Problémák Milyen alapegységekből épülnek fel az élő szervezetek? Hogyan szerveződnek? Milyen összefüggések (korrelációk) figyelhetők meg az egyes struktúrák és funkciók között? Hogyan határol, és miképpen köt össze a külvilággal a sejtthártya? Mi a sejteket tagoló belső terek szerepe? Hogyan jöhettek létre a sejtalkotók? Miképpen üzennek egymásnak a sejtek? Mely működésekhez szükséges energiabefektetés, és hogyan jutnak a sejtek ehhez az energiához? Milyen anyagokat kell kívülről fölvennie a sejteknek, és melyek azok, melyeket maga is elő tud állítani?</p>		
<p>1. Szerveződési szintek</p> <p>A sejt mint az élet alapegysége (Pasteur). Baktériumok, gombák, növények, állatok sejtjei (membrán, sejtfa, sejtmag, szintest, zárványok, üregek). Az egysejtűek alkalmazkodása a változatos életterekhez. Az egysejtűek gyakorlati jelentősége, felhasználása.</p> <p>Soksejtűek szerveződési szintjei: a sejtalkotó, a sejt, a szövet és a szerv.</p>	<p>Az ősnemzést cáfoló kísérletek céljának és módszerének megfogalmazása, a következtetés levonása. Baktérium, állati és növényi sejt fölismerése, a látható különbség megfogalmazása. Lebontó, élősködő, szimbionta és autotróf egysejtűek gyakorlati fontosságának megfogalmazása (élesztő, járványos betegségek, bélbaktériumok). A szerveződési szint és a rendszertani csoport megkülönböztetése.</p>	<p>> az élet keletkezésének kérdése XVI. > fertőzések és az immunrendszer kapcsolata XI. < diffúzió, ozmózis III. > korrelációk és az evolúció elmélete(i):XVI.</p>
<p>2. A sejt részei és kapcsolatai</p> <p>A határoló membrán szerepe a sejt életében. Táplálkozás endocitózissal és sejten belüli emésztéssel. Anyagok továbbítása és kijuttatása. A membrán fehérjéinek szerepe: jelfogás, rögzítés, pumpák. Ingerület-továbbítás. Aktív és passzív anyagszállítás. Sejtváz, ostor, csilló. Kettős membránnal határolt sejtalkotók: sejtmag,</p>	<p>A membrán-elkülönítő (lipidek) és -összekapcsoló (fehérjék) szerepének magyarázata. Aktív és passzív szállítás megkülönböztetése, példák. A membránfehérje-funkciók értelmezése és jelentőségük megfogalmazása: ingerlékenység (idegsejt), azonosító jel (immunológiai összeférhetetlenség), jelfogó (hormon receptor), rögzítő. A sejtservecskék belső szimbiózis elméletét</p>	<p>< micellák III; membránlipidek IX. > fehérjék IX. > idegrendszer, hormonok, immunitás XI. > szimbiózis XVIII</p>

színtest, mitokondrium. Elmélet eredetükről, ennek bizonyítékai (Margulis).	alátámasztó érvek megfogalmazása.	
3. A sejtek energiaforgalma Az anyagcsere felderítésének néhány módszere (izotópos nyomjelzés, enzimmérgek hatása). Az ATP mint általános energiaátadó molekula. A fotoszintézis két lépése és termékei. Az erjedés és a biológiai oxidáció elkülönítése (Pasteur). Erjedési típusok. A biológiai oxidáció termékei. Zsákutcák az anyagcsere-térképen (esszenciális aminosavak, vitaminok, tejcukor-érzékenység).	Az enzimek anyagcserében betöltött központi szerepének magyarázata, gátlásuk vagy aktiválásuk szerepének megfogalmazása. Sejtmérgekkel szembeni fokozott óvatosság indoklása (cianidok, gombamérgek). A fotoszintézis és a biológiai oxidáció helyszíneinek és kapcsolatának elemzése. A minőségileg változatos táplálkozás szükségességének magyarázata.	< enzimek IX. < izotópok II. > környezetszennyezés XVIII. < globális anyagáramlás XVIII. < redoxi-reakciók II. > emésztés, felszívás XI.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Sejt, sejtmag, szövet, szerv, korreláció, lebontó, élősködő, szimbionta, autotróf, membrán, belső emésztés, receptorfehérje, aktív és passzív transzport, erjedés, vitamin, diéta.	

Tematikai egység	XI. Az emberi szervezet	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Az élőlény mint nyílt rendszer. Energianyeresi módok az élővilágban. A legfontosabb szerves molekulatípusok. A sejt energianyero folyamatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szervezet rendszerszerű szemléletének erősítése. A felépítés és a működés közötti kapcsolat értelmezése az egyes szervrendszerek vizsgálatakor. A szervrendszerek egészségét fenntartó, és betegségeik kockázatát csökkentő életmód elsajátítása, szokások, értékrendek, gyakorlati készségek erősítése. Gyakoribb veszélyes állapotok felismerésének képessége. Rendszerszemlélet és oksági gondolkodás fejlesztése a szabályozó rendszerek működését feltáró kísérletek értelmezése során. Az absztrakt gondolkodás fejlesztése az életfolyamatok szabályozásáról és vezérléséről alkotott modell általánosításával, az idegi és hormonális szabályozás közötti hasonlóságok és különbségek, valamint az egységes (neuroendokrin) rendszerbe kapcsolódás felismerése során.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások,	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

ismeretek		
<p>Problémák (1) <i>Miért van szükségünk a különféle tápanyagokra? Hogyan függenek össze a sejtekben zajló folyamatok a táplálkozásunkkal?</i> <i>Mi történik az elfogyasztott ételekkel a tápcsatornában és mi történik velük a szervezetben ezután?</i> <i>Milyen minőségi és mennyiségi szempontokat kell figyelembe venni a megfelelő táplálkozás érdekében?</i></p>		
<p>1. Emésztés, felszívás</p> <p>Az emésztés alapfolyamatai és helyszínei. Emésztőnedv és enzim. Termelődésének szabályozása (Pavlov). A felszívás helyszínei. A máj szerepe. Az egészséges táplálkozás feltételei.</p>	<p>A táplálkozás szervezet- és sejtszintű folyamatainak összefüggésbe hozása. A nyílt rendszer működésének értelmezése az anyagcsere példáján. A tápcsatorna-szakaszokban végbemenő élettani folyamatok értelmezése, ennek alapján folyamatelemzés (ábrázolás, ábraelemzés). Egy szerv több funkciójának értelmezése a máj példáján. Vita a különböző táplálkozási szokások (pl. vegetarianizmus) előnyeiről és veszélyeiről.</p>	<p>< nyílt rendszerek IV.</p> <p>< hidrolízis IX. < sejtanyagcsere X.</p>
<p>Problémák (2) <i>Milyen folyadékok fordulnak elő a szervezetünkben? Mi a kapcsolatuk? Miből áll, hogyan keletkezik, hogyan és miért alvad meg a vér?</i> <i>Hogyan biztosítja a szív a vérkeringés irányát és változó teljesítményét? Mi az erek feladata?</i> <i>Miért változó a vizelet mennyisége és összetétele? Hogyan függ ez össze a belső környezetünk viszonylagos állandóságával?</i></p>		
<p>2. Keringés és belső környezet</p> <p>Az egyirányú keringés fölismerése, oka (billentyűk, Harvey). Vér, vérplazma és nyiroknedv különbsége. A bennük keringő tápanyagok és bomlástermékek. Az oxigén szállítása. A szív részei és működése. Artériák, vénák és kapillárisok kapcsolata, működése.</p>	<p>A nedvkeringés rendszerszemléletű értelmezése, a testfolyadékok megkülönböztetése és összefüggésük felismerése.</p> <p>A véralvadás folyamatának egyszerű magyarázata, a trombózisos betegségekkel való összefüggésbe hozása. Struktúra-funkció kapcsolat elemzése az érrendszer és a szív működés példáján.</p>	<p>< ozmózis, kolloidok III. < tápanyagok IX. < szén-dioxid, szénsav reakciói II.</p> <p>< enzimek IX.</p> <p>< nyomás IV.</p>

<p>Vérnyomás, pulzus, mérése. Vérzés, vérzéscsillapítás, sebkezelés. Véralvadás. A keringési rendszer egészsége, betegségei (magas vérnyomás, trombózis, infarktus).</p> <p>A tüdő és a vese szerepe a kiválasztásban. A szűrletképzés és visszaszívás folyamata és lépései. A vízvisszaszívás szabályozása. A kiválasztó rendszer egészsége.</p>	<p>Körfolyamat értelmezése a szív ciklusban. Vérnyomás- és pulzuszámolás: önvizsgálat és osztálytársakon; statisztikai átlag számolása és ábrázolása.</p> <p>A vese felépítése és a benne végbemenő élettani folyamatok összefüggésbe hozásán alapuló folyamat elemzés (ábrázolás, ábraelemzés).</p>	
<p>Problémák (3-5) <i>Mi a légzés élettani szerepe, hogyan függ össze a légzés a sejteinkben zajló folyamatokkal? Hogyan megy végbe a ki- és belégzés folyamata? Hogyan szabályozza a szervezet a légzés teljesítményét? Hogyan és miért változik a be- és kilélegzett levegő összetétele? Mi az összefüggés a légzés és a hangképzés között? Hogyan kapcsolódnak egységes rendszerré a csontjaink? Milyen mechanikai elvek alapján írható le mozgásunk? Hogyan épül föl a bőrünk, milyen szerepet játszik életműködéseink szabályozásában? Hogyan ápolhatjuk a bőrünket? Milyen kép él bennünk a testünkről? Hogyan változott a szépségideál a múltban, és mi határozza meg a jelenben? El tudjuk-e fogadni a saját testünket?</i></p>		
<p>3. Légzés</p> <p>A légutak és a tüdő fölépítése, a légcsere mechanizmusa. A légzőmozgásokat befolyásoló hatások (léghólyagok feszülése, széroxid-szint). Védekező reflexek. Hangadás. A légzőrendszer egészsége.</p> <p>4. Mozgás</p> <p>A csontok kapcsolódási módjai, ezek funkciói. Az ízületek fölépítése. A csont-izom rendszer mint</p>	<p>A légzés szervezet- és sejtszintű folyamatainak összefüggésbe hozása. A légutak és a tüdő felépítésének, a bennük végbemenő élettani folyamatoknak az elemzése (ábrázolás, ábraelemzés). A gégeműködés összekapcsolása a fizikai ismeretekkel. Légszennyezési adatok értelmezése. A dohányzás kockázatainak elemzése.</p> <p>A csontok mechanikai szerkezete, kémiai összetétele és biológiai</p>	<p>< biológiai oxidáció: II, X. < gázok III. < redoxi- és sav-bázis reakciók II. < rezgő mozgás, rezonancia: VIII. > daganatos megbetegedések XII. < mechanika VII. < emelőelv VII.</p>

<p>emelő.</p> <p>A mozgási szervrendszer egészsége, a sérülések megelőzése.</p> <p>5. A bőr felépítése és szerepe.</p> <p>Az erek, a zsírszövet és a mirigyek szerepe a hőszabályozásban. Bőrflóra, pattanás, mitesszer, hámlás. A bőr regenerációja. Bőrpigment, éghajlati alkalmazkodás, a napozás hatása, veszélyei. A bőr higiénije. A napsugárzás (UV) károsító hatása, a bőrrák felismerhetősége, veszélyessége.</p>	<p>funkciója közötti összefüggések megfogalmazása. Csontváz(makett), koponya tanulmányozása: a csont – izom kapcsolatok mechanikai értelmezése (emelő-elv). Az izomrendszer összhangjának elemzése (hajlító-feszítő). Elsősegélynyújtás különböző típusú mozgásszervi sérülések esetén.</p> <p>A bőr funkcióinak és felépítésének kapcsolata a szervezetszintű működésekkel – hőszabályozás elemzése. Bőrbetegségek: tünetek felismerése. Érvek gyűjtése a testképre ható divatok veszélyeiről.</p>	<p>< hőleadás, hőszigetelés IV. < sugárzástípusok XIII.</p>
<p>Problémák (6)</p> <p><i>Hogyan őrizheti meg a soksejtű szervezet önazonosságát változó körülmények között is? Hogyan üzenhetnek egymásnak sejtjeink? Milyen kapcsolat van az idegi és a hormonális szabályozás között? Mi jellemzi munkamegosztásukat? Miben különbözik az idegsejt felépítése és működése a többi sejtétől? Hogyan képes válaszolni az idegrendszer a külső és belső ingerekre? Hogyan állítják elő és továbbítják az idegsejtek a jeleket? Milyen szabályozó rendszerek őrkdnek létfenntartó életműködéseink felett? Hogyan alkalmazkodik szervezetünk a testi és lelki terheléshez? Melyek az idegrendszert érintő fontosabb rendellenességek, megbetegedések? Mit tehetünk megelőzésük érdekében?</i></p>		
<p>6. Idegi-hormonális rendszer</p> <p>A szabályozottság jellemzői: állapotérzékelés, negatív visszacsatolás. Technikai analógiák (Cannon). A belső összhang (homeosztázis) fenntartásának módjai, a kémiai (hormonok) és az idegi információátadás. Szabályozó (inzulin) és</p>	<p>A hormonhatás specifikusságának magyarázata a hormon-receptor kapcsolódás alapján. A szabályozás és vezérlés fogalmainak alkalmazása a hormonális és idegrendszer működésének magyarázatakor. Az idegi és hormonális</p>	<p>< sejtmembrán fehérjék X. > génműködés szabályozása XII. > ökológiai szabályozottság XVIII. > nemi működések hormonális szabályozása XII.</p>

<p>irányító-vezérlő (adrenalin, tiroxin) hatású hormonok. A cukorbetegség felismerése, típusai, okai, kezelése. A reflexek felismerése (Descartes, Pavlov). Az inger fogalmának értelmezése. Vegetatív működések szabályozása – stresszválaszok. Idegi-hormonális kölcsönhatások. Stressz és egészség (Selye). Érzékszerveink (látás, hallás).</p>	<p>szabályozás összehangoltságának magyarázata a hipotalamusz-hipofízis rendszer felépítése és működése alapján.</p> <p>Elvégzett reflexvizsgálat értelmezése.</p> <p>A vegetatív szabályozás elemzése példákon.</p> <p>Az emberi szem és fül részeinek fölismerése, a részek és funkciók kölcsönös megfeleltetése.</p>	<p>> kémiai és viselkedési függőségek XVII.</p> <p>< hangok VIII. > fény XIII.</p>
--	---	---

Problémák (7)

Miért van szükségünk biológiai „önvédelemre”? Mit jelent az önazonosság, és mi veszélyezteti ennek megőrzését?

Hogyan győzi le szervezetünk a fertőzéseket? Miért következhet be az átültetett szervek kilökődése?

Mi a magyarázata a védőoltások hatékonyságának? Milyen betegségeket sikerült leküzdeni, vagy visszaszorítani ezen a módon?

Mi gyengíti, és mi erősíti immunrendszerünket? Milyen következménye lehet a meggyengült immunvédelemnek?

<p>7. Immunitás</p> <p>Az immunrendszer működésének felismerése (Semmelweis, Jenner). A védelem kialakítása (Pasteur). Az immunrendszer részei, gyulladás és fajlagos immunválasz. Vércsoportok, véradás, szervátültetés. Túlműködés (allergia) és működési zavarok. Stresszhatások és immunitás.</p>	<p>Az immunrendszer működését feltáró kísérletek és az arra adott magyarázatok értelmezése. Vérátömlesztés szabályainak értelmezése. A védőoltások indokoltságának értelmezése. A testi és lelki egészség közötti összefüggés biológiai magyarázata.</p>	<p>< membránfehérjék mint antigének IX., X.</p> <p>> társas viselkedés XVII.</p> <p>lámpaláz leküzdése az előadóművészetben</p>
--	--	---

<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Tápanyag, alapanyagcsere, tápcsatorna, emésztőenzim, emésztés, felszívódás, légcsere, gázcsere, légutak, léghólyag, légzési perctérfogat, gége, hangszalag, asztma, folyadékter, vér, nyirok, véralvadás, trombózis, artéria, véna, kapillaris, vérkör, kamra, pitvar, szívbillentyű, szív ciklus, perctérfogat, vérnyomás, ízület, függesztő öv, vázizom, ín, szalag, bemelegítés, nyújtás, hám, irha, bőralja, szőrtüsző, verejtékmirigy, faggyúmirigy, pigment, homeosztázis, vezérlés, szabályozás, negatív visszacsatolás,</p>
--------------------------------------	--

	hormon, receptor, belső elválasztású mirigy, hipotalamusz, agyalapi mirigy-, pajzsmirigy-, hasnyálmirigy-, mellékvese-hormonok, idegsejt (neuron), reflexkör, vegetatív idegrendszer, agytörzs, agykéreg, dúc, mag, ideg, pálya, szürkeállomány, fehérállomány; fertőzés, járvány, higiénia, szerzett (specifikus) immunitás, antigén, antigén felismerés, antitest (immunglobulin), nyiroksejt (limfocita), Rh és ABO vércsoportrendszer, védőoltás, immunizálás, allergia.
--	--

11. évfolyam

Tematikai egység	XII. Nemzedékről nemzedékre – Genetika és szexualitás	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A sejt fölépítése. Vércsoport-antigének. A fehérjék szerkezete. Élettan: hormonok hatásmechanizmusa, visszacsatolások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az információ-kifejeződés folyamatainak megértése az élővilágban. A véletlen szerepének és a valószínűség fogalmának alkalmazása. Vizsgálati módszerek, tudományos eredmények és ezek érvényességi körének értelmezése.</p> <p>A vezéreltség, szabályozottság általános mechanizmusainak megértése a szaporodás és az öröklődés kapcsolatainak példáján. Az egyirányú és a körfolyamatok közti különbség megértése a nemi működések példáján.</p> <p>A felelős párkapcsolatok gyakorlását és a pályaválasztást segítő önismeret fejlesztése. Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének megértése. Az érveken alapuló vitakultúra fejlesztése, a felelős állásfoglalás iránti igény felkeltése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák</p> <p><i>Mi magyarázza az öröklött tulajdonságok megjelenését vagy eltűnését? Milyen mértékben befolyásolhatja a környezet vagy a nevelés az öröklött jellegek megnyilvánulását? Mi az oka és jelentősége biológiai sokféleségünknek?</i></p> <p><i>Miből vannak, hol vannak és hogyan működnek a gének? Mi rögzíti bennük az információt? Mi hangolja össze sejtjeink génműködését? Miért jönnek létre daganatos megbetegedések? Miért fejlődünk, öregszünk, és miért halunk meg?</i></p> <p><i>Hogyan, miért és milyen mértékben avatkozhat bele az ember a genom működésébe?</i></p> <p><i>Mi magyarázza az ivaros úton létrejött utódok sokféleségét, az ivarsejtek és az ivarsejteket létrehozó egyedek különbségeit, a férfi és nő biológiailag eltérő jellemzőit?</i></p> <p><i>Ismeretek: A gének szerepe a tulajdonságok örökítésében, a sejtműködés vezérlésében, a nemi különbségek kialakításában, a sokféleség megteremtésében és fenntartásában.</i></p>		
1. Mendeli genetika Mendel szemléletmódja (a gén mint szerkezet nélküli egység), módszere,	Mendel módszereinek, eredményeinek és ezek érvényességi körének értelmezése.	> matematikai valószínűség > állatok és növények

<p>eredményei. Allélkölsönhatások (dominancia). Példák emberi tulajdonságok öröklődésére. A beltenyésztés és kockázata (állattenyésztés). Példák hajlamok öröklésére. Kockázati tényezők és gének kölcsönhatása. Az egyén és a társadalom együttélése öröklött hiányokkal (diéta). A környezet hatása mennyiségi jellegek öröklésére, sok gén – egy tulajdonság kapcsolat.</p>	<p>Öröklött jelleg megjelenésének számszerű megadása (az öröklésmenet ismeretében). Következtetés allélkölsönhatásra (az eloszlás ismeretében). Családfa elemzése, ikervizsgálatok értelmezése. Kockázati tényező és elővigyázatosság értelmezése genetikai példán. Minőségi és mennyiségi jelleg megkülönböztetése. Mennyiségi eloszlás grafikus megjelenítésének értelmezése.</p>	<p>nemesítése XVI. > öröklött viselkedésformák XVII. < anyagcsere-zavarok XI.</p>
<p>2. Molekuláris genetika</p> <p>A genetikai kapcsoltság és oka (kromoszómák). A számtartó és a számfelező osztódás; a sejtciklus. A nukleinsavak alapfölelítése. A vírusok szaporodása, vírus okozta betegségek. Testi és ivari kromoszómák. A DNS megkettözödése, információáramlás a fehérjék szintézise során (gén > fehérje > jelleg). A mutációk típusai, gyakoriságuk, lehetséges hatásaik, mutagén tényezők (sugárzás, vegyületek).</p>	<p>Az osztódások szerepének értelmezése a testi és ivarsejtek létrejöttében és a genetikai sokféleség fenntartásában. A biológiai információ fogalmának értelmezése az örökítő anyag példáján. A nukleinsavak örökítő szerepének bizonyítása. Kodon-szótár használata.</p> <p>Génmutáció következményének értelmezése kodon-szótár segítségével. Mutagén hatások kerülésének, illetve mérséklésének módjai – magyarázat.</p>	<p>< a fehérjék szerkezete IX. < a sejt felépítése X. > irodalom, informatika: információ</p> <p>> elektromágneses és radioaktív sugárzások típusai XIII., XIV. > mutációk és evolúció XVI. > vegyszerek és mezőgazdaság XVIII.</p>
<p>3. A génműködés szabályozása</p> <p>Példa a génműködés szabályozottságára. A szabályozott működés zavara (daganatos betegségek). Össejtek.</p>	<p>Szabályozott génműködés értelmezése ábra alapján (pl. operon). Jó- és rosszindulatú daganat közti különbség</p>	<p>< szabályozottság XI.</p>

<p>A környezeti tényezők génmódosító hatásai (epigenetika). Tartós károsodás (szövetelhalás) és regeneráció. Az öregedés lehetséges okai. A géntechnológia lehetőségei, kockázatai és néhány alkalmazása (genetikailag módosított élőlények, génterápia). A genomika céljai.</p>	<p>értelmezése, daganatra utaló jelek fölismerése.</p> <p>Az egyéni különbségek szerepének magyarázata a gyógykezelésekben. A személyre szabott orvoslás biológiai hátterének megfogalmazása. A génterápia módszerének és etikai problémáinak összevetése, információforrások kritikus értékelése.</p>	<p>> molekuláris törzsfák XVI.</p>
<p>4. Szexualitás és egyedfejlődés</p> <p>Ivaros és ivartalan szaporodásformák az élővilágban. Klónozás. Kromoszomális, elődleges és másodlagos nemi jellegek. A férfi és női ivarsejtek, ivarszervek felépítése, működése, a nemi működések szabályozása. Fogamzásgátlás. Családtervezés és lehetőségei. A megtermékenyülés, a méhen belüli élet fő jellemzői. A magzati élet védelme. Születés, a születés utáni élet fő szakaszainak biológiai jellemzői.</p>	<p>Az ivartalan és az ivaros szaporodás összehasonlító jellemzése. Az ivarsejtek összevetése. A ciklikus működések megértése. A családtervezés lehetőségei kapcsán érvek és tények megbeszélése. A magzat egészséges fejlődését biztosító feltételek magyarázata. Filmek, folyamatábrák, makettek értelmezése.</p>	<p>> állatok és növények nemesítése XVI. < szabályozottság, hormonok XI.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gén, allél, domináns, recesszív, homo- és heterozigóta, hajlam, beltenyésztés, kapcsoltság, kromoszóma (testi, ivari), mitózis, meiózis, mutáció, differenciálódás, őssejt, transzgén, GMO, genomika. Ivartalan és ivaros szaporodás (szexualitás), klónozás, tüsző, sárgatest, nemi hormon, ovuláció, menstruáció, megtermékenyülés, beágyazódás, magzat, méhlepény.</p>	

Tematikai egység	XIII. Elektromágnesség		Órakeret: 14 óra
Előzetes tudás	Elektromos és mágneses jelenségek, az elektromos töltés, mágneses pólusok. A Föld mágnessége. Az elektromos vezetők, szigetelők. Az elektromos egyenáram, váltakozó áram. Generátorok, motorok. Az elektromos energia előállítása, szállítása, az elektromos hálózatok. Az elektromos áram élettani hatásai. A fény fizikájának alapjai, a fény felbontása. A látás fizikai alapjai. A fényjelenségek gyakorlati alkalmazásai, hatásai.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A elektromos és mágneses jelenségek, kölcsönhatások összefüggésének megállapítása, az elektromágnesség fogalmának megalkotása, jelentésének feldolgozása. Az elektromos áram kialakulásának folyamata, az elektromos energia előállításának és felhasználásának lehetőségei, jelentősége. Az áram kémiai és mágneses hatása gyakorlati alkalmazásának bemutatása. Az elektromágneses hullámok kialakulásának, teljes spektrumának megismerése. A fény hullámmodelljének, a látás folyamatának értelmezése. Színek jelentőségének bemutatása a természetben és a művészetben. A fényterjedésén alapuló optikai eszközök használatának elemzése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák</p> <p><i>Hogyan alakította ki az elektromos és mágneses alapjelenségek megfigyelése, magyarázata a gyakorlati elektromosság és az elektromágnesség felhasználásának lehetőségeit?</i></p> <p><i>Milyen következményekkel jár az elektromos áram felhasználása gépek, készülékek működtetésében?</i></p> <p><i>Milyen lehetőségeket biztosít az áram kémiai és mágneses hatásának alkalmazása?</i></p> <p><i>Milyen hullámok alkalmazását teszi lehetővé az elektromágneses sugárzás teljes spektruma?</i></p> <p><i>Hogyan terjed a fény, mi jellemzi a látható fény hullámtartományát?</i></p> <p><i>Milyen optikai eszközök működése alapszik a fény terjedési jelenségein?</i></p>			
<p>1. Mezők kölcsönhatása</p> <p>Az elektromos áram kialakulása, vezetők és szigetelők.</p> <p>Áramvezetés folyadékokban, a galvánelemek kialakulása, működése.</p> <p>Az elektromos munka és teljesítmény.</p> <p>A mágneses mező jellemzése, az elektromos mező és a mágneses mező</p>	<p>Az elektromosság, az elektromágnesség technikai fejlődését megalapozó elméleti tudás kialakulásának és kibontakozásának rendszerezése források elemzésével, időskálák készítésével: korok, tudósok, kísérletek, felfedezések.</p> <p>Az áramvezetés tanulmányozása kísérletek, modellek-szimulációk segítségével.</p>	<p>< az elektromos töltések, elmozdulás az anyagokban, a szigetelők szerkezete II.</p> <p>< az elektromos áram kémiai hatása III.</p> <p>> gépek, készülékek a kerámia- és ötvösművészetben</p>	

kölcsönhatása, az elektromágneses indukció jelensége.	Az elektromos fogyasztás mértékének elemzése a háztartások adatai alapján. Az indukciót bemutató kísérletek értelmezése és elemzése.	
2. Elektromos hálózatok A váltakozó feszültség és váltakozó áram jellemzői. A váltakozó áram előállítása, szállítása, a transzformátor felépítése és működése.	Az elektromos és a mágneses jelenségeken, kölcsönhatásokon alapuló technikai eszközök működése fizikai alapjainak bemutatása és értelmezése, modellek, ábrák, animációk megalkotásával, felhasználásával.	
3. Elektromágneses sugárzás Az elektromágneses sugárzás spektruma, az elektromágneses hullámok gyakorlati alkalmazása. A fény színekre bontása, hullámként való terjedése, a látás fizikai alapjai. A geometriai optika alapjai, az optikai eszközök működése.	Az elektromágneses hullámok kialakulásának, terjedésük törvényszerűségeinek megismerése, az elektromágneses sugárzás teljes spektrumának, alkalmazási lehetőségeinek bemutatása. A fény kettős természetéből adódó terjedési jelenségek vizsgálata kísérletekkel, modellek értelmezésével.	képzőművészet: a színek szerepe, jelentősége, az optikai illúziók hatása < látáshibák XI.
Kulcsfogalmak /fogalmak	Elektromos áram (egyenáram, váltakozó feszültség és áram) elektromos és mágneses mező, elektromágneses indukció, transzformátor, elektromágneses spektrum, elektromágneses hullámok, hullámoptika, geometriai optika.	

Tematikai egység	XIV. Modern fizika	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az atom fogalma, felépítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A klasszikus és a modern fizika témaköreinek, vizsgálati módszereinek megkülönböztetése. A modellalkotáson és a matematikai módszereken alapuló tudományos gondolkodás fejlődésének megértése. Az	

	atomfizika és az atommagfizika alapvető fogalmainak, jelenségeinek megismerése. A tudományos felfedezések gyakorlati alkalmazásainak megismerése: az energiatermelésben, a technikában, a gyógyászatban.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák Hogyan változott meg a fizika elmélete és gyakorlata az anyag szerkezetéről alkotott tudás fejlődésével? Hogyan járultak hozzá az anyagi világ megismeréséhez az atom felépítését leíró, magyarázó modellek? Hogyan segítette elő az atommagon belüli kölcsönhatások megismerése a nukleáris energia termelését? Milyen hatása van a nukleáris sugárzásnak az élő rendszerekre? Milyen technikai alkalmazások – diagnosztikai és terápiás módszerek – teszik lehetővé az atomfizika felfedezéseinek gyógyászati alkalmazását? Milyen anyagvizsgáló módszerek alkalmazására nyílik lehetőség?</p>		
<p>1. Részecske és/vagy hullám</p> <p>A fény kettős természete, a foton. Az elektron kettős természete. A fénykibocsátás, fényelnyelés elmélete. Az atomok elektronszerkezete. A kovalens kémiai kötés. Elektronok több atom vonzásában: delokalizáció. Atomrács, rétegrács, fémek.</p>	<p>Az elemi részek természetének megismerése, az elektron és a foton részecske-hullám jellegének értelmezése. A vonalas színek értelmezése a Bohr-modell (pályák) segítségével. Mengelejev rendszerének értelmezése az atomok héjszerkezete alapján. Kovalens kötés magyarázata elektronpárokkal. Gyémánt, benzol, grafit, fémek elektronszerkezetének és fizikai tulajdonságainak kapcsolatba hozása.</p>	<p>< spektrum XIII. < molekulák II.</p>
<p>3. Radioaktivitás</p> <p>Erős kölcsönhatások. Izotópatomok. A kötési energia. Természetes és mesterséges radioaktivitás. Gyógyászati diagnosztikai és terápiás módszerek. Anyagvizsgáló módszerek fizikai hátterének</p>	<p>A radioaktív sugárzás káros és gyógyító élettani hatásainak azonosítása. Az anyagvizsgáló módszerek fizikai alapjainak, technikai megvalósításainak megkülönböztetése, jelentőségük felismerése.</p>	<p>< a sugárzások élettani hatásai XII.</p>

megismerése.		
4. Energiatermelés A maghasadás. A láncreakció. Az atombomba, az atomreaktor, az atomerőmű. A magfúzió.	A nukleáris energiatermelés jelentőségének értékelése, megvitatása. A maghasadáson és magfúzió alapuló energiatermelés lehetőségeinek összehasonlítása.	társadalmi ismeretek: a nukleáris energiáról alkotott nézetek, vélekedések, ítéletek > fenntarthatóság XVIII.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Atom, atommag, elemi részek, elektronszerkezet, foton, izotóp, erős kölcsönhatás, kötési energia, radioaktivitás, anyagvizsgálat, láncreakció, maghasadás, magfúzió, atombomba, atomreaktor, atomerőmű.	

Tematikai egység	XV. Csillagászat: a Világegyetem múltja és jövője – az Univerzum tudományos megismerésének lehetőségei és korlátai		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Nap, Naprendszer, a bolygók mozgása, általános tömegvonzás, Kepler törvényei, üstökösök, meteorok, meteoritok, kisbolygók, a Hold jellemzői.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A Világegyetem objektumainak, szerkezetének megismerése, az űrkutatás céljának, korszerű módszereinek, eredményeinek, korlátainak számbavétele. A Naprendszer felépítése, a bolygók összehasonlítása. A Nap és a Hold hatásának felismerése a Föld életére. A megismerés lehetőségeinek számbavétele: távoli galaxisok azonosítása, megfigyelése során szerzett tudás jelentősége. A Világegyetem jövőjével kapcsolatos elméletek megismerése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák</p> <p><i>Hogyan változtak a Világegyetem megismerésével összefüggő elméletek?</i></p> <p><i>Hogyan bővült a Világegyetem megfigyelésének technikai háttere, melyek az űrkutatás korszerű módszerei, eszközei, korlátai és lehetőségei?</i></p> <p><i>Milyen fizikai, kémiai sajátosságok jellemzik a Világegyetem objektumait?</i></p> <p><i>Mi az ember helye, szerepe, lehetősége az Univerzum egészében, a természeti környezet megismerésének folyamatában?</i></p>			
1. Az Univerzum megismerése A földi megfigyelések kiterjesztésének lehetőségei az Univerzumra: az űrkutatás módszereinek,	Az ember tudományos megismerő tevékenysége lehetőségeiről, problémáiról, eredményeiről, korlátairól	< a tér mértékei, nagyságrendjei, a távolság és a hely meghatározása I.	

<p>eszközeinek fejlődése, sikerei, eredményei, korlátai. Távolság, összetétel, mozgásállapot vizsgálatára szolgáló módszerek.</p>	<p>való tájékozódás, forrásfeldolgozás, érvelés, vita alapján. A Világegyetem szerkezetéről, anyagairól szerzett mai tudás legfőbb megállapításainak, következtetéseinek rendszerezése, összehasonlítása, elemzése.</p>	
<p>2. A Naprendszer és az azon túli világ</p> <p>A Nap, a Hold sajátosságainak megismerése, hatásuk a földi életre. A csillagfejlődés folyamata, a kémiai evolúció. A Naprendszer bolygóinak összehasonlítása mozgásuk, fizikai paramétereik, anyaguk, légkörük alapján. A távoli galaxisok felfedezésének eredményei, az exobolygók kutatása.</p>	<p>A Naprendszer objektumaival összefüggő ismeretek összefoglalása, a kutatásra váró problémák megismerése, a lehetőségek bemutatása, megvitatása.</p>	<p>> a kémiai elemek kialakulása, fejlődése, a kémiai anyagok a Világegyetem egészében és a földi környezetben XVII.</p>
<p>3. Az űrkutatás</p> <p>Az űrkutatás irányjai, költségei, társadalmi hatásai, a kísérletek eredményeinek hasznosítása a földi körülmények között.</p>	<p>Az Univerzum kutatása eredményeinek, hatásainak értékelése. A technikai eszközök tökéletesítésének, a fejlesztés szerepének megítélése a Világegyetem megismerésében: adatok, kísérletek, filmek, források, képek elemzése. A Világegyetem keletkezésével, jövőjével összefüggő tudományos elméletek, nézetek, legfőbb megállapítások megvitatása.</p>	<p>filozófia: az ember helye, szerepe az Univerzumban, az emberiség múltja és jövője.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Űrkutatás, Nap, Hold, Naprendszer, csillagfejlődés, bolygók, exobolygók, galaxisok.</p>	

12. évfolyam

Tematikai egység	XVI. Kibontakozás – evolúció a Földön		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Élőlények és élőlénycsoportok alkalmazkodása környezetükhöz. Földtörténeti események lemeztektonikai magyarázata. Az alkalmazkodások evolúciós értelmezése. A fejlődés jellemzői az egyéni életben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudománytörténeti folyamatok értelmezése a modellek, az elképzelések, az egymást váltó vagy egymást kiegészítő elméletek megszületéseként és háttérbe szorulásaként. A véletlen szerepének és a valószínűség fogalmának alkalmazása. Evolúciós, környezet- és természetvédelmi szempontok összekapcsolása. Módszerek, tudományos eredmények és ezek érvényességi körének elemzése. Természeti értékek és károk, környezeti károk felismerése, a cselekvési lehetőségek felmérése, a környezet iránti felelős magatartás erősítése. A fejlődéstörténeti rendszer vizsgálatát szolgáló módszerek értelmezése. A kőzetbolygó, mint változó rendszer bemutatása. Az oksági gondolkodás erősítése. Helyes időképzet kialakítása, az események sorrendiségének felismerése. A környezet iránti felelősségérzet növelése. Megalapozott érvelés kialakulása.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák</p> <p><i>Milyen volt az ősi Föld? Hogyan nyerte el mai arculatát?</i></p> <p><i>Mikor és hogyan jelent meg rajta az élet, és az hogyan befolyásolta környezetét? Miből következethetünk ezekre a változásokra? Hogyan lehet megállapítani a kőzetek és az ősmaradványok korát?</i></p> <p><i>Miből következethetünk a kontinensek egykori helyzetére, az ősi éghajlatra, és miért fontos ez a jelenben?</i></p> <p><i>Hogyan alkalmazkodnak az élőlénycsoportok a változó körülményekhez? Hogyan befolyásolta ezt a folyamatot az ember szándékosan (nemesítés), vagy akaratlanul (járványok kialakulása)? Milyen vizsgálatok alapján következethetünk az élőlények evolúciós múltjára, és mi jelezhető előre a jövőből? Mikor és hogyan befolyásolhatják kis változások (pl. egyéni döntések) a jövőt meghatározó folyamatokat?</i></p>			
<p>1. A biológiai evolúció gondolata</p> <p>Darwin és kortársainak érvei a fajok változása mellett. Az evolúció darwini leírása. A populációgenetikai modell (véletlen, öröklődő</p>	<p>Az evolúciós gondolat változásának értelmezése. Populációgenetikai folyamatok értelmezése. A korreláció-elv alkalmazása.</p>	<p>< mutációk XII. < izotópos kormeghatározás XIV.</p>	

<p>variációk gyakoriság-változása). Szelekció-típusok. A genetikai változatosságot növelő és csökkentő tényezők. A fossziliák értelmezése: az egykori élőlények rekonstrukciója (korreláció), a lelet kora. A korreláció elve: összefüggés az egyes szervek között (Cuvier) – néhány példán.</p> <p>Rezisztens kórokozók, gyomok megjelenése és terjedése. Vitatott kérdések (irányultság, önszerveződés, emberi evolúció).</p>	<p>A módszerek korlátainak, feltételeinek elemzése. Érvek és ellenérvek összevetése, az evolúció mechanizmusaira vonatkozó információforrások kritikus felhasználása. Korreláció elemzése néhány példán (kétéltű bőre – légzése – környezete).</p>	
<p>2. A geoszférák története</p> <p>Az élettelen geoszférák történetének és a bioszféra evolúciójának főbb mozzanatai: az élet keletkezése, az eukarióta sejt kialakulása, az oxidáló légkör kialakulása, a soksejtű szerveződés, az élővilág szárazföldre lépése, az emberi tudat (önreflexió). Fajok nagy rendszertani egységeinek kihalása. A földtani kormeghatározás a kőzetek ásványainak izotópjai és a feltárt ősmaradványok alapján.</p> <p>A paleobiogeográfiai, paleomágnesességi vizsgálati módszerek. A hegységképződési ciklusok, a Kaledóniai-, Variszkuszi-, Eurázsiai- és Pacifikus-</p>	<p>Az élet spontán keletkezésével kapcsolatos néhány fő probléma értelmezése (a genetikai információ eredete, a működőképes enzimek létrejöttének kis valószínűsége). Tájékozódás a földtörténeti időskála eseményei közt (az élet megjelenése, nagy kihalások, hegységképződések hatása a földtörténetre, jégkorszakok). Magyarázatkeresés földtani eseményekre a kőzetek, földtani formák és ősmaradványok alapján.</p> <p>Érvek megvitatása a Föld (Naprendszeren belüli) különleges helyzetével kapcsolatban (hőmérséklet, anyagi összetétel, mágneses</p>	<p>< nyílt rendszerek IV. < légkör VI. < oxidáció II., X. < fotoszintézis II, X. < lemeztektonika V.</p> <p>< modern csillagászat XV.</p>

<p>hegységrendszerek keletkezése. A tömeges kihalások (perm és kréta végi) lehetséges okai.</p> <p>Jégkorszakok és interglaciálisok: lehetséges öngerjesztő (pozitív) és gátló (negatív) visszacsatolásos ciklusok.</p>	<p>tér, a Hold szerepe). Az oxidáló légkör kialakulásnak feltételezett módja, következményeinek elemzése. A kőzetlemezmozgások hatása az éghajlatra, az élővilágra (állatföldrajzi határvonalak, ásványkincsek). A tömeges kihalások lehetséges okai mellett és ellen szóló geológiai-csillagászati érvek összevetése. A jégkorszakok hatásának értelmezése az északi félteke élővilágára, az ember elterjedésére.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evolúció, kiválogatódás (szelekció), fosszília, korreláció, törzsfá, jégkorszak, kormeghatározás.	

Tematikai egység	XVII. Környezet és viselkedés		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Öröklött és tanult magatartásformák, társas szükségletek, a kísérletezés módszerei és célja.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p><i>A viselkedés és a környezet kapcsolatának megfogalmazása, és ezen keresztül az állati és emberi viselkedés mint alkalmazkodási és környezetátalakító folyamat bemutatása.</i></p> <p>A pályaválasztást elősegítő önismeret, az önellfogadás, a társak iránti együttérzés fejlesztése. A személyes felelősség, valamint a szülők, a család, a környezet fontosságának felismerése a függőségek megelőzésében.</p> <p>Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének tudatosítása. Az emberfajták és kultúrák sajátosságainak és közös értékeinek fölismerése. A fogyatékkal élő emberek megértése.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák: Hogyan deríthető ki, hogy mit érzékelnek az állatok, és ebből mi a fontos számukra? Van-e célja és funkciója az állati (és emberi) viselkedéseknek? Mi az állati tájékozódás alapja? Miben közösek az emberi és az állati csoportok, és miben különbözünk egymástól? Hogyan befolyásolják a közösség elvárásai egyéni életünket és egészségünket? Mi ébreszti föl és mi gátolja az emberi együttműködés és agresszió formáit?</p>			

<p>1. A viselkedés kutatása</p> <p>Az inger, a kulcsinger és a motiváció. Az öröklött és tanult magatartásformák és azok kombinációi (Lorenz). Jelentős kutatók módszerei, tapasztalatai és magyarázatai (Pavlov, Skinner, Köhler). Az állati és az emberi tájékozódás és tanulás típusai. Memória és a tanulás (rövid- és hosszú távú memória, felidézés).</p>	<p>Az öröklött és tanult magatartásformák megkülönböztetése példák alapján. Vizsgálati módszer és eredmény kapcsolatának megfogalmazása etológiai példákon. Különböző tanulási módszerek gyűjtése, összehasonlítása különböző szempontok alapján (pl. hatékonyság). Az állati viselkedés megfigyelése, a tapasztalatok rögzítése és értelmezése (pl. természetfilm alapján).</p>	<p>< reflex az idegélettanban XI. < öröklött jellemzők: XII. emberi viselkedésformák művészeti alkotásokban</p>
<p>2. Evolúció és viselkedés</p> <p>A társas kapcsolatok típusai, szerepük a faj fennmaradásában. A segítőkészség génszintű (Hamilton) és csoportszintű magyarázata.</p>	<p>Szaporodási stratégiák, az állati viselkedés és a környezet összefüggéseinek elemzése (pl. territóriális viselkedés, hierarchia). A gén- és csoportselektációs magyarázat előnyeinek és problémáinak összevetése.</p>	<p>> territórium XVIII. < szelekció, növénynevelés XI.</p>
<p>3. Az ember mint társas lény</p> <p>Az állati és az emberi kommunikáció jellemzői. Az emberi csoportokra jellemző társas viszonyok: utánzás, empátia, tartós kötődés (párkapcsolat, család), csoportnormák és ezzel kapcsolatos érzelmek. A szabálykövetés és-teremtés, az idegen csoportoktól való elkülönülés és az eltérő csoportok közötti együttműködés biológiai háttere. Az ember, mint megismerő</p>	<p><i>Az állati és emberi kommunikáció formáinak összevetése vizsgált példákon keresztül.</i> Az agressziót és gondoskodást kiváltó tényezők különbségeinek megfogalmazása az állatok és az ember között.</p> <p>Bizonyítás, meggyőzés, művészi hatás, manipuláció, reklám, előítélet fölismerése és megkülönböztetése.</p>	<p>< szabályozottság XI. kommunikációs eszközök metakommunikáció (művészetek)</p>

lény (utánzás, belátás, párbeszéd, gondolati sémák, előítéletek). A megküzdési stratégiák. A depresszió, a feloldatlan stressz káros hatásai (agresszió, apátia, testi tünetek), a megelőzés és a feloldás lehetséges módjai.	A kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességeinek fölismerése.	< stresszreakciók XI.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reflex, kulcsinger, motiváció, adaptáció, tanulás, kommunikáció, agresszió, altruizmus, kulturális öröklődés, kötődés, empátia, agresszió, csoportnorma, verbális/nem verbális kommunikáció, stressz, megküzdés, függőség.	

Tematikai egység	XVIII. Ökológia – fenntarthatóság	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Élettelen környezeti tényezők és hatásuk az élőlényekre, a tűrőképesség, a faj.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az életközösségek vizsgálatán keresztül az azokra jellemző kölcsönhatások megismerése. Az életközösségek változásának, az anyagkörforgás folyamatainak megfigyelésén és vizsgálatán keresztül a ciklikus és lineáris változások megismerése. A terepen végzett vizsgálatok során a természeti rendszerek leírására szolgáló módszerek használata.</p> <p>Összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszerek elemzése. Lokális és globális szintű gondolkodásmód fejlesztése.</p> <p>Evolúciós magyarázat keresése biológiai és ezzel összefüggő fizikai, földrajzi, történelmi tényekre; az ember szerepének kritikus vizsgálata. A környezeti kár, az ipari és természeti-időjárási katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségei.</p> <p>Egészség- és környezettudatos magatartás kialakítása a hétköznapi élet minden területén, bekapcsolódás környezetvédelmi tevékenységekbe. Az ismeretek alkalmazása a fenntarthatóság és autonómia érdekében a háztartásokban és kisközösségekben.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák:</p> <p><i>Mely fajok és miért élnek közös élőhelyen? Milyen kölcsönhatások kapcsolják össze az együtt élő fajokat? Mi határozza meg egy élőlény szerepét az életközösségben? Mi magyarázza, hogy egyes fajok egyedszáma közel állandó, másoké hirtelen változásokat mutat?</i></p> <p><i>Hogyan határozzák meg a természeti feltételek az emberi létet? Milyen mértékig és mennyire tartósan befolyásolhatjuk e feltételeket? Mik a történelem biológiai tanulságai? Milyen gazdálkodási és gondolkodási- életmódbeli formák lehetnek fennmaradásunk feltételei?</i></p>		

<p>1. A populációk</p> <p>Egyed feletti szerveződési szintek leírására szolgáló néhány módszer. A populáció és életközösség (társulás) fogalma, jellemzői. A biológiai (ökológiai) indikáció. Populáción belüli és populációk közti kölcsönhatások: a szabályozás megvalósulása a populációk és a társulások szintjén. Járványok, hernyórágás: véletlenszerű és kaotikus létszámingadozások.</p>	<p>Biológiai jelzések (bioindikációk) megfigyelése és megfejtése. Az élőlények közötti kapcsolatok rendszerének elemzése. Összetett ökológiai rendszerek elemzése az interneten és az írott szakirodalomból gyűjtött anyagok alapján.</p>	<p>< szabályozás XI. < viselkedésökológia XVII.</p>
<p>2. Az életközösségek</p> <p>Az életközösségek vízszintes és függőleges elrendeződésének okai.</p> <p>Táplálékpiramis (termelő-, fogyasztó-, lebontó szervezetek). Táplálkozási hálózatok (biológiai produkció, biomassa). Gyöngyvirágtól lombhullásig: ciklikus folyamatok. Beerdősülés és leromlás: egyirányú változások.</p>	<p>Életközösségek jellemzőinek vizsgálata terepen, a tapasztalatok rögzítése és értelmezése. A biológiai rendszerek térbeli és időbeli változásait leíró grafikonok, diagramok értelmezése. Mennyiségi és minőségi változások okainak elemzése. Struktúra és funkció összefüggéseinek elemzése egyed fölötti szerveződési szinteken.</p>	<p>< nyílt rendszerek IV.</p>
<p>3. Bio-geokémiai ciklusok</p> <p>A szén, oxigén és nitrogén körforgása a természetben. A Gaia-hipotézis (Lovelock). Emberi hatások (fokozódó üvegházhatás, az ózonréteg sérülése, savas esők, nitrátosodás). A környezeti kár fogalma. Hulladék (gazdálkodás).</p>	<p>A legfontosabb vegyületek (víz, szén-dioxid, ammónia, nitrogén, nitrátok, szerves molekulák) átalakulási útjainak nyomon követése az egyes geoszférákban, egészségre gyakorolt hatásuk elemzése. Példák a globális körfolyamatok szabályozottságára.</p>	<p>< a légkör összetétele, felmelegedése VI. < lemeztektonika V. < gázok sugárzáselnyelése XIII.</p>

<p>Megújuló és nem megújuló energiaforrások. A fosszilis és nukleáris energiaforrások kiaknázásának természeti következményei.</p>	<p>A környezeti kár csökkentési lehetőségeinek megfogalmazása (határértékek, adózás, szerződések). A klímaváltozás lehetséges hatásainak elemző értékelése (egészségügy, mezőgazdaság, életközösségek átalakulása). Az energiaforrások felhasználásának elemzése grafikonok, adatok alapján. Előnyök és hátrányok összevetése.</p>	<p>< az éghajlat és a zonalitás VI. < energia VIII. < atomenergia XIV.</p>
<p>4. Történeti ökológia</p> <p>Az ember tájformáló hatása a történelem során (felszínformák, talaj, talajerózió, talajszennyezés, felszíni és felszín alatti vizek, vegetáció, életközösségek). Mikro- és makroklimatikus hatások.</p> <p>A járványok történelemformáló szerepe. Népeségrobbanás és -fogyatkozás okai és következményei (betegségek, védőoltások, technológiai újítások). A növekedés határai.</p>	<p>Önpusztító civilizációk és a természeti környezettel tartósan összhangban maradó gazdálkodási formák működésének elemzése (túllegeltetés, szikesedés, okai). Ártéri-fokos gazdálkodás elemzése ábra alapján. Példák elemzése a földművelés, erdészet, bányászat, ipar, vízgazdálkodás természetformáló hatásaira. Agrártájak és természetközeli tájak életközösségeinek összehasonlítása. Járványok biológiai feltételeinek magyarázata (esettanulmány).</p>	<p>< külső erők hatásai VI. < folyók szakaszjellege VI. < fertőzések XI.</p>
<p>5. Természetvédelem - környezettudatosság</p> <p>A természeti környezet terhelése (levegő, talaj, felszín alatti vizek, szennyezőanyag-kibocsátás, fajok kiirtása, az élőhelyek beszűkítése és</p>	<p>Természeti kár elemzése példákon: az okok társadalmi hátterének, elkerülhetőségének értelmezése (talaj: a termőföld védelme; víz:</p>	<p>< nyílt rendszerek IV. < karsztvíz, ivóvíz VI. < radioaktivitás XIV. < hangok VIII.</p>

<p>részekre szabdalása, fajok behurcolása, megtelepítése). Fajok, területek és a biológiai sokféleség védelme. A természetvédelem lehetőségei.</p>	<p>szennyvíztisztítás, ivóvíz, légszennyezés-csökkentés, hulladékgazdálkodás, zaj- és rezgésvédelem). Természetvédelmi intézkedések hatékonyságának elemzése konkrét példákon. A természetvédelem genetikai hátterének értelmezése.</p>	<p>< genetikai sokféleség XII.</p>
<p>6. Fenntarthatóság</p> <p>Ökológiai lábnyom. Az energia- és anyagfelhasználás csökkentésének lehetőségei. Az ökológiai krízis társadalmi-szemléleti hátterének fő tényezői (fogyasztás, városodás, városiasodás, fosszilis energia felhasználása, globalizáció).</p>	<p>A fenntartható gazdálkodás biológiai feltételeinek megfogalmazása.</p> <p>Az ökológiai lábnyom csökkentése lehetőségeinek megfogalmazása az iskolai, illetve lakókörnyezetben. Autonómia és együttműködés lehetőségeinek elemzése.</p>	<p>< nyílt rendszerek IV.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fajlista, korfa, szimbiózis, predáció, élősködés, antibiózis, versengés, antibiotikum, rezisztencia, a környezet eltartóképessége, diverzitás, biomassa, táplálékpiramis. Fenntarthatóság, biológiai sokféleség, ökológiai lábnyom, erózió, kibocsátás (emisszió), határérték, környezeti terhelés.</p>	